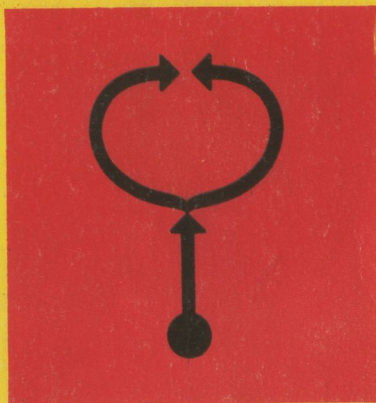

Βιλχελμ Ραϊχ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

**WILLIAM PALEX
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΜΗΛΛΟΝΤΟΣ**

Τίτλος πρωτότυπου: **CHILDREN OF THE FUTURE**

Επιμέλεια αμερικάνικης έκδοσης: |
ΜΑΙΡΗ ΧΙΓΚΙΝΣ - ΤΣΕΣΤΙ-Ρ Μ ΡΑΦΑΙΛ

Μετάφραση: **ΡΟΥΣΣΟΣ ΒΡΑΝΑΣ**

Διερμύσεις: **Θ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ**

Φωτοστυλιολογία: **ΕΝΤΟΠΙΑ Ε.Π.Ε.**

εκτύπωση: **Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ**

Copyright πρόλογου: 1983 William Steig

Copyright 1967, 1973, 1978, 1979, 1983 Mary Boyd Higgins
- The Wilhelm Reich Infant Trust Fund

Copyright 1950, 1951 Orgone Institute Press

Copyright Για την Ελληνική γλώσσα: **-ΑΠΟΣΠΕΡΜΗΣ-**
Έκδοση: 9 ΑΘΗΝΑ Τηλ. 360461

Βίλχελμ Ράιχ

Τα Παιδιά
του Μέλλοντος

Μετάφραση
ΡΟΥΣΣΟΣ ΒΡΑΝΑΣ

αποσπεριτης
αθηνα 1984

Ο έρωτας, η εργασία και η γνώση είναι οι αστείρευτες πηγές της ζωής μας· αυτές που πρέπει να την κυβερνούν.

ΒΙΛΧΕΛΜ ΡΑΪΧ

Παιδιά της μελλοντικής εποχής
Διαβάζοντας αυτό το φύλλο της οργής
Να ξέρετε πως σε παλιότερά σας χρόνια
Ο έρωτας ο γλυκός, λογιάζονταν για κρίμα.

ΓΟΥ·Γ·ΛΛΙΑΜ ΜΠΛΕΗΚ

Πάντα, σ' όλη μου τη ζωή, αγαπούσα τα μωρά, τα παιδιά και τους νέους, κι αυτά το ίδιο πάντα μ' αγαπούσαν και μ' ένωθαν. Τα μωρά μου χαμογελούσαν γιατί είχα μαζί τους μια βαθιά επαφή και, πολλές φορές, παιδιά δυο και τριών χρόνων γίνονταν σκεφτικά και σοβαρά μόλις με κοίταζαν. Ήταν αυτό ένα από τα μεγάλα και ευτυχή προνόμια που είχα στη ζωή μου, και θέλω να εκφράσω κατά κάποιο τρόπο την ευγνωμοσύνη μου για τούτη την αγάπη που μου χάρισαν οι μικροί μου φίλοι. Είθε η μοίρα και ο μεγάλος ωκεανός της ζωντανής ενέργειας, απ' όπου ήρθαν κι όπου αργά ή γρήγορα θα επιστρέψουν, να τους ευλογήσουν με ευτυχία, ευδαιμονία κι ελευθερία στη ζωή τους. Ελπίζω να 'χω συμβάλλει κι εγώ αρκετά στη μελλοντική τους ευτυχία.

ΒΙΛΧΕΛΜ ΡΑΪΧ

Περιεχόμενα

Πρόλογος 11

Η Πηγή του Ανθρώπινου «ΟΧΙ», 13

Τα Παιδιά του Μέλλοντος 15

Προβλήματα των Υγιών Παιδιών στη διάρκεια της Πρώτης Εφηβείας (από τριών έως έξι χρονών) 30

Οι Οργονομικές Πρώτες Βοήθειες για Παιδιά 69

Αντιμέτωποι με τη Συγκινησιακή Πανούκλα 76

Η Θωράκιση στο Νεογέννητο Μωρό 93

Το Άγχος Πτώσης σε ένα Μωρό Τριών Εβδομάδων 115

Η Κακομεταχείριση των Μωρών 135

Σχετικά με τον Αυνανισμό στην Παιδική Ηλικία 139

Συνομιλία με μια Λογική Μητέρα 144

Τα Σεξουαλικά Δικαιώματα των Νέων 157

Πρόλογος

Αυτά τα όμορφα, άδολα και χαρούμενα πλάσματα, τα μωρά, πώς άραγε γίνονται σαν κι εμάς, άνθρωποι ανασφαλείς, μπερδεμένοι, ανίκανοι να ζήσουν μαζί αρμονικά, άνθρωποι που γυρεύουν τα υπέρμετρα πλούτη, την περισσή εξυπνάδα, τη ζηλευτή ομορφιά, την παγκόσμια φήμη, όποια κι αν είναι αυτή, άνθρωποι που αναζητούν κάποτε το Θεό (που κάπου μοιάζει να είναι κρυμμένος) και ελπίζουν να μην τους μοιάσουν τα παιδιά τους;

Γεννιόμαστε άγγελοι και γινόμαστε απολωλότα πρόβατα. Κι όπως μαθαίνουμε διαβάζοντας τους παλιότερους, έτσι γινόταν πάντα. Πώς γίνεται αυτό; Γιατί εμείς οι άνθρωποι, που είμαστε από κάθε άποψη τα πιο νοήμονα από όλα τα ζώα, δεν καταφέρνουμε να συνειδητοποιήσουμε αυτό που κάθε σκύλος, φάλαινα ή ποντίκι αυτόματα γνωρίζει - ότι είναι μέρος της φύσης κι ότι πρέπει να συνεργάζεται μαζί της, να υπακούει στους νόμους της; Γιατί αποξενωνόμαστε από τη ζωή; Ποιο είναι το λάθος μας; Ποιο είναι το λάθος μας στον τρόπο που μεγαλώνουμε τα παιδιά μας;

Ο Ράιχ πάντα έθετε ερωτήματα σαν κι αυτά. Ήταν από τους σπάνιους εκείνους ανθρώπους που μπορούν και βγαίνουν έξω από τον πολιτισμό τους για να τον εξετάσουν με αμερόληπτη ματιά.

Αυτό το βιβλίο περιέχει ένα μέρος από το τεράστιο έργο του Ράιχ σχετικά με την ανθρώπινη παθολογία. Αποτελείται από μελέτες, που έγιναν ανάμεσα στα 1926 και 1952, για τις βλάβες που προκαλούμε στα παιδιά μας όταν καταστέλλουμε τις φυσικές τους παρορμήσεις, μερικές από τις οποίες είναι σεξουαλικές.

Το ενδιαφέρον που έχουν αυτές οι μελέτες είναι κάθε άλλο παρά εφήμερο. Μέσα σ' ένα κόσμο όπου τα έθνη ετοιμάζουν την εξόντωσή τους, τη δική τους και ολόκληρου του πλανήτη, για να επιβάλουν αποφασιστικά τις διάφορες ιδεολογικές τους απόψεις, εκείνο που πρέπει να κάνουμε είναι να μελετάμε με ζήλο καθετί που μπορεί να μας βοηθήσει να καταλάβουμε πώς βρεθήκαμε σ' αυτή την τρομακτική θέση.

Ιανουάριος 1983

ΓΟΥ·Ι·ΛΛΙΑΜ ΣΤΑ·Ι·ΓΚ

Η Πηγή του Ανθρώπινου « Όχι»

Όταν ένα παιδί γεννιέται, βγαίνει μέσα από μια ζεστή μήτρα θερμοκρασίας 37 βαθμών σ' ένα περιβάλλον 18-20 βαθμών. Το σοκ της γέννησης... μεγάλο κακό. Μα θα μπορούσε να το αντέξει αν δεν γίνονταν τα υπόλοιπα. Μόλις βγει έξω, το σηκώνουν από τα πόδια και το χτυπούν στα πισινά. Το πρώτο καλωσόρισμα είναι ένα χαστούκι. Και το επόμενο: το παίρνουν από τη μητέρα σωστά; Το παίρνουν από τη μητέρα. Θέλω να προσέξετε εδώ πέρα. Είναι κάτι που, ύστερα από εκατό χρόνια, θα φαίνεται απίστευτο. Το παίρνουν από τη μητέρα. Η μητέρα δεν πρέπει ούτε ν' αγγίξει ούτε να δει το μωρό. Το μωρό που είχε επί εννιά μήνες σωματική επαφή σε πολύ υψηλή θερμοκρασία - πεδιακή δράση μεταξύ των δύο σωμάτων, ζεστή και θερμότητα - τώρα δεν έχει καμιά σωματική επαφή. Επίσης, πριν από έξι-έφτά χιλιάδες χρόνια, οι Εβραίοι καθιέρωσαν κάτι άλλο: την περιτομή. Δεν ξέρω για ποιο λόγο αυτό παραμένει ακόμα ένα μαχαίρι κι αρχίστε να κόβετε. Κι όλοι λένε πως δεν πονάει. Όλο λένε, « Όχι, δεν πονάει». Το καταλαβαίνετε; Αυτό, φυσικά είναι μια πρόφαση, ένα πρόσχημα. Λένε ότι τα έλυτρα των νεύρων δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμα, κι ότι δεν έχει αναπτυχθεί ούτε η αίσθηση των νεύρων. Και ότι, το παιδί δε νιώθει απολύτως τίποτα. Μα αυτό λέγεται δολοφονία. Η περιτομή είναι από τα χειρότερα που μπορούν να γίνουν στα παιδιά. Όσο για το τι απογίνονται αυτά, δεν έχετε παρά να τους ρίξετε μια ματιά. Δεν μπορούν να σας μιλήσουν παρά μόνο να κλάψουν. Δεν μπορούν παρά να ζαρώσουν, να μαζευτούν, να αποτραβηχτούν στον εαυτό τους, μακριά απ' αυτό τον άσχημο κόσμο. Τα λέω πολύ ωμά αλλά σίγουρα καταλαβαίνετε τι θέλω να πω. Να, λοιπόν, ποιο είναι το καλωσόρισμα: η απομάκρυνση από τη μητέρα η μητέρα δεν πρέπει να δει το μωρό. Για είκοσι τέσσερις ως σαράντα οκτώ

ώρες, φαί τίποτα· σωστά; Κόψιμο του πέους. Και ύστερα έρχεται το χειρότερο: το καημένο το παιδί, το μωρό, πασχίζει συνέχεια να τεντωθεί, να βρει κάποια ζεστασιά, από κάπου να πιαστεί. Πλησιάζει τη μητέρα κι αγγίζει τα χείλη του στη μητρική θηλή· τι γίνεται τότε; Η θηλή είναι κρύα ή δεν ορθώνεται ή δε βγάζει γάλα ή το γάλα της είναι κακό. Κι αυτό είναι κάτι πολύ συνηθισμένο· δεν είναι μια περίπτωση στις χιλίες. Είναι κάτι γενικό, συνηθισμένο. Τι κάνει, λοιπόν, αυτό το μωρό; Πως αντιδρά σ' αυτό; Πως μπορεί ν' αντιδράσει βιοενεργειακά; Δεν μπορεί να 'ρθει και να σας πει: «'Ακου, υποφέρω πολύ, πάρα πολύ». Δε λέει «όχι» με λόγια που να τα καταλαβαίνετε, αλλά πάντως η συγκινησιακή του κατάσταση αυτή είναι. Και εμείς οι οργονομιστές το γνωρίζουμε. Το ανακαλύπτουμε στους ασθενείς μας. Το ανακαλύπτουμε στη συγκινησιακή τους δομή, στη συμπεριφορά τους κι όχι στα λόγια τους. Οι λέξεις δεν μπορούν να το εκφράσουν. Εδώ, από το πρώτο κιόλας ξεκίνημα, αρχίζει να αναπτύσσεται το μίσος. Εδώ αρχίζει να αναπτύσσεται, το «όχι», το μεγάλο «ΟΧΙ» της ανθρωπότητας. Κι ύστερα ρωτάτε γιατί άραγε ο κόσμος έχει τέτοια χάλια.

Τα Παιδιά του Μέλλοντος (*)

Η μοίρα του ανθρώπινου γένους θα διαμορφωθεί από τη χαρακτηριστική των Παιδιών του Μέλλοντος. Οι μεγάλες αποφάσεις βρίσκονται στα χέρια τους και στις καρδιές τους. Αυτά θα αναλάβουν να βάλουν σε τάξη το χάος αυτού του εικοστού αιώνα· κι αυτό είναι κάτι που μας αφορά, εμάς που σήμερα ζούμε μέσα σ' αυτό το μεγάλο χάος.

Τον περασμένο αιώνα οι γονείς και οι παππούδες μας προσπάθησαν πολλές φορές να διαπεράσουν το τείχος του κοινωνικού κακού με κάθε είδους κοινωνικές θεωρίες, πολιτικά προγράμματα, μεταρρυθμίσεις, ψηφίσματα και επαναστάσεις. Και όλες τις φορές απέτυχαν οικτρά· όλες οι προσπάθειες για βελτίωση της τύχης του ανθρώπου απέτυχαν. Το χειρότερο, όμως, ήταν ότι, με κάθε νέα προσπάθεια, η αθλιότητα γινόταν ακόμα βαθύτερη και η εμπλοκή ακόμα χειρότερη. Η σημερινή γενιά, δηλαδή εκείνοι που βρίσκονται σήμερα σε ώριμη ηλικία, από τριάντα ως εξήντα χρόνων, κληρονόμησαν τη σύγχυση και μάταια προσπάθησαν να την αποφύγουν. Ορισμένοι μπόρεσαν και όρθωσαν το κεφάλι τους πάνω από το χάος· άλλοι παρασύρθηκαν από τη δίνη δίχως ποτέ να ξαναβγούν στην επιφάνεια. Με άλλα λόγια, στην προσπάθειά μας να δημιουργήσουμε ένα νέο προσανατολισμό στη ζωή, αποτύχαμε οικτρά. Το παρελθόν βάρυνε πάνω μας πάρα πολύ. Προσπαθήσαμε απεγνωσμένα να πηδήξουμε προς την ελευθερία μ' αλυσοδεμένα πόδια, και πέσαμε· η γενιά μας δε θα τα καταφέρει να σηκωθεί ποτέ.

Δεν υπάρχει, λοιπόν, καμιά ελπίδα; Υπάρχει. Ελπίδες υπάρχουν πολλές, φτάνει μόνο να επιστρατεύσουμε το θάρρος και την ευθύτητα που χρειάζονται για να παραδεχτούμε την οικτρή

(*) Απολογισμός για το Οργονομικό Κέντρο Βρεφονηπιακής Έρευνας που δόθηκε από τον Βίλχελμ Ράιχ στη Δεύτερη Οργονομική Διάσκεψη στις 25 Αυγούστου 1950.

αποτυχία μας. Τότε και μόνο τότε θα ξέρουμε που και πως μπορούμε να επέμβουμε για να ΒΟΗΘΗΣΟΥΜΕ.

Μπορούμε να βοηθήσουμε; φτάνει να αναγνωρίσουμε τις τεράστιες ελπίδες που υπόσχεται μια εντελώς νέα και άγνωστη ως τώρα κοινωνική εξέλιξη που μόλις έκανε την εμφάνισή της: *το διεθνές ενδιαφέρον για το παιδί* - που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1946 στις Ηνωμένες Πολιτείες, λίγο μετά το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου.

Η πρώτη προϋπόθεση για να αδράξουμε την ευκαιρία που μας δίνεται μ' αυτή τη νέα εξέλιξη είναι να συνειδητοποιήσουμε την δική μας λειτουργία. Δεν είμαστε παρά οι μεταφορικοί ιμάντες από ένα κακό παρελθόν σ' ένα καλύτερο μέλλον. Δεν έχουμε κανένα δικαίωμα να πούμε στα παιδιά μας πως να φτιάξουν το μέλλον τους, αφού αποδειχτήκαμε ακατάλληλοι να φτιάξουμε το δικό μας παρόν. Εκείνο που μπορούμε να κάνουμε, ωστόσο, είναι να πούμε στα παιδιά μας πού και πώς αποτύχαμε. Και μπορούμε να κάνουμε ό,τι είναι δυνατό, για να απομακρύνουμε τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο τους για να φτιάξουν ένα νέο, καλύτερο κόσμο για τον εαυτό τους.

Δεν είναι δυνατό να υποστηρίξουμε την «πολιτιστική προσαρμογή» των παιδιών μας όταν, εδώ και τριάντα πέντε χρόνια, ο ίδιος αυτός πολιτισμός καταρρέει κάτω από τα πόδια μας. Γιατί να πρέπει να προσαρμοστούν τα παιδιά μας σ' αυτή την εποχή του πολέμου, των μαζικών φόνων, της τυραννίας και του ηθικού εκφυλισμού;

Δεν είναι δυνατό να ελπίζουμε ότι θα φτιάξουμε ανεξάρτητους ανθρώπινους χαρκτήρες, όταν η αγωγή των παιδιών βρίσκεται στα χέρια των πολιτικών. Δεν πρέπει να παραδίνουμε τα παιδιά μας σε τέτοιο άθλιο τρόπο.

Δεν μπορούμε να πούμε στα παιδιά μας τι είδους κόσμο θα χτίσουν ή πρέπει να χτίσουν. *Μα μπορούμε* να τα εφοδιάσουμε με τέτοια δομή χαρακτήρα και βιολογική δύναμη ώστε να μπορέσουν να πάρουν τις δικές τους αποφάσεις, να βρουν το δικό τους δρόμο, να φτιάξουν το δικό τους μέλλον και το μέλλον των παιδιών τους με ορθολογικό τρόπο.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ (ΟΚΒΕ)

Στις 16 Δεκεμβρίου 1949, σαράντα επαγγελματίες γιατροί, παιδαγωγοί και κοινωνικοί λειτουργοί συναντήθηκαν στο Οργονικό Ινστιτούτο, στο Φόρεστ Χιλς της Νέας Υόρκης, για να συζητήσουν ένα από τα πιο δύσκολα ζητήματα της παιδαγωγι-

κής: τη μελέτη του υγιούς παιδιού. Επιλέχτηκαν ως οι πιο κατάλληλοι γι' αυτό το έργο ανάμεσα από εκατό περίπου εργαζόμενους στο χώρο της οργανομικής ιατρικής και παιδαγωγικής. Το νέο στοιχείο σ' αυτό το έργο ήταν ότι η «υγεία» των παιδιών είχε γίνει βασικό πρόβλημα της παιδαγωγικής και ότι ο όρος «υγιές παιδί» δεν είχε ποτέ πριν ξεκαθαριστεί· ούτε και είχε κανείς ποτέ προσπαθήσει να διαφοροποιήσει την υγεία από την αρρώστια στα νεογέννητα μωρά. Η πολυπλοκότητα του όλου έργου θα φανεί καθαρά από τις διαδικασίες και τις εξελίξεις που συνέβησαν κατά τους τρεις πρώτους μήνες της πραγματικής μελέτης του προβλήματος.

Όσοι δεν γνωρίζουν απόλυτα τις πρακτικές πλευρές της πρώτης ανατροφής των παιδιών ίσως να αναρωτηθούν πως και γιατί τα υγιή παιδιά είναι δυνατό να παρουσιάζουν προβλήματα και μάλιστα μεγάλα. Στην απορία αυτή θα απαντήσουν κατηγορηματικά τα ίδια τα γεγονότα.

Το σχέδιο καταστρώθηκε μέσα σε μια περίοδο δέκα χρόνων, από το 1939 ως το 1949, οπότε και έγιναν τα πρώτα πρακτικά βήματα για την οργάνωση αυτού του έργου.

Το Οργανομικό Κέντρο Βρεφονηπιακής Έρευνας (στο εξής ΟΚΒΕ) συγκροτήθηκε αποκλειστικά σαν ένας ερευνητικός οργανισμός που το ερευνητικό του έργο θα περιοριζόταν στα νεογέννητα μωρά. Τα καθήκοντά του αποσαφηνίστηκαν και περιορίστηκαν με τη μέθοδο του αποκλεισμού:

Το ΟΚΒΕ δε θα παρείχε κανενός είδους κοινωνικές υπηρεσίες που μπορούσαν να παρασχεθούν από άλλα υπάρχοντα ιδρύματα για τα παιδιά.

Το ΟΚΒΕ δε θα δεχόταν άρρωστα παιδιά για καθιερωμένη θεραπευτική αγωγή παρά μόνο στις περιπτώσεις εκείνες που η αγωγή αυτή θα παρείχε σημαντικές γνώσεις για τη μελέτη της διαδικασίας της υγείας στα νεογέννητα μωρά.

Το ΟΚΒΕ δε θα αναλάμβανε να δίνει στους γονείς σεξουαλικές ή γενικότερες συμβουλές παρά μόνο σ' εκείνους που τα μωρά τους θα περιέρχονταν στη μέριμνά του.

Οι περιορισμοί αυτοί τέθηκαν για τους εξής λόγους:

Οι καθιερωμένες υπηρεσίες που ήδη παρείχαν άλλα ιδρύματα δε θα έπρεπε να επαναληφθούν αφού αυτό δε θα εξυπηρετούσε το κύριο έργο, που ήταν πάρα πολύ μεγάλο για να επιτρέψει περισπασμούς σε άλλα παιδαγωγικά προβλήματα που σήμερα είναι πολύ γνωστά και αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά.

Η αποδοχή άρρωστων παιδιών στο ΟΚΒΕ θα έκανε αμέσως αναγκαία την εξασφάλιση πολλών καλά καταρτισμένων παιδο-

θεραπευτών και τέτοιοι υπάρχουν πολύ λίγοι. Ακόμα, η υπερίσχιση των μωρών που χρειάζονται θεραπεία σύντομα θα επισκίαζε το κύριο έργο, τη μελέτη του υγιούς παιδιού. Η μελέτη των βιοπαθητικών λειτουργιών των συγκινησιακά ασθενών παιδιών δεν αναμενόταν να δώσει βαθιές γνώσεις γι' αυτό που συνιστά τη φυσικά δοσμένη υγεία στα μωρά. Κατά την πορεία των τελευταίων τριάντα χρόνων στην εξέλιξη της ψυχιατρικής δεν κατακτήθηκε ούτε μια αποφασιστική άποψη της «υγείας» των παιδιών. Η ελπίδα ότι η μελέτη των βιοπαθητικών λειτουργιών θα κατέληγε σε σωστά συμπεράσματα για την υγιή ανάπτυξη, διαψεύστηκε ολοκληρωτικά. Φαίνεται πως με τη μελέτη της ασθένειας δεν μπορεί να γίνει καμιά προσέγγιση της υγείας. Από την άλλη μεριά, αν η ασθένεια προσεγγιζόταν από την άποψη της φυσικής, υγιούς λειτουργίας και κρινόταν απ' αυτή τη σκοπιά, θα μπορούσε ίσως να εκτιμηθεί σωστότερα. Έπρεπε, ωστόσο, να προσδιοριστεί η βάση της υγιούς λειτουργίας των νεογέννητων μωρών για να γίνει ασφαλής παράγοντας σύγκρισης για την εκτίμηση της ασθένειας των παιδιών. Ο κοκκύτης και η δυσκοιλιότητα, για παράδειγμα, είναι δοσμένα από τη φύση ή μήπως είναι συνέπειες του πολιτισμού; Κανείς δε μπορεί να πει.

Η κατάρτιση και ο χαρακτήρας των περισσότερων γονέων, γιατρών και παιδαγωγών συνδέονται με τη σημερινή χαρακτηρισμοδομή του ανθρώπου και με τις κοινωνικές απόψεις για την αγωγή των παιδιών. Κανείς δε διαφωνεί με το γεγονός ότι οι συγκινησιακές ασθένειες είναι πολύ διαδεδομένες στους ενήλικες. Ο μέσος γονέας, παιδαγωγός ή γιατρός, σηκώνει το βαρύ φορτίο της λαθεμένης παιδαγωγικής αυτού του αιώνα που διαιωνίζει την απόλυτη άγνοια για την παιδική ηλικία. Οι δομικές στρεβλώσεις του χαρακτήρα των γονέων, των γιατρών και των παιδαγωγών μεταδίδονται αυτόματα στην επόμενη γενιά. Έτσι αναπαράγεται ακατάπαυστα ένα λαθεμένο είδος κοινής γνώμης για την αγωγή των παιδιών και, μαζί μ' αυτό, η στρέβλωση των φυσικά δοσμένων ικανοτήτων του νεογέννητου. Το σπάσιμο αυτού του φαύλου κύκλου έμοιαζε να είναι απαραίτητο. Με βάση το σημερινό επίπεδο των γνώσεών μας, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με την προσεκτική επιλογή των γονέων, που τα μωρά τους θα παρακολουθούσε και θα αναλάμβανε το ΟΚΒΕ. Η επιλογή των κατάλληλων γονέων θα ήταν η ίδια το πρώτο κύριο πρόβλημα που έπρεπε να επιλυθεί.

Βασική δομή του ΟΚΒΕ:

Η οργάνωση του ΟΚΒΕ έπρεπε να αντανακλά το σκοπό που ήθελε να πετύχει. Για να προσεγγίσει τις φυσικά δοσμένες πρωτοπλασματικές βιοενεργειακές λειτουργίες του μωρού, το έργο του ΟΚΒΕ έπρεπε να συγκεντρωθεί στις αναπτυξιακές διαδικασίες από τη σύλληψη και τον τοκετό ως την ηλικία των πέντε-έξι χρόνων, δηλαδή ως την ηλικία κατά την οποία ολοκληρώνεται ο σχηματισμός της βασικής δομής του χαρακτήρα. Γι' αυτό έπρεπε να συσταθούν τέσσερις βασικές ομάδες εργασίας:

1. Προγεννητική μέριμνα υγιών εγκύων

Η προγεννητική μέριμνα θα περιλάμβανε: σεξοοικονομικές συμβουλές προς τους γονείς κατά τη διάρκεια της κύησης και κυρίως σε ό,τι αφορά στην οργαστική εκφόρτιση· καθιερωμένους κανόνες υγιεινής· απαλλαγή από διαδεδομένες συνήθειες που είναι γνωστό ότι βλάπτουν την ανάπτυξη του εμβρύου, όπως οι στενοί κορσέδες, κλπ· προσεκτικές περιοδικές εξετάσεις της βιοενεργειακής συμπεριφοράς του οργανισμού γενικά και ειδικότερα της πύελου. Απόμενε να καθοριστεί αν και τι είδους επίδραση ασκούν στην εμβρυακή ανάπτυξη η κατάθλιψη, το μίσος που έχει ανασχεθεί, το κλάμα, κλπ. Γρήγορα καταλάβαμε ότι τίποτα σχεδόν δεν ήταν γνωστό για τους συγκινησιακούς παράγοντες κατά την κύηση. Δεν είχαμε στη διάθεσή μας παρά μόνο λίγες συγκεκριμένες κλινικές εμπειρίες για να ξεκινήσουμε, όπως η ανασχεση της ενεργειακής ροής του οργανισμού που οφείλεται σε διαταραχή της ενεργειακής εκφόρτισης. Ήταν επίσης αναγκαίο, ο μαιευτήρας που θα βρίσκαμε να μην παρεμποδίζει τις οργονομικές διαδικασίες, κι ας μην τις καταλάβαινε.

2. Προσεκτική επίβλεψη του τοκετού και των δύο πρώτων ημερών της ζωής του νεογέννητου.

Το δεύτερο αυτό έργο ήταν και το κρισιμότερο. Η γέννηση και οι πρώτες μέρες ήταν γνωστές ως η πιο αποφασιστική περίοδος της ανάπτυξης. Οι περισσότερες χρόνιες ή μελαγχολικές καταθλίψεις αναπτύσσονται από κάποια πρώτη φρούδευση. Επίσης, η κακή ανάπτυξη της αντίληψης και της ολοκλήρωσης της ήταν σαφώς υπεύθυνη για τη σχιζοφρενική σχάση και τον σχιζοειδή χαρακτήρα. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο παιδοψυχίατρος θα επενέβαινε και σε συνεργασία με τη μητέρα

θα προσπαθούσε να καταλάβει τις φυσικές εκδηλώσεις του νεογέννητου μωρού και να απομακρύνει όποια εμπόδια βρίσκονταν στο δρόμο τους. Η μεγαλύτερη δυσκολία σ' αυτή την περίπτωση θα ήταν η έλλειψη γνώσεων για τις βιοενεργειακές εκδηλώσεις του νεογέννητου. *Δεν γνωρίζουμε τι νιώθει και πώς βιώνει το νεογέννητο τις πρώτες εβδομάδες έξω από τη μήτρα.* Ήμαστε βέβαιοι, ωστόσο, ότι με την προσεκτική παρατήρηση τα προβλήματα θα παρουσιάζονταν άμεσα και ξεκάθαρα, και τελικά θα λύνονταν.

3. Πρόληψη της θωράκισης (*) στη διάρκεια των πρώτων πέντε έξι χρόνων της ζωής του παιδιού

Κι εδώ επίσης, τον καιρό της πρώτης μας προσέγγισης, οι κλινικές γνώσεις ήταν λίγες και τα περισσότερα προβλήματα σκοτεινά. Πιστεύαμε ότι η θεραπευτική αγωγή που θα κάναμε σε παιδιά με σοβαρή θωράκιση, δε θα ήταν το ίδιο πράγμα με τη διαπίστωση της αρχόμενης θωράκισης σε παιδιά που, κατά τα άλλα, αναπτύσσονταν φυσιολογικά. Τίποτα δεν ήταν γνωστό για το ποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της παιδικής ηλικίας οφείλονται σε μια πρώτη θωράκιση και ποια στις φυσιολογικές εκδηλώσεις της ζωής.

Τα τελευταία χρόνια είχαμε δει μερικά παιδιά να μεγαλώνουν με ένα εντελώς διαφορετικό, *αυτορρυθμιζόμενο τρόπο* - παιδιά που ανέπτυσσαν διαφορετικές χαρακτηριστικές αντιδράσεις. Αυτό που από μενε να δούμε ήταν ως ποιο βαθμό είχαμε να κάνουμε με νομοτελειακές βιολογικές εξελίξεις. Δεν μπορούσαμε να βρούμε απαντήσεις σ' αυτά τα ερωτήματα από τους ήδη γνωστούς χώρους. Ήμαστε, λοιπόν, προετοιμασμένοι να ξεκινήσουμε από το μηδέν. Μόνο οι γονείς, οι βρεφοκόμοι και οι παιδίατροι που δεν είχαν χάσει τις αισθήσεις και τις εκδηλώσεις των οργάνων τους, δηλαδή την οργανοτική τους αίσθηση, θα ήταν κατάλληλοι για να κάνουν έρευνα σ' αυτό το χώρο.

(*) Ο όρος «θωράκιση» αναφέρεται στο συνολικό αμυντικό μηχανισμό του οργανισμού, που αποτελείται από τις ακαμψίες του χαρακτήρα και τους χρόνιους σπασμούς του μυϊκού συστήματος. Η θωράκιση λειτουργεί ουσιαστικά ως άμυνα εναντίον της αποδέσμευσης των συγκινήσεων — κυρίως του άγχους, της οργής και της σεξουαλικής διέγερσης.

4. Μελέτη και καταγραφή της παραπέρα εξέλιξης αυτών των παιδιών μέχρι και πολύ μετά την εφηβεία

Αυτή η οργάνωση του βρεφονηπιακού ερευνητικού έργου απέκλειε τη συνηθισμένη μέθοδο της κατάστρωσης και εκπλήρωσης ενός ερευνητικού προγράμματος μέσα σε καθορισμένες προθεσμίες. Οι μετέχοντες στην πρώτη συνάντηση προειδοποιήθηκαν να είναι προετοιμασμένοι για ένα πολύχρονο υπομονετικό και επίμονο έργο, και να μην περιμένουν γρήγορα αποτελέσματα: να αποβάλουν κάθε ιδεώδη ή μυστικιστική προσδοκία σχετικά με τα «υγιή» παιδιά ή με τη δημιουργία «γενετήσιων» χαρακτήρων: να βρίσκονται σε επιφυλακή για αντιδράσεις απογοήτευσης ή απελπισίας: να μάθουν να παραδέχονται έγκαιρα τα λάθη τους και τις λαθεμένες ιδέες τους για την ανατροφή των μωρών: να είναι έτοιμοι να συζητήσουν ανοιχτά και ελεύθερα κάθε προσωπικό μειονέκτημα: να είναι διατεθειμένοι να παραιτηθούν σε περίπτωση που θα ένιωθαν ανεπαρκείς ή ανυπόμονοι: να αναγνωρίζουν ότι, στην ουσία, δεν ξέρουμε απολύτως τίποτα για το τι είναι ή τι μπορεί να είναι το «υγιές παιδί».

Για να βλέπει κανείς τα προβλήματα καθαρά και για να τα διατυπώνει συγκεκριμένα και σωστά μόλις εμφανίζονταν, το σχέδιο έπρεπε να προχωρεί εξαιρετικά αργά. Θα χρειάζονταν, πιθανότατα, δέκα ως δεκαπέντε χρόνια προσεκτικής εργασίας για να φτάσει κανείς στα πρώτα αποφασιστικά συμπεράσματα πάνω στα οποία θα μπορούσε αργότερα να βασιστεί με σιγουριά. Ελπίζαμε ότι αυτά τα συμπεράσματα θα άξιζαν τη μεγάλη προσπάθεια. Δεν έπρεπε να ξεχνάμε, ωστόσο, ότι όλο αυτό το σχέδιο, όσο σημαντικό κι αν ήταν, δεν είχε καταστρωθεί παρά μόνο σαν ένα πειραματικό πρόγραμμα. Δεν είχε σημασία αν θα ολοκληρωνόταν ή όχι. Αν αποτύχαινε, τότε θα ξέραμε γιατί αυτά τα σχέδια αποτυχαίνουν: ακόμα και αν είχε αρνητική έκβαση, πάλι κάτι σημαντικό θα είχε κερδηθεί.

Η επαγγελματική πείρα και η ατομική κατάρτιση έκαναν κάθε μετέχοντα σ' εκείνη τη συνάντηση να συνειδητοποιήσει απόλυτα τις τρομοκτικές συνέπειες του εγχειρήματος. Η πολύχρονη και επίμονη μελέτη της δομής του ανθρώπινου χαρακτήρα μάς είχε διδάξει ότι, πέρα από τα ζητήματα γνώσεων και ικανοτήτων, δεν ήταν δυνατό να περιμένουμε από θωρακισμένους αν-

θρώπους να χειριστούν τα προβλήματα της υγείας με ικανοποιητικό τρόπο. Έτσι, από την προκαταρκτική κιόλας συζήτηση του έργου, αντιμετωπίσαμε ένα από τα δυσκολότερα προβλήματα που έπρεπε να ξεπεράσουμε και να επιλύσουμε: Ποιος θα μπορούσε να αναλάβει αυτό το έργο και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του; Θα μπορούσαμε άραγε να αποβάλουμε ή τουλάχιστο να ελέγξουμε τις δικές μας στρεβλωμένες και καταπιεσμένες δομές; Ήταν σαφές ότι τα μειονεκτήματά μας αργά ή γρήγορα θα εμφανίζονταν. Δεν προσπαθήσαμε με κανένα τρόπο να αποφύγουμε ή να συγκαλύψουμε αυτό το βασικό εμπόδιο. Αντίθετα, μόνο με την απόλυτη επίγνωση της δικής μας χαρακτηριστικής δομής και με την προθυμία μας να την αποκαλύψουμε, θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε. Αργότερα μάθαμε ότι αυτό το σημείο εκκίνησης όχι μόνο ήταν σωστό, αλλά και ότι θα αποτελούσε την πρώτη βασική γνώση που κερδίσαμε απ' αυτό το έργο: ένα έργο που ήταν αδύνατο να εκπληρωθεί με ανθρώπινες χαρακτηριστικές συγκινησιακά καταπιεσμένες.

Οι εργαζόμενοι σ' αυτό το σχέδιο είχαν προειδοποιηθεί να αποφεύγουν κάθε είδους κουτσομπολιό, συκοφαντία, τακτική, στρατηγική, πολιτική. Μόνο τα πραγματικά επιτεύγματα θα μετρούσαν, και δε θα γινόταν ανεκτή καμιά δόλια ενέργεια. Οι προσωπικές φιλοδοξίες και ο φθόνος για τα επιτεύγματα των άλλων θα ελέγχονταν. Η μετριοφροσύνη και η ευψυχία μπροστά στην εχθρική συμπεριφορά εκείνων που μισούν τα παιδιά ήταν ουσιώδεις προϋποθέσεις.

Για να αποκλειστεί αμέσως κάθε παρανόηση σχετικά με τη φύση του εγχειρήματος, δηλώθηκε ότι δε θα επιτρεπόταν να επηρεάσουν τις εργασίες μας, απόψεις που θα μπορούσαν να εμποδίσουν την εξέλιξη της υγείας των παιδιών, όποια κι αν ήταν η προέλευση ή η ισχύς τους. Δε θα γίνονταν ανεκτές κανενός είδους διακρίσεις ανάμεσα σε μητέρες που είχαν πιστοποιητικά γάμου και σε άλλες που δεν είχαν. Οι θρησκευτικοί τύποι, όπως η περιτομή, θα κρίνονταν αποκλειστικά από την άποψη αν ωφελούν ή βλάπτουν τα παιδιά κι όχι από το αν είναι ή δεν είναι λατρευτικές δοξασίες ή έθιμα ομάδων ανθρώπων ή εθνών. Ακόμα, έπρεπε να κατανοηθεί καλά ότι όποιος, για οποιοδήποτε λόγο, ήταν αντίθετος στα φυσιολογικά γενετήσια παιχνίδια των τριχρονων ή πεντάχρονων παιδιών, δεν έπρεπε να πάρει μέρος στο έργο. Αυτές οι αρχικές κατευθυντήριες γραμμές

ήταν αναγκαίες για να παρουσιαστεί η βασική άποψη, από την οποία θα επακολουθούσαν όλες οι διαδικασίες και οι κρίσεις.

Το ανθρώπινο είδος είναι εδώ και χιλιάδες χρόνια διαιρεμένο σε πολυάριθμες ομάδες ανάλογα με την εθνικότητα, τη φυλή, το θρησκευμα, το κράτος, κλπ. Κάθε ομάδα κατευθύνει τα παιδαγωγικά της μέτρα με στόχο την προσαρμογή κάθε νεώτερης γενιάς σε ειδικούς εθνικούς, θρησκευτικούς ή φυλετικούς θεσμούς και ιδεώδη. Αν ρωτήσουμε ένα δικτάτορα πώς νομίζει ότι θα έπρεπε να είναι ένα υγιές παιδί, θα έλεγε δίχως άλλο ότι πρέπει να είναι καλός υπερασπιστής της τιμής της πατρίδας. Ένας καθολικός θα έλεγε ότι υγιές ή ομαλό παιδί είναι αυτό που συμμορφώνεται με τα ήθη του καθολικισμού· βασικό κριτήριο φαίνεται πως είναι το σκότωμα του «αμαρτωλού σαρκικού πόθου». Κάποιοι που ανήκει στο δυτικό πολιτισμό θα όριζε το υγιές παιδί ως τον ιδεώδη φορέα του δυτικού πολιτισμού· ενώ κάποιος άλλος που ανήκει στον ανατολικό πολιτισμό, θα όριζε την υγεία στο παιδί ως την ικανότητα να είναι υπάκουο, στωικό, απαθές και άξιο να συνεχίζει τις παλιές παραδόσεις της ανατολικής πατριαρχίας. Η επίσημη άποψη στη δικτατορική Ρωσία είναι ότι το παιδί «πρέπει να είναι σαν τον Στάλιν». Εμείς, από την άλλη μεριά, δε θέλουμε να είναι τα παιδιά μας ούτε σαν τον Στάλιν ούτε σαν κανέναν άλλο. Θέλουμε να είναι *ο εαυτός τους*.

Αυτά τα λίγα παραδείγματα δείχνουν ξεκάθαρα τι το κοινό έχουν όλες αυτές οι ομάδες: *πλήρη άγνοια της φύσης του ίδιου του παιδιού*. Η υγεία, η ομαλότητα, η ικανότητα, ορίζονται ανάλογα με συμφέροντα *έξω* από τη σφαίρα της ανάπτυξης του παιδιού. Το παιδί είναι εξαρτημένο από το κράτος, όπως στις δικτατορίες, από τον «πολιτισμό», όπως στην ψυχανάλυση, από την εκκλησία ή από κάποια ιστορική άποψη, όπως στην περίπτωση της ορθόδοξης εβραϊκής παιδαγωγικής (περιτομή, κλπ).

Δε χρειαζόταν να παρατεθούν πολλές αποδείξεις για να ανατραπούν όλες αυτές οι διαδεδομένες θεάσεις του χώρου της παιδαγωγικής. Ξεκινούν από το πώς πρέπει να είναι ή από το τι πρέπει να εκφράζει ένα παιδί, κι όχι από το τι είναι το νεογέννητο παιδί. *Το νεογέννητο παιδί είναι, πρώτα απ' όλα, ένα μέρος της ζωντανής φύσης, ένα οργανοτικό σύστημα που διέπεται από ορισμένους βιοενεργειακούς νόμους*. Κανείς δε μπορεί να αρνηθεί το γεγονός ότι η ζωντανή φύση είναι ένας χώρος ζωής απείρως ευρύτερος από την εκκλησία, το κράτος ή ένα συγκεκριμένο πολιτισμό. Αν ήταν ποτέ δυνατό να καθιδρυθεί σε στέρεες

βάσεις μια, όπως τη λένε, διεθνής αδελφότητα των ανθρώπων, οι βάσεις αυτές, είτε ήταν ένα συγκεκριμένο κράτος ή μια εκκλησία, είτε ένας πολιτισμός, ένας σκοπός ή μια ιδέα, δε θα μπορούσαν να βρίσκονται έξω από τη λειτουργία του νεογέννητου παιδιού. Αν παρουσιαζόταν ποτέ κάποια φυσική βάση για μια διεθνή κοινωνία συνεργασίας, αυτή θα ήταν η ζωντανή αρχή που φέρνει μαζί του κάθε νεογέννητο παιδί είτε είναι από το Λένινγκραντ, είτε από τη Λάσσα ή τη Νέα Υόρκη. Η σύγχρονη κοινωνιολογική έρευνα μας έχει πείσει πέρα από κάθε αμφιβολία ότι κάθε νέα γενιά φέρνει μαζί της μόνο τη *βιοενεργειακή*, κληρονομιά και τίποτε άλλο - ούτε πολιτισμό, ούτε θρησκειasma, ούτε ιθαγένεια, ούτε καν κάποια απόλυτη, έμφυτη αγάπη για τη μάνα.

Αντί, λοιπόν, να προσαρμόζονται οι κοινωνικές συνθήκες στη ζωντανή αρχή των νεογέννητων παιδιών, αντί να προσανατολίζονται τα πολιτιστικά ιδεώδη στη διατήρηση και εξασφάλιση της έμφυτης ζωντανής αρχής του παιδιού, προσαρμόζεται το παιδί στη συγκεκριμένη εκκλησία, στο κράτος ή στον πολιτισμό. Και ενώ η φύση έχει την τάση να συνενώνει την ανθρωπότητα με τις βαθιές αρχές της ζωής, η πολιτιστική, η θρησκευτική, η κρατική και οι άλλες αρχές, τείνουν αυτόματα να καταλύσουν και να διασπάσουν αυτή τη βασική ενότητα της παγκόσμιας ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτό μπορεί κανείς να το καταλάβει πιο εύκολα στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών όπου ο συγκερασμός εθνικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών αρχών αποτελεί ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Πιο δύσκολα το καταλαβαίνει κανείς σε χώρες όπου ο εθνικός περιορισμός, που οφείλεται στη γλώσσα ή την ιστορία, τείνει να διαχωρίσει το έθνος από τον ευρύτερο κόσμο.

Η αρχή της ζωής δεν είναι μόνο ευρύτερη και βαθύτερη από κάθε άλλη αρχή της παιδαγωγικής, αλλά και κατευθύνει τη θέασή μας προς τον κεντρικό στόχο, την προληπτική ψυχική υγιεινή, μ' ένα πολύ φυσικό τρόπο. Αυτό πρέπει να το εξηγήσουμε κάπως περισσότερο, επειδή, αν και απλό, μπορεί να κάνει πολλούς αναγνώστες να απορήσουν.

Το γενικά έγκυρο συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί από τη χαρακτηριστική μας γνώση είναι το εξής: Αν η άκαμπτη θωράκιση του ανθρώπινου ζώου είναι η βασική κοινή αρχή όλης της συγκινησιακής αθλιότητάς του, αν αυτή η θωράκιση είναι που τοποθετεί τον άνθρωπο, αυτόν μόνο απ' όλα τα άλλα βιολογικά είδη, έξω από τα όρια της φυσικής λειτουργίας, τότε το λογικό συμπέρασμα είναι ότι η *πρόληψη της άκαμπτης θωράκι-*

σης είναι ο κύριος και κεντρικός στόχος της προληπτικής ψυχικής υγιεινής.

Η άνεση με την οποία το αθωράκιστο ανθρώπινο ζώο μπορεί και αντιμετωπίζει τις δυσκολίες της ζωής είναι άλλη μια απόδειξη της ορθότητας αυτού του ισχυρισμού. Η βιοφυσική αρχή, που είναι πολύ ισχυρότερη από κάθε άλλη άποψη, δεν μπορεί να απορριφθεί ούτε από τη λογική ούτε από την αληθινή θρησκεία (με την εξαίρεση της εκκλησίας)· υποστηρίζεται από όλα τα βασικά γεγονότα της ιστορίας του ανθρώπου. Και όμως, η αρχή αυτή αντικαταστάθηκε εδώ και χιλιάδες χρόνια από άλλες στενότερες που δεν παίρνουν καθόλου υπόψη την έμφυτη φύση του παιδιού. Θα πρέπει να υπάρχει κάποιος σημαντικός λόγος γι' αυτό.

Η πρόληψη της θωράκισης δε θα ήταν αναγκαία αν τα παιδιά μας μεγάλωναν σύμφωνα με τις επιταγές της φύσης («Θεού»). Έχει πια αποδειχτεί ότι οι οργανισμοί που λειτουργούν σύμφωνα με το φυσικό νόμο είναι απαλλαγμένοι από βιοπάθειες (*). Η ιστορία του ανθρώπινου γένους είναι γεμάτη από δηλώσεις μεγάλων ερευνητών και σοφών που επιβεβαιώνουν αυτό το απλό γεγονός. Πριν, ωστόσο, από την ανακάλυψη της οργονικής ενέργειας του οργανισμού, κανείς δεν ήξερε τι ακριβώς ήταν ο «φυσικός νόμος». Τα παιδιά, όπως και τα άλλα ζώα, γεννιούνται παντού χωρίς θωράκιση. Το γεγονός αυτό αποτελεί την πιο στέρεη βάση της ψυχικής υγιεινής, πολύ καλύτερη από κάθε κατοπινή προσπάθεια για αποθωράκιση ή πρόληψη της θωράκισης του ανθρώπινου ζώου. Κι όμως, αυτή η φυσική αρχή καταπνίγεται συνέχεια από άλλες θεάσεις που την κάνουν ατελέσφορη. Πρέπει, λοιπόν, να αναρωτηθούμε πώς ακριβώς προέκυψε αυτή η γενική παραφροσύνη· και υπάρχουν διάφοροι λόγοι:

1. Η φυσική βιοενεργειακή αρχή καταπνίγεται και καταστρέφεται συστηματικά στο νεογέννητο μωρό από τους θωρακισμένους γονείς και παιδαγωγούς οι οποίοι, μέσα στην άγνοιά τους, έχουν την υποστηρίξη ισχυρών κοινωνικών θεσμών που ευδοκούν πάνω στη θωράκιση του ανθρώπινου ζώου.

2. Υπάρχει μια απλή αλλά επίμονη παρερμηνεία της φύσης που διέπει ολόκληρη την παιδαγωγική και την φιλοσοφία του πολιτισμού. Είναι η ιδέα ότι η φύση και ο πολιτισμός δεν συμβιβάζονται. Ακολουθώντας αυτήν την «πολιτιστική» ιδεολο-

(*) Ο όρος «βιοπάθεια» αναφέρεται σε όλες εκείνες τις νοσηρές διαδικασίες που προκαλούνται από κάποια δυσλειτουργία του αυτόνομου μηχανισμού της ζωής. Βλέπε: *Η Βιοπάθεια του Καρκίνου*, Farrar, Straus & Giroux, Νέα Υόρκη, 1973.

για, οι ψυχαναλυτές δεν μπόρεσαν να διακρίνουν τις πρωτογενείς φυσικές από τις δευτερογενείς διεστραμμένες και βίαιες ενορμήσεις, και στην προσπάθειά τους να εξαλείψουν το «βίαιο μικρό ζώο» σκοτώνουν συνέχεια τη φύση μέσα στο νεογέννητο παιδί. Αγνοούν εντελώς το γεγονός ότι αυτό ακριβώς το σκοτώμα της φυσικής αρχής είναι που δημιουργεί τη δευτερογενή διεστραμμένη και βίαιη φύση, τη λεγόμενη ανθρώπινη φύση, κι ότι αυτά ακριβώς τα τεχνητά πολιτιστικά κατασκευάσματα δημιουργούν τις αναγκαιότητες της καταναγκαστικής ηθικής και των σκληρών νόμων.

3. Επειδή η άκαμπτη θωράκιση είναι αυτό που κάνει σήμερα το μεγαλύτερο μέρος του ανθρώπινου γένους να ξεχωρίζει από το υπόλοιπο ζωικό βασίλειο, επειδή, ακόμη, η μεγάλη επιθυμία για απολύτρωση είναι μια σαφής εκδήλωση της επιθυμίας να αποκατασταθεί η αθωράκιση, φυσική κατάσταση («παράδεισος») και, τέλος, επειδή το θωρακισμένο ζώο, ο άνθρωπος, είναι εντελώς ανίκανος να φτάσει αυτόν ακριβώς το στόχο που επιθυμεί πιο φλογερά, δηλαδή την απελευθέρωση του οργανισμού του από την ακαμψία, την αδράνεια, την ακινησία και τον υπόλοιπο βιοφυσικό ζουρλομανδύα, πρέπει κατ' ανάγκη να τον φοβάται και να τον μισεί· κι όσο δεν μπορεί να τον φτάσει, άλλο τόσο πρέπει να τον μισεί. Αυτό είναι το επίκεντρο εκείνου που ονομάζουμε «συγκινησιακή πανούκλα». Συνεπώς, η κατάπιξη της φύσης μέσα στο παιδί δε γίνεται απλώς για να το προσαρμόσει σε κάποιο κράτος ή θρησκεία ή πολιτισμό· αυτά είναι δευτερογενείς λειτουργίες. Εκείνο που ευθύνεται πρωταρχικά για τη συστηματική θωράκιση κάθε καινούριας γενιάς είναι ο τρόμος που κυριεύει το θωρακισμένο ανθρώπινο ζώο καθώς αντικρίζει κάθε εκδήλωση της ζωής. *Το βίαιο μίσος που στηρίζεται στον τρόπο είναι αυτό που κανονίζει τη θωράκιση του νεογέννητου παιδιού.*

Από αυτή τη βιοφυσική σκοπιά, η προσαρμογή στον πολιτισμό, το κράτος ή την εκκλησία δεν είναι παρά ένα αποτέλεσμα· είναι όμως και ένα ιδιαίτερα επιδοκιμαζόμενο και πανίσχυρο μέσο αποφυγής του μόνου τρόπου λειτουργίας που θα μπορούσε να εξαλείψει την αθλιότητα του ανθρώπου - πράγμα που αργά ή γρήγορα θα γίνει. Οι θεσμοί της κοινωνίας που απαιτούν την κατάπιξη της φύσης μέσα στο παιδί και την προσαρμογή τους σε ιδεώδη ξένα προς αυτή, είναι λειτουργίες δευτερογενείς και ασήμαντες, αν τις δούμε από τη σκοπιά της αρχής της ζωής. Ο άνθρωπος έχει τη δύναμη, αν ήθελε, να αλλάξει τους θεσμούς και τις ιδεολογίες. Αυτό, όμως, που δεν έχει τη δύναμη να

αλλάξει είναι η βιοφυσική βάση. Κι αυτό το ξέρει όταν λέει πως ο «Θεός» είναι απρόσιτος. Η ιδέα ότι δε μπορούμε να γνωρίσουμε ή να πλησιάσουμε το Θεό, είναι μια σαφής έκφραση της αδυναμίας του ανθρώπου να προσεγγίσει το βιολογικό πυρήνα της συνολικής του ύπαρξης. Έχει εμπλακεί σε ιδέες που προήλθαν από την πρώτη του εξάρνηση της φύσης («προπατορικό αμάρτημα») και βρίσκεται παγιδευμένος σ' ένα λαβύρινθο ιδέων που οδηγούν μακριά από την αλήθεια, σε ιδέες που δεν έχουν νοήματα, σε πράξεις σκληρές που αποστρέφεται και που, όμως, διαπράττει, λες και κάποια κακή μοίρα τον αναγκάζει «διάβολος»).

Η μελέτη της «ανθρώπινης φύσης» στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών ξεκαθάρισε πολλά πράγματα. Τώρα πια ξέρουμε ότι η σκληρότητα του ανθρώπου στρέφεται κυρίως εναντίον εκείνου που πιο πολύ επιθυμεί. Σε κάθε του προσπάθεια να πετύχει τον ιερό σκοπό, που βαθιά μέσα του τον νιώθει, δε συναντά άλλο από τη δική του ακαμψία. *Στις επανειλημμένες και απεγνωσμένες της προσπάθειες να διαπεράσει αυτή την ακαμψία, η ερωτική παρόρμηση μετατρέπεται σε μίσος.* Ο άνθρωπος δε θέλει να μισεί η θωράκισή του τον αναγκάζει. Τώρα φαίνεται πιο ξεκάθαρα γιατί όσο μιλά για «ειρήνη», άλλο τόσο κάνει πόλεμο.

Φαίνεται, επίσης, ξεκάθαρα γιατί ο άνθρωπος σκοτώνει τη λύση μέσα σε κάθε νεογέννητο παιδί και, μαζί μ' αυτήν, τη μοναδική ελπίδα για μια λύση των κυριότερων προβλημάτων του. Τη σκοτώνει σταθερά, και με ένα περίπλοκο μηχανισμό ιδεών και θεσμών, φυγών και λαθεμένων πεποιθήσεων. Αν χρησιμοποιούσε τις προσπάθειές του με σωστό τρόπο, θα μπορούσε να κινήσει ακόμη και βουνά.

Όσα σκιαγραφήσαμε εδώ, μέσα σε λίγες σελίδες, τα έχουμε ήδη περιγράψει αλλού πιο εκτεταμένα. Κανείς, ωστόσο, δε δοκίμασε ως τώρα να σκιαγραφήσει αυτό που λέμε «υγιές παιδί», αποκλειστικά από βιοφυσική άποψη.

Τα τελευταία χρόνια είχαμε την ευκαιρία να παρατηρήσουμε, από τη γέννησή τους ως την ηλικία των πέντε-έξι χρόνων, παιδιά που η ανάπτυξή τους δεν παρεμποδιζόταν, όσο αυτό είναι δυνατό, από παράγοντες πολιτιστικούς, εκκλησιαστικούς ή κρατικούς. Ας συνοψίσουμε σύντομα τα όσα διδαχτήκαμε. Δεν έχουμε την απαίτηση να παρουσιάσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα αυτής της νέας και ασυνήθιστης εμπειρίας. Αυτά τα παιδιά ήταν για μας οι καλύτεροι δάσκαλοι που είχαμε ποτέ. Μας δίδαξαν για την βιολογία και την αυτορρύθμιση τόσα όσα

δε μάθαμε μέσα σε τριάντα χρόνια που εργαζόμαστε ως ψυχίατροι και γιατροί. Ήταν σα να αντικρίζαμε τη «γη της επαγγελίας». Κι ήταν, επίσης, ένα μάθημα για το τι μπορεί να κάνει η συγκινησιακή πανούκλα στον άνθρωπο.

Αν το νεογέννητο μωρό δεν έχει κιόλας υποστεί σοβαρή βλάβη μέσα στη μήτρα, φέρνει μαζί του όλο τον πλούτο της φυσικής πλαστικότητας και ανάπτυξης. Το μωρό αυτό δεν είναι, όπως πολλοί λαθεμένα πιστεύουν, ένας άδειος σάκος ή μια χημική μηχανή όπου καθένας μπορεί να ενσταλάξει τις δικές του προσωπικές ιδέες για το πώς οφείλει να είναι ο άνθρωπος. Φέρνει μαζί του ένα τεράστιο παραγωγικό και προσαρμοστικό ενεργειακό σύστημα που, με το δικό του δυναμικό, έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον του και αρχίζει να το διαμορφώνει σύμφωνα με τις ανάγκες του. Το βασικό έργο της κάθε παιδαγωγικής που κατευθύνεται από το συμφέρον του παιδιού κι όχι από το συμφέρον των κομματικών προγραμμάτων, του κέρδους, της εκκλησίας, κλπ., είναι να απομακρύνει κάθε εμπόδιο που βρίσκεται στο δρόμο αυτής της φυσικά δοσμένης παραγωγικότητας και πλαστικότητας της βιολογικής ενέργειας. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο βρισκόμαστε για πρώτη φορά μια θετική και πλατιά βάση για δράση. Αυτά τα παιδιά θα χρειαστεί να επιλέξουν το δικό τους δρόμο και να καθορίσουν τη δική τους τύχη. Πρέπει να μαθαίνουμε απ' αυτά κι όχι να τους επιβάλλουμε τις δικές μας στραβές ιδέες και κακές εξεις, που έχουν ήδη αποδειχτεί εξαιρετικά καταστροφικές και γελοίες για κάθε νεώτερη γενιά. ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥΣ. Έχουν τις φυσικές δυνάμεις για να το κάνουν, κι είναι καθήκον μας να τις προστατέψουμε.

Είναι, συνεπώς, λογικό να εξετάζουμε τη βιοενεργειακή κινητικότητα όλων των μετεχόντων σ' αυτό το σχέδιο και την ετοιμότητά τους να μπορούν να αποτραβηχτούν και να αφήσουν επί τέλους τη φύση να μιλήσει. Είναι εύκολο να καλούμε την ανθρωπότητα για «επιστροφή στη φύση». Το δύσκολο είναι να πάψει να επεμβαίνει σ' αυτή.

Για τον γιατρό ή τον παιδαγωγό που έχει επί δεκαετίες ασχοληθεί με τη βιοπαθητική αθλιότητα του ανθρώπου, ήταν προφανές ότι αργά ή γρήγορα το σχέδιό μας θα συναντούσε, με τη μια ή την άλλη μορφή, το ίδιο εκείνο έντονο άγχος και βίαιο μίσος που γνωρίζουμε τόσο από την ιατρική μας πρακτική όσο και από τις μαζικές σφαγές των χιτλερικών παραφρόνων. Σε όσους μαζεύτηκαν, ωστόσο, σ' εκείνη την αίθουσα στο Φόρεστ Χιλς, θα φάνηκε περιεργό, ακόμα και παράξενο, που άρχισα να

επισημαίνω ότι έπρεπε να περιμένουν τρομακτικά εμπόδια κι ότι οι ανθρωπίνες χαρακτηροδομές που διαμορφώθηκαν τις τελευταίες χιλιετίες δεν είναι ελεύθερες και δε θα μπορούσαν ποτέ να ελευθερωθούν απ' αυτό το μίσος για τη ζωή. Δεν έπρεπε να έχουμε αυταπάτες. Αυτό το βαθύ δομικό μίσος, όσο καλά κι αν συγκαλυπτόταν από αγάπη και ενδιαφέρον για το παιδί, θα εκδηλωνόταν αναπόφευκτα και θα προσπαθούσε να σκοτώσει το ΟΚΒΕ.

Αποφασίστηκε να μην κοινολογηθούν οι νέες εμπειρίες, αλλά να περιμένουμε υπομονετικά μέχρι να δούμε πώς ακριβώς θα αντιμετώπιζε το ερευνητικό κέντρο τις ανακοινώσεις που θα γίνονταν. Πριν μπορέσουμε να κάνουμε οποιαδήποτε σημαντική ανακοίνωση, έπρεπε πρώτα να μάθουμε να αναγνωρίζουμε το μίσος κατά της ζωής σ' όλες του τις κρυφές και ύπουλες μορφές και να βρούμε μέσα ικανά να το αντιμετωπίσουν.

Ύστερα απ' αυτές τις προπαρασκευαστικές σκιαγραφήσεις, προχωρήσαμε στη συζήτηση των οργανωτικών ζητημάτων. Το πρώτο βήμα θα ήταν η παρουσίαση της θωράκισης σε βιοπαθητικά παιδιά και οι πρώτες ενδείξεις θωράκισης σε υγιή παιδιά.

1

Προβλήματα των Υγιών Παιδιών στη διάρκεια της Πρώτης Εφηβείας (από τριών έως έξι χρόνων)

Τα προβλήματα που συνεπάγεται η ανατροφή των υγιών παιδιών αντιμετωπίστηκαν από το ξεκίνημα κιόλας του ΟΚΒΕ, όταν ανέλαβα να παρουσιάσω στους συνεργάτες μου τον Ντέηβιτ, γιο γιατρού. Η παρουσίαση ενός ζωηρού και αυθόρμητου εξάχρονου αγοριού θα μπορούσε να είναι μια ευχάριστη εμπειρία για όλους, μια ανάπαυλα από το μόχθο της βιοπαθολογίας. Γιατί, όμως, ένιωθα ανήσυχος και διστακτικός; Ήξερα πως αυτό το έργο απαιτούσε απόλυτη ειλικρίνεια και υπήρχαν χιλιάδες ειλικρινείς άνθρωποι που είχαν ήδη δείξει την αλήθεια για τα παιδιά, τον έρωτα και τη ζωή, από τον Πεσταλότσι ως τον Φρόντ, τον Νηλ και τόσους άλλους. Χιλιάδες ήταν οι ειλικρινείς προσπάθειες που έγιναν για να προσεγγιστεί το βασικό πρόβλημα της αγωγής των παιδιών, κι όμως καμιά απ' αυτές δεν είχε πετύχει. Συνεπώς, δεν έφτανε μόνο η ειλικρίνεια και τα οφθαλμοφανή δεδομένα. Υπήρχε αναμφίβολα κάποιος φραγμός που εμπόδιζε όλες αυτές τις προσπάθειες και που κανείς δεν είχε ποτέ καν ξεπεράσει: η ύπαρξη αυτού του φραγμού δεν είχε ποτέ καν αναφερθεί. Είναι αλήθεια ότι οι συγγραφείς, οι φιλόσοφοι και οι ποιητές είχαν καταγγείλει την αχρειότητα της «ανθρώπινης φύσης» και είχαν περιγράψει την αιώνια πάλη εναντίον του «κακού». Αλλά η ίδια αυτή ανθρώπινη φύση και το κακό φαίνεται πως συλλαμβάνονταν ως έννοιες αμετάβλητες και αιώνιες. Πουθενά δεν υπήρχε κάποια ένδειξη μιάς πιθανής σχέσης μεταξύ της λεγόμενης κακής ανθρώπινης φύσης και της νικητής αποτυχίας κάθε προσπάθειας να προσεγγιστεί αυτό που ήταν τόσο ολοφάνερο στη ζωή, τον έρωτα και την παιδική ηλικία.

Τον καιρό εκείνο, πριν από την πρώτη παιδική παρουσίαση, ένιωθα σα να κοιτάζα μέσα από μια πυκνή ομίχλη που έκρυβε τη φύση του μεγαλύτερου αινίγματος που αντιμετώπιζε η ανθρωπό-

τητα: *Γιατί ποτέ κανείς δεν είχε μιλήσει γι' αυτό που ήταν τόσο ολοφάνερο;*

Ήταν φανερό ότι έτσι έμενε κρυμμένη η λύση του αινίγματος. Μήπως αυτή η ομίχλη δεν ήταν δοσμένη από τη φύση, μήπως δεν ήταν «απλώς» άγνοια, ανθρώπινη φύση ή κακία; Μήπως ήταν ένα προπέτασμα καπνού που είχε εξαπολυθεί ηθελημένα για να θολώσει τη ματιά μας;

Ίσως η «ομίχλη» να είχε κατά κάποιο τρόπο δημιουργηθεί από το φόβο του ανθρώπου για τη ζωή; αλλά πώς; Ποιοι ήταν οι κρίκοι που οδήγησαν απ' αυτό το φόβο στην πυκνή ομίχλη, που κρεμόταν σαν πέπλο πάνω από καθετί που άξιζε να γνωσθεί; Δεν υπήρχε καμιά άμεση απάντηση. Και δεν είχε νόημα να προσπαθήσει κανείς να διαλύσει την ομίχλη, δίχως να ξέρει τι την προκάλεσε και τι τη διατήρησε εκεί, για να κρύβει τόσες χιλιάδες χρόνια τα αινίγματα της ζωής από τη ματιά του ανθρώπου. Αν αυτή η ομίχλη είχε κάποια σχέση με το φόβο του ανθρώπου για τη ζωή, το φόβο που είχα συναντήσει στους βιοπαθητικούς ασθενείς, τότε αναπόφευκτα αυτό το μίσος του φόβου θα εκδηλωνόταν στην πορεία των γεγονότων, κι ίσως έτσι να φαίνονταν ξεκάθαρα μερικοί από τους συνδετικούς κρίκους ανάμεσα σ' αυτό και την ομίχλη.

Για να έχουμε ασφαλή αποτελέσματα από τη βρεφονηπιακή μας έρευνα, έπρεπε να μην αφήσουμε την «ομίχλη» να διεισδύσει στο ΟΚΒΕ και να εμποδίσει τις πρώτες σωστές ματιές μας στην καλοκρυμμένη περιοχή. Εδώ φάνηκε χρήσιμη η βιοψυχιατρική μου πείρα. Γνώριζα ότι ο μέσος άνθρωπος χρησιμοποιεί, από καθαρά δομική άποψη, ορισμένες τεχνικές για να ξεφεύγει από καθετί ουσιαστικό που αναφέρεται στα προβλήματα της ζωής. Αν ήταν δυνατό να κρατήσουμε μακριά από το ΟΚΒΕ έστω και μερικές από αυτές τις ανθρώπινες τεχνικές φυγής, θα καταφέρναμε έτσι να μπηξούιμε ένα καρφί στον ευλύγιστο αλλά συμπαγή τοίχο της ομίχλης που ορθωνόταν μπροστά από ό,τι ήταν τόσο απλό και ολοφάνερο. Με τα πρώτα αποτελέσματα, όσο μικρά κι αν ήταν, θα μπορούσαμε να ελπίζουμε ότι θα μπηγναμε το καρφί ακόμη πιο βαθιά μέσα στον ομιχλώδη, πνιγηρό πέπλο. Όμως, αυτό δεν ήταν παρά μια ελπίδα, και μάλιστα πολύ αμυδρή. Αν ήταν εύκολο να διαπεράσει κανείς την ομίχλη, κάποιος από τις εκατοντάδες των μεγάλων ερευνητών που μόχθησαν γι' αυτό τα τελευταία τρεις-τέσσερις χιλιάδες χρόνια της μυστικιστικής πατριαρχίας, θα το είχε κιόλας καταφέρει.

Εκείνες τις μέρες, πριν από την παρουσίαση, ήμουν πολύ αποθαρρυνμένος και είχα πιαστεί με όλη μου τη δύναμη από τα

λιγοστά εχέγγυα που είχα στη διάθεσή μου για να μην αποτύχω:

1. Έπρεπε να ξεπεράσω το ταμπού που υπήρχε σχετικά με την ελεύθερη και ανοιχτή συζήτηση των ζητημάτων της γενετησιότητας, όπως είχα κάνει και πριν από είκοσι χρόνια στην Αυστρία και τη Γερμανία. Η παιδική γενετησιότητα θα αντιμετωπιζόταν το ίδιο ελεύθερα όπως οποιοδήποτε άλλο θέμα.

2. Έπρεπε, επίσης, να ξεπεράσω το ταμπού που υπήρχε κατά του αγγίγματος του ανθρώπινου σώματος όταν επρόκειτο για συγκινησιακά ζητήματα. Οι ψυχαναλυτές είχαν υιοθετήσει με αυστηρότητα αυτό το ταμπού στην παιδαγωγική και την ιατρική, προστατεύοντας έτσι τους εαυτούς τους από τις έντονες συγκινησιακές επιπτώσεις των διαδικασιών της ζωής. Αυτό το ταμπού είχε κιάλας παραμεριστεί από την ιατρική οργονοθεραπεία των ενηλίκων. Τώρα απόμενε να καταργηθεί και από την παιδαγωγική. Οι παιδαγωγοί και οι μητέρες θα έπρεπε να μάθουν να αντιμετωπίζουν το σώμα του μωρού δίχως φόβο και συγκινησιακή αποστροφή. Αυτοί θα έδιναν τις πρώτες παιδαγωγικές βοήθειες.

Πίστευα πάντα πως ο παιδαγωγός, κατά κάποιο τρόπο, δεν είχε κατορθώσει να πάρει τη σωστή του θέση μέσα στο γενικότερο κοινωνικό έργο, από την άποψη του γιατρού ή του ειδικού. Όταν κάποιο παιδί πάθαινε δυσκοιλιότητα, έπρεπε να κληθεί ένας παιδίατρος. Γιατί να μη μπορεί μια μητέρα ή μια νηπιαγωγός να αντιμετωπίσει μια οξεία δυσκοιλιότητα που οφείλεται στη βιοενεργειακή, συγκινησιακή ανάσχεση του περισταλτισμού των εντέρων; Όπως καλούμε στο σπίτι το γιατρό όταν σπάσει κάποιο πόδι, έτσι θα έπρεπε να μπορούμε να καλούμε και τον παιδαγωγό όταν ένα δίχρονο παιδί πάθει ένα παροξυσμό θυμού που η μητέρα δε μπορεί να αντιμετωπίσει. Ο σημερινός παιδαγωγός γνωρίζει περισσότερα γι' αυτά τα πράγματα από τον παιδίατρο, που δε μαθαίνει τίποτα γι' αυτά στην ιατρική σχολή. Η μητέρα και ο παιδαγωγός είναι εκείνοι που από τη φύση τους μπορούν να αντιμετωπίσουν τέτοιες επείγουσες καταστάσεις. Δε θα ήταν άραγε δυνατό να μάθουν οι μητέρες και οι παιδαγωγοί πώς να διαλύουν μια οξεία ανάσχεση του λαιμού ή του διαφράγματος; Με αυτό τον τρόπο, η χρόνια θωράκιση θα μπορούσε να προλαμβάνεται με επιτυχία από άτομα που βρίσκονται πάντα κοντά στο παιδί.

3. Το άλλο ταμπού που έπρεπε οπωσδήποτε να ξεπεραστεί ήταν η συγκάλυψη των προσωπικών λαθών και αδυναμιών. Δίχως την απόλυτη ειλικρίνεια για τις δικές μας αδυναμίες δεν υπάρχει καμιά ελπίδα να διαπεράσουμε την ομίχλη. Οι γιατροί ή

οι δάσκαλοι που βαδίζουν καμαρωτά στο δρόμο της επαγγελματικής τους ζωής επιδείχνοντας την «τελειότητα» και τα επιτεύγματά τους είναι, για να το πούμε χωρίς περιστροφές, εντελώς άχρηστοι για ένα τέτοιο πρωτοποριακό έργο. Πολύ αμφιβάλλω αν είναι χρήσιμοι έστω και για την καθιερωμένη εργασία τους. Οι συνεργάτες μας θα έπρεπε να πειστούν ότι η αναγνώριση και διευκρίνηση (και όχι η «παραδοχή») των λαθών τους είναι ο μόνος σωστός τρόπος για να τα καταφέρουν καλύτερα στο μέλλον. Και στα λάθη αυτά θα έπρεπε να περιλαμβάνονται και εκείνα που γίνονται στην αγωγή των παιδιών μας. Ένα απ' αυτά τα παιδιά ήταν και ο Ντέηβιντ, τον οποίο θα παρουσιάζα.

Μερικές μέρες πριν από την παρουσίαση, ο Ντέηβιντ είχε ερωτηθεί αν θα ήθελε να δείξει στους γιατρούς και τους δασκάλους το σώμα του και πού ακριβώς «πιάνεται», όπως έλεγε ο ίδιος. Και αυτός όχι μόνο ήθελε, αλλά και ανυπομονούσε να το κάνει.

Επειδή ποτέ πριν δεν είχαν επιχειρηθεί μπροστά σε πολύ κόσμο παρουσιάσεις παιδιών σε σχέση με τέτοια συγκινησιακά θέματα όπως το «άγγιγμα της κοιλιάς», το «παιγνίδι του γιατρού», το παιχνίδι των γεννητικών οργάνων κλπ., δε γνωρίζαμε σχεδόν τίποτα για τις πιθανές αντιδράσεις του παιδιού ή του κοινού. Έπρεπε, ωστόσο, από κάπου να αρχίσουμε. Καθώς άρχιζε η αφήγηση του ιστορικού του, ο Ντέηβιντ βρισκόταν εκεί, αντικρίζοντας το κοινό.

Όταν γεννήθηκε ο Ντέηβιντ, οι γονείς του είχαν ήδη υπόψη τους ότι έπρεπε να προλάβουν τη θωράκιση του οργανισμού του. Ωστόσο, κανείς δεν ήξερε με ποια μορφή θα εμφανιζόταν αυτή η αρχική θωράκιση, αν θα ήταν δυνατό να επισημανθεί έγκαιρα, τι ενέργειες θα έπρεπε να γίνουν για να διαλυθούν οι πρώτες ανασχές και ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα.

Τονίστηκε στη συνάντηση ότι μοναδική προϋπόθεση για να υπάρξει κάποια πρόοδος, θα ήταν η ειλικρινής παραδοχή ότι δε γνωρίζουμε απολύτως τίποτα για την πρόληψη της θωράκισης, για το αν θα μπορούσε να επιτευχθεί με το σωστό είδος ανατροφής ή αν θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί με θεραπεία. Ήταν σα να θέλαμε να τοποθετήσουμε μια σιδηροδρομική γραμμή που να διασχίζει μια οροσειρά. Η πρόσβαση ήταν γνωστή, όχι όμως και οι λεπτομέρειες του εδάφους· έπρεπε να μελετηθεί κάθε καμπύλη, κάθε κλίση. Η σπουδαιότητα αυτής της βασικής προσέγγισης υπογραμμίστηκε επανειλημμένα. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο εμπόδιο για μια αμερόληπτη έρευνα από τις έτοιμες απαντήσεις για προβλήματα που είναι άγνωστα.

Η περίοδος των έξι χρόνων από τη γέννηση του Ντέηβιντ ως την ημέρα της παρουσίας, χαρακτηριζόταν από την επιμονή και συνεχή προσπάθεια των γονέων του να επισημάνουν έγκαιρα την εγκατάσταση της θωράκισης στον οργανισμό του παιδιού και να βρουν τον κατάλληλο τρόπο για να τη διαλύσουν. Το γεγονός ότι το παιδί δε ζούσε αποκλειστικά μέσα στην οικογένεια, αλλά βρισκόταν εκτεθειμένο και στις επιρροές του σχολείου και της κοινότητας, δημιουργούσε συχνά μάλλον περίπλοκες καταστάσεις.

Το βασικό αποτέλεσμα της προσπάθειας να ανατραφεί ο Ντέηβιντ με αυτορρυθμιζόμενο τρόπο ήταν ότι δεν παρουσίασε καθόλου χρόνια θωράκιση. Αυτό κατορθώθηκε αποκλειστικά με τη συνεχή επιφυλακή σε ορισμένα επικίνδυνα σημεία όπου επανεμφανίζονταν με χαρακτηριστικό τρόπο τάσεις για χρόνια θωράκιση.

Ας εξετάσουμε πρώτα τα θετικά αποτελέσματα αυτής της αυτορρυθμιζόμενης ανατροφής.

Το παιδί δεν είχε αναπτύξει τις δυσλειτουργίες εκείνες που είναι τόσο χαρακτηριστικές στα παιδιά που έχουν ανατραφεί με το «συνθιτισμένο», «διατεταγμένο» τρόπο.

Το σώμα του ήταν χαλαρό· μπορούσε εύκολα να καμφθεί σε κάθε παθητική κίνηση. Δεν υπήρχαν ακαμψίες, εκτός από κάποια περιστολή της πύελου που θα τη συζητήσουμε αργότερα. Το δέρμα του ήταν ζεστό και ακτινοβολούσε οργονοτική θερμότητα, ιδιαίτερα στην περιοχή του ηλιακού πλέγματος. Όπως μας πληροφορήσαν οι γονείς του, όταν κοιμόταν, τα αυτιά του και το πρόσωπό του κοκκίνιζαν ζωηρά. Το βάδισμά του ήταν συντονισμένο, ανάλαφρο και λυγρό. Δεν είχε καμιά αστάθεια· όταν παραπατούσε, ξανάβρισκε εύκολα την ισορροπία του. Έτρεχε καλά και τον περισσότερο καιρό ήταν πολύ δραστήριος.

Ο Ντέηβιντ έδινε ελεύθερα και μοίραζε ό,τι είχε, αλλά τον έπιανε απελπισία όταν τα άλλα παιδιά ήξεραν μόνο να παίρνουν απ' αυτόν δίχως να ανταποκρίνονται στην καλοσύνη του. Ακόμα κι όταν ήταν πιο μικρός, ήθελε να μοιράζεται τα πράγματα του με τους γονείς του ή με άλλα παιδιά. Δεν τον είχαν μάθει να το κάνει· είχε αναπτύξει αυτά τα χαρίσματα εντελώς αυθόρμητα. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με κάποια βεβαιότητα ότι ένας οργανισμός που ενδίδει στις φυσικές του συγκινήσεις θα έχει επίσης την τάση να κάνει το ίδιο και σε άλλα ζητήματα. Οι γονείς του παιδιού παραδέχτηκαν ότι πολλές φορές ανυποχώρησαν και βασιάνιζονταν από τη σκέψη πως αυτή η υποχωρητική

συμπεριφορά του θα επιδρούσε στη μετέπειτα ζωή του, όταν θα αντιμετώπιζε τη στάση του «ό,τι αρπάξεις» των θωρακισμένων ανθρώπων.

Ο Ντέηβιντ ήταν εξαιρετικά κοινωνικός· με όλους σχεδόν τα πήγαινε καλά και έκανε εύκολα φίλους. Αντίθετα, αντιπαθούσε το θόρυβο και τη σκληρότητα. Συχνά παραπονιόταν πως στο σχολείο που πήγαινε τον καιρό της παρουσίας είχε πάρα πολύ θόρυβο. Του άρεσε, επίσης, να αποτραβιέται σε κάποια γωνιά ή στο δωμάτιό του «για να σκεφτεί και να βρει τον εαυτό του». Μπορούσε να θυμώσει πολύ. Αυτό συνέβαινε συνήθως όταν ήθελε πολύ κάτι και δεν του εξηγούσαν γιατί δε μπορεί να το έχει. Από την άλλη μεριά, δεν ήταν άπληστος ούτε ατομιστής και περίμενε υπομονετικά μέχρι να πάρει αυτό που του είχαν υποσχεθεί. Όταν ήταν πέντε χρόνων ήθελε ένα δίτροχο ποδήλατο σαν αυτό που είχαν μερικά άλλα παιδιά. Όταν του εξήγησαν ότι θα το έχει μόλις γίνει έξι-εφτά χρόνων, περίμενε πολύ υπομονετικά, ρωτώντας μόνο πότε-πότε αν θα έπαιρνε σίγουρα το ποδήλατο μόλις θα γινόταν εφτά χρόνων και πόσο ακόμα έπρεπε να περιμένει, δηλαδή πόσο διάστημα είναι δύο χρόνια. Οι ερωτήσεις του είχαν πρακτική σημασία, δίχως καμιά ανυπομονησία. Οι γονείς του πρόσεχαν πολύ να μην απογοητεύουν τον Ντέηβιντ και να τηρούν τις υποσχέσεις που του έδιναν. Αυτό το πράγμα δημιούργησε μια βαθιά εμπιστοσύνη στη συμπεριφορά των γονέων· δεν τον ξεγέλασαν ποτέ σε τίποτα. Τεσσάρων χρόνων έμαθε για τη δημιουργία και τη γέννηση των παιδιών και όταν κάπου-κάπου έκανε κάποια βαθύτερη ερώτηση, η απάντηση που έπαιρνε ήταν αξιόπιστη και ειλικρινής. Πιο κάτω θα ξαναγυρίσουμε σ' αυτό το θέμα για να δείξουμε πού και πώς επενέβη ο θωρακισμένος κόσμος σ' αυτή τη φυσιολογική εξέλιξη.

Οι συγκινήσεις του Ντέηβιντ ήταν ελεύθερες. Φοβόταν όπου ο φόβος ήταν λογικός· μισούσε όταν έπρεπε· και αγαπούσε με μια όμορφη πληθωρικήτητα όπου χρειαζόταν η αγάπη κι όπου δινόταν ελεύθερα.

Μπορούσε, επίσης, να είναι παράλογος, δύστροπος και «κακός». Αργότερα θα δούμε κάτω από ποιες συνθήκες η ορθολογική συμπεριφορά γίνεται ανορθολογική.

Τα μάτια του ήταν συνήθως υγρά, πολύ εκφραστικά και λαμπερά. Ήταν φορές, ωστόσο, που γίνονταν σκοτεινά, «άδεια» και ανέκφραστα. Σιγά-σιγά οι γονείς του έμαθαν να καταλαβαίνουν πώς έχαναν τα μάτια του τη βαθιά, λαμπερή έκφρασή τους και γίνονταν έτσι σκοτεινά.

Η φυσικά δοσμένη υγεία του Ντέηβιντ, θα μπορούσε να περιγραφεί καλά με βάση τα κοινά παιδικά προβλήματα που εκείνος δεν είχε παρουσιάσει· προβλήματα που στην ψυχιατρική και παιδαγωγική φιλοσοφία αντιμετωπίζονται ως φυσιολογικά επακόλουθα της ανάπτυξης του παιδιού ή δεν θεωρούνται και τόσο σοβαρά. Πρέπει να τονίσουμε με ιδιαίτερη έμφαση το ότι η παρατήρηση της ανάπτυξης του υγιούς παιδιού καθοδηγήθηκε, εκτός των άλλων, και από τη γνώση ότι οι μετέπειτα σοβαρές βιοπαθητικές διαταραχές έχουν τις ρίζες τους σ' αυτά τα παραγνωρισμένα «φυσιολογικά» προβλήματα των μικρών παιδιών. Όπως είπα πρωτίτερα, πρέπει, αν θέλουμε να ασχοληθούμε με το πρόβλημα της υγείας, να αποβάλουμε κάθε πρόληψη για το τι είναι «φυσιολογικό» και τι «μη φυσιολογικό» στο παιδί.

Ο Ντέηβιντ δεν είχε ποτέ δυσκοιλιότητα. Οι κινήσεις των εντέρων του ήταν κανονικές και πλήρεις, δίχως ποτέ να υπάρξει το παραμικρό πρόβλημα. Πολύ σπάνια είχε κάποια διάρροια όταν έτρωγε πάρα πολλά φρούτα ή άλλες παρόμοιες τροφές. Αλλά δεν υπήρχαν καθόλου «πρωκτικές» περιπλοκές. Ούτε και του δίδαξαν ποτέ πώς να είναι τακτικός στις κενώσεις του και καθαρός. Ένωθε μίαν αυθόρμητη αποστροφή για «κόπρανα».

Το γεγονός αυτό βρίσκεται σε συμφωνία με τη φυσική καθαριότητα που συναντάμε στα σκυλιά, τις γάτες, τα ινδικά χοιρίδια κλπ. Έτσι, οι ιστορίες εκείνες για κάποια «φυσική και κληρονομημένη» κλίση προς τις κοπρανικές ηδονές αποδειχνο-νταν παραμύθια που δημιουργήθηκαν επειδή η ψυχανάλυση αποκόμιζε τις παρατηρήσεις της από *θωρακισμένες* χαρακτηρο-δομές και θεωρούσε τις δευτερογενείς ενορμήσεις ως φυσικά δοσμένες κλίσεις. Το λάθος αυτό οδήγησε στην αντίληψη ότι το παιδί γεννιέται με κλίσεις προς τη ρυπαρότητα και ότι πρέπει να «μετουσιώνει» τους προγενετήσιους πρωκτικούς του πόθους. Οι παρατηρήσεις αυτές ήταν σωστές, αλλά αναφέρονταν αποκλειστικά σε ήδη στρεβλωμένες ανθρώπινες δομές. Και οι στρεβλώσεις συνήθως εγκαθίστανται ευθύς μετά τη γέννηση, αν όχι κατά τη διάρκεια της ζωής μέσα στη μήτρα. Ό,τι είπαμε εδώ για τις πρωκτικές κλίσεις ισχύει και για πολλές άλλες περιπτώσεις. Για να κρίνουμε, λοιπόν, την παιδική συμπεριφορά πρέπει να ξεκινήσουμε από μια εντελώς νέα αφετηρία, διαστελλοντας αυτό που είναι φυσικά δοσμένο, δηλαδή τις πρωτογενείς ενορμήσεις, από εκείνο που είναι αποτέλεσμα της στρέβλωσης των πρωτογενών ενορμήσεων, δηλαδή από τις δευτερογενείς ενορμήσεις.

Ο πατέρας και η μητέρα του Ντέηβιντ δεν είχαν παρατηρήσει

ποτέ σ' αυτόν καμιά σαδιστική κλίση. Μπορεί, όπως είπαν, να ήταν απότομος και σκληρός, και να τους χτυπούσε από το θυμό του όποτε ένοιωθε αδικημένος. Αλλά ποτέ του δεν έδινε τσιμπιές μόνο και μόνο για να διασκεδάσει. Ποτέ δε βασάνισε μύγες ή άλλα ζώα. Ποτέ δεν του άρεσε να τυραννά ή να κακομεταχειρίζεται άλλα παιδιά, και ποτέ του δεν ήταν καταστροφικός έτσι χωρίς κανένα λόγο. Αντίθετα, πάντα στενοχωριόταν πολύ όταν έσπαγε κανένα βάζο ή πιάτο, παρ' όλο που ποτέ δεν τον μάλωναν αν έσπαγε κάτι κατά λάθος, και απόφευγε προσεκτικά καθετί που θα μπορούσε να του προκαλέσει συναισθήματα ενοχής.

Το θέμα της παιδικής καταστροφικότητας έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία επειδή από την αξιολόγησή του εξαρτώνται οι απόψεις μας για την αρχή της ανθρώπινης καταστροφικότητας και τα παιδαγωγικά και κοινωνικά μέτρα που πρέπει να παίρνονται για την αντιμετώπισή της.

Οι παλιές παιδαγωγικές σχολές, οι οποίες εξαρτώνται τόσο πολύ από την υπόθεση των έμφυτων «κακών ενστίκτων» ποι πρέπει να χαλιναγωγούνται με νόμους και με τιμωρίες, δεν έχουν απολύτως τίποτα να προσφέρουν στη λύση του προβλήματος του υγιούς παιδιού. Αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό της «αποτυχημένης γενιάς». Αν όλα είναι έμφυτα, τότε το μόνο που μπορεί να βοηθήσει είναι η τιμωρία. Δυστυχώς, υπάρχουν λογικές αιτίες που οι αστυνομίες αυτού του κόσμου πιστεύουν στην άποψη της κληρονομικότητας μάλλον παρά στην άποψη του περιγυρου. Ο νόμος είναι αναγκαίος μπροστά στην καταστροφικότητα του ανθρώπινου ζώου. Οι αντιρρήσεις μας δεν αναφέρονται στην ύπαρξη του νόμου και της τιμωρίας. Γνωρίζουμε καλύτερα από εκείνους που τιμωρούν τυφλά από πού πηγάζει η αναγκαιότητα του νόμου, όσο ανορθολογικός κι αν είναι μακροπρόθεσμα. Οι αντιρρήσεις μας αναφέρονται στην απροθυμία του νόμου να βοηθήσει για να αλλάξουν τα πράγματα, ώστε να γίνεται όλο και λιγότερο αναγκαίος. Οι αντιρρήσεις μας αναφέρονται στη βλακεία και τη σκληρότητα εκείνων των ανθρώπων που, προσκολλημένοι στους υπάρχοντες νόμους, τους εφαρμόζουν μηχανικά, τυφλά, απερίσκεπτα και σκληρά, χωρίς να παίρνουν καθόλου υπόψη τα προβλήματα της πρόληψης του εγκλήματος. Αυτά είναι τα αποτελέσματα του μηχανιστικού τρόπου σκέψης του ανθρώπου. Μόλις δημιουργηθεί ένα πρότυπο, η μηχανιστική ανθρώπινη δομή μένει προσκολλημένη σ' αυτό και ενεργεί σαν ένα μηχανιστικό τέρας, παρεμποδίζοντας τις ιδιες εκείνες ιδέες που είναι τόσο πρόθυμο να διακηρύξει

στην επέτειο της αμερικάνικης, της γαλλικής, της ρωσικής και των άλλων επαναστάσεων.

Θα επιστρέψουμε σ' αυτή τη μηχανιστική λειτουργία σε άλλη εξ ίσου σημαντική ευκαιρία. Τώρα ας ξαναγυρίσουμε στον Ντέηβιντ. *Δεν είχε παρουσιάσει κανενός είδους σαδισμό.* Αυτό, φυσικά, είναι ένα γεγονός σημαντικό για την ιστορία του ανθρώπινου γένους, άσχετα από το πόση σημασία του δίνει κανείς σήμερα. Θα έρθει καιρός που θα αποκτήσει πολύ μεγαλύτερη σημασία από όλες τις σημερινές αποφάσεις για την αποκατάσταση της ειρήνης στον κόσμο. Οι αποφάσεις για την ειρήνη, στην καλύτερη περίπτωση, δεν είναι παρά απελπισμένες απόπειρες να χαλιναγωγηθεί η πολιτική κακοήθεια· είναι ίσως τα *αισχροτέρα* μέσα εξαπάτησης του κόσμου προς όφελος των μηχανισμών της πολιτικής εξουσίας. Η γνώση της πρόληψης του σαδισμού στα παιδιά μας θα έκανε περιττές τις πιο πολλές απ' αυτές τις εκστρατείες για την ειρήνη. *Δε θα υπήρχε στο ανθρώπινο ζώο τέτοια δομή δευτερογενών ενορμήσεων που να μπορούσε να στηριχθεί πάνω της ο πόλεμος.*

Παρ' όλο που ο Ντέηβιντ δεν είχε καθόλου σαδισμό, οι γονείς του μας είπαν ότι μπορούσε να μισεί πολύ έντονα. Αντιπαθούσε τους ανθρώπους που δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν μαζί του ή που καμώνονταν πως επικοινωνούσαν. Αρνιόταν να πάει κοντά τους, να τους χαιρετήσει και να είναι φιλικός μαζί τους. Αυτό το στοιχείο παρατηρήθηκε και σε μερικά άλλα αυτορρυθμιζόμενα παιδιά που μεγάλωναν στον κύκλο μας.

Ήταν φορές που ο Ντέηβιντ είχε μια εκπληκτική άμεση επαφή με τους ανθρώπους που συμπαθούσε. Κάποιος, μια φορά, χρησιμοποίησε γι' αυτή την τέλεια επικοινωνία τον όρο «διαφάνεια». Είναι ένας πολύ καλός όρος που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει το είδος εκείνο της απλής, άμεσης και διαυγούς συμπεριφοράς που δημιουργεί στενή επαφή, δίχως κρυφά κίνητρα ή προθέσεις.

Η «διαφάνεια» είναι μια λέξη που μπορεί να περιγράψει πολύ καλά τη χαρακτηριστική εκείνη που διακρίνεται από φυσική εντιμότητα, ειλικρίνεια, επικοινωνία, ταπεινοφροσύνη και φιλικότητα. Αυτές τις ιδιότητες τις είχαμε δει να αναδύονται μέσα από τα βάθη βιοπαθητικών ανθρώπων. Τώρα τις συναντάμε και σε παιδιά που μεγαλώνουν φυσιολογικά. Υπάρχουν, δίχως να χρειάζεται να διδαχθούν. Το γεγονός αυτό ανοίγει μια θαυμάσια προοπτική.

Ο Ντέηβιντ δεν είχε περιτημθεί. Οι γονείς του δεν ήθελαν να

υποκύβουν σ' ένα απάνθρωπο έθιμο, που καθιερώθηκε και εξαπλώθηκε μέσα στα χρόνια από ένα απελπισμένο λαό. Δεν είχε σημασία αν οι επαγγελματίες γιατροί είχαν υιοθετήσει αυτό το έθιμο, προφασισζόμενοι δήθεν λόγους υγιεινής. Αυτό που είχε σημασία ήταν ότι οι γονείς δεν ήθελαν να υποβάλουν ένα νεογέννητο μωρό σ' ένα επώδυνο τραυματισμό.

«Γιατί κόβουν το πετσάκι από το πιπί;», ρώτησε μια φορά ο Ντέηβιντ όταν ήταν τριών χρονών. Και του είπαν ότι, κάποτε, πριν από 5000 χρόνια περίπου, οι Εβραίοι σκέφτηκαν πως θα ξεχώριζαν από τους άλλους λαούς και πως θα υπηρετούσαν καλύτερα το Θεό τους, αν έκοβαν το πετσάκι από τα γεννητικά όργανα των αρσενικών παιδιών τους. Του είπαν όμως, επίσης, ότι δε χρειαζόταν να κόψει το πετσάκι για να διατηρεί το πέος του καθαρό· μπορούσε απλώς να το πλένει καθημερινά. Έμαθε, έτσι, να τραβά πίσω την πόσθη και να καθαρίζει τον αδένα χωρίς καμιά ντροπή ή δισταγμό.

Ο Ντέηβιντ δεν έβλεπε ποτέ εφιάλτες ή αγχώδη όνειρα. Το άγχος στα παιδιά δεν είναι, λοιπόν, κάτι το φυσιολογικό, όπως ισχυρίζονται μερικές ψυχαναλυτικές σχολές. Δεν είναι αλήθεια ότι το Εγώ του παιδιού είναι από τη φύση του ανίκανο να αντιμετωπίσει τις συγκινήσεις και τις βιοενεργειακές διεγέρσεις. Στο υγιές παιδί, το Εγώ αναπτύσσεται με τις συγκινήσεις· δεν αντιτίθεται σ' αυτές. Έχει αναπτύξει την ικανότητα να δέχεται και να βαστάζει οποιεσδήποτε συγκινήσεις, και δεν είναι παρά ο ρυθμιστής και εκτελεστής των βιοενεργειακών μεταστροφών.

Το ίδιο αναληθές είναι, από την άλλη μεριά, και το ότι τα υγιή παιδιά δεν έχουν άγχος. Είναι φορές που έχουν κι αυτά άγχος, όπως όλα τα ζωντανά πλάσματα. Η άποψη ότι η υγεία είναι οπωσδήποτε κάτι «τέλειο», κι ότι ένα «υγιές» παιδί «δεν πρέπει να έχει» τίποτα, δεν έχει καμιά σχέση ούτε με την πραγματικότητα, ούτε με τη λογική. Η προσδοκία του τέλειου και του απόλυτου είναι μια φαντασίωση μυστικιστικής απολύτρωσης, που χαρακτηρίζει τις νευρωτικές χαρακτηροδομές. Η διαφορά ανάμεσα στα υγιή και άρρωστα παιδιά δε βρίσκεται στο ότι τα υγιή δεν έχουν συγκινησιακές διαταραχές, ενώ τα άρρωστα έχουν· αυτό που την καθορίζει είναι η ικανότητα του παιδιού να ξεφεύγει από την οξεία βιοπαθητική εμπλοκή και να μη δεσμεύεται από αυτή σ' όλη του τη ζωή, όπως συμβαίνει με τα τυπικά

νευρωτικά παιδιά. Η διαφορά βρίσκεται στο αν έχει ή δεν έχει αναπτυχθεί ένα υπόβαθρο για βιοπαθητικές λειτουργίες και συμπτώματα. Εδώ φαίνεται η μεγάλη σημασία που έχει η «χαρακτηρολογική βάση της νευρωτικής αντίδρασης»(*). Το βασικό δεν είναι η μεμονωμένη οξεία συμπτωματική προσβολή, αλλά η χαρακτηροδομή που βρίσκεται κάτω απ' αυτήν. Αν δεν υπάρχει καμιά βασική στρέβλωση της βιοενεργειακής δομής του παιδιού από τη σύλληψη και πέρα, οι κρίσεις έντονου άγχους ή ανορθολογικού μίσους δε βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για να ριζώσουν και να γίνουν χρόνια βιοπαθητικά χαρακτηρολογικά γνωρίσματα. Οι χαρακτηροψυχαναλυτικές έρευνες έχουν αποδείξει, ότι αυτό που διακρίνει τους υγιείς από τους ασθενείς, δεν είναι οι ιδέες ή οι συγκινήσεις που αναπτύσσει ο οργανισμός, αλλά αποκλειστικά και μόνο η συνολική οικονομία του βιοενεργειακού συστήματος. Όταν υπάρχει κάποιο περίσσειμα βιοενέργειας που δεν μπορεί να εκφορτισθεί, ακόμη και οι πιο αθώες ιδέες και συγκινήσεις γίνονται παθογόνες και τροφοδοτούνται από την ενεργειακή λίμναση. Όταν δεν υπάρχει λίμναση, ακόμη και οι πιο επικίνδυνες συγκινήσεις και ιδέες γίνονται αβλαβείς.

Ο πατέρας του Ντέηβιντ είπε, ότι πολλές φορές ο Ντέηβιντ του έλεγε: «Αν δε μου κάνεις αυτό κι αυτό θα σε σκοτώσω» μα πίσω απ' αυτά τα λόγια δεν υπήρχε καμιά βία, κι αυτές οι ιδέες εξαφανίζονταν το ίδιο γρήγορα όπως είχαν εμφανιστεί. Από την άλλη μεριά, όταν ένα αγόρι με μεγάλη συγκινησιακή φόρτιση λείπει στον πατέρα του πως θα τον σκοτώσει, μπορεί να το *εννοεί*. Όσο ακίνδυνη κι αν είναι φαινομενικά η ιδέα ενός παιδιού με καταπιεσμένη βιοενέργεια, να τραβήξει, ας πούμε, τη μύτη του πατέρα του, έχει την πρόθεση του φόνου.

Αυτό που έχει σημασία, λοιπόν, δεν είναι το ψυχικό περιεχόμενο καθεαυτό, αλλά το υπόβαθρο των ψυχικών λειτουργιών. Οι γονείς του Ντέηβιντ το ανακάλυψαν αυτό όταν άρχισε να θέλει πολύ να παίζει τον καουμπού. Για πολλούς μήνες, έτρεχε συνέχεια εδώ κι εκεί, πυροβολώντας με τα δυο του πιστόλια για να σκοτώσει ό,τι έβρισκε στο δρόμο του. Αν ήταν παλιότερα, οι γονείς του θα επέμεναν στις απόλυτες ιδέες τους για το τι πρέπει

(*) Ηρβ. Ράιχ. *Λιμνακτροψυχανάλυση*, 3η εκδ., κεφ. VIII, σ. 185 σημ.

και τι δεν πρέπει να παίζει ένα παιδί. Υπήρχε μια βαθιά απέχθεια για τα παιχνίδια με όπλα κι ένας φόβος ότι θα κατέστρεφαν οπωσδήποτε τη χαρακτηριστική του παιδιού. Η πείρα έδειξε ότι τα πράγματα δεν ήταν έτσι. Καθώς ο Ντέηβιντ συνέχιζε να παίζει με όπλα για αρκετούς μήνες, οι γονείς του άρχισαν να καταλαβαίνουν ότι δεν υπήρχε κανένα υπόβαθρο που πάνω του να μπορούσε να δομηθεί μια τάση του Ντέηβιντ να πυροβολεί. Καταλάβαιναν ότι σιγά-σιγά θα έπαυε να παίζει με τα όπλα όπως κι έγινε. Ο Ντέηβιντ έχασε κάθε ενδιαφέρον για τα όπλα και, τον καιρό της παρουσίας, μου είπαν πως προτιμούσε να παίζει με τούβλα.

Αυτές οι γνώσεις είναι καινούριες και εξαιρετικά σημαντικές. Στην πρόληψη των βιοπαθειών και των ισχυρών αντικοινωνικών ενορμήσεων, η έμφαση μετατοπίζεται απ' αυτό που ένα παιδί κάνει, λέει ή σκέφτεται, στη συγκινησιακή δομή που το προκαλεί. Δεν υπάρχει κανείς λόγος για ανησυχία, όταν ένα παιδί σαν τον Ντέηβιντ λέει ότι θα σκοτώσει, ή όταν παίρνει πραγματικά ένα μαχαίρι και κάνει σαν να ήθελε να το χρησιμοποιήσει. Αντίθετα, έχουμε κάθε λόγο για να ανησυχούμε, όταν ένα παιδί, ενώ είναι πάντα ευγενικό και υπάκουο και ποτέ δεν απειλεί να σκοτώσει, τρέφει μέσα στη χαρακτηριστική του δομή έντονες φονικές φαντασιώσεις ή αναπτύσσει φοβίες σχετικές με μαχαίρια και φόνους. Το ένα δεν πρόκειται ποτέ να διαπράξει φόνο, ενώ το άλλο είναι δυνατό ή πιθανό να αναπτύξει μια δομή τέτοια, που να το αναγκάζει σ' όλη του τη ζωή να αποκρούει φονικές παρορμήσεις ή που να το κάνει, κάτω από ορισμένες περιστάσεις, να διαπράξει πραγματικά φόνο. Είναι γνωστό ότι πολλοί δολοφόνοι είναι, από χαρακτηριστική άποψη, ύπουλοι κι ευγενικοί. Δεν έχουμε παρά να σκεφτούμε τον ύπουλο χαρακτήρα ενός Χίμλερ ή ενός Στάλιν.

Όσο περίεργος κι αν φαίνεται αυτός ο τρόπος σκέψης, τόσο αυτονόητος γίνεται, όταν έχει κανείς αρκετή πείρα και έχει μάθει να αναγνωρίζει και να καταλαβαίνει τις δομικές πραγματικότητες που αναπτύσσονται στην παιδική ηλικία. Το έργο της προληπτικής αγωγής, γίνεται πολύ πιο απλό. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να παρακολουθούμε μια-μια τις μύριες σκέψεις του παιδιού. Αυτό που πρέπει να κάνουμε, είναι να διατηρούμε το βιοσύστημα του παιδιού μακριά από κάθε τάση για λίμναση της βιολογικής του ενέργειας, που εκδηλώνεται με τη φρούδειση.

Τα υπόλοιπα θα γίνουν από μόνα τους. Με αυτό τον τρόπο, η βιοενεργειακή θέαση κάνει εφικτή τη λύση του προβλήματος της δόμησης, που είναι απρόσιτο για την ψυχολογία, αφού ασχολείται μόνο με ιδέες. Αυτό που έχει σημασία είναι, για να το ξαναπούμε, η ενεργειακή φόρτιση που συνοδεύει τις ιδέες και όχι οι ίδιες οι ιδέες. Οι παθολογικές ιδέες καταρρέουν σαν χάρτινος πύργος, όταν δεν μπορούν να τροφοδοτηθούν από κάποια βιοενεργειακή λίμναση.

Επίσης, η βιοενεργειακή αυτή θέαση μας απαλλάσσει από πολλές ανησυχίες μας για τις κακές επιρροές που ασκούν στα παιδιά μας άπληστοι, αδίστακτοι και ανόητοι επιχειρηματίες, που το μόνο που λογαριάζουν είναι τα λεφτά κι όχι η καλοπέραση των παιδιών. Ένα υγιές παιδί, με την έννοια που εμείς δίνουμε στον όρο, ένα παιδί που δεν έχει δηλαδή κάποιο υπόβαθρο για παθολογικές εξελίξεις, δεν πρόκειται να πάθει κακό από τη βία του κινηματογράφου ή των κόμιξ. Δεν θα δείξει κανένα ενδιαφέρον γι' αυτές τις ωμότητες, θα αντιδράσει με αηδία ή θα τις υιοθετήσει για λίγο κι ύστερα θα τις εγκαταλείψει. Το άρρωστο παιδί θα ρουφήξει άπληστα αυτή την ωμότητα, θα την ενσωματώσει μέσα στη δομή του, θα προσθέσει σ' αυτή τις δικές του φαντασιώσεις και θα την οδηγήσει σε μια κακοποιό τελειότητα, μ' έναν από τους πολλούς δόλιους και κρυφούς τρόπους που δρα η συγκινησιακή πανούκλα. Θα ξεριζώνει αργά-αργά τα φτερά από ζωντανές μύγες, απολαμβάνοντας συνειδητά τον πόνο που προκαλεί, κι έχοντας τη φαντασίωση ότι σκοτώνει τον πατέρα του ή το δάσκαλό του. Θα δημιουργεί με τη φαντασία του τέρατα που θα κάνουν κακό, ενώ το ίδιο θα κάθεται παράμερα, αθώο και δειλό. Θα τσιμπάει τα σκυλάκια ή θα τραβάει τις γάτες από την ουρά. Αργότερα, όταν μεγαλώσει, θα πυροβολεί τα ανυπεράσπιστα ελάφια μπροστά στα φώτα του αυτοκινήτου του, θα πιάνει συνέχεια ψάρια, όχι για να τα φάει, μα για να τα βασανίσει τραβώντας το αγκίστρι απότομα και οδυνηρά: με λίγα λόγια, θα γίνει ένας τέλειος χιτλερικός δολοφόνος.

Οι πρώτες ενδείξεις καταστροφικών (όχι σαδιστικών) γνωρισμάτων διαπιστώθηκαν ξεκάθαρα στον Ντέηβιντ από τους γονείς του, όταν έμπαινε στην πρώτη του εφηβεία, περίπου τριών χρόνων, και δεν μπορούσε να προσαρμοστεί ομαλά στις γενετήσιες ώσεις του. Πολύ περισσότερο πράγματα έγιναν γνωστά για

το πρόβλημα του υγιούς παιδιού στη δύσκολη περίοδο που ακολούθησε, παρά σ' όλο εκείνο το διάστημα που προηγήθηκε και που ήταν συγκριτικά ομαλό.

Τα προβλήματα που είχε ο Ντέηβιντ μεταξύ τριών και πενήμισι χρόνων, κατέστρεψαν εντελώς την ιδέα ότι το υγιές παιδί δεν έχει ποτέ συγκινησιακές διαταραχές. Έτσι, μάθαμε ότι αυτό που συνιστά την υγεία δεν είναι η απόλυτη απουσία ασθένειας, αλλά η ικανότητα του οργανισμού να ξεπερνά την ασθένεια και να αναδύεται ουσιαστικά άθικτος. Μάθαμε, ακόμα, ότι η πιο κρίσιμη περίοδος μετά τη γέννηση, είναι η περίοδος της γενετήσιας ανάπτυξης («πρώτη εφηβεία»). Όσα συνέβησαν στη διάρκεια αυτής της περιόδου επιβεβαίωσαν τις σημαντικές ανακαλύψεις που είχε κάνει η χαρακτηρισμοψυχαναλυτική έρευνα σε ενήλικες ασθενείς.

Οι εμπειρίες από την ίδια αυτή περίοδο έδειξαν την εξαιρετική ανεπάρκεια των κοινών παιδαγωγικών αντιλήψεων του είδους «Πληροφορίστε το αγόρι για το σεξ όταν φτάσει τα δώδεκα» ή «Μη λέτε στο παιδί περισσότερα απ' όσα ρωτάει». Μάθαμε ότι όλοι αυτοί οι κανόνες, δεν είναι παρά προστατευτικά επινοήματα που χρησιμοποιούνται από τους μεγάλους για να δείχνονται μοντέρνοι στα ζητήματα της σεξουαλικής αγωγής και, ταυτόχρονα, για να αποφεύγουν να θίξουν το «καυτό θέμα». Πρώτο, η οποιαδήποτε «σεξουαλική αγωγή» είναι πάντα πάρα πολύ καθυστερημένη. Και δεύτερο, δε γίνεται να «μάθεις» σε κάποιον το σεξ, όπως του μαθαίνεις ανάγνωση. Ο όρος «αγωγή» δεν έχει κανένα νόημα. Αυτό που μπορεί να κάνει κανείς είναι να βοηθήσει το παιδί να ξεπεράσει τα συγκινησιακά, βιοενεργειακά του προβλήματα. Τρίτο, η βιολογική εξέλιξη του παιδιού εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από τον τρόπο που μεγάλωσε, από την προγεννητική περίοδο μέχρι την πρώτη εφηβεία. Δε θα είχε νόημα να μιλάμε για «πληροφόρηση των παιδιών γύρω από το σεξ», αν αυτά δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να δουν αυθόρμητο ζευγάρι στη φύση. Η «παροχή σεξουαλικής αγωγής» δε θα είχε, επίσης, κανένα απολύτως νόημα, εφ' όσον θα αφήναμε τον κόσμο των σεξονευρωτικών να επηρεάζει το περιβάλλον του παιδιού. Η πληροφόρηση γύρω από το σεξ δεν είναι με κανένα τρόπο αρκετή: το παιδί πρέπει να προστατεύεται ενεργά από τις κακές ιδέες των σεξονευρωτικών που αναπτύχθηκαν στο πρώτο μισό αυτού του αιώνα. Και τέλος, το πρόβλημα δεν λύνεται μόνο

με συζητήσεις για το σεξ. *Το παιδί πρέπει να ΖΕΙ σύμφωνα με τη φύση του, πρακτικά και ολοκληρωμένα.*

Μόλις πριν από είκοσι-είκοσι πέντε χρόνια, η δημοσίευση παρόμοιων δηλώσεων θα μπορούσε να προκαλέσει — και προκαλούσε πραγματικά — τον κοινωνικό οστρακισμό. Σήμερα τα πράγματα είναι καλύτερα, αλλά δεν είναι καθόλου ικανοποιητικά προσαρμοσμένα στις ανάγκες του παιδιού. Γρήγορα θα δούμε τι σημαίνει στην πραγματικότητα, να αφήνει κανείς το παιδί του «να ζει ολοκληρωμένα, σύμφωνα με τη φύση του». Θα δούμε επίσης πόσο πολύ απέχει η ιδέα της «φυσικής αυτορρύθμισης» από την πραγματικότητα της νηπιακής και της πρώτης παιδικής ηλικίας. Αν αρνιόμαστε να παραδεχτούμε το μεγάλο κενό, είναι επειδή θέλουμε να αποφύγουμε τη ντροπή που θα μας έδινε η διαπίστωση του πού βρισκόμαστε, εμείς με τα εύκολα λόγια μας, και πού βρίσκεται η φύση.

Κι εγώ ο ίδιος αναγκάστηκα να ομολογήσω στον εαυτό μου ότι, ύστερα από τριάντα χρόνια ψυχιατρικού έργου και μελέτης, στην πραγματικότητα δεν ήξερα παρά πολύ λίγα πράγματα για την παιδική ηλικία.

Όταν μιλάμε για το σύνολο ή για την «ολότητα» του βιοσυστήματος, εννοούμε κάτι πολύ πρακτικό. Δεν είναι μόνο το σύνολο του οργανισμού — η κόκκινη κλωστή που διαπερνά τα πάντα — που σε κάθε στιγμή της ζωής συνδέει το παρόν με το πιο απώτερο παρελθόν, αλλά και η τέλεια αρμονία του παιδιού με το περιβάλλον του. Γι' αυτό, δεν είναι δυνατό να έχουμε υγιή παιδιά, όταν μεγαλώνουν μέσα σ' ένα αρρωστημένο περιβάλλον. Επίσης, δεν μπορούμε με κανένα τρόπο να περιμένουμε ότι θα μεταπηδήσουμε ξαφνικά από ένα αρρωστημένο παρελθόν σ' ένα υγιές μέλλον. Πολλές γενιές νεογέννητων μωρών θα χρειαστεί να μεγαλώσουν ακόμα, κάτω από όλο και πλατύτερους οριζόντες γνώσης της αληθινής φύσης του παιδιού, πριν αρχίσουν να φαίνονται τα πρώτα σημάδια του κόσμου των «Παιδιών του Μέλλοντος».

Το πρόβλημα δεν είναι η έμφυτη φύση του παιδιού, αλλά η σκέψη και οι πράξεις των περισσότερων παιδαγωγών, γονέων και γιατρών. Το πρόβλημα βρίσκεται στο λαβύρινθο των λαθεμένων απόψεων, που δεν έχουν καμιά σχέση με το παιδί· στο γεγονός ότι, σήμερα, το κοινωνικό ενδιαφέρον όπως εκφράζεται από τις εφημερίδες, τα περιοδικά, κλπ., με πολύ λίγες εξαιρέ-

σεις, έχει ως αποκλειστικό επίκεντρο τους διπλωματικούς ελιγμούς και όχι τη μοναδική και πιο σημαντική μας ελπίδα: το παιδί.

Όπως είδαμε, δεν μπορούμε να ελπίζουμε ότι με ένα άλμα θα βρεθούμε στον κόσμο των Παιδιών του Μέλλοντος: μπορούμε μόνο να ελπίζουμε σε μια σταθερή πρόοδο, όπου η υγιής νέα δομή θα καλύπτει την αρρωστημένη παλιά δομή, καθώς το νέο ξεπερνά σιγά-σιγά το παλιό. Κάθε άλλη προσδοκία δεν μπορεί να οδηγήσει παρά στην απογοήτευση και την αποθάρρυνση. Δεν μπορεί παρά να ενθαρρύνει τους εχθρούς της παιδικής ηλικίας — τους πολιτικούς, τα κομματικά μέλη και τους όμοιούς τους — για να πουν θριαμβευτικά: «Πάντα σας τα λέγαμε· δε γίνεται τίποτα. Μείνετε πιστοί στην παλιά καλή πολιτική».

Η βραδύτητα της αλλαγής, για να μην παρακωλυθεί η εξέλιξη της από απόψεις εχθρικές στα παιδιά, θα πρέπει να συνοδεύεται από σταθερή πεποίθηση και αποφασιστικότητα. Αυτό σημαίνει ότι πολύ πιο σημαντικό θα ήταν, πρώτα απ' όλα, να προετοιμαστούμε προσεκτικά, παρά να προχωρήσουμε απροετοίμαστοι μόνο και μόνο για να υποχωρήσουμε αργότερα ολοκληρωτικά ηττημένοι. Αυτά τα πράγματα πρέπει να τα επαναλαμβάνουμε συνέχεια, μια που είναι τόσο μεγάλη η ροπή του ανθρώπου, με τη σημερινή του δομή, να φτάνει σε γρήγορα συμπεράσματα με τον λιγότερο δυνατό κόπο, να επευφημεί αντί να γνωρίζει, και να τρέπεται σε φυγή μόλις συναντά τα πρώτα πραγματικά εμπόδια. Μόνο όταν μάθει κανείς τέλεια να συνειδητοποιεί και να ξεπερνά τα τρομακτικά εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο του, θα μπορεί να απολαύσει τους πρώτους πραγματικούς καρπούς των προσπαθειών του και να συγκλονιστεί από τις πρώτες μυτιές στον κόσμο των Παιδιών του Μέλλοντος. Είναι πιο φρόνιμο να γεφυρώνει κανείς το δρόμο του προσεκτικά, και να μην κάνει ούτε βήμα, αν δεν είναι σίγουρος γι' αυτό. Τα θεμέλια πρέπει να είναι από πέτρα κι όχι από άμμο.

Τα προβλήματα του Ντέηβιντ άρχισαν, όταν, σε ηλικία τριών χρόνων, ύστερα από ένα μάνιο, παρουσίασε άγχος πτώσης και δέχτηκε το πρώτο σημαντικό πλήγμα στη χαρακτηριστική του ανάπτυξη. Η τραυματική συγκράτηση της αναπνοής του, στη διάρκεια της εμπειρίας της πτώσης είχε αφήσει βαθιά ίχνη στη δομή του, παρ' όλο που δεν παρουσίασε, όπως άλλα παιδιά που δε βρισκόνταν κάτω από παρακολούθηση, χρόνια βιοπαθητική

συστολή στο λαιμό, με το πρώτο του αυτό τραύμα. Το συγκινησιακό τραύμα, που εγκαταστάθηκε μ' αυτό τον τρόπο, εμφανιζόταν με μαθηματική ακρίβεια όπου και όποτε το παιδί είχε ανορθολογικές συγκινησιακές εμπλοκές. Το τραύμα δεν ήταν ενεργό στη διάρκεια των πρώτων χρόνων της ζωής του. Μόνο καμιά φορά, όταν τύχαινε να πέσει και να χτυπήσει άσχημα ή να φοβηθεί από κάτι, κοβόταν η αναπνοή του και προς στιγμή δεν μπορούσε να εκπνεύσει.

Ωστόσο, όταν μπήκε στην πρώτη εφηβεία, το συγκινησιακό τραύμα θα γινόταν πιο φανερό.

Το πρόβλημα, που άρχισε να παρουσιάζεται προς το τέλος του τρίτου χρόνου της ζωής του, είχε ως βασικό επίκεντρό του τη γενετήσια ανάπτυξη. Ο Ντέιβιντ, αντίθετα με τα περισσότερα παιδιά, δεν παρουσίασε καθόλου την τάση να ρωτά αναρίθμητες, φαινομενικά άσκοπες και πιεστικά επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις για ένα σωρό άσχετα πράγματα. Η χαρακτηριστική ανάλυση υποψιαζόταν πάντοτε, ότι αυτού του είδους οι ερωτήσεις οφείλονται στην απώθηση ενός μοναδικού και βασικού ερωτήματος: Από πού έρχονται τα παιδιά και πώς μπαίνουν μέσα στη μητέρα; Μια που αυτές οι πληροφορίες φυλάγονταν προσεκτικά μακριά από τα παιδιά, η αυθεντική τους παρόρμηση να μάθουν, αναχαιτιζόταν και αναπληρωνόταν από ξεσπάσματα άσχετων ερωτήσεων. Οι απαντήσεις που δίνονταν στις ερωτήσεις του Ντέιβιντ είχαν πάντα ρεαλιστική βάση. Δεν ήταν καθόλου πρόβλημα γι' αυτόν το ότι τα παιδιά μεγαλώνουν μέσα στην κοιλιά της μητέρας. Από την ηλικία των ενάμισι-δύο χρόνων, είχε δείξει απορία για το πώς μπαίνουν μέσα στη μητέρα. Του είπαν με απλό τρόπο την αλήθεια. Μιλούσε ελεύθερα για τις σεξουαλικές σχέσεις των γονέων του και των άλλων ανθρώπων. Κάποτε ρώτησε αν μπορούσε να κοιμηθεί αυτός με τη μητέρα του και ο πατέρας του με την παραμάνα του. Και σ' αυτή του την ερώτηση δεν υπήρχε κανένα ίχνος πρόστυχης περιέργειας ή παθολογικής επιθυμίας. Του απάντησαν με ειλικρίνεια ότι οι άνθρωποι ζουν και αγκαλιάζονται με τις γυναίκες ή τους άντρες τους, κι ότι όταν μεγάλωνε θα είχε κι αυτός μια κοπέλα για να την αγαπά, να την αγκαλιάζει και τελικά να κάνει παιδιά μαζί της. Αυτή η προοπτική τον ευχαριστούσε κι άρχισε να ανυπομονεί να μεγαλώσει και αποκτήσει δική του κοπέλα. Έτσι μάθαμε στην πράξη, ότι προηγουμένως είχαμε μόνο υποθέσει δουλεύοντας με

άρρωστους ενήλικες: ότι δηλαδή, το αγόρι δεν αναπτύσσει παθολογική καθήλωση στη μητέρα, παρά μόνο όταν η δυνατότητα επαφής του με άλλους συντρόφους έχει ανασχεθεί. Οι γονείς του Ντέηβιντ είπαν ότι ποτέ δεν παρουσίασε το είδος εκείνο της καθήλωσης στη μητέρα, που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τα παιδιά που μεγαλώνουν με τον καθιερωμένο τρόπο. Δεν έκλαιγε αν έφευγε η μητέρα του το βράδυ· δεν ήταν στενά προσκολλημένος σ' αυτήν. Ποτέ δε ζητούσε αγάπη με παράλογο τρόπο, αφού του δινόταν όποτε τη χρειαζόταν. Οι γονείς του ποτέ δεν παρατήρησαν σ' αυτόν κάποια παθολογική σεξουαλική περιέργεια. Ποτέ δεν κρυφοκοίταζε από το παράθυρο για να δει γυναίκες που γδύνονταν, όπως έκαναν άλλα αγόρια, ούτε και προσπάθησε να κοιτάξει κάτω από κάποια φούστα για να δει τα γυναικεία γεννητικά όργανα. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι ποτέ δεν του είχαν πει να μην κάνει τέτοια πράγματα. Απλώς δεν τα έκανε από μόνος του. Αυτό επιβεβαιώνει γι' άλλη μια φορά τη σεξοοικονομική υπόθεση, ότι αυτή η συμπεριφορά δεν είναι φυσική, αλλά αποτέλεσμα της καταστολής των πρωτογενών φυσικών ενορμήσεων.

Ο Ντέηβιντ έπινε από το μπουκάλι μέχρι την ηλικία των τριών χρόνων, και πραγματοποίησε τη μετάβαση από τη στοματική στη γενετήσια φάση εύκολα και χωρίς καμιά διαταραχή. Η ομιλία του εξελισσόταν τέλεια, με καθαρή άρθρωση και σαφή διατύπωση. Οι γονείς του ένιωθαν μεγάλη ευχαρίστηση, καθώς τον παρακολουθούσαν να μαθαίνει εύκολα καινούριες λέξεις και να τις ενσωματώνει στο λεξιλόγιό του.

Στην ηλικία των τριών χρόνων, ο Ντέηβιντ άρχισε, με πολύ φυσικό τρόπο, να δείχνει ενδιαφέρον για τα κοριτσάκια. Δημιούργησε στενή φιλία με ένα κοριτσάκι ένα χρόνο μεγαλύτερό του, που ζούσε εκεί κοντά. Τον περισσότερο καιρό ήταν μαζί και μερικές φορές κρύβονταν. Οι γονείς ήξεραν πως είχαν αρχίσει να εξερευνούν ο ένας τον άλλο σεξουαλικά.

Στην ηλικία των τρισημίσι χρόνων παρουσιάστηκε για πρώτη φορά μια ελαφριά περίπτωση φοβίας. Ο Ντέηβιντ είχε αποκτήσει τη συνήθεια «να τα λέει» με τον πατέρα του. «Θέλω να τα πούμε εμείς οι δυο», του έλεγε. Τότε ο πατέρας του τον έπαιρνε με το αυτοκίνητο και πήγαιναν όπου ήθελε ο Ντέηβιντ. Κάθονταν στο χορτάρι και ο Ντέηβιντ άρχιζε τις ερωτήσεις. Από πολύ μικρή ηλικία, είχε κιόλας αρχίσει να κάνει τις πρώτες λογικές

ερωτήσεις για το «πώς είναι φτιαγμένα τα πράγματα», δίχως κανείς ποτέ να είχε προσπαθήσει να του κεντρίσει το ενδιαφέρον γι' αυτά. Μια μέρα ρώτησε γιατί οι γυναίκες έχουν τρίχες στα γεννητικά τους όργανα· για ποιο λόγο υπάρχουν οι τρίχες; Οι ερωτήσεις του φαινόταν λιγάκι παράξενες, τέτοιες που ο Ντέηβιντ δε συνήθιζε να κάνει. Ο πατέρας του του είπε ότι όταν οι άντρες και οι γυναίκες μεγαλώσουν, βγάζουν τρίχες στα γεννητικά τους όργανα, κι ότι το ίδιο θα έβγαζε και εκείνος. Σκέφτηκε πως ο Ντέηβιντ μάλλον θα είχε δει το άνοιγμα του κόλπου του μικρού κοριτσιού και θα είχε αναρωτηθεί γιατί δεν είχε τρίχες όπως της μητέρας του.

Λίγο αργότερα έκανε πάλι άλλες ερωτήσεις: Γιατί τα κορίτσια έχουν αυτό το μικρό άνοιγμα και γιατί είναι κόκκινο; Του είπαν ότι το άνοιγμα είναι για να δέχεται το ανδρικό όργανο όταν το κορίτσι μεγαλώσει, και ότι από εκεί βγαίνουν τα παιδιά. Αυτή η λογική ερώτηση και απάντηση, όμως, δεν ανταποκρίνονταν σ' αυτό που ο Ντέηβιντ ήθελε πραγματικά να μάθει. Φάνηκε από τις ερωτήσεις του πως το «κόκκινο» κάπως τον είχε ενοχλήσει.

Σήμερα πια γνωρίζουμε τι ήταν εκείνο που τον ενόχλησε, μια γνώση που, πριν από τριάντα χρόνια περίπου, καταπολεμιόταν και δυσφημιζόταν τόσο έντονα: η «τομή» που έχουν τα κορίτσια. Δεν το εκδήλωσε καθαρά, και ο πατέρας του δε θέλησε να προχωρήσει περισσότερο, αλλά προτίμησε να περιμένει μέχρι να ωριμάσει το πράγμα. Συνήθως, γύρω από τέτοιες φαινομενικά «αθώες» ερωτήσεις αναπτύσσεται αργότερα το άγχος της εκτομής.

Πριν προχωρήσουμε παραπέρα στα προληπτικά μέτρα κατά της επίμονης θωράκισης, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε απόλυτα τις ευρύτατες περιπλοκές που συνεπάγεται.

Αυτό που ο οργανομία λέει «πυρηνικές λειτουργίες» του οργανισμού, δεν ήταν προσιτό ούτε στην ιατρική ούτε στην παιδαγωγική, πριν ανακαλυφθεί η *θωράκιση* και η σαφής διάκριση μεταξύ πρωτογενών και δευτερογενών ενορμήσεων. Σήμερα γνωρίζουμε με ποιο τρόπο η θωράκιση του ανθρώπινου ζώου διχάζει τον οργανισμό σε μια κακή, αμαρτωλή πραγματικότητα — το διάβολο — και σε μια ηθική επιταγή — το καλό — που προσπαθεί αιώνια, αλλά μάταια, να καταβάλει το κακό. Η οργανομία δε βρίσκεται σε ασυμφωνία με τις γενικότερες επιταγές για εντιμότητα, ειλικρίνεια, ευγένεια, καλοσύνη, συνεργα-

σία και ανοχή. Δεν υπάρχει και δεν μπορεί να υπάρχει καμιά διαφωνία για το πόσο επιθυμητές είναι αυτές οι ανθρώπινες αρετές, και για τη μεγάλη τους σημασία στην ευημερία του ανθρώπου. Αυτό που η οργονομία αμφισβητεί, με βάση την ξεκάθαρη ιατρική και παιδαγωγική πείρα, είναι η δυνατότητα να επιτευχθούν ποτέ αυτοί οι στόχοι με οποιουσδήποτε καταναγκαστικούς ή καθαρά ηθικούς κανόνες. Μια από τις μεγάλες τραγωδίες του ανθρώπινου ζώου είναι το ότι έθεσε αυτά τα ιδεώδη ως στόχους για τους οποίους έπρεπε να αγωνιστεί, ως υπέρτατους σκοπούς της πολιτισμένης ζωής, αλλά ταυτόχρονα αποκλείσει εντελώς το δρόμο για την επίτευξή τους. Είναι επίσης τραγικό το ότι ανθρώπινοι πολιτισμοί που βασιζόνταν ολοκληρωτικά στην πίστη, στην αξιοπρέπεια και εντιμότητα του ανθρώπου, εμπόδισαν και αντιτάχθηκαν με τόσο καταστροφικό τρόπο στην ελεύθερη ανάπτυξη αυτών των αρετών στα νεογέννητα μωρά, που είναι οι φυσικοί φορείς των υψηλών ηθικών επιταγών. Η οργονομία διαφωνεί με την καθιερωμένη άποψη, όταν έρχεται αντιμέτωπη με το ερώτημα, πώς να γίνουν αυτές οι ιδεώδεις επιταγές μια πραγματικότητα, που πάνω της να μπορεί να οικοδομηθεί με σιγουριά η κοινωνική συνεργασία των ανθρώπων. Εκείνοι που λειτουργούν με «πρέπει» και «δεν πρέπει», είναι σαν να μην έχουν ιδέα για την έμφυτη ηθική συμπεριφορά του ανθρώπου. Η οργονομική αρχή της αυτορρυθμίστης βασίζεται ολοκληρωτικά — και δικαιολογημένα — στη φυσική δομή του νεογέννητου μωρού. Αν αφήσετε το παιδί σας να μεγαλώνει όπως το έπλασε η φύση, αν δεν στρεβλώνετε τις βασικές του ανάγκες σε αφύσικες, ακοινωνικές δευτερογενείς ενορμήσεις, τότε δε θα είναι καθόλου απαραίτητη η καταναγκαστική καταστολή της «κακίας». Ο φαύλος κύκλος των αιστηρίων ηθών και της κακής φύσης θα πάψει να υπάρχει και να εμφανίζει τις ανθρώπινες ζωές. Η αιώνια έκπτωση του διαβόλου έχει αποτύχει εντελώς, επειδή οι φυσικές ανάγκες, και ιδιαίτερα οι σεξουαλικές, καταστέλλονται δημιουργώντας τις δευτερογενείς, ακοινωνικές, κακοποιές ενορμήσεις που, φυσικά, *πρέπει* να καταστέλλονται. Πρέπει να καταστέλλονται ηθικά γιατί, αντίθετα με τις άλλες κοινωνικές ανάγκες, δεν αυτορρυθμίζονται επειδή *δεν* είναι φυσικές. Από τη στιγμή που δημιουργήθηκε το αντικοινωνικό στο ανθρώπινο ζώο, η πάλη εναντίον του γίνεται μάταιη, εφ' όσον χρησιμοποιούνται αυταρχικές ηθικολογικές επιταγές.

Η ηθικολογία μόνο που αυξάνει την πίεση του κρίματος και της ενοχής και ποτέ δε φτάνει ή δεν μπορεί να φτάσει στις ρίζες του προβλήματος. ΠΡΩΤΑ ΑΠ' ΟΛΑ, ΜΗΝ ΚΑΤ'ΑΣΤΕΛΛΕΤΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝΤΑΙ ΑΝΤΙΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΝΟΡΜΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΝΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΑΛΟΥΝ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ. ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΤΟΣΟ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΑΤΑΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΤΕ ΝΑ ΠΕΤΥΧΕΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΠΕΙΘΑΝΑΓΚΑΣΜΟ, ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΟ ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΟ ΜΩΡΟ, ΕΤΟΙΜΟ ΝΑ ΖΗΣΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ. ΑΦΗΣΤΕ ΤΟ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ ΟΠΩΣ ΠΡΟΣΤΑΖΕΙ Η ΦΥΣΗ, ΚΑΙ ΑΛΛΑΞΤΕ ΑΝΑΛΟΓΑ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΣΑΣ. Σύντομα θα δούμε ότι το πρόβλημα δεν είναι η ανθρώπινη «κακία» ή «αμαρτία», αλλά οι κατεστημένες πεποιθήσεις και θεσμοί, που τόσο επίμονα και μερικές φορές τόσο ωμά, χιλιάδες χρόνια τώρα, έκαναν αδύνατη κάθε προσέγγιση στη φυσικά δοσμένη ηθικότητα του μωρού. Είναι σαν να πνίγεται ένας άνθρωπος σε μια πλημμύρα, κι αντί να φράξει την τρύπα από όπου μπαινει το νερό, να προσπαθεί να το αδειάσει μ' ένα κουτάλι.

Η μεγαλύτερη δυσκολία για να αφεθούν τα νεογέννητα μωρά να αναπτύξουν τη φυσική τους ηθικότητα, είναι το γεγονός ότι η θωράκιση εγκαθίσταται από πάρα πολύ νωρίς στη ζωή τους, δηλαδή αμέσως μετά τη γέννηση. Μέχρι πριν από λίγο καιρό, τίποτα σχεδόν δεν ήταν γνωστό για τις ζωικές εκδηλώσεις του μωρού. *Με τις πρώτες ανασχές της θωράκισης, οι αυτορρυθμιστικές δυνάμεις του μωρού αρχίζουν να φθίνουν.* Εξασθενούν σταθερά, καθώς η θωράκιση εξαπλώνεται σε ολόκληρο τον οργανισμό, και για να υπάρξει και να επιβιώσει το παιδί μέσα στο περιβάλλον του *πρέπει* να αντικατασταθούν από καταναγκαστικές ηθικές αρχές. Η καταναγκαστική αγωγή των μωρών δεν είναι, λοιπόν, αποτέλεσμα κακών προθέσεων ή κακεντρέχειας εκ μέρους των παιδαγωγών ή των γονέων. Είναι μια φοβερή αναγκαιότητα, ένα έκτακτο μέτρο. Σύντομα θα δούμε πως η ανθρώπινη κακεντρέχεια μπαινει στο χώρο της αγωγής των παιδιών, όταν οι φυσικές πυρηνικές λειτουργίες αφήνονται τελείως ελεύθερες. Η βασική δυσκολία, ωστόσο, είναι η πραγματική αναγκαιότητα των καταναγκαστικών μέτρων, από τη στιγμή που οι αυτορρυθμιστικές πυρηνικές λειτουργίες του μωρού έχουν πια καταπνιγεί από τους δακτυλίους της θωράκισης, που εμφανίζονται σταδιακά κατά

μήκος του σώματος*). Ίσως να φαίνεται έτσι σαν να υπερασπιζόμαστε τα έργα του διαβόλου. Ωστόσο, αν δεν κατανοήσουμε απόλυτα την ορθολογικότητα των σημερινών μεθόδων ανατροφής των μωρών, δε θα μπορέσουμε ποτέ να αντικαταστήσουμε αυτά τα ανεπαρκή μέτρα με άλλα καλύτερα. Δε θα πολεμούσε κανείς έναν εχθρό, δίχως να γνωρίζει την πραγματική του δύναμη. Η δύναμη της καταναγκαστικής αγωγής είναι η ορθολογικότητα — που αυξάνεται με τη θωράκιση — της ανάγκης να κατασταλούν οι διεστραμμένες, δευτερογενείς ενορμήσεις. Η αυτορρύθμιση δεν μπορεί να λειτουργήσει μέσα σ' αυτό το χώρο. Είναι λειτουργική μόνο μέσα στο δικό της χώρο των φυσικά δοσμένων πρωτογενών αναγκών. Με άλλα λόγια, η «αυτορρύθμιση» δεν μπορεί να βοηθεί σαν κάτι που πρέπει να εμψυτευθεί ή που μπορεί να διδαχτεί στο παιδί. Μπορεί να αναπτυχθεί μόνο με τη δική του συγκατάθεση. Αυτό που μπορούν να κάνουν οι παιδαγωγοί και οι γονείς, είναι να προστατεύουν αυτή τη φυσικά αναπτυσσόμενη αυτορρύθμιση, από τη γέννηση και πέρα. Αφού κάθε στάδιο της χρόνιας θωράκισης εξασθενεί τη λειτουργία της αυτορρύθμισης και κάνει αναγκαία την καταναγκαστική αγωγή, ο αντικειμενικός στόχος των μεγάλων πρέπει να είναι η προσεκτική απομάκρυνση κάθε είδους θωράκισης που μπορεί να εμφανιστεί στο μωρό. Αυτό απαιτεί:

1. Βαθιά γνώση τού τι είναι η θωράκιση και πώς λειτουργεί.
2. Εξάσκηση στην παρατήρηση και αντιμετώπιση των πρώτων εκδηλώσεων της θωράκισης.
3. Αποφυγή οποιασδήποτε ανάμιξης εννοιών. Δεν μπορούμε να συνδυάσουμε την αυτορρύθμιση με τις ηθικές επιταγές. Αν δεν εμπιστευόμαστε τη φύση ως βασικά σωστή και αυτορρυθμιστική, τότε δεν υπάρχει παρά ένας μόνο δρόμος: ο δρόμος της καταναγκαστικής αγωγής. Είναι ουσιαστικό να κατανοήσουμε το γεγονός ότι αυτοί οι δύο τρόποι ανατροφής δε συμβιβάζονται. Αν ο ηθικός καταναγκασμός και η αυτορρύθμιση χρησιμοποιηθούν μαζί, η συγκινησιακή δομή του παιδιού δεν μπορεί παρά να υποστεί σύγχυση και εξάρθρωση. Το χειρότερο από όλα είναι, φυσικά, όταν η αυτορρυθμιστική αγωγή γίνεται με καταναγκαστικές επιταγές.

(*) Βλ. έπε Χαρακτηρηωπιζανάλωση, κεφάλαιο XIV, «Η Εκφραστική Γλώσσα της Ζωής»

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μπορούμε να ελπίζουμε ότι μέχρι να μεγαλώσουν τα παιδιά μας, η συγκινησιακή πανούκλα με την ασυγκράτητη, συκοφαντική της κακοήθεια, θα έχει χαλιναγωγηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό, ώστε αυτά που γράφονται εδώ για τη γενετήσια ανάπτυξη τους, να μη χρησιμοποιηθούν για να σπλώσουν το χαρακτήρα τους. Θα ήταν αδύνατο να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα των υγιών παιδιών, αν αποφεύγαμε την απόλυτα ειλικρινή συζήτηση των ιδιαίτερων εμπειριών τους.

Το γενετήσιο πρόβλημα του Ντέηβιντ άρχισε όταν, σε ηλικία τριών χρόνων περίπου, το σκέπασμα της λεκάνης της τουαλέτας έπεσε και χτύπησε την άκρη του πέους του, την ώρα που ουρούσε. Έβγαλε λίγο αίμα και ο Ντέηβιντ έκλαψε πολύ. Αλλά γρήγορα ξεπέρασε το σοκ. Παρόμοια ατυχήματα θα παρέμεναν αβλαβή, χωρίς μόνιμες συνέπειες, αν δεν εμφανίζονταν τα συγκινησιακά βιώματα που τόσο εύκολα εγκαθίστανται ύστερα από ένα τέτοιο τραύμα. Εκείνο το καλοκαίρι, οι γονείς του πήραν στο σπίτι τους μια μητέρα με το κοριτσάκι της, που είχε την ίδια περίπου ηλικία με τον Ντέηβιντ. Η γυναίκα θα έκανε τις δουλειές του σπιτιού. Ο Ντέηβιντ έκανε εύκολα φίλους, κι έτσι συνδέθηκε με το κοριτσάκι, που είχε κιόλας μια ελαφριά θωράκιση και είχε αναπτύξει κάποιο βαθμό υποκρισίας. Αλλά η ζωντάνια της υγείας έλαμπε μέσα από αυτές τις επιφανειακές ακόμα στρεβλώσεις, και τα δυο παιδιά πέραγαν πολύ καλά μαζί. Άρχισαν να παίζουν σεξουαλικά παιχνίδια, που έτειναν προς την πλήρη γενετήσια δραστηριότητα. Κάποτε ο Ντέηβιντ άρχισε να δείχνει ότι τον ενοχλούσαν τα πάντα. Τον πείραζαν μικρά, ασήμαντα πράγματα, έγινε ιδιότροπος και με ένα πολύ ασυνήθιστο τρόπο κακός: με λίγα λόγια, ήταν νευρωτικός. Οι γονείς του δεν κατάλαβαν τι είχε συμβεί. Η συγκινησιακή διαταραχή δεν υποχωρούσε. Αντίθετα, έγινε τόσο πιο έντονη, που φάνηκε να απειλεί ολόκληρο το αυτορρυθμιστικό σύστημα.

Σ' αυτό το σημείο φάνηκε ξεκάθαρα ένα εξαιρετικά σημαντικό, άγνωστο ως τότε γεγονός: ότι η *νευρωτική συμπεριφορά δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με αυτορρυθμιστικά μέτρα, αλλά εξαναγκάζει σε αυταρχικά μέτρα*. Αυτή η στενή αμοιβαία σχέση ανάμεσα στη βιοπαθητική συμπεριφορά και τα αυταρχικά αντίμετρα

μοιάζει να είναι αυτόματη. Η αυτορρύθμιση δε φαίνεται να έχει καμιά θέση ή καμιά επίδραση στις συγκινήσεις, που είναι σαν να περνούν από ένα παχύ, σκληρό τείχος και δεν προέρχονται κατ' ευθείαν από το ζωντανό πυρήνα. Επίσης, έχει κανείς την εντύπωση πως οι δευτερογενείς ενορμήσεις δεν μπορούν να αντέξουν τις αυτορρυθμιστικές συνθήκες ζωής. Εξαναγκάζουν τον παιδαγωγό ή τον γονέα στην άσκηση αυστηρής πειθαρχίας. Ένα παιδί, με βασική δομή από δευτερογενείς ενορμήσεις, είναι σαν να νιώθει ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει ή να υπάρξει δίχως πειθαρχική καθοδήγηση. Ενώ, αντίθετα, στο υγιές παιδί υπάρχει μια συνύφανση της αυτορρύθμισής του με την αυτορρύθμιση του περιβάλλοντος. Το υγιές παιδί δεν μπορεί να λειτουργήσει, αν δεν έχει την πειθαρχία, όπως ακριβώς το θωρακισμένο παιδί δεν μπορεί να ανεχτεί την ελευθερία.

Αυτές οι γνώσεις είναι νέες, πρωτάκουστες, δύσκολες να κατανοηθούν αμέσως. Χρειάζονται εκτεταμένη μελέτη και συζήτηση. Βρίσκονται, ωστόσο, σε συμφωνία με τη βασική λειτουργική ταυτότητα του οργανισμού και του περιβάλλοντος, και με την αμοιβαία αλληλεξάρτησή τους. Το πειθαρχικό περιβάλλον βασίζεται στην καταστολή των φυσικών, πρωτογενών, αυτορρυθμιζόμενων συγκινήσεων, και η καταπιεσμένη συγκινησιακή δομή ανταποκρίνεται στο πειθαρχικό περιβάλλον, που το συντηρεί και το αναπαράγει. Η αυτορρύθμιση, η ελευθερία κινήσεων και αποφάσεων, δε φαίνεται να έχουν καμιά θέση σ' αυτές τις συνθήκες.

Από την άλλη μεριά, οι αυτορρυθμιστικές συνθήκες βασίζονται στις φυσικές συγκινησιακές αντιδράσεις, τροφοδοτούνται από αυτές και ενισχύονται από τη φυσική αυτορρύθμιση του ατόμου. Εδώ δεν έχει καμιά θέση η πειθαρχική διαδικασία· είναι κάτι το ξένο.

Έχουμε να κάνουμε με δυο εντελώς διαφορετικά είδη ζωής που δε συνδυάζονται. Αν ένα αυτορρυθμιζόμενο παιδί μεταφερθεί ξαφνικά σε ένα πειθαρχικό περιβάλλον, θα αποπροσανατολιστεί και τελικά θα αρρωστήσει. Αν ένα παιδί που έχει ανατραφεί με πειθαρχικό τρόπο, μεταφερθεί σε ένα αυτορρυθμιζόμενο περιβάλλον, γρήγορα θα χάσει και αυτό την ισορροπία του, και τελικά δε θα μπορέσει να προσαρμοστεί το ίδιο, όπως στο αυταρχικό περιβάλλον που είχε συνηθίσει.

Ο Ντέηβιντ, όταν συνδέθηκε με το κοριτσάκι, ήρθε σε επαφή

με τις πειθαρχικές, αυταρχικές συνθήκες ζωής. Ἄρχισε να κάνει πράγματα που ποτέ πριν δεν είχε ξανακάνει. Και οι γονεῖς του ἔνωσαν εξαιρετικά ἀνήμποροι, σε τέτοιο βαθμό που, κι αυτοί, αν και ἦταν πολύ συνειδητοποιημένοι στο θέμα της αυτορρύθμισης, ἔνωσαν να ολισθαίνουν ἀναπόφευκτα σ' αὐτό τον ἄλλο τρόπο ζωής.

Ἡ μητέρα του κοριτσιού ἦταν μια γυναikoύλα που εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ ἀπὸ το σύζυγό της. Ἦταν μικροκαμωμένη και μικρόμυαλη. Προσπαθοῦσε σκληρὰ να ἐφαρμόζει ὅ,τι καλύτερο ἤξερε σχετικά με την ἀνατροφή των παιδιῶν· το «καλύτερο» σ' αὐτή την περίπτωση ἦταν να ικανοποιεῖ τους γείτονες και να ἀγνοεῖ το παιδί. Ὅλη μέρα μάλωνε και γκρινιαζε στο κορίτσι, λέγοντάς του να κάνει — ἢ να μην κάνει — τοῦτο κι ἐκεῖνο, ἰδιαίτερα ὅταν ἦταν μπροστά οι γονεῖς του Ντὲηβιντ. Ἦταν φανερό ὅτι προσπαθοῦσε να γίνεται ἀρεστή. Εἶχε ἀγωνιστεῖ σκληρὰ στη ζωή της, και η ἐπίδειξη ἐνός «καλοαναθρεμμένου» παιδιού ἐμοιαζε να εἶναι γι' αὐτή ἕνας τρόπος για να κερδίζει το ψωμί της. Σαν Γερμανίδα που ἦταν, η πειθαρχία ταίριαζε με την καταγωγή της. Το κοριτσάκι εἶχε φάει πολύ ξύλο και ἀπὸ τον πατέρα και ἀπὸ τη μητέρα. Παρ' ὅλα αὐτά, εἶχε διατηρήσει κάτι ἀπὸ την ἀρχική φυσική του χάρη. Ἦταν ολοφάνερο ὅτι μισοῦσε τη μητέρα του, και την κοροῖδευε πίσω ἀπὸ την πλάτη της. Εἶχε κιόλας παρουσιάσει συγκράτηση της ἀναπνοῆς και μια ἀρχόμενη σωματική ἀκαμψία. Μέσα σε λίγες ἐβδομάδες, το παιδί ἀντιλήφθηκε την ἀτμόσφαιρα ἐλευθερίας του σπιτιού του Ντὲηβιντ. Στην ἀρχὴ ἦταν μαζεμένο, ἀλλὰ σιγά-σιγά ἄρχισε να ξεθαρρεῖ και να ἀναπτύσσεται. Τώρα μποροῦσε να δει κανεῖς ὅτι αὐτή η ἀλλαγὴ, ὅσο κι αν χαροποιοῦσε τη μητέρα, ταυτόχρονα τη δυσἀρεστοῦσε ἐντονα. Φοβόταν πως ἔτσι το παιδί θα δυσκολευόταν να ξαναγυρίσει στο ἀυστηρό, πειθαρχημένο περιβάλλον στο οποίο ζοῦσε συνήθως.

Οι ἄνθρωποι που ζουν σε συνθήκες στέρησης εἶναι συνήθως πολύ πιο ἀυστηροί με τα παιδιά τους, ἀπ' ὅ,τι οι ἄνθρωποι που ζουν σε καλύτερες συνθήκες. Ο καθημερινός ἀγῶνας για ἐπιβίωση, τα πενιχρά οικονομικά μέσα, ο φόβος της κοινῆς γνώμης, ο στενός συγχρωτισμός των μελῶν της οἰκογένειας λόγω περιορισμένου χώρου και ἄλλοι τέτοιοι παράγοντες, τείνουν να δημιουργήσουν μια πολύ νοσηρὴ κατάσταση για τα παιδιά. Οι περισσότεροι, ἐξεγερμένοι ἐναντίον των κατεστημένων κοινωνι-

κών ηθών και θεσμών προέρχονται από τέτοια σπίτια, όπου έζησαν περιορισμένοι και κάτω από αυστηρή αυταρχική πειθαρχία. Η εξέγερση διαμορφώνεται από νωρίς στη ζωή, και αργότερα στρέφεται ενάντια στους πάντες και τα πάντα, αδιάφορο αν αυτά αξίζουν ή όχι να διατηρηθούν. Η έμφαση δίνεται στην εξέγερση και όχι στο στόχο της κοινωνικής αλλαγής. Στις ρίζες αυτής της χαρακτηριστικής διάπλασης βρίσκεται πιο πολύ ο φθόνος για τις καλύτερες συνθήκες ζωής, παρά η ορθολογική εξέγερση για να ζουν όλοι σε καλύτερες συνθήκες. Τα ανατολίτικα, πατριαρχικά εβραϊκά σπίτια, με την αυστηρή θρησκευτική αγωγή, την παραίτηση από κάθε απόλαυση στη ζωή και το συναίσθημα του οστρακισμού, είναι φυτώρια για τέτοια ανορθολογική εξέγερση και σκληρότητα εναντίον των «πλούσιων». Πολύ λίγη σχέση έχει με τον ορθολογικό σκοπό να περιοριστεί η βάνουση εκμετάλλευση των εργατών. Απόδειξη ξεκάθαρη γι' αυτό είναι το γεγονός ότι ποτέ, καμιά πολιτική επανάσταση, δεν καλυτέρευσε τις τύχες του ανθρώπου γενικά. Οι εξεγερμένοι, που αργότερα έγιναν ηγέτες μαζικών κινημάτων, είναι πιο σκληροί, πιο αυταρχικοί, πιο επιρρεπείς στο να εκμεταλλεύονται την ανθρώπινη αδυναμία, απ' όλους εκείνους εναντίον των οποίων αγωνίστηκαν. Θυμηθείτε το μικρό εξεγερμένο Χίτλερ. Σκεφθείτε, επίσης, τη σχέση της πρώτης ιερατικής παιδείας του Στάλιν με τον ασκητισμό της μετέπειτα μπολσεβίκικης ιδεολογίας.

Το πιο χαρακτηριστικό απ' όλα, φαίνεται πως είναι οι αντιφάσεις της σεξουαλικής ζωής. Από τη μια μεριά, η πορνογραφία και ο υποβιβασμός των σεξουαλικών σχέσεων οργιάζουν στα περιορισμένα, μικρά σπίτια· και από την άλλη, τα παιδιά αυτών των σπιτιών, αν δε γίνουν γκάνγκστερ με τη μια ή την άλλη μορφή, έχουν την τάση να αντιδρούν έντονα εναντίον της σεξουαλικής χυδαιότητας που δοκίμασαν νωρίς στη ζωή τους. Μοιάζουν να ντρέπονται και να νιώθουν άσχημα γι' αυτό το παρελθόν τους, όταν αντιμετωπίζουν την ηθική υπερδομή της κοινωνίας, και συνήθως καταστέλλουν τις σεξουαλικές εκδηλώσεις πολύ πιο σκληρά από άλλους.

Στις πρώτες μέρες της ρωσικής επανάστασης, η πορνεία διωκόταν ως κοινωνικό κακό· η πόρνη δεν ήταν ένοχη. Αργότερα, διωκόταν *κάθε* σεξουαλική εκδήλωση· η νομοθεσία του γάμου έγινε αυστηρότερη από οποιαδήποτε άλλη χώρα, η παιδική σεξουαλικότητα αντιμετωπιζόταν ως κακό, και απ'

όπου περνούσαν οι κομμουνιστές, έβαζαν κοπέλες «να δουλεύουν» ψυχαγωγώντας τον κόσμο σε μπαρ και άλλα τέτοια μέρη. Η τιμωρία που συνεπάγονταν αυτά τα μέτρα δεν είχε καμιά απολύτως σχέση με την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης του γυναικείου σώματος· διαφορετικά, θα έπρεπε να είχαν καταλάβει πως υπήρχε κάποια βασική ανθρώπινη ανάγκη, όσο κι αν ήταν καταπιεσμένη, πίσω από κοινωνικούς θεσμούς σαν τα πορνεία και τα τείλοπτεία.

Αυτή η γενική εξέταση του συναισθηματικού υπόβαθρου αυτών των κοινών ανθρώπων θα φωτίσει καλύτερα τα όσα συνέβησαν στον Ντέηβιντ. Είχε αρχίσει να κάνει γενετήσια παιγνίδια με το κορίτσι. Αγκαλιάζονταν και φιλιόντουσαν αρκετά φανερά, και συχνά ξάπλωναν στο κρεβάτι μαζί. Αργότερα ο Ντέηβιντ είπε στους γονείς του, πως κάποια μέρα η μητέρα του κοριτσιού τους είχε πιάσει μαζί γυμνούς. Έδειρε άγρια το κορίτσι και είπε στον Ντέηβιντ πως θα τον έπνιγε στη λίμνη. Εκείνος δεν ανέφερε αμέσως το γεγονός στους γονείς του, πράγμα που αποτελεί πρόβλημα. Αργότερα θα δούμε πόσο ισχυρή είναι η επιρροή της συγκινησιακής πανούκλας, και πόσο πιο γρήγορα αφομοιώνεται από ό,τι η ορθολογική συμπεριφορά.

Ήταν η πρώτη φορά που ο Ντέηβιντ συναντούσε τη συγκινησιακή πανούκλα, κι ήταν γι' αυτόν μια πολύ άσχημη εμπειρία. Η μητέρα απολύθηκε και έφυγε μαζί με το κοριτσάκι της, αλλά ο Ντέηβιντ δεν έπαψε να είναι ιδιότροπος. Ήταν φανερό πως βρισκόταν κάτω από μεγάλη νευρική υπερένταση. Ήταν συχνά κακός, και πολλές φορές κρατούσε την ανάσα του όταν έκλαιγε. Εκείνο τον καιρό, λίγα πράγματα ήταν γνωστά για τη χρήση της οργονικής θεραπείας σε μικρά παιδιά.

Η γενετησιότητα του Ντέηβιντ έμοιαζε να έχει εξαφανιστεί. Γρήγορα παρουσίασε μια ελαφριά φοβία, ότι θα έμπαιναν λύκοι μέσα στο δωμάτιό του. Αλλά αυτή η φοβία δεν άργησε να υποχωρήσει. Ο πατέρας του, στην αρχή, αντιμετώπισε το πρόβλημα με απλές, περιστασιακές συζητήσεις. Είπε στο γιο του να πηγαίνει και να τον βρίσκει, όποτε είχε κάποιο πρόβλημα. Από τότε, ο Ντέηβιντ συνήθισε «να τα λέει με τον πατέρα», αποκαλύπτοντας έτσι μια ιστορία που αχρηστεύει εντελώς όλες τις βαρύγδουπες πραγματείες για την αγωγή των παιδιών.

Ο Ντέηβιντ παροί σίαισε αμέσως μια επιμονή σε προηγούμενες

συζητήσεις, που είχε κάνει με τον πατέρα του από την ηλικία των δυο χρόνων. Τότε απορούσε γιατί η μητέρα του είχε τρίχες στα γεννητικά της όργανα. Τώρα πίστευε πως ίσως κάποιος λύκος να είναι κρυμμένος στο σώμα της, και πως οι τρίχες ήταν από το κεφάλι του λύκου. Εδώ ήταν πια σαφές ότι το γενετήσιο άγχος έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή του: *δεν πρέπει να πλησιάζει τα γυναικεία γεννητικά όργανα*. Η τιμωρία που δέχτηκε το κοριτσάκι από τη μητέρα του, επειδή πήρε μέρος στα γενετήσια παιχνίδια, ήταν μια επιβεβαίωση του κινδύνου. Ένα άλλο κοριτσάκι, που ο Ντέηβιντ είχε αναπτύξει μαζί του στενές σχέσεις, είχε — όπως είπε εντελώς αυθόρμητα ο ίδιος στον πατέρα του — αρνηθεί να τον αφήσει να παίξει με τα γεννητικά του όργανα. Ο πόνος που είχε δοκιμάσει, όταν το σκέπασμα της τουαλέτας έπασε πάνω στο πέος του, ήταν άλλη μια υπόμνηση του κινδύνου. Με λίγα λόγια, ο Ντέηβιντ είχε γενετήσιο πρόβλημα, και δε φαινόταν κανένας τρόπος για να αντιμετωπιστεί. Η συζήτηση, από μόνη της, δεν ήταν πολύ χρήσιμη. Μπορεί, βέβαια, να έδωχνε μερικές από τις στενοχώριες του· είχε κάποιον που μπορούσε να καταφύγει όποτε υπήρχε πρόβλημα. Αλλά η βασική γενετήσια ανασχεση ήταν ανυποχώρητη. Πέρασε τον πέμπτο και τον έκτο χρόνο του χωρίς καθόλου γενετήσια ενδιαφέροντα, ούτε καν αυτοϊκανοποίηση.

Λίγους μήνες μετά την αναχώρηση της μητέρας και του μικρού κοριτσιού της, ο Ντέηβιντ εμφάνισε ένα παθολογικό ενδιαφέρον για τα σπίρτα. Ζητούσε επανειλημμένα να ανάβει τα σπίρτα. Ο πατέρας του καταλάβαινε την παθολογική φύση αυτής της συμπεριφοράς, αλλά δεν ήξερε τι να κάνει. Αν το απαγόρευε, θα προκαλούσε ασφαλώς το παιδί να πει ψέματα και να παίξει κρυφά με τα σπίρτα, κι αν το επέτρεπε, θα ενθάρρυνε ένα παθολογικό στοιχείο. Αποφασίστηκε ότι ο Ντέηβιντ θα μπορούσε να ανάβει σπίρτα, όποτε ο πατέρας ή η μητέρα του ήθελαν να καπνίσουν. Κάνοντάς το αυτό, ο Ντέηβιντ ένιωθε κάτι παραπάνω από ένα απλό ενδιαφέρον για το άναμμα του σπίρτου. Έδειχνε μια παράξενη διέγερση. Ο πατέρας του προσπάθησε σιγά-σιγά να καταλάβει τι ένιωθε όταν άναβε σπίρτα. Ο Ντέηβιντ τού είπε ότι ένιωθε «παράξενα» στα μάτια του και στην κοιλιά του. Ήταν φανερό πως η πράξη του ανάμματος του σπίρτου, διέγειρε κατά κάποιο τρόπο το αυτόνομο νευρικό του σύστημα. Πέρασαν αρκετές εβδομάδες και ο Ντέηβιντ εξακο-

λουθούσε να ανάβει σπίρτα, όποτε κάποιος ήθελε να ανάψει τσιγάρο. Του είπαν κατηγορηματικά να μην ανάβει σπίρτα όταν είναι μόνος του, και να προσέχει για τον κίνδυνο πυρκαγιάς. Έδειχνε να καταλαβαίνει και να συμφωνεί. Μια μέρα όμως, η βιοπαθητική φύση αυτής της δραστηριότητας αποκαλύφθηκε ξεκάθαρα, και έριξε ξαφνικά άπλετο φως σε όλη αυτή την κατάσταση.

Νωρίς κάποιο πρωί, οι γονείς του Ντέηβιντ είδαν καπνό να βγαίνει από την πόρτα του. Έτρεξαν μέσα στο δωμάτιό του, και βρήκαν πολλά καμένα σπίρτα κάτω από το κρεβάτι, καθώς και μερικά κουρέλια που είχαν πιάσει φωτιά και σιγόκαιαν. Οι γονείς του κατάλαβαν πως η κατάσταση ξέφευγε πια από τον έλεγχό τους. Ο Ντέηβιντ δεν είχε αντιδράσει με το συνηθισμένο του τρόπο. Ήταν προφανώς μια τυπική περίπτωση πυρομανίας. Ένωσαν απελπισμένοι· δεν ήξεραν τι να κάνουν. Το παιδί φαινόταν να περιμένει κάποια τιμωρία, ξύλο ή κάτι τέτοιο. Ο πατέρας του Ντέηβιντ δεν τον άγγιξε καθόλου, αλλά του είπε αυστηρά ότι αν ξανασυνέβαινε κάτι παρόμοιο, θα αναγκαζόταν να τον στείλει κάπου μακριά από το σπίτι. Αυτό όμως ήταν, αναμφίβολα, λάθος, παρ' όλο που βρισκόταν σε συμφωνία με τη συνηθισμένη πρακτική. Ήταν μια εκδήλωση αδυναμίας, όπως συμβαίνει πάντα σ' αυτές τις περιπτώσεις. Τολμώ να γενικεύσω ότι *όλα τα πειθαρχικά μέτρα οφείλονται στην αδυναμία και στην άγνοια των ανθρώπων να ενεργήσουν ορθολογικά.*

Η συμπεριφορά του Ντέηβιντ άρχισε να γίνεται βιοπαθητική. Έγινε κακός και πολύ συχνά ιδιότροπος. Τέτοιου είδους συμπεριφορά δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με μερικές ασκήσεις γυμναστικής, ούτε με μασάζ, τεστ νοημοσύνης, πειθαρχία, ή μόνο αγάπη, όσο κι αν η αγάπη καταπραΰνει το πρόβλημα. Πρέπει πρώτα απ' όλα να *κατανοηθεί*. Ο πατέρας του Ντέηβιντ ήξερε, ότι η ιδιοτροπία του ήταν κατά κάποιο τρόπο αποτέλεσμα των συναισθημάτων απόγνωσης που υπήρχαν στο σώμα. Η ανάσχεση στο λαιμό του Ντέηβιντ ήταν η κύρια αιτία αυτού του προβλήματος, αλλά δε θα μπορούσε να ενοχοποιηθεί για τη χρόνια απόγνωση, αφού εμφανιζόταν μόνο σποραδικά, με το κλάμα ή τον έντονο θυμό. Κάποιος άλλος παράγοντας ήταν υπεύθυνος γι' αυτό.

Εκ των υστέρων, θα απορήσει κανείς γιατί ο πατέρας του Ντέηβιντ δεν προσπάθησε να αντιμετωπίσει το παιδί οργανοθε-

ραπευτικά. Μέχρι το 1947 όμως, δεν είχε γίνει ακόμα καμιά ιατρική απόπειρα να καταπολεμηθούν οι παιδικές βιοπάθειες. Είχαν γίνει μερικοί πειραματισμοί, αλλά έλειπε απ' αυτούς η αυστηρή επιστημονική βάση, και έτσι δεν πρόσφεραν κάποια τεχνική που να μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη. Πρέπει να υπογραμμιστεί εδώ, ότι η «αποδέσμευση των συγκινήσεων» ή η «διάλυση της ανάσχεσης» δε χρησιμεύουν, επειδή δεν εκφράζουν μια καλά θεμελιωμένη επιστημονική προσέγγιση. Κάθε ευαίσθητο άτομο που ασχολείται με τη γυμναστική, μπορεί να ανακουφίσει έτσι την έντονη δυσφορία του, αλλά δεν ξέρει τι κάνει, ούτε και γιατί το κάνει. Δεν είναι κάτι που θα μπορούσε να το διδάξει ή να το εφαρμόσει ως θεραπευτικό σύστημα. Αυτό δε συνεπάγεται πως μια τέτοια βοήθεια δεν έχει καμιά αξία. Σημαίνει, απλώς, ότι δεν μπορεί να στηριχτεί πάνω της καμιά βασική, κοινωνικά έγκυρη διαδικασία, είτε για τη θεραπεία, είτε για την πρόληψη της ασθένειας.

Έτσι, το μόνο που μπορούσαμε να κάνουμε για την ώρα, πριν αρχίσουμε αργότερα να βοηθάμε, όταν θα φτάναμε πια σε μια πρώτη ολοκληρωμένη κατανόηση, ήταν να παρατηρούμε προσεκτικά.

Λίγες εβδομάδες μετά το περιστατικό της φωτιάς, ο Ντέηβιντ παρουσίασε ένα ελαφρό τραύλισμα. Αυτό ήταν ένα τρομερό σοκ. Ο Ντέηβιντ μιλούσε πάντοτε καλά, τόσο που οι γονείς του είχαν αρχίσει κιόλας να τον φαντάζονται σαν ένα μελλοντικό συγγραφέα ή ηθοποιό. Και τώρα τραύλιζε. Ο πατέρας του ήξερε καλά πως το τραύλισμα ήταν ένα εξαιρετικά ύπουλο σύμπτωμα, που από τη στιγμή που παρουσιάζεται, δύσκολα το ξεφορτώνεται κανείς. Είναι μια χρόνια και ταπεινωτική ασθένεια. Επίσης, η υπερηφάνεια του πατέρα πληγώθηκε βαριά. Ο γιος του, που η αυτορρυθμιστική του ανάπτυξη τού είχε δώσει τόση ικανοποίηση, και που τον περίμενε να γίνει υπόδειγμα για τα παιδιά του μέλλοντος, ήταν τώρα ένας κεκός. Χειρότερο δεν μπορούσε να γίνει.

Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος που αυτές οι λεπτομέρειες παρουσιάζονται κάπως εκτεταμένα. Θα δείξουμε ότι δεν υπάρχει πιο καταστρεπτικό πράγμα για την υγιή λειτουργία των παιδιών, από τους παιδοθεραπευτές που κορδώνονται και καμαρώνουν για το τι μπορούν να κατορθώσουν μέσα σε λίγες μόνο συνεδρίες· ή από τους γονείς που αντιδρούν στη δυστυχία των

παιδιών τους με πληγωμένο εγωισμό, επειδή φοβούνται τι θα πει γι' αυτούς ο κόσμος. Είναι πολύ φυσικό να θίγεται ο εγωισμός ή να νιώθει κανείς μεγάλη συντριβή. Θα ήταν αφύσικο να μην πληγωθεί ο εγωισμός των γονέων και να μην ανησυχήσουν για τις κοινωνικές συνέπειες παρόμοιων ατυχιών. Το ουσιαστικό, ωστόσο, είναι αν αυτά τα αισθήματα συνειδητοποιούνται αμέσως και ελέγχονται. Είναι πολύ καλύτερα για όλους να *νιώθουν* τέτοιες αντιδράσεις, παρά να τις συντηρούν ασυνείδητα, και από εκεί και πέρα να αντιμετωπίζουν το παιδί με μια παράλογη, άσχημη και επιζήμια στάση, που το μόνο που κάνει είναι να υποβληθά το σύμπτωμα της νόσου να γίνει μόνιμο.

Το πόσο επιζήμιες είναι οι συνέπειες του λαθεμένου εγωισμού, πρέπει να αποτελέσει θέμα βαθύτερης εξέτασης. Ο γονέας που ξέρεi ότι έχει πληγωθεί ο εγωισμός του, θα βλάψει λιγότερο από εκείνον που έχει πληγωθεί, αλλά που είναι πολύ εγωιστής για να το παραδεχτεί. Γενικά, οι φανερές συγκινήσεις, όποιες κι αν είναι αυτές, είναι πολύ προτιμότερες από τις συγκινήσεις που παραμένουν κρυμμένες. Αυτές οι τελευταίες θα γίνουν αναπόφευκτα χρόνιο ψέμα, που κάποτε ένας έμπειρος παιδαγωγός το περιέγραψε σαν «πρασινοκίτρινο ρηχό βούρκο». Λίγα πράγματα είναι πιο καταστροφικά για ένα παιδί, από τη χρόνια, ήπια, αιώνια ευγενική στάση του «μην υψώνεις τη φωνή» τόσων πολλών, μοντέρνων λεγόμενων, παιδαγωγών, που καταδικάζουν κάθε εκδήλωση υγιούς επιθετικότητας του παιδιού. Δεν κάνουν καμιά διάκριση μεταξύ φυσικής επιθετικότητας, που είναι καλή και υγιής, καταστροφικότητας, που μπορεί να είναι φυσική, και σαδισμού, που είναι πάντα βιοπαθητικός.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στον Ντέηβιντ. Όταν άρχισε να τραυλίζει, ο πατέρας του μου είπε ότι ένωσε μεγάλη απελπισία και μια αίσθηση πλήρους αποτυχίας. Γι' αυτό δεν προσπάθησε να επέμβει αμέσως. Άφησε να περάσει αρκετός καιρός, ώσπου να κατασιγάσουν αυτές οι φυσικές, αλλά βλαβερές αντιδράσεις. Ύστερα κουβέντιασε με το αγόρι. Του είπε να μη στενοχωριέται για τη δυσκολία που είχε στο να προφέρει μερικές συλλαβές, και ότι αυτό θα εξαφανιζόταν και πάλι. Ακόμη, ζήτησε από τον Ντέηβιντ να του πει τι ακριβώς ένωσε, όταν τον μάλωσε αυστηρά επειδή άναβε σπύρτα με τόσο επικίνδυνο τρόπο. Ο Ντέηβιντ απάντησε ότι του ερχόταν να *δαγκώσει και να κόψει τη μύτη του πατέρα του*.

Αυτή ήταν η πρώτη, πολύ σημαντική προσέγγιση στο τραύλισμα. Ο Ντέηβιντ είχε προφανώς αναχαιτίσει το έντονο μίσος στα σαγόνια του. Το τραύλισμα είναι μια άμεση εκδήλωση των θωρακισμένων σαγονιών και των θωρακισμένων μυών του λαιμού. Το στοματικό, το πρωκτικό και τα άλλα στοιχεία που ανιχνεύονται ψυχαναλυτικά στο τραύλισμα, είναι δευτερογενείς προσθήκες, υποκατάστατα. Ο καθεαυτός μηχανισμός συνίσταται από τη συστολή των μυών του στόματος και του λάρυγγα, που δεν μπορεί να ξεπεραστεί από τις κινήσεις που απαιτούνται για το σχηματισμό των συγκεκριμένων συλλαβών. Αργότερα, μόλις εγκατασταθεί το τραύλισμα, έρχονται να προστεθούν τα συναισθήματα κατωτερότητας, η ντροπή και η ανησυχία, που επιδεινώνουν το σύμπτωμα, κάνοντάς το χρόνιο. Ο πυρήνας, όμως, είναι μια απλή οξεία θωράκιση της μυϊκής ομάδας που χρησιμοποιείται στην ομιλία. Επομένως, ο πυρήνας του τραυλισματος είναι *φυσιολογικής*, βιοενεργειακής φύσης· προκαλείται από μια συγκινησιακή διαταραχή και συντηρείται από τις συγκινησιακές επιπλοκές.

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο, ο πατέρας του Ντέηβιντ άρχισε να του δίνει τις «πρώτες βοήθειες». Συμβούλεψε όλους στο σπίτι να μη δείχνουν ότι προσέχουν το πρόβλημα του Ντέηβιντ. Ύστερα εξήγησε στο παιδί ότι πρέπει να αποβάλλει το μίσος που ένιωσε, όταν έγινε το περιστατικό με τα σπίρτα. Τον άφησε να σφίξει τους μυς των σαγονιών του, και ύστερα του είπε να κάνει σαν να ήθελε να τον δαγκώσει. Ο Ντέηβιντ δεν μπορούσε να το κάνει αμέσως, αλλά μέσα σε λίγες μέρες όχι μόνο το έκανε τέλεια, αλλά και το ευχαριστιόταν πάρα πολύ. Όταν έγινε αυτό, ο πατέρας του τον άφησε να τον κλωτσήσει και να τον χτυπήσει με τις γροθιές του. Αυτό άρεσε πολύ στο Ντέηβιντ, που αφέθηκε ολοκληρωτικά. Άρχισε να κάνει τον πυγμάχο. Ήταν ο καλός σερίφης που έβγαζε εκτός μάχης τους κακούς. Ακόμη, ο πατέρας του τού είπε ότι, όποτε ήταν μπροστά και άναβε τσιγάρο, μπορούσε κι αυτός να ανάβει σπίρτα. Τώρα που ο Ντέηβιντ μπορούσε και πάλι να ανάβει σπίρτα, ήταν φανερό πως είχε απαλλαγεί κάπως από την μεγάλη ένταση που ένιωθε.

Σιγά-σιγά, ο πατέρας του άρχισε πάλι να τον ρωτά για το είδος και τον εντοπισμό του συναισθήματος και των αισθήσεων που ένιωθε το αγόρι, όταν άναβε σπίρτα. Ο Ντέηβιντ του είπε ότι ένιωθε ένα «γαργάλημα στα μάτια». Αυτό ήταν κάτι καινούριο

και ακατανόητο για τον πατέρα του. Ωστόσο, μπορούμε να κάνουμε την παρακάτω υπόθεση. Τα μάτια του Ντέηβιντ γίνονταν ανέκφραστα, όταν ήταν κακοδιάθετος. Και αυτό ασφαλώς, θα του φαινόταν παράξενο και ενοχλητικό, αφού ήξερε και ο ίδιος πως τα μάτια του ήταν συνήθως σπινθηροβόλα και ζωηρά. Πιθανό, λοιπόν, το άναμμα των σπίρτων να αποτελούσε ένα ερεθισμό των οπτικών νεύρων, που αποκαθιστούσε κάπως το συναίσθημα της ζωηράδας που είχαν συνήθως τα μάτια του. Το άναμμα των σπίρτων, και ίσως κάθε άλλη μορφή πυρομανίας, θα μπορούσαν να θεωρηθούν σαν απόπειρες επαναφοράς του οργανισμού σε ένα ανώτερο επίπεδο διέγερσης. Στη συνέχεια, ο Ντέηβιντ άναβε σπίρτα, όποτε χρειαζόταν στο σπίτι.

Αποκαλύφθηκε, επίσης, με την παραπέρα παρατήρηση, ότι το «πιάσιμο στο λαιμό» συνοδευτόταν όλο και περισσότερο από μια έντονη ακαμψία στη διαφραγματική χώρα. Η άμεση και πλήρης διάλυση των ανασχέσεων στο λαιμό και στο διάφραγμα, όποτε εμφανίζονταν, ήταν λοιπόν αναγκαία. Έτσι, αυτές οι ανασχέσεις δε θα αφήνονταν να εγκατασταθούν και να γίνουν χρόνιες δομικές συνιστώσες μιας καθολικής θωράκισης.

Σ' αυτό το σημείο, πρέπει να σταθούμε και να εξετάσουμε τις ευρύτερες κοινωνικές επιπλοκές αυτών των διαδικασιών. Πρέπει να υποθέσουμε πως η ανατροφή υγιών παιδιών δεν είναι απλή και εύκολη, έστω και αν οι βασικές λειτουργίες της υγείας είναι απόλυτα γνωστές. Όπως είπα και πιο πάνω, η αρρωστημένη λειτουργία εξακολουθεί για την ώρα να παραγκωνίζει την υγιή λειτουργία, και δε θα πάψει να παρεμβάλλεται στην ανάπτυξη των παιδιών μας. Αυτό μπορεί να συνεχιστεί για δεκαετίες, ή και για αιώνες ακόμα, αν εξακολουθήσουν να υπάρχουν τέτοιες κοινωνικές συνθήκες όπως οι πόλεμοι, οι οικονομικές κρίσεις, κλπ. Η υπόθεση ότι οι μάζες των θωρακισμένων και μηχανιστικά προσανατολισμένων ανθρώπινων ζώων θα εξακολουθούν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να σκοτώνουν τη ζωή, δεν αποτελεί κατ' ανάγκη το συμπέρασμα κάποιου απαισιόδοξου ή απογοητευμένου μυαλού. Θα εξακολουθήσουν να φοβούνται την πλήρη αναγνώριση των απαιτήσεων της ζωής. Η στρατοκρατία, η πολιτική και η επιχειρηματική απληστία, θα συνεχίσουν να βάζουν τη σκοπιμότητα, την εξουσία και το κέρδος πριν από τα συμφέροντα του παιδιού. Είναι, επομένως, πολύ λογικό να προετοιμαστούμε καλά και προκαταβολικά για να αντιμετωπί-

σομε κάθε απόπειρα, που αναπόφευκτα θα γίνει στο μέλλον, για να εμποδιστεί η δημιουργία ανθρώπινων χαρακτηροδομών που να λειτουργούν φυσικά. Οι απόπειρες αυτές θα είναι κυρίως δομικής φύσης, δηλαδή, δε θα οφείλονται σε κάποια κακή, συνειδητή πρόθεση. Κανείς δε θα μπορεί ή δε θα θέλει να αντιταχθεί ανοιχτά στο υγιές παιδί του μέλλοντος. Αυτό θα γίνει αρκετά «αθώα» από *homines normales* με έντονη θωράκιση, που θα βρουν ένα εκατομμύριο λόγους για να δικαιολογήσουν γιατί τα παιδιά, στην πρώτη εφηβεία τους, δεν πρέπει να αφήνονται ελεύθερα να κάνουν γενετήσια παιχνίδια· γιατί η αυτορρύθμιση πρέπει να περιορίζεται για να μη θίγει τα «συμφέροντα του κράτους», την «εθνική ασφάλεια» ή το «θρησκευτικό συναίσθημα», ή «για να μη θίγει χωρίς λόγο τα συναισθήματα κάποιων»· γιατί πρέπει «επίσης» να λαβαίνονται υπόψη τα «πολιτιστικά συμφέροντα» και οι «κοινωνικές υποχρεώσεις». Μέσα στον κυκεώνα των ακατάσχετων γεγονότων και των στόχων που θα πρέπει να εκπληρωθούν, δεν θα έχουμε τον καιρό για να διεισδύσουμε στην πυκνή ομίχλη που δημιούργησαν αυτοί που μισούν τα παιδιά και την ευτυχία. Το βασικό έργο της διασφάλισης της υγιούς λειτουργίας των παιδιών θα επιβραδυνθεί ή θα μπει σε πολύ μεγάλο κίνδυνο. Τα παιδιά που θα μεγαλώνουν σ' εκείνα τα χρόνια, θα νιώσουν τις επιπτώσεις της πάλης ανάμεσα στις αλληλοσυγκρουόμενες κοινωνικές επιρροές - ανάμεσα στην ελεύθερη κίνηση των αυτορρυθμιστικών δυνάμεων, και την καταναγκαστική δύναμη της θωρακισμένης κοινής γνώμης. Πολλά παιδιά θα πέσουν θύματα της συγκινησιακής πανούκλας, όπως πέφτουν χιλιάδες χρόνια τώρα. Και θα είναι πολύ πιο επικίνδυνο, γιατί η συγκινησιακή πανούκλα δε θα δρα εναντίον του υγιούς παιδιού άμεσα και ανοιχτά, αλλά τα μεταμφιέζει το μίσος της με πολλούς τρόπους. Τα παιδιά που θα μεγαλώνουν σ' αυτή τη μεταβατική περίοδο, όσο κι αν διαρκέσει, μπορούν να βοηθηθούν από τις γνώσεις για τα πρώτα σημάδια της θωράκισης. Οι γνώσεις αυτές ποτέ δε θα είναι πλήρεις· ποτέ δε θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ολοκληρωμένα τις κρίσιμες καταστάσεις που θα εμφανίζονται. Θα βασίζονται όμως στο γενικό συναίσθημα εκατομμυρίων ανθρώπων για τους νόμους της ζωής, που θα έχουν τα «κότσια» γι' αυτές τις γνώσεις. Θα είναι οι απλοί άνθρωποι, αυτοί που θα βρίσκονται κοντά στη φύση, οι άξιοι και εργατικοί. Έτσι, είναι πολύ πιθανό, τα ιατρικά και

παιδαγωγικά κέντρα που θα είναι υπεύθυνα για τα Παιδιά του Μέλλοντος, να βρίσκονται σε επαφή με αυτές τις αυξανόμενες γνώσεις για τη φύση και την υγεία, και να έχουν την υποστήριξή τους. Οι γνώσεις αυτές, ωστόσο, δε θα τα βοηθήσουν, παρά μόνο αν καταφέρνουν να ξεπερνούν στην πράξη τη θωράκιση, όποτε εμφανίζεται σε κάθε νέα γενιά, και να την προλαβαίνουν για να μη ριζώνει στους οργανισμούς των παιδιών. Τότε, και μόνο τότε, μπορούν να υπάρχουν βάσιμες ελπίδες ότι αυτά τα παιδιά θα δώσουν με τη σειρά τους νέες γενιές παιδαγωγών και γιατρών, που θα κάνουν το ίδιο και με τα δικά τους παιδιά, αλλά ακόμα πιο καλά και πιο σίγουρα, και με περισσότερη υποστήριξη από μια ολοένα και πιο ευνοϊκή κοινή γνώμη.

Αυτή ακριβώς η προσμονή για το μέλλον ήταν που έκανε την εξέταση της περίπτωσης του Ντέηβιντ τόσο σημαντική. Ακόμη και η παραμικρή εμπειρία για την αρχόμενη θωράκιση και τα προληπτικά μέτρα για να μη γίνει χρόνια, είχε πολύ μεγαλύτερη σημασία από την ανατροφή ενός «απόλυτα υγιούς παιδιού». Αν ήταν δυνατό να διαφυλαχτεί ένα παιδί αρκετά υγιές, ακόμη και κάτω από εχθρικές εξωτερικές συνθήκες, τότε θα υπήρχαν ελπίδες για τα Παιδιά του Μέλλοντος.

Συχνά έλεγα στους γιατρούς που μελετούσαν κοντά μου, πως η γνώση και η αντιμετώπιση των ορίων και των λαθών κάθε ανθρώπου έχει πάντα πολύ μεγαλύτερη αξία, για την τελική έκβαση του έργου μας, από ό,τι τα γρήγορα, εξεζητημένα αποτελέσματα και την επανάπαυση «στις δάφνες μας». Οι ξαφνικές, εφήμερες διασημότητες που μπορούν και εντυπωσιάζουν τα πλήθη με τα περίτεχνα κατορθώματά τους, δίχως ποτέ να τους απασχολούν τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο τους ή τη συγκινησιακή πανούκλα, που εδώ και χιλιάδες χρόνια σκορπίζει τόσο καταστροφικά τη σύγχυση σε κάθε ανθρώπινη απόπειρα για βελτίωση της κατάστασης, πρέπει να ελέγχονται και να επικρίνονται αυστηρά. Αποτελούν κίνδυνο, γιατί μας εμποδίζουν να δούμε τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο μας. Οι επιτυχίες τους είναι στενά δεμένες με τις προσωπικές επιδιώξεις και φιλοδοξίες τους, δίχως βαθιές ρίζες, σαν τα φύκια. Τα μωρόπιστα πλήθη τους ακολουθούν στα τυφλά, χωρίς να σκέφτονται, και χωρίς να βλέπουν τα πράγματα όπως είναι. Οι «λαμπροί» αυτοί ηθοποιοί του κοινού βίου μοιάζουν με κομήτες, που χάνονται από τον ουρανό πριν καλά-καλά φανούν. Αφήνουν

πίσω τους ένα χάος, που αναλαμβάνουν να το ξεκαθαρίσουν άνθρωποι που εργάζονται σκληρά, με τις καθημερινές, υπομονετικές, λιτές, επίμονες και ειλικρινείς προσπάθειές τους.

Η ταυτόχρονη διάλυση της οξείας ανάσχεσης στα σαγόνια και στο διάφραγμα του Ντέηβιντ, οι επανειλημμένες εκρήξεις οργής, και η ανοχή στο άναμμα των σπίρτων αποδυνάμωσαν αρκετά το σύμπτωμα του τραυλισματος. Εξαφανίστηκε τρεις μόλις εβδομάδες μετά την πρώτη εμφάνισή του. Στους επόμενους μήνες, πολύ σπάνια συνέβαινε να μην αρθρώσει καλά κάποια συλλαβή. Ο γονείς του Ντέηβιντ αστειεύονταν γι' αυτό, κάνοντας πως τραυλίζουν κι εκείνοι, κι έτσι εξαφανίστηκαν και τα τελευταία ίχνη αυτής της επικίνδυνης χρόνιας εξής. Η καθαρή ομιλία του Ντέηβιντ αποκαταστάθηκε απόλυτα.

Όλο αυτό το επεισόδιο ήταν ένα σπουδαίο μάθημα· επίσης, μας έπεισε ότι, χωρίς ένα χρόνο βιοπαθητικό υπόβαθρο, δεν υπάρχει έδαφος πρόσφορο για να ριζώσουν νευρωτικά συμπτώματα. Αυτό ήταν ένα σημαντικό κέρδος για τις γνώσεις μας. Το ερώτημα τώρα ήταν, αν και πώς θα ήταν δυνατό να προληφθεί η χρόνια θωράκιση στον Ντέηβιντ, τα επόμενα δυο-τρία χρόνια. Θα μπορούσε να υποθέσει κανείς, πως από τη στιγμή που η πρώτη εφηβεία του είχε περάσει χωρίς θωράκιση, δε θα αντιμετώπιζε μεγάλο πρόβλημα μέχρι τη δεύτερη εφηβεία του.

Δεν υπήρχε ακόμα κανένα σημάδι γενετησιότητας. Ο Ντέηβιντ ήταν κιόλας στον έκτο χρόνο του, και η εκδήλωσή της είχε καθυστερήσει. Δεν αυνανιζόταν και δεν πλησίαζε τα κορίτσια της ηλικίας του με γενετήσια ενδιαφέροντα· δεν είχε στύσεις. Οι γονείς του Ντέηβιντ ανησυχούσαν πολύ για όλα αυτά. Η πύελός του δεν κινιόταν το ίδιο ελεύθερα όπως το υπόλοιπο σώμα του. Δεν ήταν ακριβώς άκαμπτη, μ' όλη τη σημασία της λέξης, αλλά η κινητικότητά της ήταν κάπως περιορισμένη. Όταν έτρεχε, για παράδειγμα, η πύελός του δεν ακολουθούσε απόλυτα τις ταλαντεύσεις του κορμιού του· δε συγχρονιζόταν εντελώς. Υστερα από εξέταση, ανακάλυψα ότι η πύελός του μπορούσε να κινηθεί παθητικά, πράγμα που έδειχνε ότι δεν είχαν εγκατασταθεί ακόμη σ' αυτή σπαστικές συστολές. Μα όταν είπαμε στο παιδί να κουνήσει την πύελό του ενεργητικά, δεν μπορούσε να το κάνει, και αντί γι' αυτό κουνούσε ολόκληρο το κορμί του. Ο πατέρας του Ντέηβιντ αποφάσισε να κινητοποιήσει την πύελο, αφού η περιορισμένη κινητικότητά της φαινόταν να αποτελεί τη

βάση για την έλλειψη της γενετησιότητας. Εδώ μπορούμε να δούμε καθαρά πόσο πολύ προχώρησε η παιδαγωγική τα τελευταία δέκα-είκοσι χρόνια. Παλιότερα, οι γονείς έδερναν και μάλωναν τα παιδιά τους, επειδή έπαιζαν με τα γεννητικά τους όργανα. Τώρα, ο πατέρας του Ντέηβιντ ένωθε απελπισία, επειδή ο Ντέηβιντ δεν έκανε γενετήσια παιχνίδια. Σ' αυτή την πλήρη μεταστροφή στάσης, εκφράζεται ο πυρήνας της «σεξουαλικής επανάστασης». Η αρνητική στάση απέναντι στο σεξ μετατράπηκε σε θετική. Ανάμεσα σ' αυτά τα δυο άκρα βρίσκεται η πολύ διαδεδομένη, σημερινή αποτρεπτική στάση του «Μην τα αγγίζεις» των περισσότερων σύγχρονων παιδαγωγών. Εξακολουθούν να «αποτρέπουν» τα παιδιά από τα γενετήσια παιχνίδια· εξακολουθούν να αρνούνται να μιλήσουν ελεύθερα για το σεξ, ή μιλούν γι' αυτό καθυστερημένα, ή με τη νοοτροπία του «πώς να το πούμε στο παιδί». Πρέπει να τονίσουμε εδώ, πόσο πολύ διαφέρουν όλα αυτά από την οργονομική στάση.

Η οργονομία δίνει προσοχή στη βιοενεργειακή ανάσχεση και θωράκιση του παιδιού. Προσπαθεί να καθιερώσει μέτρα για την πρόληψη της χρόνιας θωράκισης. Βοηθά το παιδί στις συγκρούσεις του με ένα κόσμο θωρακισμένων ανθρώπινων όντων. Λέει στα παιδιά πως οι άνθρωποι που δέρνουν τα παιδιά τους, επειδή παίζουν το γιατρό ή το μπαμπά και τη μαμά, έχουν άγνοια ή κάνουν λάθος.

Τα υπόλοιπα της ιστορίας μας μπορούμε να τα αναφέρουμε συνοπτικά:

Το χειμώνα του 1949-50, οι γονείς του Ντέηβιντ μετακόμισαν σε μια άλλη πόλη και έτσι πήγε σε καινούριο σχολείο. Ο Ντέηβιντ αρρώστησε. Ήταν ωχρός, αναιμικός, η καρδιά του χτυπούσε γρήγορα, και λιποθύμησε κάμποσες φορές στο σχολείο, στην προσπάθειά του να ταιριάξει με τα παιδιά της τάξης του, που ήταν περίπου ένα χρόνο μεγαλύτερά του. Μια φορά έπαθε τέτοια νευρική κατάπτωση, που τον πήγαν στο σπίτι σε κατάσταση εξουθένωσης. Γρήγορα έγινε καλά, αλλά παρέμεινε αναιμικός και η καρδιά του εξακολουθούσε να χτυπά γρήγορα. Αποφάσισε να γυρίσει πίσω μια τάξη, και ξαναγύρισε στο νηπιαγωγείο. Ο πατέρας του είπε πως, εκείνο τον καιρό, καταλάβαινε πως το παιδί του κινδυνεύει να πάθει «ρευματικό πυρετό». Είναι ακόμα πάρα πολύ νωρίς για να πούμε κάτι τελεσιδικό για την πιθανή σχέση ανάμεσα στο λεγόμενο ρευματικό πυρετό και

σε μια βιοενεργειακή υστέρηση της κατώτερης χώρας του οργανισμού. Φαίνεται όμως εύλογο πως, αν η βιοενεργειακή λειτουργία της πύελου δεν είναι πλήρως ανεπτυγμένη, η βιοενέργεια καταλαμβάνει το ανώτερο μέρος του σώματος και έτσι επηρεάζει την καρδιά. Θα ήταν αδύνατο να πούμε από τώρα πως ακριβώς δημιουργείται αυτή η σχέση. Ο οργανόμος γιατρός όμως, έχει κάθε λόγο να υποθέσει πως οι παιδικές ασθένειες σαν τον «ρευματικό πυρετό», κλπ., έχουν κάποια εσωτερική σχέση με την κακή λειτουργία της παιδικής γενετησιότητας. Αυτό το κεφάλαιο της ιατρικής δεν έχει ανοίξει ακόμα, αλλά θα ανοίξει σύντομα. Μερικές τέτοιες περιπτώσεις που είδα και εξέτασα από τη σκοπιά του βιοενεργειακού υπόβαθρου, μαρτυρούν την ορθότητα της παραπάνω υπόθεσης. Ο πατέρας του Ντέηβιντ, ήταν πεισμένος, πως το παιδί κινδύνευε να πάθει κάποιο χρόνιο καρδιακό νόσημα, και το είπε κιόλας στη διάρκεια της κλινικής παρουσίας. Με τη βοήθειά μου, συνέχισε τις προσπάθειές του για να αποκτήσει το σώμα του Ντέηβιντ ευκαμψία, πράγμα που κατόρθωσε λίγους μήνες αργότερα.

Ο Ντέηβιντ έπιασε φιλία με ένα κοριτσάκι της ηλικίας του, και αναπτύχθηκε μια έντονη ερωτική σχέση. Οι γονείς του κοριτσιού ήταν συνεργάσιμοι και τα πράγματα πήγαιναν καλά. Ο Ντέηβιντ άρχισε να συνέρχεται.

Εξακολούθησε να πηγαίνει στον πατέρα του για «να τα πούνε», αλλά τώρα λιγότερο συχνά. Τα μάγουλά του ξαναβρήκαν το ρόδινο χρώμα τους. Το αίμα του έγινε πάλι κανονικό. Η ταχυκαρδία υποχώρησε. Οι γονείς του Ντέηβιντ λένε πως τώρα, έξι μήνες αργότερα, ο Ντέηβιντ βρίσκεται σε πλήρη συγκινησιακή ακμή, από κάθε άποψη. Έχει μια γενετήσια ερωτική σχέση με ένα κοριτσάκι. Το διάφραγμα και η πύελός του έχουν κινητικότητα. Δεν υπήρξε υποτροπή του τραυλισματος. Δεν νιώθει κουρασμένος ή κακόκεφος, ούτε και παρουσιάζει καμιά τάση νευρωτικής ιδιοτροπίας. Περνάει την πρώτη του εφηβεία χωρίς άλλα προβλήματα. Δεν είναι βέβαιο αν τα προβλήματα που είχε ως τώρα, θα επηρεάσουν τη δεύτερη εφηβεία του. Όσο όμως οι κατάλληλες πρώτες βοήθειες θα είναι στη διάθεσή του, όποτε νιώθει ότι έχει «πιαστεί», δε θα υπάρχει κανένας λόγος ανησυχίας.

Επαναλαμβάνουμε: Δεν πρέπει να προσπαθούμε να αναθρέψουμε παιδιά που να μην έχουν καθόλου προβλήματα, αλλά παιδιά που να

μην έχουν κανένα υπόβαθρο παθογόνου θωράκισης, έτσι που να μη μπορεί να ριζώσει και να διατηρηθεί κανένα σύμπτωμα. Τα παιδιά θα έχουν συγκινησιακές εμπλοκές για πολλά χρόνια ακόμη. Αυτό που έχει τη μεγαλύτερη σημασία, είναι να τα έχουμε προετοιμάσει έτσι, που να μπορούν να απεμπλακούν γρήγορα.

Αυτό μπορεί να φαίνεται εύκολη υπόθεση, αλλά δεν είναι. Δεν είναι εύκολο να φτιάξουμε τα παιδιά μας έτσι που να μπορούν να απεμπλακούν μόνο τους από βιοπαθητικές καταστάσεις. Η δυσκολία δεν είναι με τα παιδιά, αλλά με τους μεγάλους — γονείς, δασκάλους, και ανθρώπους του περιβάλλοντος. Το ζήτημα είναι αν ή όχι — και πόσο γρήγορα — μπορεί να αντιληφθεί το ευρύτερο κοινό την κακοήθεια της θωράκισης. Και αυτό εξαρτάται από το πόσο καλά θα διαμορφωθούν και θα εφαρμοστούν γενικότερα τα μέτρα των πρώτων βοηθειών στα παιδιά. Αυτό που υπογραμμίστηκε κιόλας στην πρώτη παρουσίαση του παιδιού, είναι ότι η εφαρμογή αυτών των πρώτων βοηθειών είναι πρωταρχικά έργο των γονέων και των νηπιαγωγών, και όχι των γιατρών, που δε μετέχουν στην καθημερινή ζωή του παιδιού.

Οι Οργονομικές Πρώτες Βοήθειες για Παιδιά

Όταν συνεκάλεσα την πρώτη συνάντηση του ΟΚΒΕ, είχα ήδη κάποια πολύτιμη πείρα στην παροχή οργονομικών πρώτων βοηθειών σε παιδιά που είχαν ανάσχεση και βρίσκονταν στο δρόμο της χρόνιας θωράκισης. Θα ήταν εύκολο να συλληθούν όλες εκείνες οι λεπτές τεχνικές, που χρησιμοποιούνταν στη διάλυση των ανασχέσεων. Ωστόσο, αυτό δε θα εξυπηρετούσε το σκοπό μας, που είναι η απόκτηση μιας γενικής άποψης, της κόκκινης κλωστής που διαπερνά το λαβύρινθο των ζωντανών αντιδράσεων του μωρού ή του παιδιού. Πρέπει να τονιστεί εδώ ιδιαίτερα, πως *οι τεχνικές που δε στηρίζονται σε μια θεωρητική κατανόηση των λόγων εφαρμογής τους, δεν έχουν καμιά μόνιμη αξία.* Δεν μπορούν να διδαχθούν· κανείς δεν μπορεί να τις επαναλάβει. Οι διαδικασίες είναι συμπτωματικές, υποκείμενες στις ιδιοτροπίες και στις προσωπικές προτιμήσεις του συγκεκριμένου παιδοθεραπευτή. Το ιδεώδες θα ήταν μια διδακτή και επαναληπτή τεχνική οργονομικών πρώτων βοηθειών, που να μπορεί να εφαρμοστεί με την ίδια σιγουριά που αντιμετωπίζεται ένα σπασμένο πλευρό. Φυσικά η αναπτυσσόμενη συγκινησιακή δομή ενός παιδιού, είναι άπειρα πιο πολύπλοκη από ένα πλευρό ή ένα αεροπλάνο. Ωστόσο, η ανάγκη μιας θεωρητικά βασισμένης τεχνικής για την αντιμετώπιση της συγκινησιακής υπερέντασης των μωρών είναι αποφασιστική. Δεν μπορεί να αφηθεί στην προσωπική ιδιοτροπία του παιδοθεραπευτή, να αποφασίσει αν η γενετησιότητα είναι ή δεν είναι ένα βιοενεργειακό κέντρο της βρεφικής ανάπτυξης. Αν η ψυχιατρική, με την ψυχολογία της, πάσχει, είναι επειδή ακριβώς δίνει αξία σε απλές «γνώμες», και δεν υπάρχει κανείς αντικειμενικός έλεγχος της ορθότητας μιας γνώμης. Θα θέλαμε να βλέπαμε τις παιδαγωγικές πρώτες βοήθει-

ες να αναπτύσσονται με τον ίδιο τρόπο που αναπτύσσεται ένα συνηθισμένο επιστημονικό πείραμα ή μια λογική απαγωγή(*). Δεν μπορεί να υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι οι νηπιαγωγοί και οι παιδαγωγοί που έχουν γενετήσιο άγχος, δε θα μπορούν να αντιμετωπίσουν τα συγκινησιακά προβλήματα των παιδιών, σε καμιά φάση τους. Η δομή εκείνου που θα δώσει τις πρώτες βοήθειες είναι, επομένως, πολύ σημαντική. Αν έχει ο ίδιος συγκινησιακή ανάσχεση, θα έχει την τάση να αναπτύσσει κάθε είδους στραβές ιδέες για το πώς πρέπει να είναι ένα παιδί ή για το τι πρέπει να κάνει στην περίπτωση της συγκινησιακής ανάσχεσης. Θα έχει αναπόφευκτα την τάση να αποφεύγει το βασικό θέμα. Όσο μεγαλύτερα είναι τα προσωπικά του άγχη, τόσο περισσότερο θα απέχουν η κρίση του και η πρακτική του από τις απαιτήσεις της κατάστασης. Πρέπει να τονιστεί και πάλι ότι η πραγματική δυσκολία δεν είναι το πρόβλημα του παιδιού, αλλά η συγκινησιακή ανάσχεση και τα άγχη του παιδαγωγού. Γι' αυτό, μια υγιής, σεξουαλικά έμπειρη και στοργική χωριάτα μπορεί πολλές φορές να βρίσκει σωστές απαντήσεις σε μια κρίσιμη κατάσταση του παιδιού, πολύ πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά και από τον πιο μορφωμένο παιδαγωγό.

Όταν αντιμετωπίζουμε παιδιά μέχρι τεσσάρων χρόνων περίπου, πρέπει να θυμόμαστε πως δεν έχουμε να κάνουμε με χρόνιες θωρακίσεις, όπου οι συγκινήσεις έχουν ήδη εξαλειφθεί, όπως συμβαίνει με τους ενήλικες βιοπαθητικούς. Χειριζόμαστε πολύ εύπλαστες συγκινησιακές καταστάσεις, αρχικές φάσεις θωράκισης και μια ελεύθερη ακόμα ενέργεια. Υπάρχουν πολλά παιδιά που η συγκινησιακή τους ροή έχει ανακοπεί ευθύς εξ αρχής, που έχουν κιόλας «νεκρωθεί» συγκινησιακά, λίγο μετά τη γέννηση. Αυτά τα παιδιά αποτελούν ένα ειδικό πρόβλημα στο οποίο πρέπει να βρεθεί μια προσέγγιση. Δε γνωρίζουμε ακόμα τι

(*). Για παράδειγμα, αλλιώς συμπεριζουμε ένα μέλος που αιμορραγεί από ένα τραύμα στην περίπτωση φλεβικής, και αλλιώς στην περίπτωση αρτηριακής αιμορραγίας. Η επέμβασή μας βασίζεται στη λογική απαγωγή. Η ίδια αρχή πρέπει να εφαρμόζεται και στις παιδαγωγικές πρώτες βοήθειες. Η διαφορά ανάμεσα στις χειρουργικές και τις παιδαγωγικές πρώτες βοήθειες βρίσκεται στις συγκινησιακές εμπλοκές. Ωστόσο, η διαίσθηση που βασίζεται σε μια ουσιαστικά ορθολογική χαρακτηρισμοδομή, θα παίζει πάντα πολύ μεγαλύτερο ρόλο στην απαγωγή των παιδιών παρά στη χειρουργική. Η ζωντανή, ολοκληρωμένη επαφή της μητέρας και του παιδιού είναι και θα είναι πάντοτε αναντικατάστατη.

ποσοστό των παιδιών μιας μέσης πόλης νεκρώνονται συγκινησιακά λίγο μετά τη γέννηση, ή πόσα διατηρούν την έμφυτη κινητικότητα τους στην πρώτη τους εφηβεία. Ξέρουμε ότι η ζωηράδα και η βιοπαθητική υπερκινητικότητα συχνά παρεξηγούνται ως φυσική συμπεριφορά. Ένας από τους κύριους στόχους του ΟΚΒΕ ήταν η μελέτη αυτών των ζητημάτων και η κατάληξη σε αντικειμενικά κριτήρια για το τι είναι η έμφυτη, φυσικά δοσμένη συγκινησιακή αντίδραση, και τι είναι η δευτερογενής εξέλιξη που οφείλεται στη στρέβλωση της αρχικής βιοενεργειακής δομής του νεογέννητου μωρού.

Επειδή τα μωρά δεν είναι απόλυτα θωρακισμένα, δεν είναι εφαρμόσιμη η τεχνική της οργανομικής χαρακτηρισψυχανάλυσης, όπως αυτή εφαρμόζεται στους ενήλικες βιοπαθητικούς. Δεν μπορούμε να αφαιρέσουμε συστηματικά το ένα στρώμα μετά το άλλο, με στόχο να φτάσουμε στο γενετήσιο χώρο και να κινητοποιήσουμε τη γενετήσια βιοενέργεια. Πριν από την ηλικία των τεσσάρων ή πέντε χρόνων, η γενετησιότητα δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί πλήρως στο παιδί. Ο στόχος εδώ είναι η απομάκρυνση των εμποδίων που βρίσκονται στο δρόμο της φυσικής εξέλιξης προς την πλήρη γενετησιότητα. Για να εκπληρωθεί αυτός ο στόχος, πρέπει να συμφωνήσουμε ότι υπάρχει μια πρώτη παιδική εφηβεία: ότι τα γενετήσια παιγνίδια είναι το κορύφωμα της εξέλιξης της: ότι η έλλειψη γενετήσιας δραστηριότητας είναι ένδειξη ασθένειας και όχι υγείας, όπως υπέθεταν πρωύτερα και ότι τα υγιή παιδιά παίζουν κάθε είδους γενετήσια παιγνίδια, που πρέπει να ενθαρρύνονται, και όχι να εμποδίζονται. Με άλλα λόγια, ο παιδαγωγός που επιθυμεί να δώσει τις πρώτες βοήθειες πρέπει να έχει μια εφαρμόσιμη, λογική βάση δράσης, που να του επιτρέπει να κρίνει και να χειριστεί μια δεδομένη κατάσταση ανάγκης. Και όμως, πουθενά, σε κανένα άλλο χώρο της ανθρώπινης προσπάθειας, οι εξωφρενικές, αβάσιμες, ανορθολογικές αντιλήψεις δεν ήταν τόσο ασυγκράτητες, όσο σ' αυτό τον εξαιρετικά κρίσιμο χώρο της ανθρώπινης ζωής, δηλαδή στην ανατροφή των παιδιών.

Η χρονοτριβή με «ανασχέσεις» και «σπασμούς» σ' ένα άρρωστο μωρό, όχι μόνο δε θα κάνει τίποτα, αλλά μπορεί να προκαλέσει περισσότερο κακό παρά καλό. Στη θεραπευτική των παιδιών, πρέπει να φυλαγόμαστε από το ματαιόδοξο «θεραπευτή» και «θαυματοποιό», το ίδιο όπως και από τον ασπόνδυλο

καιροσκόπο. Αυτό που τους ενδιαφέρει πιο πολύ από την αληθινή φύση και την καλοπέραση του παιδιού, είναι να μένουν όλοι ευχαριστημένοι και να γίνεται μνεία του ονόματός τους σε κάποια παιδιατρική ή ημερήσια εφημερίδα. Η ανατροφή του παιδιού πρέπει να διέπεται από μια αρχή που να είναι σύμφωνη με την έμφυτη φύση του. Η αρχή αυτή πρέπει να τηρείται πιστά, αδιάφορο πώς τη βλέπει ο «πολιτισμός», ο τοπικός ιερέας ή ένας πανάσχετος γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος. Η αρχή αυτή πρέπει να κατανοηθεί ξεκάθαρα και να καθιερωθεί σαν πρακτική κατευθυντήρια γραμμή: Αντιμετωπίζοντας τα παιδιά, βρισκόμαστε μπροστά σε αληθινά κοσμικά γεγονότα, που η έκτασή τους ξεπερνάει κατά πολύ τα συμφέροντα μιας τοπικής εκκλησίας ή ενός κομματικού αφεντικού. Όποιος είναι κοινωνικά ή δομικά ανίκανος να διατηρήσει αυτή την άποψη, δεν πρέπει ούτε καν να προσπαθεί να πλησιάζει τα παιδιά· πρέπει να αποσύρεται και να μη διαταράσσει αυτό το σημαντικό έργο. Κάθε εργαζόμενος σ' αυτό το χώρο πρέπει να ξέρει πως, όταν αντιμετωπίζουμε οργανομικά τα παιδιά, συμμετέχουμε στην πιο ριζοσπαστική επανάσταση στην ανθρώπινη ζωή, που όμοια της δεν επιχείρησε ούτε και οραματίστηκε ποτέ κανείς. Εργαζόμαστε στις βάσεις ίσως των πιο κακών και περίπλοκων αντιφάσεων της ανθρώπινης φύσης. Πρέπει να εμπιστευόμαστε τις φυσικές ρίζες των μωρών μας, και να στηριζόμαστε σ' αυτές για το μέλλον του πολιτισμού. Κανείς δεν είναι υποχρεωμένος να αναλάβει αυτό το έργο, αλλά από τη στιγμή που θα το αρχίσει, πρέπει να ξέρει τι είναι αυτό με το οποίο ασχολείται. Καμιά τακτική, διπλωματία, στρατηγική, πολιτική, αποφυγή του βασικού ζητήματος, κανένας ελιγμός ή συμβιβασμός δεν έχει θέση σ' αυτό το έργο. Το μόνο που μετράει είναι το παιδί και τα ζωτικά του συμφέροντα. Είναι τα μόνα που μπορούν να δώσουν μια λύση σ' αυτό το χάος.

Ο χώρος που μέσα του πρέπει να δράσει το ενδιαφέρον για τα Παιδιά του Μέλλοντος είναι απέραντος. Με τη γέννηση του παιδιού, οι κοσμικές, νομοτελειακές λειτουργίες μεταφέρονται στους κοινωνικούς θεσμούς του ανθρώπου. Όλα, λοιπόν, εξαρτώνται από το αν αυτοί οι θεσμοί είναι σύμφωνοι με τους κοσμικούς οργανομικούς νόμους ή αν είναι αντίθετοι με αυτούς τους νόμους και τις λειτουργίες, από το αν δηλαδή ο ανθρώπινος νόμος συμφωνεί με το φυσικό νόμο στις βασικές λειτουργίες της

ζωής. Η κοσμική λειτουργία, που ένα δείγμα της είναι το νεογέννητο μωρό, αλώβητο, εύπλαστο, παραγωγικό, ελεύθερο με την πιο αληθινή έννοια της λέξης σε σχέση με το μέλλον, είναι ένας απέραντος χώρος πέρα από τις σημερινές δυνατότητες του ανθρώπου. Στην κατάσταση του νεογέννητου μωρού, το ανθρώπινο ζώο, όπως και κάθε άλλο ζώο, παραλαμβάνει ένα μέρος αυτής της κοσμικής λειτουργίας που πάντα αποζητά στις φιλοσοφίες και στις θρησκείες του. Κάθε αστρέβλωτη μητέρα το γνωρίζει αυτό πολύ καλά, έστω και μόνο διαισθητικά. Η ανταπόκρισή της παρουσιάζεται με τη μορφή βιοενεργειακής λειτουργίας, και πρωτογενώς δεν έχει κοινωνική προέλευση. Αντίθετα, *συνιστά* κοινωνικές σχέσεις. Η μητρική φροντίδα του νεογέννητου είναι, σε όλα τα ζωικά είδη, μια καθαρή απόδειξη της βιοενεργειακής φύσης της ανατροφής. Αργότερα αναδύονται από αυτό το χώρο κοινωνικές αντιδράσεις, αν αυτό μπορεί να γίνει δίχως την παρεμβολή της στρεβλωμένης ζωής. Η φροντίδα του νεογέννητου μωρού απαιτεί φυσικά ριζωμένες ικανότητες, που δεν μπορούν να αντικατασταθούν με κανένα τρόπο από τεχνητά, πολιτιστικά μέτρα. Η ψυχαναγκαστική-νευρωτική μέθοδος του προγραμματισμένου ταΐσματος των παιδιών, που επινοήθηκε στη Βιέννη από τον Πιρκέ, ήταν λαθεμένη και επιζήμια, με καταστροφικά αποτελέσματα για αναρίθμητα παιδιά. Το ίδιο και το φάσκωμα των άκρων, που εμπόδιζε τις φυσικές κινήσεις. Τα βασανιστήρια που επιβάλλονταν μ' αυτό τον τρόπο ήταν αφάνταστα. Το σαδιστικό έθιμο της περιτομής πολύ γρήγορα θα αναγνωρισθεί σαν μια δίχως νόημα, φανατική ωμότητα, όπως πραγματικά είναι. Θα επιστρέψουμε σ' αυτά τα χαρακτηριστικά ανθρώπινα μέτρα, όταν συζητήσουμε το μίσος για τη ζωή. Αυτή τη στιγμή ασχολούμαστε με ένα εντελώς διαφορετικό πρόβλημα. Το αίτιγμα που πρέπει να λυθεί, αν θέλουμε να πετύχει το έργο μας για τα Παιδιά του Μέλλοντος, δεν είναι αποκλειστικά και μόνο — ούτε καν πρωταρχικά — τι είδους κακό προκαλεί η σημερινή ανατροφή των μωρών. Το αίτιγμα που πρέπει να λυθεί είναι *πώς μπορεί ο κόσμος των μεγάλων που ασχολούνται με τα νεογέννητα μωρά, να συνειδητοποιήσει τι γίνεται πραγματικά στην αστρέβλωτη ζωή, σε κάθε νέα γενιά.*

Εδώ και χιλιάδες χρόνια, πάρα πολλοί άνθρωποι είπαν, έγραψαν και συζητήσαν καλά και ζωτικά πράγματα για τη φροντίδα των μωρών. Όμως δεν κατάφεραν να γίνουν αποδεκτά, να

αποτελέσουν ένα αδιαμφισβήτητο κανόνα για όλους. Όλοι μας έχουμε δει πώς μεγαλώνουν τα μικρά των ζώων και πώς τα φροντίζουν οι γονείς τους. Αναρίθμητα ποιήματα έχουν γραφτεί για αυτό. Και όμως, τίποτα απ' αυτά δεν πέρασε στην ανθρώπινη ζωή. Σχεδόν κάθε μητέρα γνωρίζει στο βάθος τι είναι ένα παιδί και τι χρειάζεται. Και όμως, οι περισσότερες μητέρες ακολουθούν τις κούφιες, επιβλαβείς θεωρίες εφημερων θεωρητικών, και όχι τα δικά τους φυσικά ένστικτα. Η δυσκολία, λοιπόν, δεν είναι τα προβλήματα που παρουσιάζει το μωρό, αλλά κάτι πολύ ισχυρό που υπάρχει στη χαρακτηριστική του ανθρώπου, και που βρίσκεται στο δρόμο όποιου προσπαθήσει να λύσει αυτά τα προβλήματα. *Είναι λογικό, συνεπώς, τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο της ορθολογικής φροντίδας του μωρού, να είναι πολύ πιο σημαντικά από τα ίδια τα προβλήματα του μωρού.*

Πού είναι η είσοδος στο κρυφό εκείνο μέρος όπου γονείς, παιδαγωγοί, γιατροί, νηπιαγωγοί, μπορούν ελεύθερα να παραλάβουν και να αποδεχτούν αυτό που κατά βάθος νιώθουν για αληθινό; Για αυτόν που καταλαβαίνει τις ανθρώπινες υποθέσεις, είναι αρκετά φανερό πως η είσοδος σ' αυτό το χώρο δεν είναι απλώς κρυμμένη, όπως άλλα αινίγματα της φύσης, αλλά και φρουρείται καλά για να μη μπει κανείς μέσα. Μας έρχεται στο νου ο αρχάγγελος που, με πύρινη ρομφαία, βλοσυρός, φρουρεί την είσοδο του παραδείσου στο βιβλικό μύθο του Αδάμ και της Εύας. Οι μύθοι έχουν μια πολύ βαθιά σημασία. Η έκπτωση του Αδάμ και της Εύας από τον κήπο της Εδέμ αναφέρεται στην από πολύ καιρό χαμένη επαφή του ανθρώπου με τη φύση. Δεν μπορεί να ξαναμπει, για όσο ακόμα θα είναι «αμαρτωλός». Κατά την άποψή μας, δεν μπορεί να ξαναγυρίσει στη φύση, γιατί υπάρχει κάτι που αντιφάσκει με τη φύση. Αφού ο άνθρωπος είναι ένα ελάχιστο μέρος της φύσης, πρέπει να υπακούει τους νόμους της για να μη χάσει την αληθινή του φύση, για να μη γίνει «κατάλληλος, και για να μην καταλήξει στο χάος που βρίσκεται σήμερα. Δε χρησιμεύει σε τίποτα να καλούμε τον άνθρωπο «να ξαναγυρίσει στο Θεό», αν δεν καταλαβαίνουμε τι σημαίνει στην πραγματικότητα «Θεός». Το να μη γνωρίζουμε το Θεό είναι μέρος της φρούρησης της εισόδου, η τιμωρία, ένα μέρος της πτώσης του ανθρώπου.

Τα εμπόδια στο δρόμο των παιδιών μας, που μεγαλώνουν όπως τα δημιούργησε ο Θεός και η φύση, είναι λοιπόν μεγάλα. Θα

πρέπει να είναι τρομερά, αφού ο άνθρωπος, στην προσπάθειά του να ξαναγυρίσει στον εαυτό του, στον «παράδεισο», στην «ελευθερία» ή σε ό,τι άλλο θέλετε, απέτυχε επανειλημμένα να βρει το δρόμο του. Κάποιος φρουρεί την είσοδο, κάτι στην «ανθρώπινη φύση» την κάνει απρόσιτη. Και αυτός είναι ο λόγος που όλη η καρποφόρα ανθρώπινη εμπειρία παραμένει αχρησιμοποίητη, που όλα τα μεγάλα κηρύγματα των μοναχικών φωνών που βοούν στην έρημο συναντούν κουφά αυτιά ή κακοποιό μίσος.

Δεν πρόκειται να κατορθωθεί τίποτα, λοιπόν, ούτε με τις επανειλημμένες περιγραφές της αθλιότητας, ούτε με τις παροτρύνσεις «βάλτε τα δυνατά σας, για να περνάτε καλύτερα», ούτε με τα προγράμματα, τις διακηρύξεις, την προπαγάνδα, και την εξιδανίκευση του παιδιού. Πρέπει να βρούμε την είσοδο σ' εκείνο το μέρος, όπου έμενε τόσο καιρό κρυμμένη η λύση του αινίγματος. Πρέπει να τη βρούμε, αλλιώς κι η νέα μας προσπάθεια θα αποτύχει, όπως απέτυχαν τόσες και τόσες άλλες θαρραλές και έντιμες προσπάθειες να νικηθεί το κακό. Δεν έχει σημασία αν θα τη βρούμε σήμερα, αύριο, ή σε διακόσια χρόνια. Δεν έχει σημασία αν αποτύχουμε στην πρώτη μας προσπάθεια να βρούμε την είσοδο. Αυτό που έχει σημασία είναι η κατεύθυνση: *Μέχρι να βρεθεί και να κατακτηθεί η είσοδος στο κρυφύγγο του τρομερού εμποδίου, πάντοτε λοιπόν να δίνετε τις καλές συμβουλές σας.*

Δεν έλπιζα ποτέ ότι ο δρόμος όπου ήταν κρυμμένη αυτή η είσοδος, θα φαινόταν εύκολα ή γρήγορα. Ούτε και περίμενα ότι όσοι έπαιρναν μέρος σ' αυτό το έργο, θα καταλάβαιναν έστω αυτά που έλεγα. Περίμενα υπομονετικά για την εμφάνιση του πρώτου εμποδίου. Έξι εβδομάδες αργότερα, παρουσιάστηκε, όπως αναμενόταν, μέσα ακριβώς στο ΟΚΒΕ. Ήταν ό,τι καλύτερο θα μπορούσε να γίνει.

Αντιμέτωποι με τη Συγκινησιακή Πανούκλα

Ήμουν προετοιμασμένος να αντιμετωπίσω τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο των υγιών παιδιών, παρ' όλο που δεν ήξερα πότε και με ποια μορφή θα έκαναν την εμφάνισή τους, κάτω από αυτές τις συγκεκριμένες συνθήκες. Όταν πήρα μέρος στο πρόγραμμα, είχα ορισμένες σίγουρες γνώσεις για τη φύση της συγκινησιακής πανούκλας. Οι γνώσεις αυτές είχαν ως επίκεντρό τους τα ακόλουθα δεδομένα:

1. Η συγκινησιακή πανούκλα δεν είναι μια έκφραση συνειδητής κακοβουλίας ή εσκεμμένης βαναυσότητας· η *δομική* φύση της πανούκλας κάνει τις συνέπειές της πολύ πιο επικίνδυνες. Η συγκινησιακή πανούκλα είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα, όπως η καθαριότητα, η εργατικότητα, ή η ειλικρίνεια. Είναι μια βιοπαθητική συμπεριφορά που εξωτερικεύεται στις ανθρώπινες σχέσεις.

2. Η ενεργειακή πηγή των αντιδράσεων της συγκινησιακής πανούκλας είναι βασικά η σεξουαλική φρούδευση σε συνδυασμό με την έντονη επιθετικότητα.

3. Οι άνθρωποι που έχουν προσβληθεί από συγκινησιακή πανούκλα, ενεργούν έχοντας την υποκειμενικά ακλόνητη πεποίθηση ότι υπηρετούν κάποιο καλό σκοπό. Το κάψιμο των μαγισσών στο Μεσαίωνα, η θανάτωση των Εβραίων στους χιτλερικούς θαλάμους αερίων στην Ευρώπη του εικοστού αιώνα, οι τουφεκισμοί και οι απαγχονισμοί των πολιτικών αντιπάλων από τους ερυθροφασίστες, οι διωγμοί των Νέγρων στο νότο των Ηνωμένων Πολιτειών, η θανάτωση των χηρών στην παλιά Ινδία, ο εγκλεισμός των νέων σε αναμορφωτήρια επειδή έρχονται σε σεξουαλική επαφή, η καταδίκη αθώων ανθρώπων από εισαγγελλείς με υπερβολικό ζήλο, η ενοχοποίηση εντιμών ανθρώπων

επειδή θεωρούνται επικίνδυνοι για ορισμένα συμφέροντα, η ανηλεής τιμωρία των παιδιών που κάνουν γενετήσια παιχνίδια, η επίθεση μιας χώρας εναντίον άλλης με το πρόσχημα της άμυνας, οι κατηγορίες κατά των Ηνωμένων Πολιτειών ότι επιτέθηκαν στη Βόρεια Κορέα, ενώ στην πραγματικότητα η Ρωσία εισέβαλε στη Νότια Κορέα, η κατασυκοφάντηση κάποιου που προσφέρει πολλά, μόλις πάψει να προσφέρει, η απόσπαση χρημάτων από ένα άντρα που χωρίζει από τη γυναίκα του, οι κακοήθεις συκοφαντίες, όλες αυτές οι ανθρώπινες ενέργειες εκτελούνται με τη βαθιά πεποίθηση πως υπηρετούν ένα καλό σκοπό. Η μεταμφίεση δεν είναι συνειδητή, είναι όμως καλά εκλογικευμένη.

4. Όλες οι αντιδράσεις της ανθρώπινης κόλασης κατευθύνονται βασικά εναντίον των φυσικών εκδηλώσεων της ζωής. Εκείνο που προκαλεί το μίσος και την καταστροφή στο θωρακισμένο ανθρώπινο ζώο, είναι ο αυθορμητισμός και η πλαστικότητα των ζωικών εκδηλώσεων.

5. Οι άνθρωποι που έχουν προσβληθεί από συγκινησιακή πανούκλα και ενεργούν με βάση αυτήν, είναι γενικά πολύ προικισμένοι. Τα ταλέντα τους, ωστόσο, δεν ωρίμασαν σιγά-σιγά, για να γίνουν, π.χ., πολύμοχθα έργα τέχνης, επιστήμης ή τεχνολογίας. Είναι ταλέντα εξαμβλωματικά, που βιάζονται να επωφεληθούν από τις πολυάριθμες κοινωνικές καταστάσεις που εξασφαλίζουν τη μεγαλύτερη επιφανειακή, οικονομική ή πολιτική επιτυχία, με τη λιγότερη προσπάθεια. Έτσι, η τεράστια στρατιά των οπαδών και των ηγετών των ανορθολογικών κινήματων και κοινωνικών ομάδων της κοινωνίας μας επανδρώνεται από επίπεδους συγκινησιακά ανθρώπους, που νιώθουν ισχυρές παρορμήσεις για δράση. Η κακοήθεια των εξαμβλωματικών ιδιοφυιών σαν του Χίτλερ ή του Στάλιν, αναπτύσσεται από τέτοιους χαρακτήρες.

6. Το βιοενεργειακά ισχυρό άτομο — και όχι το ασθενές — είναι που έχει τις περισσότερες πιθανότητες να εκφυλιστεί από τη συμπεριφορά της συγκινησιακής πανούκλας. Κάτω από αυτή την ολίσθηση στο κακό, υπάρχει μια έντονη αίσθηση της ζωής, με μια το ίδιο ισχυρή ανάσχεση των ζωικών εκδηλώσεων. Αυτός ο ειδικός συνδυασμός βρίσκεται στη βάση κάθε αντίδρασης της συγκινησιακής πανούκλας.

7. Η έλξη που ασκούν στις ανήμπορες ή ανίσχυρες ανθρώπινες δομές αυτοί οι ισχυροί, αλλά φρουδευμένοι βιοπαθητικοί,

είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή που ασκεί η υγιής ζωή και η φυσική συμπεριφορά. Αυτό μοιάζει να είναι παράδοξο. Γιατί το κακό, το επιφανειακό, το στρεβλωμένο, να ασκεί πολύ μεγαλύτερη επιρροή από το φυσικό, το ήρεμο και το υγιές, παρ' όλο που αυτό το τελευταίο είναι το καθολικό ιδεώδες; Όλοι όσοι έζησαν και εργάστηκαν μέσα στα πλαίσια της οργονομικής σκέψης, έχουν παρατηρήσει αυτό το παράδοξο. Τα παιδιά συνταυτίζονται πολύ πιο γρήγορα και πιο ολοκληρωτικά με πράγματα αρρωστημένα και βίαια — μορφασμούς, βρωμόλογα, πιστολίδια, φτυσίματα, κλπ. — παρά με την ήρεμη, βαθύτερη, απλή, φυσική συμπεριφορά. Αν ένας μέσος άνθρωπος είχε να διαλέξει ανάμεσα στη βαθιά σκέψη και σ' ένα σκληρό ποδοσφαιρικό αγώνα, αναμφίβολα θα διάλεγε το δεύτερο. Η κλίση προς την επιφανειακότητα είναι γενική. Και αυτό ακριβώς που ελκύει πιο πολύ το ανθρώπινο ζώο, είναι η επιφανειακότητα, η ευκολία και ο γρήγορος μεταβολισμός της αρρωστημένης ζωής. Όμως, είναι σαφές ότι αυτό δε συμβαίνει επειδή ο άνθρωπος νιώθει καλύτερα ή ζει πιο ευτυχισμένα ή πιο σίγουρα, όταν συνταυτίζεται με το επιφανειακό και το εύκολο. Η βαθύτερη κρυφή επιθυμία του είναι στραμμένη ακριβώς στο αντίθετο: στο φυσικό, στο ήρεμο, στο καλό, στην κατανόηση: με λίγα λόγια, σ' αυτό που λέγεται «θείκό». Η συγκινησιακή πανούκλα, όμως, εδώ και χιλιάδες χρόνια, φαίνεται πάντα να υπερίσχυει. Μόνο η εξαιρετικά ειδικευμένη χαρακτηροψυχανάλυση μπόρεσε να ανακαλύψει την κρυφή ερμηνεία αυτού του παράδοξου. Το φυσικό, το «θείκό», το «καλό», παραμένουν απρόσιτα, *επειδή ο άνθρωπος χαρακτήρας δεν είναι δομημένος σύμφωνα με τις ανάγκες του*, αλλά σύμφωνα με την επιφανειακή, παρορμητική και άσκοπη ανορθολογικότητα. Οι διαδικασίες της φυσικής ζωής προκαλούν τις βαθύτερες επιθυμίες σε τέτοιο βαθμό, που γίνονται αφόρητες, επειδή δεν μπορούν να εκπληρωθούν. Η συγκινησιακή πανούκλα παρέχει μια διέξοδο από αυτό το δίλημμα. Παρέχει ένα ιδεώδες στο οποίο μπορεί κανείς να προσανατολιστεί, *χωρίς να υποχρεωθεί πραγματικά να αλλάξει τον τρόπο ζωής του*. Έτσι, μπορεί κανείς να παραμένει μέσα στο χάος, ενώ η ψυχή του θερμαίνεται από τη φλόγα των υψηλών ιδανικών, να παραμένει ένα σκουλήκι που σέρνεται θλιβερά πάνω στη γη, αλλά να έχει εθνική τιμή ή να κάνει «σταυροφορία» για το ένα ή το άλλο πράγμα.

Ένας από τους πιο τραγικούς και παράξενους παραλογισμούς είναι το ότι ο άνθρωπος είναι πρόθυμος να διακινδυνέψει τη ζωή του για μια εθνική ιδέα ή μια οποιαδήποτε σταυροφορία, ενώ μαζεύεται και δειλιάζει, όταν καλείται να υπερασπίσει την απλούστερη πεποίθηση για τη ζωή, την εργασία, τον έρωτα, τα παιδιά, την αλήθεια. Είναι κάτι προφανές σε όλους, και δε χρειάζεται να επεκταθούμε άλλο σ' αυτό. Η έκταση αυτής της τυπικής ανορθολογικότητας της δομής του ανθρώπου μπορεί να μετρηθεί με την επιβράβευση και εκτίμηση που παρέχεται στα σπάνια εκείνα άτομα που υπερασπίζονται την αλήθεια, τον έρωτα, τη ζωή, το παιδί. Γιατί να σπανίζει τόσο το προφανές και αυτονόητο, και το ανορθολογικό να είναι τόσο αχαλίνωτο, αν όχι λόγω της ανικανότητας των ανθρώπων να ζήσουν την αλήθεια, τον έρωτα και τη ζωή; Αλλά, επίσης, από αυτή την αδυναμία αναδύεται το μίσος, όλο το ανθρώπινο μίσος εναντίον όλων εκείνων που είναι συνεπείς με τη φυσική ζωή.

8. Το θέμα του μίσους που στρέφεται εναντίον της ζωής είναι τεράστιο, περίπλοκο, και έχει θιγεί ελάχιστα. Θα πρέπει να είμαστε ικανοποιημένοι, αν μπορέσουμε να του ρίξουμε έστω και μια γενική ματιά. Από ό,τι γνωρίζω, καμιά επιστήμη, φιλοσοφία ή παιδαγωγική θεωρία δεν ασχολήθηκε ποτέ μ' αυτό.

Η αποφυγή και το μίσος κατά των αρχών της ζωής είναι τα δυο σημαντικότερα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Και ο όρος «ζωή» πρέπει να θεωρηθεί με την ευρύτερή του έννοια. Η ζωή αποτελείται όχι μόνο από τις πυρηνικές λειτουργίες της, τη γενετησιότητα και τη joie de vivre, αλλά και από άλλες διαφορετικές θετικές λειτουργίες, όπως η αλήθεια, η ευθύτητα, η ανυπόκριτη φυσικότητα, η δημιουργικότητα, η παρέκκλιση από τα χιλιοπατημένα μονοπάτια του θωρακισμένου ανθρωπάκου.

Το βαθύ, φονικό μίσος εναντίον κάθε ζωντανού είναι πολύ γνωστό και έχει πολλές φορές περιγραφεί έξοχα από τους συγγραφείς. Το πρόβλημα, όπως ανέφερα παραπάνω, δεν είναι η ύπαρξη του μίσους και η γνώση των λειτουργιών του, αλλά η πλήρης αδυναμία αυτών των δεδομένων να διεισδύσουν στον ανθρώπινο όχλο. Ούτε μια προσπάθεια να εξαλειφθεί αυτό το μίσος δεν πέτυχε. Συνεπώς, ο κύριος στόχος μιας ορθολογικής, αποφασιστικής προσπάθειας να αντιμετωπισθεί η συγκινησιακή πανοίκλα, πρέπει να είναι η παροχή του κατάλληλου εδάφους

στην ανθρώπινη συνείδηση, όπου να μπορέσει να ευδοκιμήσει μια τέτοια γνώση και να ασκήσει την επιρροή της κατά της πανούκλας.

ΤΟ ΣΚΟΤΩΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Γνώριζα πολύ καλά ότι δεν υπάρχει σχεδόν καμιά ανθρώπινη δομή, που να έχει δημιουργηθεί κάτω από την πίεση της συγκινησιακής φρούδευσης κατά την πρώτη παιδική ηλικία, και να μην περιέχει κάποιο στρώμα έντονου μίσους για τη ζωή. Όπως ακριβώς οι πρώτοι ακτινολόγοι έπεσαν θύματα θανατηφόρων εγκαυμάτων από ακτίνες Χ, επειδή τα προφυλακτικά μέσα ήταν άγνωστα, έτσι και οι πρώτοι γιατροί και παιδαγωγοί οργονόμοι δεν είχαν αναπτύξει ακόμα επαρκή μέτρα για να προφυλαχτούν από το έντονο, φονικό μίσος που συνάντησαν μπροστά τους, όταν έκαναν το πρώτο τους βήμα για να γνωρίσουν τη ζωή. Δέκα χρόνια πριν από την ίδρυση του ΟΚΒΕ, οι μέθοδοι της συγκινησιακής πανούκλας δεν είχαν συνειδητοποιηθεί ακόμα. Σε αρκετές περιπτώσεις, αγνοούσα τελείως τι συνέβαινε. Εκείνο τον καιρό, αγωνιζόμουν σχεδόν μόνος, με ελάχιστους φίλους. Σήμερα, το 1950, το έργο μας είναι γνωστό σε όλο τον κόσμο, και πολλοί επαγγελματίες και απλοί άνθρωποι έχουν σχέση μ' αυτό, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Έτσι, λοιπόν, δεν έχω να υπερασπιστώ μόνο εμένα και το έργο μου, αλλά και τους ανθρώπους που αποφάσισαν να συνεργαστούν μαζί μου, και που ήταν αρκετά αθώοι σε σχέση με τη συγκινησιακή πανούκλα. Πώς θα μπορούσα να τους καθοδηγήσω; Αποφάσισα, πρώτο, να παρακολουθώ με προσοχή τη δομική συμπεριφορά τους και, δεύτερο, να τους προειδοποιώ επανειλημμένα για το μίσος κατά της ζωής, που χιλιάδες χρόνια τώρα είναι αχαλίνωτο. Γνώριζα πως όποιος δεν έχει ζήσει προσωπικά τις αντιδράσεις της συγκινησιακής πανούκλας, δε θα καταλάβαινε ή δε θα μπορούσε να πιστέψει πως υπάρχει τέτοια κακοήθεια.

Οι βασικές προϋποθέσεις για τους παιδαγωγούς και γιατρούς που θα συνεργάζονταν στο χώρο που κατονομάζεται με τον όρο «Παιδιά του Μέλλοντος», ήταν οι εξής:

1. Οι αποφάσεις και οι διαδικασίες θα είχαν ως βάση τους το

έργο και τα επιτεύγματα, και όχι απλές γνώμες ή προσωπικές φιλίες.

2. Μεγάλη ταπεινοφροσύνη μπροστά στο γιγάντιο καθήκον και, ταυτόχρονα, ισχυρή αυτοπεποίθηση που θα αποκτιόταν με προσωπικές προσπάθειες και επιτεύξεις.

3. Ενδιαφέρον για την ευημερία των μελλοντικών γενεών, σε αντιπαράθεση με τις εφήμερες, προσωπικές ή επαγγελματικές φιλίες.

4. Ανάπτυξη ενός ξεκαθαρισμένου, ορθολογικού μίσους για τους φονιάδες της ζωής, όποιοι ή ό,τι κι αν είναι αυτοί. Όσο για τη διακριτική συμπεριφορά προς τους ασθενείς, έπρεπε να λαβαίνουμε υπόψη μας αν αυτή η διακριτικότητα θα εμπόδιζε την ευημερία και ευτυχία αναρίθμητων νεογέννητων μωρών. Το να αποφεύγουμε να θίξουμε τα προσωπικά συναισθήματα ενός ασθενούς, τη στιγμή που αυτό αφορά μια ολόκληρη γενιά μωρών, θα ήταν τεράστια ανευθυνότητα.

5. Σταθερότητα στην αναζήτηση της αλήθειας και αυστηρή αυτοκριτική στην εκτέλεση αυτού του στόχου.

6. Περιορισμός της ασθένειας που λέγεται «κοινωνικότητα» (δηλαδή, θυσία των βασικών αρχών στο βωμό των κοινωνικών σχέσεων).

7. Και τελευταίο, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, ήταν να έχει κανείς πάντα υπόψη του, όταν πρόκειται για βασικές αποφάσεις που πρέπει να παρθούν ή καταστάσεις που πρέπει να εκτιμηθούν, δυο ερωτήματα: Τι είναι ΥΠΕΡ και τι ΚΑΤΑ της αρχής της ζωής και της φυσικής αυτορρύθμισης; Το πρώτο πρέπει να ενθαρρύνεται, και το δεύτερο να κατανοείται και, αν είναι δυνατό, να καταπολεμείται.

Υπήρχε η ελπίδα ότι αυτές οι βασικές στάσεις θα παρείχαν ασφαλές έδαφος, από όπου θα αντιμετωπίζαμε την επίθεση της συγκινησιακής πανούκλας στο βρεφονηπιακό ερευνητικό έργο. Κρίνοντας από προηγούμενες εμπειρίες μου, αν προχωρούσαμε σ' αυτό το χώρο δίχως αυτά τα δομικά εχέγγυα, θα ήταν καθαρή αυτοκτονία. Και σε αντίθεση με όποιο βάρβαρο δικτάτορα, αρνιόμουν να βάλω σε κίνδυνο, χωρίς λόγο, τις ζωές των συνεργατών μου. Γνώριζα, επίσης, ότι μόνο η πρακτική πείρα σ' αυτό τον τομέα θα τους έπειθε για την αναγκαιότητα αυτών των εγγέγγων.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΟΜΙΚΟ ΜΙΣΟΣ

Είχαν γίνει πέντε συναντήσεις, και πέντε συγκριτικά υγιή, αυτορρυθμιζόμενα παιδιά είχαν παρουσιαστεί και συζητηθεί στο ΟΚΒΕ. Για να διευρυνθούν τα πλαίσια, πρότεινα να προσκληθεί μια μητέρα έξω από τον κύκλο μας, για να συζητήσουμε για το παιδί της. Η μητέρα αυτή ήταν από καιρό γνωστή σαν μέλος μιας ομάδας ανθρώπων κάθε κοινωνικής προέλευσης που μαζεύονταν και συζητούσαν την αρχή της αυτορρύθμισης στη διάρκεια της πρώτης ανατροφής του παιδιού. Η μητέρα δεν είχε καμιά απολύτως επαγγελματική ή προσωπική σχέση με το έργο. Υπήρχε η ελπίδα ότι θα άνοιγε ένα νέο δρόμο στο πρόβλημα του αν οι πρώτες παιδαγωγικές βοήθειες θα μπορούσαν να ανατεθούν στους γονείς, παρά στους λιγότερο σχετικούς γιατρούς ή παιδαγωγούς.

Η συνάντηση άρχισε με μια ακόμη προειδοποίηση, πως όσα θα ακούγονταν εκεί, έπρεπε να αντιμετωπιστούν με απόλυτη εχεμύθεια. Τονίστηκε και πάλι ότι η βασική διαδικασία προσανατολιζόταν στο εξής ερώτημα: Τι είναι εκείνο από την κοινωνική και προσωπική δομή που είναι ΥΠΕΡ και τι ΚΑΤΑ της αρχής της αυτορρύθμισης στην ανατροφή των παιδιών;

Ας μην ξεχνάμε πως το επαγγελματικό ακροατήριο που άκουγε την ιστορία αυτής της μητέρας, το αποτελούσαν εξαιρετικά καταρτισμένοι και προσεκτικά επιλεγμένοι άνθρωποι. Όλοι τους είχαν κάνει ή έκαναν εκείνη την περίοδο θεραπευτική αναδόμηση. Είχαν διαβάσει την οργανομική φιλολογία· είχαν υπόψη τους, και είχαν μάθει να αναγνωρίζουν επαγγελματικά το δομικό μίσος κατά της ζωής· είχαν ενταχθεί σ' αυτό το έργο για την καταπολέμηση της συγκινησιακής πανούκλας· ήταν, κατά μέσο όρο, πολύ πιο μπροστά από άλλους στην κατανόηση της γενετήσιας υγείας των μωρών και των νέων. Μέχρι την έκτη αυτή συνάντηση, είχαν συνεργαστεί και είχαν παρακολουθήσει τις εργασίες θαυμάσια. Και όμως, το δομικό μίσος κατά της ζωής ξέσπασε σ' αυτή τη συνάντηση, και μόνο εγώ είχα την επίγνωση αυτού του πράγματος. Ήμουν προετοιμασμένος να το αντιμετωπίσω, αργά ή γρήγορα, αλλά η μορφή που εκδηλώθηκε αυτό το μίσος, ξάφνιασε και σοκάρισε ακόμα κι εμένα τον ίδιο. Ακολουθεί εδώ ένας σύντομος απολογισμός αυτής της εμπειρί-

ας. Ο αναγνώστης πρέπει να έχει υπόψη του πόσο δύσκολο είναι να αφηγηθεί κανείς μια συγκινησιακή κατάσταση που έχει εκδηλωθεί χωρίς λόγια.

Η μητέρα ήταν μια ζωηρή, έξυπνη και ελαφρά επιθετική, πολύ εργατική και οικονομικά ανεξάρτητη γυναίκα. Δεν ένιωθε το βάρος των τυπικών πολιτιστικών περιορισμών. Είχε ζήσει τη ζωή της σύμφωνα με τις ανάγκες της και είχε αντισταθεί γενναία στο ηθικολογικό τέλμα, που τόσο συχνά απειλούσε να την καταπιεί. Είχε αναθρέψει το παιδί της μ' ένα τρόπο που συμφωνούσε πιο πολύ με την αντίληψή της για τη ζωή, παρά με την κοινή γνώμη. Φυσικά, είχε υποχρεωθεί πολλές φορές σε αμυντική στάση και δικαιολογημένα είχε κάποια υπερένταση. Πάντοτε αναζητούσε κατανόηση και επιδοκιμασία του δικού της τρόπου ζωής, και της δικής της φυσικής αντίληψης για το τι είναι πραγματικά ηθικό και σωστό, και έτσι όταν εντάχθηκε σε κάποιες ομάδες απλών ανθρώπων, που είχαν σαν σκοπό τους να μελετήσουν οργονομία και σεξουαλική οικονομία, ένιωσε ανακούφιση. Στο τέλος, σκέφτηκε να αναζητήσει κατανόηση και επιδοκιμασία από μια ομάδα καλοκαταρτισμένων επαγγελματιών. Ανυπομονούσε να παρουσιάσει το παιδί της στο ΟΚΒΕ, όχι μόνο για να βοηθήσει σ' αυτό το σημαντικό έργο, μα και με την ελπίδα ότι θα έπαυε να είναι τόσο απελπιστικά μόνη στη ζωή της.

Άρχισε την παρουσίασή της απαντώντας στις ερωτήσεις μ' ένα ελεύθερο, απόλυτα ειλικρινή, απροσχημάτιστο τρόπο. Καθώς προχωρούσε η συζήτηση, όμως, η υπερένταση επιτεινόταν. Η φωνή της δεν αντηχούσε το ίδιο ελεύθερα όπως πρώτα μιλούσε σαν κάτι να την εμπόδιζε. Το πρόσωπό της είχε κοκκινίσει.

Το κοριτσάκι, που το είχα δει και εξετάσει την προηγούμενη μέρα, συμπεριφερόταν πολύ περίεργα. Δεν έλεγε να ξεκολλήσει από τη μητέρα του και ήταν πολύ δύσκολο να επικοινωνήσουμε μαζί του. Αρνιόταν να ξεντυθεί. Δεν προσπάθησα να το καταπιέσω· ήθελα να το αφήσω να διαλέξει μόνο του. Η παρουσίαση κατέληξε σε αποτυχία. Ένωσα μια ψυχρότητα στην ατμόσφαιρα, ιδιαίτερα όταν η μητέρα άρχισε να περιγράφει τις γενετήσιες έξεις του παιδιού της. Ελάχιστες ερωτήσεις έγιναν από το ακροατήριο. Όταν έφυγε η μητέρα, επικράτησε μια παγερή σιωπή. Σαν να ήθελε να θερμάνει την παγωμένη ατμόσφαιρα.

ένας κοινωνικός λειτουργός είπε δυνατά: «Σας ευχαριστούμε».

Η συζήτηση άρχισε. Εγώ περίμενα. Τι θα συνέβαινε τώρα; Αυτή η μητέρα ήταν η πρώτη περίπτωση για να δοκιμάσουμε πώς και αν θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε αυτό το έργο με το ευρύτερο κοινό. Βρισκόμασταν τώρα κοντά στην απάντηση.

Η συζήτηση άρχισε, και ήταν σαν να προσπαθούσαμε να ανοίξουμε δρόμο, σπρώχνοντας κάποιο αόρατο και αμετακίνητο εμπόδιο. Αυτή η περίπτωση είχε θέσει ένα πλήθος από κρίσιμα παιδαγωγικά και κοινωνικά προβλήματα: τη χαρακτηριστική μοίρα των ανύπαντρων μητέρων· το θάρρος να αντιστέκεται κανείς στην κοινή γνώμη αβοήθητος, και μερικές φορές με συγκεκριμένο τρόπο· την επιτυχία του να έχει αναθρέψει κανείς ένα αρκετά υγιές και χαριτωμένο κορίτσι ως τα τέσσερά του χρόνια· τις δυσκολίες που είχαν προκύψει στη σχέση μητέρας-παιδιού, και που οφείλονταν στο γεγονός ότι η μητέρα ήταν αναγκασμένη να δουλεύει, ενώ ο πατέρας βρισκόταν μακριά· τη φυσική επιδεξιότητα με την οποία αυτή η απαιδευτη και αβοήθητη μητέρα είχε αντιμετωπίσει τις λαθεμένες συμβουλές και νοθεσίες θείων, γιαιάδων και γειτόνων· τα συμπεράσματα που προέκυπταν από αυτή την περίπτωση για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, την κοινωνική ζωή, το πρόβλημα των ανύπαντρων μητέρων, και πολλά άλλα ζητήματα. Και όμως, η συζήτηση δεν έδειχνε να προχωράει. Εξακολουθούσα να περιμένω, χωρίς να κάνω τίποτα.

Τελικά, η συζήτηση άρχισε να εξελίσσεται. Ήταν εκπληκτικό να βλέπει κανείς την αποφυγή του ουσιώδους, την παράκαμψη του βασικού ζητήματος που βρισκόταν μπροστά μας, και την αντικατάστασή του από ψευδοκριτικές. Μερικοί πίστευαν πως είχαμε αφιερώσει πάρα πολύ χρόνο στις ερωτήσεις που κάναμε στη μητέρα. Άλλοι έλεγαν πως έπρεπε να είχα κάνει τις ερωτήσεις με κάποιο διαφορετικό τρόπο, χωρίς όμως να προσδιορίζουν πώς ακριβώς. Ένας γιατρός, που κατά τα άλλα ήταν πάντα συγκρατημένος και ακαδημαϊκός, ξέσπασε ξαφνικά: «Κι αυτά τα καθίσματα έπρεπε να είναι πιο άνετα...». Ένας άλλος από τους συμμετέχοντες ένωσε μεγάλη αμηχανία για την ανοιχτή συζήτηση μιας «άνομης» σχέσης μπροστά σε τόσο κόσμο. (Το παραδέχτηκε με ειλικρίνεια μετά τη συνάντηση).

Οι ψευδοκριτικές συγκεντρώνονταν όλο και περισσότερο επάνω μου· ότι θα έπρεπε να είχα κάνει τούτο, ότι θα έπρεπε να

είχα κάνει εκείνο· ότι το παιδί δεν έπρεπε να ήταν μπροστά την ώρα που εξεταζόταν η μητέρα. Ένας από τους συμμετέχοντες πίστευε ότι το παιδί θα μπορούσε να είχε πάθει κακό, ακούγοντάς την να περιγράφει τα γενετήσια παιχνίδια της. Ένας άλλος πίστευε ότι το παιδί δεν είχε ανταποκριθεί όπως αναμενόταν.

Εξακολουθούσα να περιμένω, αδιαφορώντας για τα πυρά της ψευτοκριτικής. Είχε μεγάλη σημασία να δω μέχρι πού μπορούσε να φτάσει.

Μια παιδαγωγός κόμπαζε ότι είχε συζητήσει τη γενετησιότητα των παιδιών μπροστά σε ένα ακροατήριο τριακοσίων ανθρώπων, στους οποίους αισθάνθηκε υποχρεωμένη να θίξει το θέμα. Εγώ έφριξα. Πόσο αφελής και απομακρυσμένη ήταν αυτή η στάση από κάθε αίσθηση κινδύνου! Ήξερα ότι η παιδαγωγός που το είπε αυτό, είχε κάποτε υποφέρει από οξύ γενετήσιο άγχος. Κάποιος άλλος με επέκρινε που δεν κατάφερα να επικοινωνήσω με το παιδί! Έπρεπε να το είχα χειριστεί το ίδιο επιδέξια, όπως είχα κάνει με ένα άλλο παιδί, μερικές εβδομάδες νωρίτερα. Παραδέχτηκα πως δεν μπόρεσα να επικοινωνήσω με το παιδί, και πως αυτός ακριβώς ήταν ο λόγος που είχα αποτύχει. Δεν αναφέρθηκα καθόλου στην αμηχανία που είχα νιώσει την ώρα που γίνονταν οι ερωτήσεις.

Η κατάσταση γινόταν όλο και πιο τεταμένη. Οι ψευτοκριτικές έπεφταν πάνω μου σαν ριπές πολυβόλου.

Τελικά, μια πολύ έμπειρη παιδαγωγός-κοινωνική λειτουργός έσπασε τον πάγο. Είπε, με ειλικρίνεια, πως είχε νιώσει πάρα πολύ δυσάρεστα σ' αυτή την ομάδα των επαγγελματιών. Ήταν όλοι τους συγκρατημένοι, δεν είχαν καμιά επικοινωνία μεταξύ τους, αδιάφοροι μπροστά στα καυτά ερωτήματα· με λίγα λόγια, δεν ήταν κατάλληλοι γι' αυτό το έργο.

Εξακολουθούσα να περιμένω, προσπαθώντας να ενθαρρύνω την ελεύθερη συζήτηση του βασικού ζητήματος.

Ήταν απόλυτα ξεκαθαρισμένο για μένα, πως το δομικό μίσος κατά της ανοιχτής συζήτησης της πραγματικής γενετησιότητας είχε, για πρώτη φορά, προσβάλει το ΟΚΒΕ. Ήταν σημαντικό να αφεθεί ελεύθερη η παραπέρα εξέλιξη αυτών των αντιδράσεων. Μέσα στη σύγχυση που επικράτησε στη συνάντηση, αισθάνθηκα πως το ίδιο το έργο αντιμετώπιζε μια έντονη κρίση. Αν δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί μ' αυτούς τους καταρ-

τισμένους και αφοσιωμένους επαγγελματίες, τότε δεν υπήρχε άλλος τρόπος. Το ΟΚΒΕ ήταν καταδικασμένο.

Ανάγγειλα πως θα κάναμε μια εκτεταμένη συζήτηση για το περιστατικό στην επόμενη συνάντηση, και είπα απλώς στους συγκεντρωμένους πως ήταν η πρώτη φορά που συναντούσαν ένα μεγάλο εμπόδιο μέσα στις ίδιες τους τις δομές.

Μερικοί γιατροί και παιδαγωγοί μίλησαν ιδιαίτερα μαζί μου, μετά το τέλος της συνάντησης. Ορισμένοι είχαν νιώσει καθαρά το μίσος. Μια γυναίκα παραδέχτηκε πως η ειλικρίνεια της μητέρας, την είχε κάνει να νιώσει πολύ δυσάρεστα. Συμφωνήθηκε η αντίδραση αυτή να τεθεί ανοιχτά στην επόμενη συνάντηση, με κίνδυνο την πλήρη κατάρρευση ολόκληρου του προγράμματος. Ζητήθηκε από ένα κοινωνικό λειτουργό να έρθει σε επαφή με τη μητέρα την άλλη μέρα, για να διαπιστώσει αν το παιδί είχε πάθει κάτι κακό. Όλοι οι παρόντες συμφώνησαν πως είχαμε να κάνουμε με μια κρίσιμη εμπειρία, και πως η παραπέρα επεξεργασία και αποσαφήνιση είχαν πολύ μεγάλη σημασία.

Ένωθα απογοητευμένος. Είχα άραγε αποτύχει ανεπανόρθωτα; Δεν έβλεπα με ποιο τρόπο θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί αυτό το μίσος. Δεν αμφέβαλλα πως είχα να κάνω με δομικό μίσος, ίδιο μ' εκείνο που, για τόσο καιρό, κρατούσε το ζήτημα της παιδικής γενετησιότητας μακριά από κάθε συνάντηση παιδαγωγών και γιατρών σ' όλο τον κόσμο. Ήταν το μίσος που είχε προκαλέσει τον βασανισμό αναρίθμητων παιδιών, εδώ και χιλιάδες χρόνια· ήταν το μίσος εναντίον του έργου μου.

Ήταν η ατμόσφαιρα του «μην κάνεις τούτο, και μην κάνεις εκείνο» φοβερή, κρυφή, απάνθρωπη, κακή, έτοιμη να δυσφημίσει και να συντρίψει όποιον άντρα ή γυναίκα θα τολμούσε να πλησιάσει στην απαγορευμένη περιοχή· η δολοφονία του Χριστού· οι φόνοι, που δεν έχουν τελειωμό πάνω σ' αυτό τον πλανήτη· το σιωπηλό, ύπουλο, έντονο μίσος για τον πυρήνα της ζωής. Το μίσος που απόδιωξε τον έρωτα στις σκοτεινές γωνιές και στα παρκαρισμένα αυτοκίνητα· οι σιωπηλές αλλά αγωνιώδεις φρουδεύσεις· τα πικρά δάκρυα των νέων σε μοναχικά δωμάτια· οι σαδιστές που καταπολέμησαν την αλήθεια γι' αυτά τα ζητήματα, όπου κι αν προσπάθησε να διαπεράσει την ομίχλη· ο αρρωστημένος μορφασμός της πανούκλας στο πρόσωπο του συκοφάντη, όταν ακούει να γίνεται λόγος για έρωτα· ο χιτλερικός ή σταλινικός μυστικιστής, που νιώθει την ανάγκη να κόψει

λαρύγγια μόλις γίνει μάρτυρας μιας γενετήσιας περίπτωσης: τα ανόητα χάχανα στις αίθουσες των κινηματογράφων, όταν προβάλλεται το ζευγάρι πουλιών ή ψαριών: το δέσιμο των χεριών του μωρού για να μην αγγίξει τα σεξουαλικά του όργανα: ο απελπισμένος αγώνας των καλών νέων για να μη μετατραπεί η ερωτική εμπειρία σε χυδαιότητα, εξ αιτίας της φρούδευσης: το μαρτύριο εκατομμυρίων προικισμένων εφήβων και νέων που μαθαίνουν την αλήθεια με συγκεχυμένο τρόπο, παγιδεύονται ανεπανόρθωτα, ανήμποροι, απελπισμένοι, και τρελαίνονται, για να υποστούν στη συνέχεια βασανιστήρια σε απάνθρωπα, τερατώδη ψυχιατρικά ιδρύματα, όπου οι σαδιστές της ψυχιατρικής τους κόβουν το μετωπιαίο λωβό ή σκοτώνουν τη ζωντανία τους με ηλεκτροσόκ: οι χιλιάδες των νεαρών αγοριών και κοριτσιών που γίνονται γκάνγκστερ, επειδή βλέπουν τη ζωή τους να χαραμίζεται, χωρίς να μπορούν να βρουν κάποια διέξοδο για τα φυσικά τους συναισθήματα.

Όλα αυτά, και πολλά άλλα, πέρασαν μπροστά από τα μάτια μου κάποια νύχτα που δε μου ερχόταν ύπνος. Θα πετύχαινα; Ή θα επικρατούσε η συγκινησιακή πανούκλα;

Την επόμενη εβδομάδα ξανασκέφτηκα πολλές φορές την κατάσταση. Το έργο είχε αναμφίβολα οδηγηθεί σε σοβαρή κρίση. Το πρόβλημα δεν ήταν η κρίση καθεαυτή, αλλά η δομική φύση της εχθρικής αντίδρασης που την έκανε απρόσιτη. Διάφορες περιγραφές από συμμετέχοντες έδειχναν πως ένιωθαν ενοχλημένοι. Δεν υπήρχε καμιά εξωτερική ένδειξη της πραγματικής εχθρότητας. Όλα φαίνονταν ήρεμα, αλλά ταυτόχρονα, όλοι ήξεραν πως κάτι αποφασιστικό θα συνέβαινε. Ανέλαβα να διαπεράσω το δομικό τείχος, έχοντας επίγνωση της μεγάλης μου ευθύνης. Η επιτυχία ή αποτυχία θα ήταν αποφασιστική για τις επερχόμενες γενιές.

Μέσα στο δίλημά μου, θυμήθηκα ένα απόσπασμα από τον Ντ. Χ. Λώρενς:

Νιώθω μεγάλη πίκρα στην καρδιά μου, τούτη τη στιγμή, σαν να 'τανε προδότες — είναι προδότες. Προδίνουν την πραγματική αλήθεια. Έρχονται και με κάνουν να μιλάω, και το ευχαριστιούνται, τους δίνει μια αίσθηση βαθιάς ικανοποίησης. Και αυτό είναι όλο. Λες κι όσα λέω, άλλο σκοπό δεν έχουνε παρά να τους δίνουν ικανοποίηση, με τη νοστιμιά της προσωπικότητάς μου, σα να 'μαι κανένα κέικ, κρασί, ή πουτίγκα. Ύστερα λένε πως, εγώ, ο Ντ. Χ. Λώρενς, είμαι θαυμάσιος.

μια πολύτιμη προσωπικότητα, μόνο που αυτά που λέω είναι υπερβολές, φαντασιώσεις. Λένε πως δεν μπορώ να σκεφτώ... Ό,τι είναι δυναμικό στον κόσμο, το μετατρέπουν σε μια αίσθηση, στην ικανοποίηση αυτού που είναι στατικό. Είναι στατικοί, στατικοί, στατικοί. Έρχονται και μου λένε, «είσαι υπέροχος, είσαι δυναμικός», κι ύστερα μου κλέβουν τη ζωή για να νιώσουν κάτι οι ίδιοι: όλη μου την προσπάθεια, μιας ολόκληρης ζωής, την προδίνουν. Είναι σαν τον Ιούδα: κάνουν τα πάντα να γυρίζουν γύρω από το στατικό εαυτό τους, τα μετατρέπουν σε στατική μηδαμινότητα. Το αποτέλεσμα γι' αυτούς είναι μια αίσθηση ικανοποίησης, ένας ερεθισμός, και για μένα, μια πραγματική αιμορραγία.

Το παράπονο του Λώρενς πιάνει την ουσία αυτής της κρίσης. Έχοντας ξεγελαστεί από το θαυμασμό που είχαν για μένα εδώ και χρόνια, κατάλαβα πως αυτό που τραβούσε τους ανθρώπους κοντά μου, ήταν η «αίγλη» μου, και η «ακτινοβολία της προσωπικότητάς» μου, και όχι η υπόθεση που γι' αυτή αιμορράγησα με πολλούς τρόπους. Εγώ ήθελα συνεργάτες, αγωνιστές, ερευνητές, ανθρώπους με γνώσεις. Και αυτό που έβρισκα ήταν ένα σωρό μυστικιστικά παράσιτα, που περίμεναν από μένα τη σωτηρία τους, την οργαστική ικανότητα, την ευτυχία στη ζωή, χωρίς να κάνουν τίποτα για να τα κερδίσουν και να τα εξασφαλίσουν. Έπρεπε να τους τα δώσω εγώ. Οι πιο άσπονδοι εχθροί μου ήταν πάντα εκείνοι που γοητεύονταν από το έργο μου και από την υπόσχεση που έδινε για την ανθρωπότητα, αλλά όμως δεν είχαν την υπομονή, την αντοχή, τη γνώση ή το σθένος να το ζήσουν και να το συνεχίσουν. Έκανα ό,τι ήταν δυνατό για να απομακρύνω το μυστικιστή θαυμαστή, τον απογοητευμένο μελλοντικό εχθρό. Αυτή ακριβώς η βασανιστική εμπειρία ήταν που με ανάγκασε να δώσω προτεραιότητα στην αρχή της εργασίας, και όχι στην αρχή της φιλίας. Προσπαθούσα να μετατρέπω την ιδεολογική και μυστικιστική πίστη σε μένα, σε ανεξάρτητα, πρακτικά επιτεύγματα. Συνήθως δεν το πετύχαινα. Και αυτό ήταν ένα συνεχές πρόβλημα.

Οι περισσότεροι από τους συνεργάτες μου πίστευαν, πως γι' αυτό το πρόβλημα ευθύνονταν είτε η τεχνική των ερωτήσεων, είτε οι ιδιομορφίες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Μόνο ένας παιδαγωγός ειπε διστακτικά πως το ακροατήριο ήταν «μαζεμένο» και «παγωμένο». Παραθέτω εδώ τις σημειώσεις που κράτησα μετά τη συνάντηση:

1. Η μητέρα ήταν ειλικρινής και καλή· έσπασε το φράγμα.
 2. Οι συγκεντρωμένοι πάγωναν όλο και περισσότερο, καθώς ξεπρόβαλε το θέμα της γενετησιότητας, ώσπου η μητέρα ένωσε σύγχυση και υπερένταση.
 3. Έγιναν προσπάθειες απ' την αρχή να εκτραπεί η συζήτηση από το βασικό ζήτημα σε δευτερεύοντα και επιφανειακά πραγματα: στη μέθοδο των ερωτήσεων, στο ότι η διαδικασία είχε περιστραφεί πάρα πολύ γύρω από τη μητέρα, στο ότι τα καθίσματα ήταν πολύ στενά, κλπ.
 4. Κάθε επικοινωνία με το παιδί ήταν αδύνατη. Αρνιόταν να ξεντυθεί, και με το δίκιο του. Η ατμόσφαιρα ήταν παγωμένη.
 5. Οι «άνθρωποι» συναντήθηκαν με τους «ειδικούς». Και αυτοί οι τελευταίοι, απέτυχαν.
 6. Το δομικό μίσος εκτοξεύθηκε σαν ριπή πολυβόλου.
 7. Θα ήταν απερισκεψία να αφήσει κανείς αυτούς τους παιδαγωγούς να βγουν έξω στον κόσμο και να ασχοληθούν με την παιδική γενετησιότητα.
 8. Για ένα διάστημα, δε θα έπρεπε να παρουσιαστούν άλλα παιδιά που βρίσκονταν στη γενετήσια φάση τους.
- Ήταν ήδη ξεκάθαρο για μένα, εδώ και πολλά χρόνια, κάτι που η γενική του αναγνώριση πρόβαλλε σαν το πιο ουσιώδες έργο μας: συγκεκριμένα, ότι δεν μπορούσε να γίνει κανένα βήμα προς τη βασική προληπτική αγωγή, αν το δομικό μίσος, που υπάρχει γενικά στον ανθρώπινο χαρακτήρα, δεν μπορούσε να κατανοηθεί και να καθυποταχτεί. Διαφορετικά, καθένας από τους συνεργάτες μου θα ήταν συνέχεια εκτεθειμένος σε ανυπολόγιστους κινδύνους, και θα ήταν ανίκανος να προλάβει την καταστροφή. Ήταν επίσης ξεκάθαρο πως, για την ώρα, ήταν πολύ πιο σημαντικό να ξεπεράσουμε αυτό το τρομερό εμπόδιο, παρά να καθιδρύσουμε τους φυσικούς νόμους της αυτορρυθμίσσης, που είναι σχετικά απλοί στο χειρισμό τους.
- Το ακροατήριο είχε τρομάξει από την ειλικρίνεια της μητέρας. Γι' αυτό ακριβώς «είχαν ακούσει πάρα πολλά σχετικά με τη μητέρα». Τα καθίσματα ήταν πολύ στενά, γιατί αυτοί που κάθονταν σ' αυτά είχαν νιώσει μια στενάχωρη νευρικότητα. Δεν κατόρθωσα να επικοινωνήσω με το παιδί, και το παιδί είχε αρνηθεί να συνεργαστεί, γιατί δεν μπορεί κανείς να λειτουργήσει εύκολα, σύμφωνα με το φυσικό ρεύμα της ζωής, όταν υπάρχουν γύρω του άνθρωποι που τον αντιμετωπίζουν εχθρικά.

απόμακροι, ψυχροί, «επικριτικοί», υπεροπτικοί, απρόσιτοι, που προσπαθούν να αποκρούσουν μέσα τους το άγχος και την αποστροφή, με μια κακά μεταμφιεσμένη εχθρότητα. Τότε, αυτό που είναι ζωντανό, παγώνει, αποσύρεται στον εαυτό του, αρνείται να φανερώσει τον ενδότερο πυρήνα του. Γι' άλλη μια φορά, γινόταν ολοφάνερο, γιατί ολόκληρος ο χώρος της γενετησιότητας — παιδικής, εφηβικής και ώριμης — περιβαλόταν τόσο καιρό από μυστικότητα και είχε γίνει ταμπού. Το βαθύ μίσος κατά της οργονομίας, που σ'αρκώς αποκάλυπτε αυτές τις φυσικές λειτουργίες, ήταν λογικό μέσα σ' αυτό το πλαίσιο του θωρακισμένου ανθρώπου. Το βάθος τού μίσους έμοιαζε απύθμενο.

Σ' αυτό το σημείο αποφάσισα να θέσω ανοιχτά όλα αυτά τα ζητήματα, διακινδυνεύοντας την καταστροφή ολόκληρου του εγχειρήματος.

Η επόμενη συνάντηση άρχισε στις 19 Φεβρουαρίου 1950, μέσα σε μια τεταμένη ατμόσφαιρα. Όλοι καταλάβαιναν πως εκείνη η ημέρα θα ήταν αποφασιστική για τη συνέχιση της ύπαρξης της ερευνητικής ομάδας. Αρχισα επισημαίνοντας τους λόγους που αναγκάστηκα να περιμένω πάνω από δέκα χρόνια, για να συγκαλέσω τους συνεργάτες μου γι' αυτό το κοινωνικό έργο, παρά τα πολυάριθμα παράπονα ότι δεν είχα κάνει τίποτα στον τομέα της πρακτικής κοινωνιολογίας, από τότε που είχα έρθει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η διστακτικότητά μου βασιζόταν στην πεποίθηση ότι δεν είχε βρεθεί τρόπος για να αντιμετωπιστεί ο δομικός φόβος και το μίσος για τις λειτουργίες της ζωής, ακόμα και από τη μεριά των πιο ειδικευμένων και αφοσιωμένων συνεργατών μου στον τομέα της οργονομίας. Επίσης, όποτε επισήμαινα κάποια εκδήλωση αυτού του μίσους, ο κόσμος το θεωρούσε παραξενιά, υπερβολή, προσωπική ιδιοτροπία ή προκατάληψη. Για παράδειγμα, όταν είχα επισημάνει στους σπουδαστές μου πως η επίθεση της Μπρέντι, στο περιοδικό *Harper's*(*) ήταν εριθροφασιστική λασπολογία, δε με πίστεψαν. Όπως δε με πίστεψαν και όταν αυτή η επίθεση αναλύστηκε πιο ανοιχτά, στην εφημερίδα του τότε συνοδοιπόρου Γοιόλ-

(*) Μίλντρεντ Ίντι Μπρέντι, «Η Νέα Λατρεία του Σεξ και της Αναρχίας», *Harper's*, Απρίλιος 1947.

λας, *The New Republic*(*). Όταν επισήμαινα επανειλημμένα το βαθύ μίσος των φασιστών για την αρχή της ζωής, ο κόσμος σκεπτόταν πως ένιωθα απέχθεια για τους ερυθροφασίστες. Αρνιόνταν όλοι τους να δουν τη σχέση ανάμεσα στη γενική πολιτική πανούκλα και το ατομικό δομικό μίσος, που γίνεται προσιτό στην ιατρική έρευνα.

Όταν ένας βιοψυχίατρος με τη δική μου πείρα δείχνει, δεκάδες χρόνια τώρα, ότι αυτό που λέμε συγκινησιακή πανούκλα είναι κάτι που υπάρχει μέσα στη δομή κάθε παιδαγωγού, γονέα, γιατρού, κλπ., δεν μπορεί να αγνοείται ατιμωρητί. Χρόνια τώρα προειδοποιούσα τον κόσμο να μην τριγυρνά από εδώ και από εκεί, κάνοντας προπαγάνδα για τη σεξουαλική οικονομία και τη θεωρία του οργανισμού. Ο πρώτος τους στόχος θα έπρεπε να ήταν να γίνουν γνώστες, απόλυτοι γνώστες, του βάθους και της πολυπλοκότητας της ανθρώπινης αθλιότητας. Τα κίνητρα του θαυμασμού των επιτευγμάτων μου σπάνια ήταν ορθολογικά. Οι άνθρωποι σαγηνεύονταν από αυτό που νόμιζαν για επίγειο παράδεισο χωρίς καμιά προσπάθεια για να τον κερδίσουν από την «οργανιστική ικανότητα» που θα τους παρέχόταν, δίχως να χρειαστεί να αλλάξουν στο παραμικρό τον τρόπο ζωής και σκέψης τους από το «μεγάλο αρχηγό», που επί τέλους είχε δώσει την απάντηση στους κάθε είδους φασίστες, μαύρους, κόκκινους ή άσπρους. Μα όταν ο φασισμός σήκωσε το απαισιο κεφάλι του, ακριβώς κάτω από τη μύτη του «ραϊχικού» θαυμαστή, εκείνος αρνήθηκε με πείσμα να το δει. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ήταν επιβεβλημένο να μην ηγηθώ κανενός, αν ήθελα να κάνω κάτι στον ωκεανό της ανθρώπινης αθλιότητας.

Μίλησα στους συνεργάτες μου γι' αυτή την απελπισμένη μου πάλη ενάντια στις μυστικιστικές προσδοκίες που με έπνιγαν, και στους κινδύνους που εγκυμονούσαν οι αναπόφευκτες απογοητεύσεις που επακολούθησαν. Τους προειδοποίησα πως αν δεν μάθαιναν να υποφέρουν από και για τους παιδαγωγικούς τους στόχους, δε θα κατακτούσαν την πίστη και τη συγκινησιακή δύναμη για να αντέξουν στα βαριά πλήγματα που μπορεί να τους δώσει η συγκινησιακή πανούκλα. Όταν η αλήθεια για τη συγκινησιακή αθλιότητα δεν έχει διεισδύσει πουθενά, όταν

(*) «Η Παράλληλη Περίπτωση του Βίλχελμ Ράιχ», *The New Republic*, 26 Μαΐου, 1947.

δολοφονείται κάθε φορά που προσπαθεί να ακουστεί, οι δυνάμεις που την αντιστρατεύονται πρέπει να είναι πανίσχυρες. Επομένως, η αφέλεια ήταν επικίνδυνη. Είναι αλήθεια, τους είπα, πως θα μπορούσα να τους κάνω να φωνάξουν, «Ζήτη ο Ράιχ», με όλη τη δύναμη της φωνής τους. Αλλά αυτό δε θα βοηθούσε κανένα παιδί, σε κανένα του πρόβλημα. Ήθελα ανεξάρτητους συνεργάτες, που να ξέρουν τι κάνουν, να μη δειλιάζουν μπροστά στις πρώτες ενδείξεις αποδοκιμασίας κάποιας «αυθεντίας», να είναι πρόθυμοι να εγκαταλείψουν τις κοινωνικές ή προσωπικές διασυνδέσεις τους, αν αυτές οι υποχρεώσεις βρίσκονταν σε αντίφαση με τα παιδαγωγικά και ιατρικά τους καθήκοντα. Τους είπα, επίσης, πως δε μ' ενδιέφερε να είμαι αρχηγός μιας ομάδας ή ενός συλλόγου, αν αυτή η ομάδα ή ο σύλλογος δεν είχε σαν συγκεκριμένο σκοπό και έργο του την πάλη κατά της συγκινησιακής πανούκλας. Είχα αρκετά πράγματα να κάνω, και δε φιλοδοξούσα καθόλου να γίνω επίσημος ηγέτης. Ούτε και μ' ενδιέφερε καθόλου η κοινή αναγνώριση ή οι όποιες τιμές δεν άξιζαν πολλά πράγματα, αν δεν ήταν βασισμένες σε πραγματικά επιτεύγματα. Είχα θυσιάσει τρεις φορές τους οικογενειακούς μου δεσμούς, για να μπορέσω να συνεχίσω το δρόμο που είχα διαλέξει. Και, βέβαια, δε θα εγκατέλειπα αυτό το δρόμο για χάρη μερικών περαστικών σπουδαστών ή συνεργατών.

Τους είπα ότι θα έπρεπε να παραιτηθούν από αυτό το έργο, αν δεν μπορούσαν να προσαρμοστούν στις αργές, κοπιαστικές προσπάθειες που χρειαζόνταν, χωρίς να περιμένουν καμιά επιβράβευση. Θα έπρεπε να πάψουν να προσκολλούνται στη λαθεμένη κοινή γνώμη. Θα έπρεπε επίσης, να αντιμετωπίζουν κριτικά τα συνηθισμένα κατώματα στο χώρο της ανατροφής των παιδιών. Αυτή δεν ήταν δουλειά για έντρομους ή αβρούς ακαδημαϊκούς. Είναι το δυσκολότερο έργο που ανέλαβαν ποτέ γιατροί ή παιδαγωγοί. Και τελευταίο, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, θα έπρεπε να μάθουν να αντιμετωπίζουν τη θωράκιση των παιδιών από τις αρχές της.

Η Θωράκιση στο Νεογέννητο Μωρό

Υποθέτουμε ότι με τη γέννηση του μωρού, αναδύεται μέσα από τη μήτρα ένα αστρέβλωτο και πολύ εύπλαστο βιοενεργειακό σύστημα, και από εκεί και πέρα, δέχεται ένα πλήθος επιδράσεων από το περιβάλλον, που αρχίζουν να διαμορφώνουν τον ειδικό τρόπο αντίδρασης του μωρού στην ηδονή και στη λύπη. Παρ' όλο που οι προγεννητικές βλάβες καθορίζουν ως ένα βαθμό τον τρόπο που αφομοιώνονται και δομούνται τα μεταγεννητικά ερεθίσματα, εδώ, για λόγους ευκολίας, θα διαχωρίσουμε την προγεννητική από τη μεταγεννητική ανάπτυξη.

Αυτό που έχει σημασία εδώ, είναι να δούμε αν, και πώς, μπορούμε να εφαρμόσουμε τις βασικές μας αρχές στη συγκεκριμένη, ιδιαίτερη περίπτωση. Τι εμπόδια θα συναντήσουμε από τη στιγμή που θα αποφασίσουμε *να μην καθορίζει την πορεία των γεγονότων τίποτε άλλο, εκτός από το συμφέρον του παιδιού;* Το «τίποτε άλλο» είναι φυσικά υπερβολικό, και δεν ισχύει στην καθημερινή κοινωνική ζωή. Γνωρίζουμε καλά ότι, για πολλούς αιώνες ακόμα, η καταπιεσμένη ζωή θα επιβάλλεται στην υγιή, νεογέννητη ζωή, και θα κάνει κακό. Ωστόσο, αυτό που έχει αποφασιστική σημασία για τη γενική κατεύθυνση της διαδικασίας, όπως και για την επιτυχία του ΟΚΒΕ, είναι να μάθουμε να αναγνωρίζουμε τα εμπόδια που βρίσκονται στο δρόμο μας, όπως εμφανίζονται στην καθημερινή ζωή. Ο καλύτερος τρόπος για να πραγματοποιήσουμε την έρευνά μας, είναι να ασχοληθούμε με μια συγκεκριμένη περίπτωση.

Η μητέρα του μωρού για το οποίο θα συζητήσουμε στις επόμενες σελίδες, επιλέχτηκε μέσα από μια μικρή ομάδα υποψηφίων, για την «καλή της υγεία». Βιολογικά, έμοιαζε να είναι εξωστρεφής, ειλικρινής, χωρίς βασικές στρεβλώσεις στη χαρου-

κτηροδομή της. Ήταν κάμποσα χρόνια παντρεμένη, και ευτυχισμένη από το γάμο της. Οι επαγγελματικές υποχρεώσεις του συζύγου της, που εργαζόταν στο στρατό, δεν τους είχαν επιτρέψει να αποκτήσουν παιδιά, αν και το ήθελαν πάρα πολύ. Εκείνη ήταν μια όμορφη, τριαντάχρονη και σεξουαλικά ελκυστική γυναίκα. Η πρώτη βιοφυσική εξέταση αποκάλυψε ένα γερό σώμα, ζεστό και υγιές δέρμα, σπινθηροβόλα μάτια, σαρκώδη και αισθησιακά χείλη, καλοσχηματισμένο κορμί, άνετη και ήρεμη συμπεριφορά.

Μπορούσε να εκφράζει ελεύθερα κάθε είδους συγκινήσεις, βασική ένδειξη πως η βιοενέργειά της έρεε ελεύθερα. Μπορούσε να κάνει μορφασμούς, να σαρκάζει, να γκρινιάζει, να ουρλιάζει, να δείχνει άγχος στο βλέμμα της, να ανοίγει διάπλατα τα μάτια, να συνοφρυώνεται, να δαγκώνει και να χτυπά με τις γροθιές της κάποιο φανταστικό μισητό αντικείμενο. Το αντανακλαστικό της στο χιούμορ ήταν απόλυτα ανεπτυγμένο. Τα μάτια της είχαν ένα βαθύ, σοβαρό και διαπεραστικό βλέμμα, γεμάτο από διάθεση επικοινωνίας, όπως το βλέμμα του ελαφιού.

Ο ουσιώδης χώρος για την εξέταση μιας μέλλουσας μητέρας είναι, φυσικά, η πύελος. Δεν αναφέρομαι μόνο στους μηχανικούς παράγοντες, όπως είναι το εύρος της εισόδου και εξόδου της πυελικής οστεοδομής, η φυσιολογική θέση της μήτρας, η απουσία αναστροφής και πρόπτωσης, η απουσία τριχομονάδων, τραχηλικών κακώσεων και διαβρώσεων, ινομυωματικών όγκων στη μήτρα, και οι τακτικές και ανώδυνες εμμηνορρυσίες. Αυτά είναι συνηθισμένα πράγματα για ένα καλό μαιευτήρα. *Αυτό που έχει σημασία εδώ, είναι αν υπάρχει ή όχι κάποια θωράκιση στην πυελική χώρα.*

Ο λόγος είναι ολοφάνερος: Η πυελική θωράκιση αποκλείει την ικανοποιητική οργαστική εκφόρτιση, μειώνει τη ζωτικότητα των γεννητικών οργάνων, και έτσι εμποδίζει την πλήρη βιοενεργειακή λειτουργία του εμβρύου. Ακόμη, κάνει ολόκληρο το συγκινησιακό σύστημα πιο ευπαθές στην υπερένταση και τις πιέσεις που προέρχονται από οικογενειακά προβλήματα, διαταραχές της κύησης, και από τον ίδιο τον τοκετό. Δεν αποκλείσαμε εντελώς τις μητέρες που είχαν θωρακισμένη πύελο, αλλά τις εντάξαμε στην ομάδα Β, με την πρόθεση να εξετάσουμε, αν το έμβρυο που αναπτυσσόταν μέσα στη σπαστική μήτρα, είχε πάθει βλάβες. Λίγα πράγματα ήταν γνωστά για την επίδραση του

σπασμού της μήτρας στο έμβρυο. Τα αποτελέσματα έπρεπε να είναι σαφώς διαχωρισμένα, σύμφωνα με τη βασική μας διάκριση ανάμεσα σε θωρακισμένους και αθωράκιστους οργανισμούς. Γνωρίζουμε από άφθονα κλινικά δεδομένα πως, όταν η πύελος είναι αθωράκιστη, ο υπόλοιπος οργανισμός δεν παρουσιάζει καμιά σημαντική ακινησία· και πως όταν η πύελος είναι θωρακισμένη, υπάρχει πάντα θωράκιση και σε άλλες περιοχές του οργανισμού. Σύμφωνα με το σχέδιο του ΟΚΒΕ, οι μητέρες εκείνες που είχαν αθωράκιστη πυελική χώρα, θα συγκροτούσαν αποκλειστικά την ομάδα Α.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στη μητέρα μας. Απολάμβανε τη γενετήσια περιπύξη χωρίς φόβο ή αναστολές. Μπορούσε «να αφηθεί» εντελώς, και είχε κανονικές οργαστικές εκφορτίσεις· ολόκληρη η συμπεριφορά και η έκφρασή της επιβεβαίωναν αυτό το συμπέρασμα. Το μοναδικό εύρημα ήταν μια ελαφριά υπερευαισθησία στη μέση κοιλιακή χώρα, που όμως εξαλείφθηκε εύκολα.

Στον ψυχολογικό τομέα, είχε μια τάση υπερβολικά ιδεαλιστικής αντιμετώπισης της μητρότητας και των παιδιών. Έλαμπε από χαρά, με την προσμονή ότι θα γεννούσε ένα «υγιές παιδί» και θα το μεγάλωνε χαρούμενα και ευτυχισμένα. Δεν είχε συνειδητοποιήσει απόλυτα, πως η γέννηση και η ανατροφή των παιδιών είναι ένα μεγάλο και συχνά επίπονο έργο. Όταν της το είπαμε, έδειξε μια *υπερβολική* αισιοδοξία γι' αυτό που την περίμενε. Φαινόταν επίσης να εξιδανικεύει το σύζυγό της. Δεν είχαν, όπως είπε, καθόλου συγκρούσεις, ήταν πολύ ευτυχισμένοι μαζί, κ.λπ. Οι γιατροί που έκαναν την εξέταση, είχαν πληροφορηθεί από την προϊστάμενη κοινωνική λειτουργό, πως δεν ήταν όλα τόσο ρόδινα, όσο ήθελε να τα παρουσιάζει η μητέρα. Ο σύζυγος, ένας καλός και ωραίος άντρας, είχε την τάση να μιλάει με πρόστυχες, πορνογραφικές εκφράσεις. Είχε μερικές ακλόνητες ιδέες για τα κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα, που δε συμφωνούσαν και τόσο με τη βιολογική δομή της γυναίκας του. Φαινόταν, επίσης, να του αρέσει πάρα πολύ η εξιδανίκευση που του έκανε.

Είναι πολύ σημαντικό να μην αξιολογούμε τους γονείς «απόλυτα», σε σχέση με την «απόλυτη» υγεία ενός «απόλυτα υγιούς» παιδιού. Αντίθετα, μια τέτοια στάση απόλυτης τελειοθρίας είναι πολύ επιζήμια, όχι μόνο για τη συμπεριφορά των γονέων.

αλλά, πράγμα πρωταρχικής σημασίας, και για το ίδιο το προληπτικό έργο. Το ιδεώδες μιας «απόλυτης» υγείας και ενός «απόλυτα υγιούς» παιδιού βρίσκεται σε αντίφαση με την πραγματικότητα, που μέσα της είναι αναγκασμένο να μεγαλώνει το παιδί. Πιθανότατα, βρίσκεται σε αντίφαση και με την ίδια τη φυσική διαδικασία, που ποτέ δεν είναι και δεν μπορεί να είναι τέλεια και σύμφωνη με τα ιδεώδη του ανθρώπου. Η διατύπωση απόλυτων ιδεών, στην ιατρική ή στην παιδαγωγική, αποκλείει τη σωστή αξιολόγηση του τι είναι και τι δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί. Το πιθανότερο είναι να καταρρεύσουν, μόλις προσκρούσουν στα πρώτα μεγάλα εμπόδια. Σ' αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως και σε άλλες, η μητέρα και η κοινωνική λειτουργός που είχε αναλάβει την υπόθεση, κινδύνευαν με αποτυχία, εξ αιτίας αυτής της ιδέας για την απόλυτη υγεία. Είναι ένα γενικότερο γνώρισμα του ανθρώπινου χαρακτήρα που θα μας απασχολήσει αρκετά. Αργότερα θα δούμε με ποιο τρόπο αυτά τα χαρακτηριστικά της μητέρας άρχισαν να επιδρούν πραγματικά στο παιδί προς τη *λαθεμένη* κατεύθυνση.

Το προσωπικό που θα αναλάμβανε τη μητέρα το αποτελούσαν:

Ένας γιατρός οργονόμος, που έργο του ήταν να παρακολουθεί τη συγκινησιακή κατάσταση της μητέρας στη διάρκεια της κύησης και να απομακρύνει κάθε ανάσχεση που θα εμφανιζόταν, σε οποιοδήποτε μέρος του οργανισμού.

Άλλος ένας οργονόμος, που είχε ειδικευτεί στην παρακολούθηση των μικρών παιδιών, και είχε πλούσια πείρα από το δικό του γιο, που τότε ήταν τεσσάρων χρόνων.

Μια κοινωνική λειτουργός με οργονομική κατάρτιση, που θα είχε συχνή επικοινωνία με τη μητέρα, για να διαπιστώνει έγκαιρα κάθε συγκινησιακή ή σωματική παρέκκλιση από το φυσιολογικό.

Ένας μαιευτήρας, που θα αναλάμβανε τον τοκετό: ήταν πρόθυμος να συνεργαστεί με το ΟΚΒΕ, σε καθετί που θα ήταν απαραίτητο για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης ανάπτυξης του παιδιού.

Άλλος ένας οργονόμος, που είχε κατορθώσει μια λαμπρή διάσωση σε κάποιο τοκετό, θα παρευρισκόταν, έτοιμος να επέμβει σε περίπτωση καθυστέρησης ή επιπλοκής του τοκετού.

Η μητέρα, που έμελλε να μάθει πόσο πολλά μπορεί να

διδασχτεί μια μητέρα, ομαδικά με άλλες μητέρες, για τον τοκετό και το θηλασμό.

Θα μπορούσε κανείς να ρωτήσει σ' αυτό το σημείο: Γιατί όλος αυτός ο περίπλοκος μηχανισμός, μόνο και μόνο για ένα τοκετό; Και τότε θα απαντούσαμε: Επειδή τίποτε απολύτως δεν είναι γνωστό για τις επιδράσεις των βιοενεργειακών και συγκινησιακών διαταραχών στην κύηση και τον τοκετό, ήταν αναγκαίο να έχουμε διαθέσιμους όσο γίνεται περισσότερους ειδικευμένους ανθρώπους, για να παρακολουθούν και, στην ανάγκη, να επέμβουν. Αφού αυτό που θέλαμε να μελετήσουμε ήταν η συγκινησιακή ανάπτυξη του μωρού, δε θα μας χρησίμευε σε τίποτα να έχουμε και ένα ψυχολόγο, που δε γνωρίζει τίποτα για τα οργονομικά ρεύματα, ή ένα μαιευτήρα, με μηχανιστικό προσανατολισμό, για να κάνει τον τοκετό. Αυτό που χρειαζόμασταν ήταν μερικοί ειδικοί, με καλή οργονομική κατάρτιση, για να μοιραστούν τις γνώσεις τους, και για να μην τους ξεφύγουν πολλά πράγματα στη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου. Ακόμη και η διάσταση των απόψεων των διάφορων παρατηρητών αναμενόταν ότι θα αποκάλυπτε βασικά προβλήματα της προγεννητικής και της μεταγεννητικής περιόδου.

Οι εκθέσεις για τη συμπεριφορά της μητέρας προέρχονταν από διαφορετικές πηγές. Μ' αυτό τον τρόπο, οι παρατηρήσεις που συνέπιπταν μπορούσαν να διακριθούν από εκείνες που αντανακλούσαν κάποια υποκειμενική εκτίμηση. Επίσης, μπορούσαν να μελετηθούν οι αντιδράσεις των διάφορων συνεργατών, την ώρα που έρχονταν σε επαφή με τη μητέρα. Για παράδειγμα, μια από τις δυο κοινωνικές λειτουργούς ενοχλήθηκε ιδιαίτερα, όταν, στη διάρκεια της πρώτης εξέτασης, η μητέρα είπε στο εξεταστικό συμβούλιο πως είχε πάντα ολοκληρωμένη γενετήσια ικανοποίηση. Αυτή η κοινωνική λειτουργός ήταν εκείνο τον καιρό σε κατάσταση οξείας φρούδευσης, και ξέσπασε σε κλάματα. Μάθαμε έτσι πως μπορεί να επηρεαστεί η προσωπική συγκινησιακή κατάσταση ενός κοινωνικού λειτουργού από ορισμένες αποκαλύψεις που γίνονται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Τέτοια πράγματα συμβαίνουν, φυσικά, παντού όπου η ανθρώπινη ζωή αντιμετωπίζεται ιατρικά ή παιδαγωγικά. Ο καλός γιατρός ή κοινωνικός λειτουργός γνωρίζει τι συμβαίνει κάτω από την επιφάνεια σε τέτοιες επαφές. Ο άκαμπτος και ισχυρά θωρακισμένος γιατρός ή κοινωνικός λειτουργός, από

την άλλη μεριά, δεν το γνωρίζει ή το παραμερίζει ως «άσχετο»: μπορεί ακόμη και να θυμώσει, αν τύχει να συμβούν τέτοιες «προσωπικές παρεμβολές στο έργο». Γι' αυτό και δεν υπάρχει καθόλου φιλολογία για το ρόλο που παίζουν οι συγκινησιακές δομές των ειδικών.

Ακολουθεί η έκθεση μιας κοινωνικής λειτουργού, έξι περίπου εβδομάδες πριν από τον τοκετό:

Αν ενδιαφέρεστε για την προσωπική μου εντύπωση για την κυρία Λ., και για το πώς πάει η εγκυμοσύνη της, νομίζω πως μπορώ να πω, θαιμάσια. Η όλη στάση της, σε σχέση με το μωρό της, είναι μοναδική, σε σύγκριση με προηγούμενες εμπειρίες μου. Η ευτυχία και η ικανοποίηση φαίνονται να διαποτίζουν ολόκληρη την ύπαρξή της. Λάμπει από χαρά, και νιώθει κανείς όμορφα και ζωντανά, όταν είναι κοντά της. Νιώθω κι όλας το μωρό σαν να είναι μέλος της ομάδας μας. Δε φαίνεται να έχει κανένα άγχος για τίποτα. Όταν κάποιος μιλάει για την ταλαιπωρία ή τις οδύνες του τοκετού, αυτή δε δείχνει καμιά ταραχή. Όταν έμαθε ότι το μωρό της Τζ. πέθανε, έδειξε συμπάθεια, αλλά δίχως κανένα σημάδι συνταυτισμού ή φόβου. Η υγεία της μοιάζει να είναι θαυμάσια και, απ' ό,τι γνωρίζω, δεν παρουσίασε ποτέ οίδημα ή αρνητικά σωματικά συμπτώματα. Φαίνεται να ξέρει καλά τι είναι το Οργονομικό Κέντρο Βρεφονηπιακής Έρευνας, και συμφωνεί ολόψυχα με το έργο του.

Ακολουθεί τώρα η έκθεση της προϊστάμενης κοινωνικής λειτουργού, δεκαπέντε μέρες μετά τον τοκετό:

Το μωρό, έντεκα ημερών έκανε το πρώτο του μπάνιο, και του άρεσε πολύ: γουργουρίζει και κουνιέται μέσα στο νερό. *Ξαφνιάζεται όταν το βγάζουν πολύ νωρίς από το νερό (τεντώνει την πλάτη του προς τα πίσω).*

Κουνάει με πολλή ενεργητικότητα το κεφάλι του, και μπορεί να το κρατάει όρθιο· όταν το σηκώνουν, κουνάει το κεφάλι του δεξιά και αριστερά. Όταν ακούει κάποιο ήχο ή καταλαβαίνει ανθρώπινες κινήσεις μέσα στο δωμάτιο, στρέφει προς τα εκεί το κεφάλι και τα μάτια του. Τα μάτια του φαίνονται να εστιάζουν και να συντονίζονται σωστά, και παρακολουθούν τα αντικείμενα στην κίνησή τους.

Έχει συχνοούς λόξυγγες, σχεδόν μετά από κάθε τάισμα. Επίσης βγάζει γάλα από το στόμα· η μητέρα είπε πως αυτό συμβαίνει μόνο όταν πίνει από το μπουκάλι, αλλά εμείς είδαμε να το κάνει και μετά το θηλασμό.

Η μητέρα αναφέρει ότι, στην αρχή, το μωρό θήλαζε από το στήθος της πολύ συχνά (κάθε ώρα). Αποκοιμιόταν πάνω στο στήθος της, και έβαζε τα κλάματα, μόλις πήγαινε να το βάλει στην κούνια του. Όταν ενισχύθηκε το γάλα του μπουκαλιού (που δεν του δινόταν σε τακτά διαστήματα), το μωρό ηρέμησε, και φαίνεται πως είχε ανάγκη από ενίσχυση της διατροφής του. *Η μητέρα παραδέχτηκε πως μερικές φορές νιώθει υπερένταση, και αυτό επηρεάζει τη ροή του γάλατος.* Το μωρό κοιμάται, καμιά φορά, πιο

πολλή ώρα τη νύχτα, αλλά μόνο αν η μητέρα το κρατάει στα χέρια της. Η μητέρα λέει πως το μωρό προτιμά το στήθος από το μπουκάλι, αλλά παίρνει και το μπουκάλι αρκετά εύκολα. Το μωρό πήρε 312 γραμμάρια την πρώτη εβδομάδα και 298 γραμμάρια τη δεύτερη. *Στοματικός οργανισμός παρατηρήθηκε μόνο στη διάρκεια των τριών πρώτων ημερών.* Το μωρό τρώει τουλάχιστο κάθε τρεις ώρες, συνήθως συχνότερα.

Παρακολουθήσαμε το μωρό καθώς ήταν ξαπλωμένο, ξύπνιο, στην κούνια του. Στην αρχή το σώμα του είχε καλό χρώμα και καλή θερμοκρασία: αργότερα, τα άκρα του έγιναν πιο ωχρά και ψυχρά. Άρχισε να έχει λόξυγγες που κρατούσαν αρκετή ώρα. *Το στήθος του φαινόταν άκαμπτο (σαν «κλουβί») στην αναπνοή, το συγκρατούσε: η εισπνοή του ήταν μακροσυρτή, και η εκπνοή σύντομη, κοφτή και ακανόνιστη.* Το μωρό έμοιαζε γενικά, ανήσυχο. Στις κενώσεις του, τα κόπρανά του ήταν διαρροϊκά, και έβγαιναν πολύ ορμητικά, λερώνοντας την κούνια. Το πρόσωπό του σισπόταν, και μάζευε τα πόδια του. Ο πατέρας τοί τραβούσε «σι`αστεία» τα πόδια και τα χέρια, και αυτό έκανε το μωρό να δυσανασχετεί ακόμα περισσότερο. («Κάτσε φρόνιμα, μη φεις καμιά γροθιά στη μύτη»).

H δεύτερη έκθεση, τέσσερις μέρες αργότερα, γράφει τα εξής:

Ηλικία μωρού: 19 ημέρες.

Το μωρό είναι κρυωμένο τις δυο τελευταίες μέρες. Έχει δυσκολίες στην αναπνοή του, που είναι θορυβώδης και γρήγορη. *Η αναπνοή δι: φαίνεται ως τώρα να φτάνει μέχρι την κοιλιά, παρά μόνο μέχρι την κορυφή του στήθους.* Όταν κοιμήθηκε ήσυχα στην αγκαλιά μου για μισή ώρα, έπαψε να αναπνέει με θόρυβο· το στήθος του, όμως, κινιόταν πολύ γρήγορα.

Γενικά, το μωρό φαίνεται ανήσυχο, στενοχωρημένο και δυστυχημένο. Δε μένει στο στήθος, παρά μόνο για λίγο· ιδρώνει όταν θηλάζει. (Συχνά, σύμφωνα με τη μητέρα). Όταν το κρατάει, ικανοποιείται μόνο για λίγο, ύστερα παίρνει πάλι λιγάκι το στήθος, κοιμάται για λίγο, κ.λπ. *Το κλάμα του είναι, συνήθως, ένα μάλλον σιγανό κλαψούρισμα.* Μόνο μια φορά ξεφώνησε πραγματικά, με όλη του τη δύναμη.

Δεν του αρέσει να ξαπλώνει μπρούνιτα, αλλά μερικές φορές ξαπλώνει στο πλευρό. Καμιά φορά, όταν η μητέρα τοί βάζει μπρούνιτα πάνω στα γόνατά της και του χαϊδεύει την πλάτη, μοιάζει να ανακουφίζεται.

Τη νύχτα, η μητέρα χρησιμοποιεί συχνά το μπουκάλι· το μωρό, ωστόσο, θέλει να κοιμάται όλη νύχτα στην αγκαλιά της.

Η μητέρα εδήλωσε πως η φροντίδα του μωρού είναι πολύ πιο δύσκολη από ό,τι περίμενε. Τη φανταζόταν κάτι σαν παιχνίδι με κούκλες. Αυτό της δημιουργεί άγχος, και είναι φορές που δεν ξέρει τι να κάνει για να ικανοποιήσει το μωρό. Η μητέρα λέει πως το μωρό, συχνά, φαίνεται πιο ανήσυχο τη νύχτα, και κλαίει, μαζεύοντας τα πόδια του σαν να έχει κράμπα (κωλικός). *Γενικές εντυπώσεις:* Ένα πρόβλημα με την κυρία Λ. είναι το ότι έχει την τάση να τα βλέπει όλα «θιωμασία». Η τάση της αυτή παρατηρήθηκε σ' όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της, και είναι μια μη-ρεαλιστική, ανυποψίαστη στάση, που συγκαλύπτει την πραγματικότητα.

Παραδέχεται συνήθως τις δυσκολίες, μόνο όταν πρόκειται για το παρελθόν. Το ίδιο ισχύει και για τη σχέση της με το σύζυγό της, όπως και για τον τρόπο που τον αντιμετωπίζει. Συνέπεια αυτής της στάσης είναι και το γεγονός ότι η μητέρα νιώθει τώρα δυσβάστακτες τις απροσδόκητες απαιτήσεις του μωρού. Παραδέχεται ότι αγαναχτεί με το χρόνο και την ενεργητικότητα που αφιερώνει στο μωρό, αν και λέει πως αυτό συνέβαινε μόνο στις αρχές. Ακόμη, τώρα πια που τίποτα δεν είναι τόσο θαυμάσιο, θα έπρεπε ίσως να περιμένουμε να εκδηλώσει κάποια αγανάχτηση για το ΟΚΒΕ, επειδή ζητάμε τη γυμνή παραγωγικότητα.

Ο κύριος Α. δείχνει κάποια έλλειψη ευαισθησίας σε σχέση με το μωρό. Το πιάνει στα χέρια του μάλλον απότομα, για να το επιδείξει, και κινδυνεύει να καταπονήσει το μωρό πέρα από τα όριά του, μόνο και μόνο για να αποδείξει την καλή του «υγεία». Επίσης, είναι μάλλον επιθετικός και δεσποτικός με τη γυναίκα του, που, ωστόσο, μιλάει επαινετικά για τον άντρα της, και λέει πως ποτέ άλλοτε δεν ήταν τόσο ερωτευμένη μαζί του.

Η πεθερά της κυρίας Α. συνεχίζει να είναι μαζί τους σχεδόν κάθε μέρα, και τα βράδια κοιμάται εκεί, παρ' όλο που δε μένει με τους Α. Όπως λέει η κυρία Α., έχει συμφωνήσει τα πράγματα πολύ καλά με την πεθερά της, που τη βοηθά στο νοικοκυριό και στα ψώνια. Παροτρύναμε την κυρία Α. να ασχολείται η ίδια με το μωρό, αλλά αν κρίνουμε από μερικά πράγματα που λέει, φαίνεται πως και η πεθερά ασχολείται με το μωρό, και μάλιστα πολύ. Η κυρία Α. δηλώνει πως δε θα τα 'βγαζε πέρα, αν δεν είχε την πεθερά της, και δείχνει μια αναμφίβολη προτίμηση για το μπουκάλι: θα εγκαταλείψει άραγε το θηλασμό για το μπουκάλι;

Σύνοψη: Κάτι δεν πήγε καλά. Το μωρό δεν ένιωθε άνετα, και κυνείς δε φαινόταν να ξέρει γιατί. Έγινε μόνο ένας υπαινιγμός, πως η μητέρα δε φαινόταν να λειτουργεί πολύ καλά. Η μητρότητα αποδείχτηκε τελικά πολύ πιο δύσκολη δουλειά από ό,τι είχε φανταστεί.

Μήπως η μητέρα δεν ήταν τόσο καλά προσαρμοσμένη σ' αυτή τη βιολογική της λειτουργία, όσο είχαμε υποθέσει; Ή υπήρχε κάποιος άλλος κρυφός λόγος για τις δυσχέρειες;

Γνωρίζουμε ότι συνήθως, δεν παρουσιάζονται παρόμοια προβλήματα στο παιδιατρικό έργο. Το παιδί κάνει τις «καθιερωμένες ενέσεις» του με φάρμακα. Αν η μητέρα δε νιώθει καλά, της συστήνεται να κάνει αυτό κι αυτό, να ηρεμήσει, να χαλαρώσει, να τηρεί ένα πρόγραμμα, κ.λπ. Σπάνια σκέφτεται κυνείς να ψάξει για τις ρίζες του προβλήματος στη διαταραχή της επαφής μητέρας και παιδιού. Μια εβδομάδα αργότερα, έφτασε η ακόλουθη έκθεση από την προϊστάμενη κοινωνική λειτουργό:

Μίλησα σήμερα με τον δρ. Μ., που χτες είδε τους Α. Δεν είναι ικανοποιημένος από την κυρία Α. Κατάλαβε πως έχει νευρικότητα και άγχος· τα μάτια της φαινόταν ανέκφραστα. Ο δρ. Μ. επιβεβαίωσε τις εντυπώσεις που περιείχαν οι προηγούμενες εκθέσεις. Όταν ο δρ. Μ. έκανε ερωτήσεις στην κυρία Α., εκείνη παραδέχτηκε ότι είχε περάσει κάποιες δυσκολίες, αλλά τώρα όλα πηγαιναν καλά.

Αποφασίστηκε τότε να πάνε οι γονείς και το μωρό μέχρι το Όργονον για μια λεπτομερή εξέταση της κατάστασης. Ασφαλώς, η γνώση κάθε λεπτομέρειας μιας τέτοιας περίπτωσης έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία από την επιφανειακή έρευνα εκατοντάδων μωρών. Για πολύ καιρό ακόμα, το έργο αυτό θα παραμένει σε ένα πειραματικό ερευνητικό επίπεδο. Οι κατοπινές εξελίξεις απόδειξαν την ορθότητα αυτής της προσέγγισης.

Όταν οι γονείς έφεραν το μωρό στο Όργονον, ήταν 39 ημερών. Ακολουθούν εδώ τα βασικά σημεία της συνέντευξης:

ΕΡΩΤΗΣΗ (στη μητέρα): Έχετε επαφή με το μωρό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, συχνά, μερικές φορές όμως, όχι.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς το καταλαβαίνετε, όταν δεν έχετε επαφή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι σαν να μη νιώθω άνετα με το μωρό. Σαν να μην το κρατάω σωστά, κι ύστερα και το μωρό δε νιώθει άνετα, γίνεται νευρικό και δυστυχημένο.

Τον περισσότερο καιρό, η μητέρα είχε επαφή με το μωρό, ήξερε όμως και πότε δεν είχε. Σ' αυτό το σημείο, εκδηλώθηκε για πρώτη φορά η επικίνδυνη παρανόηση της «υγείας»:

Όταν δεν είχε καλή επαφή με το μωρό, η μητέρα φαινόταν να νιώθει ενοχές, πως δεν ήταν «υγιής» μητέρα, και πως δεν εκπλήρωνε τους σκοπούς του ΟΚΒΕ. Και το μωρό αντιδρούσε, προφανώς, σ' αυτή την έλλειψη επαφής με ανησυχία. Τι έφταιγε λοιπόν; Η προσωρινή έλλειψη επαφής ή το συναισθηματικό ενοχής για την έλλειψη επαφής; Ασφαλώς το δεύτερο. Είναι φυσικό για μια μητέρα να χάνει καμιά φορά την επαφή της με το παιδί της, για ένα μικρό διάστημα. Το να ξέρει κανείς πότε λείπει η επαφή, είναι ένδειξη ότι έχει μια ζωντανή δομή, που βρίσκεται σε ετοιμότητα. Τα συναισθήματα ενοχής, όμως, δεν έχουν καμιά θέση εδώ. Γιατί να νιώθει μια μητέρα ενοχές, επειδή προσωρινά χάνει την επαφή της; Και τι κάνουν παρόμοια συναισθήματα ενοχής στον οργανισμό της, και μέσω του οργανισμού της, στο μωρό;

Ερωτήματα σαν κι αυτά απασχολούν τις μητέρες σ' όλο τον κόσμο. Η οργονοτική αίσθηση επαφής, που είναι μια λειτουργία

του οργονοενεργειακού πεδίου της μητέρας και του παιδιού, είναι άγνωστη στους περισσότερους ειδικούς· ο παλιός γιατρός του χωριού, όμως, την ήξερε πολύ καλά.

Η οργονοτική επαφή είναι το πιο ουσιώδες βιωματικό και συγκινησιακό στοιχείο στην αμοιβαία σχέση μητέρας και παιδιού, ιδιαίτερα στην προγεννητική περίοδο και στις πρώτες ημέρες και εβδομάδες της ζωής. Η μελλοντική τύχη του παιδιού εξαρτάται από αυτή. Φαίνεται πως είναι ο πυρήνας της συγκινησιακής ανάπτυξης του νεογέννητου μωρού. Δεν ξέρουμε ακόμα, παρά πολύ λίγα πράγματα γι' αυτή. Ας την ερευνήσουμε, λοιπόν, ακόμα περισσότερο.

Το επόμενο πρόβλημα στη συνέντευξη ήταν να βρεθεί *τι έκανε αυτή η διαταραχή της επαφής στο παιδί.*

ΕΡΩΤΗΣΗ (στη μητέρα): Είναι επόμενο να νιώθει δυσάρεστα το παιδί, όταν δεν έχετε επαφή μαζί του. Το σημαντικό σημείο είναι ότι ξέρετε *πότε ακριβώς δεν έχετε επαφή.* Μια θωρακισμένη μητέρα δε θα το καταλάβαινε, και έτσι, δε θα μπορούσε να αλλάξει την κατάσταση. Επιτρέψτε μου να σας κάνω μερικές ερωτήσεις για να δούμε:

1. Γιατί χάνετε επαφή.
2. Πώς αντιδράτε εσείς η ίδια στην απώλεια της επαφής.
3. Τι συμβαίνει στο μωρό, όταν χάνετε την επαφή σας.

Πώς καταλαβαίνετε τι θέλει το μωρό, όταν κλαίει;

ΜΗΤΕΡΑ: Κλαίει διαφορετικά, ανάλογα με το τι θέλει. Έμαθα να το καταλαβαίνω. Μερικές φορές δεν είμαι σίγουρη, και δοκιμάζω διάφορα πράγματα, μέχρι να βρω αυτό που θέλει.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κάνετε σωστά. Όταν υπάρχει ολοκληρωμένη επαφή, η μητέρα ξέρει τι θέλει το μωρό. Πρέπει, όμως, να ξεφύγουμε από την ιδέα ότι όλα πρέπει να είναι *τέλεια*, ότι πρέπει να έχετε επαφή *συνέχεια*, και ότι το μωρό πρέπει να είναι πάντα ευτυχισμένο και υγιές. Το βασικό πράγμα δεν είναι αν καμιά φορά το παιδί νιώθει δυσάρεστα ή όχι, αλλά αν καταλαβαίνετε από τι υποφέρει, και αν μπορείτε να το ξεπεράσετε, εσείς η ίδια, και το μωρό. Η υγεία δε συνίσταται από το να μην είναι κανείς ποτέ δυστυχισμένος ή από το να είναι πάντα υγιής, αλλά από το αν ο οργανισμός είναι ή όχι σε θέση να ξεπεράσει τη δυστυχία και την αρρώστια. Τέτοια ιδεώδη όπως η «απόλυτη ευτυχία» και η «υγεία», πρέπει να εγκαταλειφθούν μια για πάντα. Είναι μιστικιστικά, και αντί για καλό, κάνουν μεγάλο κακό. Το

γεγονός ότι καταλαβαίνετε τις περιστασιακές καταθλίψεις σας, είναι προς τιμή σας, και δείχνει πως λειτουργείτε σωστά σαν μητέρα. Ξέρετε γιατί νιώθετε κατάθλιψη;

ΜΗΤΕΡΑ: Μερικές φορές νιώθω ένα έντονο συναίσθημα, σαν να με συνθλίβει και να με καθλώνει το βάρος της φροντίδας του μωρού. Όταν περιμένα ακόμα το μωρό, δεν ήξερα πως θα ήταν τόσο σκληρή δουλειά.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Είναι πολύ φυσικό, για μια νέα και δραστήρια μητέρα, να νιώθει αυτό το βάρος και καμιά φορά να αγαναχτεί. Δεν μπορείτε να πάτε να χορέψετε όποτε θέλετε, και ο χρόνος σας δε σας ανήκει. Είναι επίσης φυσικό που, μέσα στη χαρούμενη προσμονή του μωρού, υπερεκτιμήσατε την ευχαρίστηση και υποτιμήσατε το βάρος που θα αναγκάζοσαστε να σηκώσετε. Θα ήταν πολύ παράξενο, αν δεν νιώθατε πότε-πότε αγαναχτισμένη με το μωρό. Η ανάσχεση αυτών των συναισθημάτων και η άγνοια αυτών των ανθρώπινων αντιδράσεων θα αποτελούσαν ένα πολύ σοβαρό συγκινησιακό κίνδυνο για σας και το μωρό σας. Γι' αυτό, μη στενοχωριέστε που χάνετε την επαφή σας ή που καμιά φορά αντιπαθείτε το μωρό. Νομίζω, ωστόσο, ότι υπάρχει και κάτι άλλο. Μήπως νιώθετε πως δεν ανταποκρίνεστε αρκετά στις απαιτήσεις της «υγιούς μητέρας»; Μήπως πιστεύετε πως μια «υγιής» μητέρα πρέπει να έχει ένα «τέλειο» μωρό, και δεν πρέπει ποτέ να καταθλιβεται ή να απελπίζεται;

ΜΗΤΕΡΑ (τα μάτια της φάνηκαν ξαφνικά να ζωηρεύουν και το πρόσωπό της να λάμπει): Ω, ναι, νιώθω πάντα το βάρος αυτής της υποχρέωσης, να είμαι πάντα υγιής και τέλεια. Νιώθω σαν να μην ανταποκρίνομαι στις προσδοκίες που έχουν οι άνθρωποι σε σχέση με το μωρό.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αυτό είναι πολύ σοβαρό. Εκτός από τη φυσική σας αντίδραση στη δέσμευση που αποτελεί για σας το παιδί, νιώθετε και την υποχρέωση να ανταποκριθήτε σε ορισμένες προσδοκίες σε σχέση με την υγεία και την τέλεια συμπεριφορά. Δε χρειάζεται να στενοχωριέστε καθόλου γι' αυτό. Κάνει κακό και σε σας και στο μωρό. Ποιος περιμένει τόσα πολλά από σας;

ΜΗΤΕΡΑ: Επειδή είμαι μια από τις «υγιείς μητέρες» του ΟΚΒΕ, νιώθω πως δεν πρέπει να αποτύχω σαν μητέρα. Αυτό με συνθλίβει. Ο άντρας μου περηφανεύεται συνέχεια που έχουμε ένα υγιές μωρό, αλλά αυτό δεν είναι αλήθεια. Το μωρό μου δεν είναι και τόσο υγιές. Το ξέρω, αλλά δεν ξέρω γιατί. Κάνω ό,τι

μπορώ, αλλά δεν καταφέρνω πολλά πράγματα. Σε ηλικία δυο εβδομάδων, το μωρό μου κρύωσε, και από τότε δεν είναι καλά, παρ' όλο που το κρύωμα του πέρασε εδώ και αρκετό καιρό.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θα το δούμε κι αυτό πολύ σύντομα. Πρώτα, όμως, ο σύζυγός σας. *(Στον πατέρα):* Έχετε επαφή με το μωρό; Το αγαπάτε;

ΠΑΤΕΡΑΣ: Το αγαπώ... Το μωρό πάντα μου χαμογελάει, και έχω καλή επαφή μαζί του... *(Η φωνή του πατέρα πήρε μια περιεργή απόχρωση, καθώς έλεγε πως το μωρό του χαμογελάει).*

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τι εννοείτε, «πάντα μου χαμογελάει»; Γιατί να σας χαμογελάει;

ΠΑΤΕΡΑΣ: Του τραβάω τα πόδια, τα τεντώνω, κάνω κάτι ήχους που του αρέσουν...

(Γιατί ο πατέρας να τραβάει τα πόδια του μωρού;).

ΕΡΩΤΗΣΗ: Δεν πρέπει να κάνετε πειράματα με το μωρό. Να κάνετε αυτά που θέλει το μωρό, αλλά να μην του κάνετε πράγματα μόνο και μόνο επειδή σας αρέσουν. Να είστε με το μωρό, να το χαίρεστε, και να μην το «χαζεύετε». Αποτραβηχτείτε.

(Η μητέρα επιβεβαίωσε ότι μερικές φορές αναγκαζόταν να σταματήσει τον πατέρα).

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έρχονται πολλοί επισκέπτες στο σπίτι σας; Παρεμβαίνουν καθόλου στο έργο σας; Τι γίνεται με τη μητέρα σας;

ΜΗΤΕΡΑ: Μερικές φορές, έρχονται άνθρωποι που θέλουν να δουν το μωρό αλλά δεν τους αφήνω να το πιάνουν. Η πεθερά μου βοηθάει...

(Τα μάτια της μητέρας έμειναν ανέκφραστα για λίγο). Ρωτήθηκε πώς ήταν η σχέση της με την πεθερά της. Ο έμπειρος οργονόμος δεν μπορούσε να μην παρατηρήσει την αλλαγή στη συμπεριφορά της μητέρας. Η έκφρασή της έδειχνε κάποια ανάσχεση, και είχε χλωμιάσει. Ύστερα, πολύ διστακτικά, είπε πως πολύ συχνά αναγκαζόταν να βάζει την πεθερά της στη θέση της, να της λέει να πάψει να τη διατάζει, και να την αφήνει να αποφασίζει μόνη της. Παραπονέθηκε ότι η έκφραση και η «επαφή» της γιαγιάς με το μωρό, δεν ήταν πάντα οι σωστές.

Συστήθηκε στη μητέρα να κρατάει τη γιαγιά σε απόσταση από το παιδί και, αν καταλάβαινε πως το μωρό υπόφερε, να ασχολιόταν μαζί του η ίδια, χωρίς τη βοήθεια της γιαγιάς. Το μοναδικό

πράγμα που θα έπρεπε να την καθοδηγεί σ' αυτό το ζήτημα, ήταν αν το παιδί νιώθει καλά ή όχι, και τίποτε άλλο. Εφ' όσον το παιδί θα ευχαριστιόταν από την επαφή με τη γιαγιά, δεν πείραζε σε τίποτα.

Η μητέρα είπε, στη συνέχεια, πως η περιτομή των νεογέννητων αγοριών ήταν σπουδαίο πράγμα για τους γείτονες και τους συγγενείς της στη μικρή πόλη όπου ζούσαν οι Λ. Συγγενείς και γείτονες δεν μπορούσαν να καταλάβουν γιατί το παιδί δεν είχε περιτμηθεί. Η περιτομή έμοιαζε να έχει κάποια παράξενη σημασία για όλους εκείνους τους ανθρώπους, που επέμεναν ότι το μωρό έπρεπε να περιτμηθεί. Σαν να εξυπηρετούσε η περιτομή του παιδιού, περισσότερο από ο,τιδήποτε άλλο, μια ισχυρή συγκινησιακή ανάγκη των μεγάλων.

Η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα περίπλοκη με τους γονείς της μητέρας. Δεν είχε το θάρρος να τους πει πως το μωρό δεν είχε περιτμηθεί. Τους είπε πως του έκαναν περιτομή, «για να έχει την ησυχία της». Η μητέρα βλέπει τους γονείς της πολύ σπάνια, και μας διαβεβαίωσε πως δε θα μπορούσαν να ασκήσουν καμιά επιρροή πάνω στο παιδί. Πάντως, ο λόγος που δε μας είχε πει την αλήθεια, παρέμενε ανεξήγητος. Φαινόταν ξεκάθαρα πως, δίχως τη σχέση της με το ΟΚΒΕ, η μητέρα θα είχε υποκύψει στις προσδοκίες των γονέων της, και το παιδί θα είχε υποστεί ένα σοβαρό τραύμα.

Το ζήτημα τώρα ήταν αν οι γονείς ήθελαν να μεγαλώσει το παιδί τους με τον εβραϊκό τρόπο. Η μητέρα δήλωνε πως όχι· πίστευε πως αυτό δεν είχε καμιά σημασία, επειδή θεωρούσε τα εθνικά σύνορα σαν κάτι το τεχνητό. Ο πατέρας επέμενε πως ήταν συνειδητός Εβραίος, και δεν έβλεπε για ποιο λόγο το παιδί του δε θα έπρεπε να αποδεχτεί το γεγονός αυτό, και να μη μεγαλώσει σαν Εβραίος. Λογάριαζε να διδάξει στο παιδί τις εβραϊκές παραδόσεις και την ιστορία των προγόνων του, για να γίνει ένας «καλός Εβραίος», που θα είχε συνείδηση της ιουδαϊκής του κληρονομιάς.

Στο σημείο αυτό διαφαινόταν μια σύγκρουση ανάμεσα στον πατέρα και τη μητέρα, σε σχέση με ένα βασικό ζήτημα που αφορούσε το μέλλον του παιδιού. Αυτοί που έκαναν τις ερωτήσεις, ήξεραν πολύ καλά ότι παρόμοιες συγκρούσεις έχουν την τάση να συγχύζουν το παιδί, να προκαλούν ψυχοσυγκρούσεις εξ αιτίας της διπλής του εξάρτησης από τον πατέρα και τη μητέρα.

Γνώριζαν, επίσης, πως όποιος από τους δυο γονείς χάνει αυτή τη μάχη, το θεωρεί σαν προσβολή, και νιώθει σαν να νικήθηκε από τον άλλο. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο, θα δοκιμαζόταν η λογική και η αποτελεσματικότητα της δράσης του ΟΚΒΕ. Η σύγκρουση ανάμεσα στη μητέρα, που ήταν πιο ανοιχτόμυαλη, και στον πατέρα, που ήταν πιο συντηρητικός, δεν μπορούσε να λυθεί παρά μόνο από ένα «τρίτο παράγοντα», την κοινή λειτουργική αρχή, δηλαδή, *το συμφέρον αποκλειστικά και μόνο του παιδιού*. Σύμφωνα μ' αυτά, ο γιατρός προσπάθησε να εξηγήσει την άποψη του ΟΚΒΕ.

Η μητέρα, όπως και ο πατέρας, είχαν, φυσικά, κάθε δικαίωμα να έχουν τις δικές τους απόψεις και γνώμες. Ο γιατρός που τους συμβούλευε, ωστόσο, πίστευε πως η μητέρα εξέφραζε το συμφέρον του παιδιού πιο ολοκληρωμένα από τον πατέρα. Η άποψη της μητέρας άφηνε στο παιδί ανοιχτές δυνατότητες για να αποφασίσει αργότερα, αν θα ήθελε να γίνει Εβραίος ή όχι. Η άποψη του πατέρα, από την άλλη μεριά, δεν άφηνε στο παιδί καμιά δυνατότητα εκλογής, αλλά το υποχρέωνε να αποδεχτεί ευθύς εξ αρχής, τη στιγμή που δεν μπορούσε να υπερασπίσει τον εαυτό του, ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό και θρησκευτικό πρότυπο που το παιδί, κατά βάθος, θα μπορούσε να το απεχθάνεται και να ήθελε να το απορρίψει.

Θα καθόριζε ο πατέρας *προκαταβολικά*, όπως έκαναν πριν από μερικές δεκαετίες οι πατεράδες και όπως κάνουν ακόμα, αν το παιδί θα γινόταν μαραγκός ή δικηγόρος; Ο πατέρας έλεγε, φυσικά, πως δε θα προσπαθούσε ποτέ να κάνει τέτοιο πράγμα. Αλλά τότε γιατί θα έπρεπε να καθορίσει από τώρα, αν το παιδί θα μεγάλωνε σαν Εβραίος; Ο πατέρας στην αρχή, δε φαινόταν να καταλαβαίνει. Πίστευε πως άλλο πράγμα είναι να είναι κανείς Εβραίος και άλλο μαραγκός· πίστευε πως ο ιουδαϊσμός είναι κάτι που κληρονομιέται, που αποχτιέται με τη γέννηση. Ο γιατρός διαφώνησε μ' αυτό. Είπε ότι τα παιδιά δε γεννιούνται ούτε Εβραίοι, ούτε μαραγκοί, ούτε τίποτε άλλο· ότι αυτός ο τρόπος σκέψης ανήκει στο περιβάλλον των παιδιών, με τις προκατασκευασμένες ιδέες του. Όταν γεννιέται το παιδί, δεν είναι παρά ένα εύπλαστο βιοενεργειακό σύστημα, έτοιμο να δεχτεί καθετί από το περιβάλλον, που εντυπώνεται στον οργανισμό του με κάποιο βαθμό εμμονής. Ο εξαναγκασμός του παιδιού να γίνει Εβραίος δε θα εξυπηρετούσε την ανεξάρτητη και

αιτορρυθμιστική ανάπτυξη του, που και οι δυο γονείς ήθελαν να εξασφαλίσουν. Όπως ακριβώς η υποχρεωτική περιτομή εκφράζει μια εξαιρετικά βίαιη επέμβαση στην έμφυτη ελευθερία του ατόμου, έτσι και ο καθορισμός του τι πρέπει ή τι δεν πρέπει να γίνει ένα παιδί, από τα πρώτα χρόνια της ζωής του, παραβιάζει τα δικαιώματα του παιδιού, εξαναγκάζοντάς το, στην πιο εύπλαστη ηλικία του, σε μια ορισμένη προαποφασισμένη κατεύθυνση. Ο ιουδαϊσμός είναι καλός για όποιον τον θέλει. Ο ιουδαϊσμός πρέπει να γίνεται σεβαστός, όπως και κάθε άλλη πίστη των ανθρώπων. Δεν υπάρχει τίποτα κακό στον ιουδαϊσμό, εφ' όσον δεν επεμβαίνει στα δικαιώματα των παιδιών και στη φυσική τους ανάπτυξη. Αν το παιδί, καθώς μεγάλωνε, έδειχνε μια κλίση για τον ιουδαϊσμό, αυτό δε θα ήταν κακό. Θα ήταν η εκλογή του παιδιού. Όχι όμως τώρα ή στα πρώτα πέντε-δέκα χρόνια της ζωής του. Μπορεί αργότερα να θελήσει να ασπαστεί την Καθολική ή τη Μωαμεθανική πίστη ή να λατρεύει τη φύση, ή απλώς να θελήσει να είναι ελεύθερο να χαιρέται τον κόσμο. Η άποψη του πατέρα δεν είχε καμιά σχέση με το συμφέρον του παιδιού, που μόνο αυτό θα έπρεπε να καθορίζει την ανατροφή του. Αυτή ήταν η βασική πολιτική του ΟΚΒΕ. Κανένα συμφέρον, κρατικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό, εθνικό, κ.λπ., δε θα έπρεπε να επηρεάζει την ανάπτυξη του παιδιού. Ακόμη και το κράτος δίνει στους πολίτες του το απόλυτο δικαίωμα να καθορίζουν πού θα γεννιούνται τα παιδιά τους, και αν θέλουν ή όχι να γίνουν πολίτες, εκτός φυσικά από τις χώρες των «ελευθερωτών». Διαφορετικά, η έννοια και η σημασία της ελευθερίας και της αυτορρύθμισης θα ήταν χαμένες και άχρηστες από την αρχή.

Ο πατέρας έδειχνε να καταλαβαίνει την άποψη του ΟΚΒΕ, αλλά συναισθηματικά εξακολουθούσε να μένει προσκολλημένος στη δική του άποψη. Υποσχέθηκε να ξανασκεφτεί αυτό το ζήτημα και να ανακοινώσει αργότερα σε ποια συμπεράσματα θα είχε καταλήξει.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΘΩΡΑΚΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΒΔΟΜΑΔΩΝ

Μάθαμε από την οργανομική ιατρική πως οι πιο βασικές λειτουργίες των βιοπαθειών αρχίζουν να αναπτύσσονται πριν και μετά τη γέννηση. Η ψυχολογική προσέγγιση, μαζί και η

ψυχαναλυτική, μπορούν να φτάσουν μόνο μέχρι την ηλικία που διαμορφώνεται η γλώσσα, δηλαδή, μέχρι τον τρίτο περίπου χρόνο της ζωής. Πριν από αυτή την ηλικία, πρέπει κανείς να στηρίζεται στην *εκφραστική, συγκινησιακή γλώσσα* και στην *οργανωτική επαφή* που μπορεί να δημιουργήσει με το ζωντανό σύστημα του μωρού.

Το μωρό που εξετάσαμε επιβεβαίωσε το γεγονός ότι για να φτάσουμε στις πηγές της θωράκισης, είναι απαραίτητο να διεισδύσουμε σ' αυτό το βαθύτερο άλεκτο επίπεδο. Το αγοράκι είχε πάθει βρογχίτιδα στη δεύτερη εβδομάδα του. Παρόμοια περιστατικά χαρακτηρίζονται συνήθως σαν «κρύωμα» ή «συνάχι», που «θα περάσει όταν έρθει η ώρα του, χωρίς παραπέρα συνέπειες». Στην οργονομία εργαζόμαστε διαφορετικά. Ρωτάμε:

1. Για ποιο λόγο εμφανίστηκε το κρύωμα;

2. Εμπλέκονται σ' αυτό το κρύωμα κάποιες βιοενεργειακές λειτουργίες;

3. Ποιες είναι οι πιθανές συνέπειες ενός τέτοιου κρυώματος, σε τόσο μικρή ηλικία, για τη βιοφυσική λειτουργία του μωρού;

Το μωρό μας ήταν χλωμό· η κορυφή του στήθους του ήταν «ακίνητη». Η αναπνοή ήταν θορυβώδης και το στήθος δε φαινόταν να κινείται κανονικά με την αναπνοή. Η εκπνοή ήταν ρηχή. Η στηθοσκοπήση είχε επισημάνει βρογχικά ακροαστικά. Γενικά, το παιδί φαινόταν να νιώθει δυσάρεστα. Αντί να κλαίει δυνατά, κλαψούριζε. Δεν κινιόταν πολύ και φαινόταν άρρωστο.

Πρώτα έπρεπε να βρούμε αν αυτή η περιστολή της αναπνοής είχε ακολουθήσει μέσω μεσως μετά το κρύωμα. Η μητέρα επιβεβαίωσε πως το παιδί είχε αυτό το «βράσιμο στο στήθος», από τότε που εμφανίστηκε το «κρύωμα». Ήταν ξεκάθαρο ότι το στήθος δεν είχε ησυχάσει από τότε.

Στην εξέταση του στήθους, οι μεσοπλεύριοι μύες παρουσιάζονταν σκληροί. Το παιδί έδειχνε υπερευαίσθησία, όταν το άγγιζαν εκεί. Το στήθος σαν σύνολο δεν είχε σκληρύνει ακόμα, αλλά με την εισπνοή συγκρατιόταν, και το πάνω μέρος πεταγόταν προς τα έξω. Κανείς γιατρός με κλασική κατάρτιση δε θα μπορούσε να σκεφτεί πως κάτι δεν πήγαινε καλά.

Με ελαφρό ερεθισμό των μεσοπλεύριων μυών, το στήθος μαλάκωνε αλλά δεν υποχωρούσε εντελώς, όταν πιεζόταν. Το μωρό άρχισε αμέσως να κοινιέται ζωηρά. Η αναπνοή καθάρισε σημαντικά, και το παιδί άρχισε να φταρνίζεται (ξεσπάσματα

ξαφνικῶν *εκπνοῶν*), να χαμογελά, ύστερα να βήχει πολλές φορές ζωηρά, μέχρι που τελικά ούρησε. Η χαλάρωση αυξανόταν αισθητά. Η πλάτη, που πρώτα ήταν καμπουριασμένη, ίσιωσε, και τα μάγουλά του ρόδισαν. Η αναπνοή του έπαψε να είναι θορυβώδης. Η μητέρα είχε ενημερωθεί ότι αυτή η πρώτη ανάσχεση της αναπνοῆς, παρ' ὅλο που δεν ήταν πολύ σοβαρή, μπορεί να ξαναεμφανιζόταν. Έπρεπε να μάθει να πιέζει *μόνη* της το στήθος προς τα κάτω, ὅποτε παρουσιαζόταν ανάσχεση της αναπνοῆς, ερεθίζοντας ελαφρά τους μεσοπλεύριους θωρακικούς μυς. Το μωρό, μετά την παροχή των «πρώτων βοηθειῶν» ήταν σε θέση να απαλλαγεί μόνο του από την ανάσχεση· συνεπώς, η ανάσχεση δεν μπορούσε να θεωρηθεί χρόνια, σ' αυτή τη φάση. Οι γονεῖς, ὅμως προειδοποιήθηκαν να προσέχουν να μη γίνει αυτή η θωρακική ακαμψία χρόνια· έπρεπε να διαλύεται αμέσως μόλις εμφανιζόταν.

Θεωρητικά, αυτό ήταν μια σημαντική καινούρια γνώση για την πρώτη θωράκιση των μωρῶν. Το «κρύωμα» καθεαυτὸ θα μπορούσε να θεωρηθεῖ ἀποτέλεσμα μιας συστολῆς (συμπαθητική αντίδραση) του οργανισμού, που οφείλεται στην ἔλλειψη επαφῆς με τη μητέρα. Μια τέτοια συστολή προκαλεί αναγκαία ωχρότητα, πτώση του περιφερικοῦ βιοενεργειακοῦ φορτίου και της θερμοκρασίας του σώματος, και ἐγκατάσταση βρογχίτιδας στο ὥρακα, δηλαδή συμπαθητικὸ ερεθισμό των βρόγχων, με αἰξημένες βλεννώδεις ἐκκρίσεις. Έτσι, λοιπόν, *η πηγή του εντοπισμένου σωματικοῦ συμπτώματος είναι μια γενικότερη βιοενεργειακή διαταραχή*. Το σύμπτωμα αυτό επιτείνει, με τη σειρά του, τη βιοενεργειακή συστολή και ἐμποδίζει την πλήρη ἐκπνοή. Αυτό προκαλεί ἄγχος και νευρικότητα, που στη συνέχεια δυσκολεύουν ἀκόμη περισσότερο την ολοκληρωμένη επαφή του μωροῦ με τη μητέρα. Η μητέρα, σηκώνοντας το βάρος των ψυχοσυγκρούσεων, των τύψεων και της ἐξέγερσής της, δεν τα καταφέρνει να ἀποκτήσει ολοκληρωμένη επαφή με το μωρό. Έτσι δημιουργείται ἕνας φαύλος κύκλος: ἀρχική συστολή, «κρύωμα», ἀνικανότητα επαφῆς, νέα κρυώματα, περιστολή της αναπνοῆς, αὔπνιες, δυσφορία της μητέρας, ἀνορθολογική συμπεριφορά, και οὕτω καθ' ἑξῆς. Αὐτὸς ο φαύλος κύκλος θα ἀποτελέσει τον πυρήνα που γύρω του θα συσσωρευτοῦν ἀργότερα τα βιοπαθητικά στρώματα. Αὐτά είναι τα στρώματα που ἀφαιροῦμε στις βιοπάθειες των ἐνηλίκων.

Όσο για το εντοπισμένο σωματικό νοσηρό σύμπτωμα, δεν είναι παρά ένα μικρό γρανάζι στη μεγάλη μηχανή που λέγεται «βιοπάθεια». Το «κρύωμα» προέρχεται από μια βιοενεργειακή, δηλαδή συγκινησιακή, διαταραχή της ενεργειακής ισορροπίας, και όχι από αθώα «αερόβια μικρόβια» ή αόρατους ιούς. Το «κρύωμα» των μωρών είναι άμεση εκδήλωση ενός ερεθισμού των βλεννογόνων μεμβρανών του αναπνευστικού συστήματος, που οφείλεται σε μια ανισορροπία του ενεργειακού μεταβολισμού λόγω της έλλειψης οργονοτικής επαφής. Αργότερα, οι χρόνια ερεθισμένες βλεννογόνες μεμβράνες μπορούν να λειτουργούν ανεξάρτητα από συγκινησιακούς ερεθισμούς. Η βιοενεργειακή διαταραχή δομείται σωματικά σε μια «προδιάθεση για κρύωμα».

Αυτές οι καινούριες γνώσεις είναι εξαιρετικής σημασίας για πολλούς λόγους:

Πρώτο, μας δίνουν ένα πολύτιμο όπλο για να φτάσουμε μέχρι το υπόβαθρο των χρόνιων νοσημάτων. Αυτό που γενικά λέγεται «προδιάθεση στη νοσηρότητα», δεν είναι παρά συγκεκριμένες περιστολές της βιοενεργειακής λειτουργίας στην πρώτη νηπιακή ηλικία.

Δεύτερο, μάθαμε ότι η οργονοτική επαφή μητέρας και μωρού είναι πρωταρχικής σημασίας για την κατανόηση και ιατρική αντιμετώπιση ατυχημάτων που συμβαίνουν στην πρώτη νηπιακή ηλικία, και που προηγούμενα δεν αντιμετωπιζόνταν σωστά.

Τρίτο, αρχίζουμε να γνωρίζουμε τη γλώσσα που εκφράζονται οι συγκινήσεις του μωρού, πράγμα που ανοίγει μια πολύ ελπιδοφόρα προοπτική. Μπορούμε έτσι να ελπίζουμε, με κάποιο βαθμό βεβαιότητας, πως η ομίχλη που καλύπτει σήμερα τις πρώτες παιδικές ασθένειες, σιγά-σιγά θα διαλυθεί.

Πρέπει να δηλώσουμε ξεκάθαρα, πως όλα αυτά δεν είναι παρά ένα πρώτο ξεκίνημα. Για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε απόλυτα τις πρώτες παιδικές ασθένειες, θα χρειαστεί να δουλέψουν γι' αυτό πολλοί άνθρωποι ακόμα, και για πολλές δεκαετίες.

Την άλλη μέρα, ξανάφεραν το μωρό για μια παρουσίαση σε τριάντα περίπου γιατρούς, παιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς και εργαζόμενους στο εργαστήριο. Η δυσκολία στην αναπνοή είχε ξαναπαρουσιαστεί, σε κάποιο βαθμό. Αυτή τη φορά, η διάλυση της ανασχεσης ήταν εύκολη, και το μωρό

μπορούσε τώρα να ουρλιάζει δυνατά, ενώ πρώτα μόνο κλαψούριζε.

Δέκα μέρες αργότερα, λάβαμε την έκθεση που ακολουθεί, από την προϊστάμενη κοινωνική λειτουργό μας:

Η μητέρα ανέφερε πως το μωρό «ξεπετάχτηκε», από τότε που το έφεραν στο Όργονον. Είχε κοιμηθεί ήσυχα σ' όλη τη διαδρομή για το σπίτι, ενώ πρώτα δεν κοιμόταν παρά μόνο για λίγο. Τώρα, μερικές φορές, κοιμάται όλη νύχτα ή τουλάχιστο έξι-οχτώ ώρες συνέχεια. Έχει μεγάλη ζωντάνια όταν τρώει, και κλαίει δυνατά. Όταν ξυπνάει χαμογελά και «μιλάει» σιχνά. Η μητέρα έχει τώρα πλήρη επίγνωση της οργονοτικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στην ίδια και το μωρό. Νιώθει καλά και έχει αυτοπεποίθηση. Δεν υποφέρει από έλλειψη επαφής με το μωρό, και το μωρό αντιδρά με μεγάλη ευχαρίστηση στη σωματική επαφή. Το κλάμα του είναι πολύ πιο δυνατό και «απαιτητικό» από πρώτα. Αν όμως οι ανάγκες του δεν ικανοποιηθούν αμέσως μόλις κλάψει, το σώμα του σφίγγεται, κοκκινίζει, κამπουριάζει, κρατά την αναπνοή του.

Η αναπνοή του εξακολουθεί να είναι θορυβώδης, σινήθως όταν κινείται ζωηρά και κλωτσάει, αλλά ποτέ όταν κοιμάται. Όταν το στήθος καθλώνεται σε κάποια αναπνευστική θέση, η μητέρα το σπρώχνει, με επιτυχία, προς τα κάτω ή ερεθίζει ελαφρά τα μεσοπλεύρια διαστήματα του θώρακα. Αυτό αρέσει στο μωρό. Το σώμα υποχωρεί, «υποκίπτει». Αλλά αυτό δεν έχει καμιά άμεση επίδραση στη θορυβώδη αναπνοή. Γενικά, η μητέρα πιστεύει πως το στήθος του είναι ακόμα κάπως άκαμπτο και συγκρατημένο, όταν αναπνέει. Αυτό που μου έκανε, μερικές φορές, εντύπωση με την αναπνοή του, ήταν ότι έμοιαζε «απεγνωσμένη».

Η ανάσχεση της αναπνοής σε μικρή ηλικία, γρήγορα απόκτησε μεγάλη σημασία, καθώς εξετάζονταν περισσότερα παιδιά. Κατά κάποιο τρόπο, το πρώτο μέρος του σώματος που φαινόταν να αντιδρά πιο έντονα στη συγκινησιακή, βιοενεργειακή δυσφορία, ήταν η διαφραγματική χώρα. Στην περίπτωση αυτού του συγκεκριμένου μωρού, η αρχική βρογχίτιδα είχε παρουσιάσει επιπλοκές, συντελώντας στη διατήρηση της αναπνευστικής ανάσχεσης για ένα ασυνήθιστα μεγάλο διάστημα. Ήταν φανερό πως το μωρό βάδιζε στο δρόμο της χρόνιας θωράκισης στη διαφραγματική χώρα. Υπήρχε, ωστόσο, η ελπίδα ότι η συνεχής απαγόρευση σε σχέση με τη θορυβώδη αναπνοή που ήταν αποτέλεσμα της αναπνευστικής ανάσχεσης, και οι πρώτες βοήθειες που θα προσφέρονταν το συντομότερο δυνατό από τη μητέρα, θα απομάκρυναν τελικά εντελώς την απειλή της χρόνιας θωράκισης του στήθους. Και μαζί με αυτή, θα εξαφανιζόταν και η κάποια «προδιάθεση».

Ύστερα από αυτή την περίπτωση, μεγάλη προσοχή δόθηκε στο ιστορικό θωρακισμένων μικρών παιδιών, για να διαπιστώσουμε αν η αναπνευστική ανάσχεση είναι ή όχι ο μηχανισμός που, κατά κανόνα, εκδηλώνονται οι συγκινησιακές διαταραχές στη νηπιακή ηλικία. Ήταν πολύ πιθανό, η διαφραγματική ανάσχεση στην πρώτη νηπιακή ηλικία να έχει κάποια σχέση με την έντονη συγκινησιακή διεγερσιμότητα του κεντρικού *κοιλιακού πλέγματος*, που βρίσκεται στη διαφραγματική χώρα. Από κει και πέρα, και άλλες ανασχές θα μπορούσαν να αναπτυχθούν πάνω και κάτω από το κοιλιακό πλέγμα, στον οργανισμό. Αυτή η θέαση, που θα μελετιόταν προσεκτικά, υποσχόταν πολλά για την έγκαιρη πρόληψη των βιοπαθητικών καταστάσεων.

Τρεις εβδομάδες αργότερα, ο οργονόμος γιατρός που παρακολούθησε το μωρό, ανέφερε πως πήγαινε πολύ καλά. Το βάρος του είχε διπλασιαστεί και έδειχνε μεγάλο για την ηλικία του (οι γονείς του ήταν μάλλον μικροκαμωμένοι). Το μωρό ήταν τώρα παχουλό και είχε ένα υγιές ρόδινο χρώμα. Κινιόταν ζωηρά και ακατάπαυστα, και αυτό ήταν το πιο εντυπωσιακό. Σύμφωνα με την έκθεση του γιατρού, το πρόσωπο του μωρού έμοιαζε να αντανakλά τις ενέργειές του. Η έκφρασή του άλλαζε συνέχεια (δύναμη, ένταση, γλυκύτητα, χαμόγελα κ.λπ.). Συχνά έβγαζε ήχους ευχαρίστησης και έδειχνε πως καταλάβαινε απόλυτα τι γινόταν γύρω του. Γενικά, το μωρό φαινόταν τώρα ζωηρό, δραστήριο και ευτυχισμένο.

Η θορυβώδης αναπνοή, όμως, εξακολουθούσε να είναι αισθητή τον περισσότερο καιρό. Έπαυε μόνο όταν το μωρό γινόταν λιγότερο δραστήριο. Η μητέρα είχε μάθει να πιέζει το στήθος του προς τα κάτω, σαν να έπαιζε μαζί του, όποτε καθηλωνόταν κατά την εισπνοή. Το μωρό έδειχνε να απολαμβάνει τη βοήθεια της μητέρας, «υποχωρούσε» και φαινόταν ευτυχισμένο, αλλά αυτό δεν είχε καμιά φανερή επίδραση στη θορυβώδη αναπνοή. Ούτε και είχε κάποια διαρκή επίδραση στο στήθος που, ύστερα από λίγο, ξαναγύριζε στην άκαμπτη θέση του. Η κοιλιά ήταν κάπως σκληρή, και μαλάκωνε μόνο όταν το μωρό έτρωγε.

Ωστόσο, οι φωνές και το κλάμα του μωρού ήταν πολύ πιο ελεύθερες και δυνατές απ' ό,τι ήταν πριν από τρεις εβδομάδες, πριν δηλαδή του δοθούν οι πρώτες βοήθειες. Τότε, όπως θυμόμαστε, σιγόκλαιγε, με λυγμούς. Επίσης, κοιμάται για πολλή ώρα και τρώει τακτικά περίπου κάθε τέσσερις ώρες. Πίνει χυμούς

απ' όλα τα φρούτα και παίρνει βιταμίνες. Οι κενώσεις του είναι ομαλές, μια φορά την ημέρα. Καμιά φορά, τα χείλη του τρεμουλιάζουν, όταν έχει στοματικό οργασμό μετά το τάισμα. Η μητέρα βάζει το μωρό στο συσσωρευτή οργονικής ενέργειας μια-δύο φορές την ημέρα, από τρία ως πέντε λεπτά. Ύστερα το μωρό γίνεται ανήσυχο, και δείχνει πως δε θέλει να μείνει άλλο μέσα. Το σώμα του κοκκινίζει έντονα, όταν είναι στο συσσωρευτή, δίχως όμως να ιδρώνει. Η μητέρα χρησιμοποιεί κι αυτή τακτικά το συσσωρευτή. Όταν είναι μέσα νιώθει σαν να «βουλιάζει» και να «απλώνεται», και η αναπνοή της γίνεται πιο γεμάτη.

Από την έκθεση του γιατρού που παρακολουθεί το μωρό, προκύπτει ένα πρώτο ουσιαστικό αποτέλεσμα. Το μωρό έδειξε μεγάλη βελτίωση. Αυτό που μένει να δούμε, είναι πώς και πότε θα εκδηλωθεί πάλι ή θα επιδεινωθεί το πρώτο τραύμα που δοκίμασε. Τώρα πια, όμως, θα μπορεί να αντιμετωπιστεί με σταθερές γνώσεις, που θα πλατύνουν ακόμη περισσότερο με την παραπέρα εμπειρία. Ένα πράγμα είναι βέβαιο: Στην περίπτωση της «υγείας» τίποτα δεν είναι απόλυτο. Στην ορθολογική ανατροφή των μωρών παρουσιάζονται πολλά μεγάλα και μικρά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιδεξιότητα. Ο θωρακισμένος γονέας δε θα καταλάβει το πρόβλημα ή κι αν το καταλάβει, θα είναι ανήμπορος, αφού θα του λείπει η άμεση οργονοτική επαφή. Ο αθωράκιστος γονέας θα καταλάβει το πρόβλημα και, σε μερικές περιπτώσεις, θα είναι σε θέση να δώσει τις πρώτες βοήθειες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το πρόβλημα θα παραμείνει άθικτο, εξ αιτίας της άγνοιας. Οι απαραίτητες γνώσεις για την πρώτη φροντίδα των μωρών πρέπει να αποκτιούνται βαθμιαία, ύστερα από πολλές εμπειρίες και παρατηρήσεις. Είναι, πραγματικά, ένα μακρόχρονο και επίπονο έργο. Αλλά είναι και το μόνο που μπορεί να δώσει κάποιες υποσχέσεις.

Το πρόβλημα πόσες από αυτές τις λεπτές και εξαιρετικά αιθόρμητες δραστηριότητες - μια άλεκτης ανθρωπίνης αμοιβαίας σχέσης που δεν επιδέχεται λεκτική έκφραση - μπορούν να διδαχτούν στους γονείς, στους παιδαγωγούς και στους γιατρούς, παραμένει άλυτο. Ελπίζεται ότι και αυτό το πρόβλημα θα βρει τελικά τη σωστή του λύση, εφ' όσον υπάρχει υπομονή και προσεκτική απροκατάληπτη μελέτη. Ουσιαστική σημασία έχει, όμως, εδώ και η εξής συμβουλή: δεν πρέπει να δημιουργηθεί από

όλα αυτά ένα καινούριο ιδεώδες, μιας «τέλειας» οργανοτικής επαφής μητέρας και παιδιού. Ας αφήσουμε τις μητέρες να χαίρονται τα μωρά τους, και η επαφή θα αναπτυχθεί από μόνη της.

Το Άγχος Πτώσης σε ένα Μωρό Τριών Εβδομάδων

Είχα πρόσφατα την ευκαιρία να παρακολουθήσω την ανάπτυξη του άγχους πτώσης σε ένα μωρό τριών εβδομάδων. Η παρακολούθηση αυτή κάλυψε ένα κενό στις έρευνές μου για τις καρκινικές βιοπάθειες.

Αυτό το μωρό γεννήθηκε σ' ένα περιβάλλον, όπου η εκφραστική γλώσσα του οργανισμού χρησιμοποιείται και κατανοείται επαγγελματικά. Έτσι, ανησυχήσαμε πολύ που οι γονείς του ένωσαν ανήμποροι, όταν βρέθηκαν αντιμέτωποι με τη γλώσσα των χειρονομιών του μωρού. Είχαν την εντύπωση πως *τίποτα απολύτως δεν ήταν γνωστό για τη συγκινησιακή ζωή του νεογέννητου παιδιού. Οι συγκινησιακές ανάγκες του μωρού δεν ικανοποιούνται, φυσικά, με καθαρά μηχανικές φροντίδες, που παρέχονται σαν ανταπόκριση σε μια και μόνο μορφή επικοινωνίας, δηλαδή το κλάμα.* Αυτή η μια μορφή καλύπτει αναρίθμητες μεγάλες και μικρές ανάγκες, από το παράτριμμα μέχρι τους κωλικούς. Οι άλλοι τρόποι έκφρασης του μωρού δε βρίσκουν καμιά ανταπόκριση από το περιβάλλον.

Δε θα συζητήσω εδώ πέρα εκείνες τις βλαβερές μορφές φροντίδας των μωρών, που η σύγχρονη αγωγή τις έχει πια καταργήσει ή τις καταπολεμάει ακόμα: την αυστηρή κατανομή της τροφής και την απαράβατη τήρηση της προγραμματισμένης διατροφής του Πιρκέ· το αναγκαστικό τέντωμα των ποδιών με το σφιχτό φάσκιωμα· τη στέρηση του στήθους στη διάρκεια των πρώτων είκοσι τεσσάρων ωρών, πράγμα που γίνεται ακόμα σε πολλά νοσοκομεία· την υπερθέρμανση των παιδικών δωματίων· την καθιερωμένη μεταχείριση των μωρών στα μεγάλα ιδρύματα· την καθιερωμένη πρακτική να αφήνουν τα μωρά «να κλάψουν μέχρι να τους περάσει», κ.λπ. Παρόμοια καταναγκαστικά μέτρα

εκφράζουν την εχθρική στάση των γονέων και των γιατρών απέναντι στη ζωή. Αποτέλεσμά τους είναι η άμεση μεταγεννητική βλάβη της βιολογικής αυτορρύθμισης του οργανισμού, που δημιουργεί τη βάση για μια μεταγενέστερη βιοπάθεια, που στη συνέχεια παρερμηνεύεται σαν κληρονομική επιβάρυνση. Όλα αυτά είναι σήμερα γνωστά, παρ' όλο που δεν είχαν ακόμα καμιά επίδραση στην κοινή πρακτική που εφαρμόζεται στη φροντίδα του παιδιού.

Θα ήθελα να περιοριστώ εδώ σε μια συγκεκριμένη βλαβερή επιρροή στις πρώτες εβδομάδες της ζωής, που μέχρι σήμερα δεν είχε προσεχτεί: *την έλλειψη οργονοτικής επαφής, άμεσης σωματικής ή ψυχολογικής φύσης, ανάμεσα στο μωρό και το άτομο που το φροντίζει.* Η ικανότητα να καταλάβουμε τη γλώσσα της συγκινησιακής έκφρασης του μωρού, εξαρτάται άμεσα από τη στενότητα αυτής της επαφής: όσο πιο πλήρης είναι η οργονοτική επαφή, τόσο καλύτερη είναι η κατανόηση.

Τα πιο χαρακτηριστικά σημεία επαφής του σώματος του μωρού είναι το στόμα και ο λαιμός, που έχουν μεγάλη βιοενεργειακή φόρτιση. Αυτά τα σωματικά όργανα ζητούν άμεση ικανοποίηση. *Αν η θηλή της μητέρας αντιδρά στο θηλασμό από το μωρό με βιοφυσικά ομαλό τρόπο, με αισθήσεις ηδονής, θα ορθωθεί σημαντικά, και η οργονοτική διέγερση της θηλής θα γίνει ένα με την οργονοτική διέγερση του στόματος του μωρού, όπως ακριβώς στην ικανοποιητική οργασμικά σεξουαλική πράξη, όπου τα ανδρικά και γυναικεία σεξουαλικά όργανα φωταυγάζουν και συντήκονται οργονοτικά.* Και αυτό δεν είναι ούτε «ανώμαλο», ούτε «αηδιαστικό». Κάθε υγιής μητέρα βιώνει το θηλασμό ως ηδονή και αφήνεται σ' αυτόν.

Ωστόσο, στις εκατό γυναίκες, οι ογδόντα υποφέρουν από κολπική αναισθησία και ψυχρότητα. Και οι θηλές τους είναι, επίσης, ανοργονοτικές, δηλαδή «νεκρές». Αντιδρώντας στην αίσθηση της ηδονής, που φυσιολογικά θα έπρεπε να προκαλείται από το θηλασμό του μωρού, η μητέρα μπορεί να παρουσιάσει άγχος ή και απέχθεια. Γι' αυτό ακριβώς τόσες πολλές μητέρες δε θέλουν να θηλάζουν τα μωρά τους. Ακόμη, ένας μαστός που είναι ανοργονοτικός, λειτουργεί από φυσιολογική άποψη πολύ άσχημα: δηλαδή διαταράσσεται η παραγωγή του γάλατος. Έτσι, το διεγερμένο στόμα του μωρού συναντά είτε μια «νεκρή» θηλή, που δεν του δίνει καμιά ικανοποίηση, είτε τη μη -

διεγέρσιμη πλαστική θηλή του μπουκαλιού, στο οποίο το περιορίζει η μητέρα, εξ αιτίας της φοβίας της.

Η εξασθένηση της πρωτοπλασματικής λειτουργίας του στόματος, του λαιμού και των ώμων, που συναντάμε στις βιοπάθειες, δεν αφήνει την παραμικρή αμφιβολία ότι η σοβαρή βλάβη της οργονικότητας του κεφαλιού και των ώμων του μωρού οφείλεται σ' αυτές τις διαταραχές της μητέρας. Οι διαταραχές της ομιλίας, η απουσία συγκινησιακής έκφρασης, ο σπαστικός υστερικός εμετός, οι σπασμοί των μυών του λαιμού, οι διαταραχές της διατροφής, ο φόβος του φιλήματος, η κατάθλιψη, το τραύλισμα, η αλαλία, κ.λπ., είναι συνέπειες της κακής οργονοτικής λειτουργίας του στόματος και του λαιμού. Αυτά για την πρώτη φυσιολογική επαφή του μωρού με τον κόσμο.

Ας προχωρήσουμε τώρα στη συγκινησιακή επαφή, που καθορίζεται άμεσα από την οργονοτική επαφή. Το μωρό δε διαθέτει άλλα μέσα έκφρασης, εκτός από τις διάφορες μορφές κινήσεων (μορφασμούς, κινήσεις χεριών, ποδιών και κορμιού, έκφραση ματιών) και το κλάμα. Η μητέρα αντιλαμβάνεται τι εκφράζουν οι χειρονομίες του μωρού, πρώτα με την οργονοτική επαφή (με ψυχολογικούς όρους, με τον συνταυτισμό). Αν ο οργανισμός της είναι ελεύθερος και εκφραστικός, μπορεί και καταλαβαίνει το μωρό. Αν, όμως, είναι θωρακισμένη, χαρακτηριστικά άκαμπτη και συνεσταλμένη ή έχει οποιεσδήποτε αναστολές, δε θα μπορέσει να καταλάβει τη γλώσσα του μωρού, και έτσι η συγκινησιακή ανάπτυξη του παιδιού θα εκτεθεί σε μια σειρά βλαβερών επιρροών. Οι ανάγκες του μωρού μπορούν να ικανοποιούνται μόνο όταν οι εκδηλώσεις του γίνονται κατανοητές. Δεν είναι, όμως, πάντα εύκολο να ξέρουμε τι ακριβώς θέλει ένα μωρό.

Κάθε νεογέννητο παιδί έχει τη δική του ατομικότητα, το δικό του *συγκινησιακό κλειδί*, που πρέπει να το κατέχουμε, αν θέλουμε να κατανοήσουμε τις ατομικές συγκινησιακές αντιδράσεις του. Σ' αυτή την περίπτωση του άγχους πτώσης, εκείνο που χαρακτηρίζει την έκφραση του μωρού, ήταν το «σοβαρό βλέμμα» του. Αυτή η έκφραση του «βλέμματός» του είχε κιόλας αναπτυχθεί κιόλας ολοκληρωμένα, λίγα μόλις λεπτά μετά τη γέννηση· δηλαδή, τα μάτια του νεογέννητου ήταν ορθάνοιχτα και έδινε την εντύπωση πως «έβλεπε». Έπιασε αμέσως δυνατά το μαστό. Την πρώτη εβδομάδα δεν έκλαιγε πάρα πολύ. Τη δεύτερη εβδομάδα όμως, έκλαιγε συχνά, και κανείς από τους ανθρώπους

που το φρόντιζαν δεν ήταν σε θέση να καταλάβει τι το έκανε να κλαίει. Δεν έλεγε να ησιχάσει και συχνά είχα την εντύπωση πως το παιδί ήθελε κάτι πολύ συγκεκριμένο. Αλλά τι; Πέρασαν δυο εβδομάδες μέχρι να καταλάβω πως εκείνο που ήθελε ήταν η *σωματική επαφή*. Θα πρέπει να εξηγήσω αυτό το σημείο.

Στις λίγες ώρες που το παιδί ήταν ξύπνιο, τα μάτια του παρακολουθούσαν τις κόκκινες ελικοειδείς γραμμές που ήταν ζωγραφισμένες στον τοίχο του δωματίου του. Ήταν φανερό πως προτιμούσε το κόκκινο από το μπλε και το πράσινο. Η ματιά του μωρού έμενε πολύ περισσότερο στο κόκκινο, και το βλέμμα του έπαιρνε μια πολύ πιο έντονη έκφραση.

Στην ηλικία των δυο εβδομάδων, το μωρό ένιωσε την πρώτη του οργανική διέγερση στο στόμα. Έγινε την ώρα που θήλαζε: οι βολβοί των ματιών του γύρισαν προς τα πάνω και λοξά, το στόμα του άρχισε να τρεμουλιάζει, και η γλώσσα του να πάλλεται. Ύστερα οι συστολές εξαπλώθηκαν σ' ολόκληρο το πρόσωπο. Μετά από δέκα περίπου δευτερόλεπτα, υποχώρησαν και οι μυώνες του προσώπου χαλάρωσαν. Αυτή η διέγερση φάνηκε εντελώς φυσική στους γονείς, αλλά γνωρίζουμε από την πείρα μας ότι πολλοί γονείς θορυβούνται, όταν τα παιδιά τους δοκιμάζουν στοματικό οργασμό. Στις επόμενες τέσσερις εβδομάδες, αυτές οι σπασμωδικές κινήσεις παρουσιάστηκαν αρκετές φορές.

Στο τέλος της τρίτης εβδομάδας της ζωής του, το μωρό ένιωσε έντονο άγχος πτώσης, καθώς το μετέφεραν από το μάνιο του και το έβαλαν ανάσκελα πάνω σ' ένα τραπέζι. Δε φάνηκε αμέσως αν το άφησαν πάνω στο τραπέζι πάρα πολύ γρήγορα ή αν το κρώμα της επιδερμίδας του ήταν εκείνο που προκάλεσε το άγχος πτώσης. Όποια κι αν ήταν η αιτία, *το παιδί άρχισε να κλαίει γοερά, τέντωνε τα χέρια προς τα πίσω, σαν να ήθελε να στηριχτεί, προσπαθούσε να ανασηκώσει το κεφάλι του, τα μάτια του έδειχναν πραγματικό πανικό, και δεν μπορούσε να ησιχάσει.* Αναγκάστηκαν να το πάρουν στα χέρια. Αλλά μόλις προσπάθησαν να το ξαναφήσουν κάτω, το άγχος πτώσης εμφανίστηκε πάλι το ίδιο έντονα. Δεν ησιχάζε παρά μόνο όταν το έπαιρναν στα χέρια.

Στις επόμενες μέρες, η δεξιά του ωμοπλάτη και το χέρι ήταν τραβηγμένα προς τα πίσω, και είχαν λιγότερη κινητικότητα από το αριστερό χέρι. Η συστολή των μυώνων της δεξιάς ωμοπλάτης ήταν αρκετά ενδιάκριτη, και η σχέση της με το άγχος πτώσης

ήταν φανερή. Στη διάρκεια της προσβολής του άγχους, το παιδί είχε τραβήξει προς τα πίσω και τους δυο του ώμους, σαν να ήθελε να προφυλάξει τον εαυτό του από το πέσιμο. Αυτή η στάση των μυώνων επέμενε: δεν μπορούσαν να χαλαρώσουν ακόμα και όταν το παιδί δεν είχε άγχος.

Σ' αυτό το περιστατικό δίνω σήμερα μεγάλη σημασία. Μπορούμε, ωστόσο, να αποκλείσουμε τις παρακάτω ερμηνείες:

Δε θα μπορούσε να είναι θέμα γενετήσιου άγχους οργασμού, σαν κι αυτό που παρουσιάζεται μετά την εφηβεία. Ούτε και θα μπορούσε να είναι ορθολογικός φόβος, αφού ένα μωρό τριών εβδομάδων δεν έχει καμιά έννοια «πτώσης», «ύψους» ή «βάθους». Δε θα μπορούσε, επίσης, να είναι θέμα ψυχονευρωτικού άγχους πτώσης, αφού δεν υπάρχουν έννοιες πριν από την ανάπτυξη της γλώσσας των λέξεων, και δεν μπορεί να υπάρχει φοβία δίχως έννοιες.

Η ψυχαναλυτική ερμηνεία του «ενστικτώδους άγχους», που συνήθως δίνεται σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν είναι ικανοποιητική. Γιατί τότε θα έμπαινε το ερώτημα: Ποιο ένστικτο του Εγώ αποκρούστηκε; Σ' αυτή την ηλικία δεν υπάρχει ηθικό Εγώ και, σύμφωνα με την ψυχαναλυτική θεωρία, όπου δεν υπάρχει ηθική άμυνα, δεν μπορεί να υπάρχει ενστικτώδες άγχος. Δεν υπάρχει «Εγώ» για να «δώσει σήμα», με την αγχώδη προσβολή, για κάποια ενστικτική ώση.

Οι ρασιοναλιστικές, όπως και οι ψυχολογικές ερμηνείες, δεν προσφέρουν, επομένως καμιά απάντηση. Πώς είναι δυνατό, να παρουσιαστεί οξεία προσβολή άγχους σ' ένα μωρό που ούτε έχει συνείδηση του κινδύνου της πτώσης, ούτε μπορεί να δώσει κάποιο ενστικτώδες αμυντικό σήμα του Εγώ κατά του άγχους; Η προσφυγή στην έννοια ενός «αρχαϊκού, έμφυτου, ενστικτώδους άγχους» θα ήταν καθαρή οκνηρία και δε θα απόδειχνε απολύτως τίποτα. Η προσβολή άγχους είναι μια λειτουργική διαταραχή και δεν μπορεί να κατανοηθεί, παρά μόνο με βάση τις οργονοτικές σωματικές λειτουργίες.

Ας προσπαθήσουμε μια βιοφυσική ερμηνεία: Αν αποκλείσουμε το φόβο του κινδύνου και την άμυνα εναντίον ενός ενστίχτου, αυτό που απομένει είναι ο μηχανισμός του άγχους ηδονής του οργονοτικού συστήματος του σώματος, που λειτουργεί με το πρώτο κίολας σκίρτημα του πρωτοπλάσματος. Στο Psychischer Kontakt

und vegetative Strömung (1934)*, έπρεπε να υποθέσω ότι η *αίσθηση της πτώσης είναι ένα καθαρά βιοφυσικό γεγονός, που προκαλείται από τη γρήγορη απόσυρση της βιολογικής ενέργειας από την περιφέρεια στο νευροφυτικό κέντρο του οργανισμού. Είναι το ίδιο είδος κιναισθητικής αίσθησης των οργάνων που εμφανίζεται στην πραγματική πτώση, στον τρόμο, και όταν αναστέλλεται ξαφνικά η οργαστική διαστολή. Όπως έχω αποδείξει κλινικά, στις ρίζες του άγχους οργασμού βρίσκεται πάντα το άγχος πτώσης. Ο γρήγορος και μέγιστος παλμός του οργασμού βιώνεται σαν πτώση, αν δεν μπορεί να συνεχίσει την πορεία του απρόσκοπτα. Αντίθετα, η οργαστική συστολή που δεν αναστέλλεται δίνει στον άνθρωπο την αίσθηση ότι πετάει ή πλέει.*

*Η απόσυρση βιοενέργειας από την περιφέρεια του σώματος δηλώνει μια ανοργονία** των άκρων. Η ανοργονία των στηρικτικών οργάνων συνοδεύεται από απώλεια της αίσθησης της ισορροπίας.*

Το άγχος πτώσης, συνεπώς, δεν είναι ένα «ψυχικό μόρφωμα», αλλά απλώς η έκφραση της ξαφνικής ανοργονίας εκείνων των οργάνων που διατηρούν την ισορροπία του σώματος, αντισταθμίζοντας τη βαρύτητα. Είτε το άγχος πτώσης και η ανοργονία προκαλούνται από την ξαφνική προσβολή του άγχους οργασμού, είτε από πραγματική πτώση, ή από τρόμο, ο μηχανισμός παραμένει ο ίδιος: *απώλεια της περιφερικής πρωτοπλασματικής κινητικότητας, που συνοδεύεται από απώλεια της αίσθησης ισορροπίας, και της ίδιας της ισορροπίας. Η εμπειρία του άγχους είναι μια άμεση βιοφυσική αντίδραση στην ξαφνική συστολή του πρωτοπλασματικού συστήματος. Η οργονοτική συστολή, ωστόσο, συνδέεται με την απώλεια της πρωτοπλασματικής κινητικότητας της περιφέρειας και, γι' αυτό το λόγο, εκδηλώνεται σαν φόβος πτώσης.*

Δεν έχει μεγάλη σημασία αν η ακινητοποίηση συμβαίνει σαν αποτέλεσμα μιας δευτερογενούς ανάσχεσης της ηδονής ή μιας πρωτογενούς αγχώδους συστολής. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο: *η αίσθηση της πτώσης είναι η άμεση εσωτερική αντίληψη της κινητοποίησης της περιφέρειας του σώματος και της απώλειας της*

(*) Χαρακτηροφυσιολογία, κεφάλαιο XIII.

(**) Η έννοια της ανοργονίας περιλαμβάνει εκείνες τις βιοπαθητικές καταστάσεις που έχουν κοινή προέλευση συγκεκριμένα, μια ανάσχεση της πρωτοπλασματικής κινητικότητας. Βλ. π.χ.: *Η Βιοπάθεια του Καρκίνου*, κεφάλαιο IX.

ισορροπίας. Η ισορροπία του σώματος μέσα στο πεδίο βαρύτητας είναι, επομένως, μια λειτουργία του ολοκληρωμένου οργονοτικού παλμού στην περιφέρεια του οργονοτικού συστήματος.

Πρέπει, εδώ, να αναφέρω ένα περιστατικό που στηρίζει αυτή την ερμηνεία. Κάποιο γνωστό μου αγόρι είχε πιάσει ένα σκίουρο και τον κρατούσε στα χέρια του. Μου έκανε κατάπληξη το γεγονός ότι ο σκίουρος έμενε στα χέρια του ξεπνοημένος, χωρίς να παλεύει, χωρίς να δαγκώνει, χωρίς να κουνιέται καθόλου. Είχε παραλύσει εντελώς από την τρομάρα του, και περνούσε μια οξεία κρίση ανοργονίας. Ύστερα από λίγα λεπτά, το αγόρι άφησε το σκίουρο στο έδαφος. Στην αρχή έμεινε εκεί, σαν νεκρός, δηλαδή τελείως ακίνητος. Ύστερα προσπάθησε να σηκωθεί, αλλά έπεσε. Με φυσικούς όρους, δεν μπορούσε να αντισταθμίσει τη βαρύτητα. Προσπάθησε για δεκαπέντε περίπου λεπτά να σταθεί στα πόδια του, αλλά χωρίς επιτυχία. Και όμως, δεν ήταν χτυπημένος, γιατί αργότερα έτρεχε και σκαρφάλωνε μια χαρά. Η διαταραχή της αίσθησης ισορροπίας και οι συνεχείς πτώσεις προκάλεσαν αύξηση του άγχους και νέες πτώσεις. Για κάμποσα λεπτά, ο σκίουρος άρχισε να συσπάται, με ξαφνικές συστολές, τόσο ισχυρές που τιναζόταν 10-20 εκ. ψηλά στον αέρα. Τέλος, το ζώο συνήλθε από την κρίση, σύρθηκε σ' ένα θάμνο, και ξεκουράστηκε εκεί αρκετά, πριν το βάλει στα πόδια.

Ας ξαναγυρίσουμε τώρα στο μωρό μας. Είναι δυνατό να συναγάγουμε κάποια αιτία γι' αυτή την κρίση ανοργονίας; Νομίζω, ναι. *Τις πρώτες δυο περίπου εβδομάδες η οργονοτική επαφή της μητέρας με το μωρό ήταν κακή.* Το παιδί είχε προφανώς έντονες παρορμήσεις για σωματική επαφή, που δεν είχαν ικανοποιηθεί. Τότε παρουσιάστηκε ο στοματικός οργασμός, μια εντελώς φυσική εκφόρτιση της κορυφωμένης διέγερσης στην περιοχή του κεφαλιού και του λαιμού. Αυτό αύξησε ακόμα περισσότερο την ανάγκη της επαφής. Η έλλειψη επαφής οδήγησε σε μια συστολή, μια απόσυρση βιολογικής ενέργειας, σαν συνέπεια των μάταιων προσπαθειών για αποκατάσταση της επαφής. Αν θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε εδώ την ψυχολογική ορολογία, θα λέγαμε ότι το παιδί «παραιτήθηκε» («φρούδευση»). Ωστόσο, αυτό που έφερε την ανοργονία ήταν η «βιολογική παραίτηση», και έτσι εμφανίστηκε το άγχος πτώσης.

Οι προσπάθειές μου να υπερνικήσω το άγχος πτώσης τοιμωρού, στέφθηκαν από επιτυχία. Υποθέτοντας πως τα συμπερά-

σματά μου ήταν σωστά, έκρινα πως οι εξής τρεις διαδικασίες ήταν αναγκαίες:

1. *Έπρεπε να σηκώνουν το μωρό και να το κρατούν στα χέρια, όποτε έκλαιγε.* Αυτό βοήθησε, και το άγχος πτώσης έπαψε να υπάρχει ύστερα από τρεις εβδομάδες περίπου. Ο φόβος για τους ξένους είχε εμφανιστεί μαζί με το άγχος πτώσης. Πριν από την πρώτη προσβολή, το παιδί πήγαινε ευχαρίστως στα χέρια κάθε ξένου· μετά την προσβολή, έβαζε τα κλάματα φοβισμένο. Μια φορά είχε επίσης αντιδράσει με άγχος στην ξαφνική εμφάνιση ενός σκύλου.

2. *Οι ώμοι του, που ήταν καθηλωμένοι «προς τα πίσω», έπρεπε να σπρώχνονται μαλακά μπροστά, για να εξαλειφθεί αυτή η πρώτη προσβολή χαρακτηριστικής θωράκισης στους ώμους.* Το κατάφερα με παιχνίδια, γελώντας και βγάζοντας ήχους που άρεσαν στο παιδί. Αυτό συνεχίστηκε σε καθημερινή βάση για δυο περίπου μήνες, πάντοτε με τη μορφή παιχνιδιού.

3. *Το παιδί έπρεπε «να αφιθεί να πέσει» πραγματικά, για να συνηθίσει στην αίσθηση της πτώσης.* Το έπιανα από τις μασχάλες, το σήκωνα μαλακά, και ύστερα το χαμήλωνα, αργά στην αρχή, και μετά όλο και πιο γρήγορα. Στην αρχή αντέδρασε με κλάματα, αλλά σιγά-σιγά άρχισε να απολαμβάνει αυτές τις κινήσεις. Αυτό το σήκωμα και το πέσιμο γρήγορα το πήρε για παιχνίδι. Όποτε μπορούσε να σταθεί όρθιο, έκανε με τα πόδια του κινήσεις, σαν να ήθελε να «περπατήσει». Έγερνε πάνω στο στήθος μου και σήκωνε το κεφάλι για να με κοιτάξει. Τότε κατάλαβα. *Ήθελε να σκαρφαλώσει πάνω μου.* Κάποτε που έφτασε επάνω στο κεφάλι μου, έβγαλε μια χαρούμενη στριγκλιά. Στις εβδομάδες που ακολούθησαν το σκαρφάλωμα και το «πέσιμο» έγιναν το αγαπημένο του παιχνίδι.

Ευτυχώς, η πρώτη βιοπαθητική αντίδραση είχε ξεπεραστεί. Στους έξι επόμενους μήνες, δεν παρατηρήσαμε κανένα ίχνος άγχους πτώσης.

Η παρακολούθηση της ανάπτυξης αυτού του μωρού, σ' ένα χώρο που συνδέεται άμεσα με τη βιοπαθητική συρρίκνωση, έχει μεγάλη σημασία: *Εφ' όσον η καρκινωματική συρρίκνωση του οργανισμού των ενηλίκων έχει τις ρίζες της στη χρόνια συστολή και παραίτηση που εμφανίζονται από μικρή ηλικία, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η πρόληψη τη καρκινικής βιοπάθειας εξαρτάται από την*

αδιατάρακτη ανάπτυξη των ζωτικών παρορμήσεων στους πρώτους μήνες της ζωής.

Θα ήταν, αναμφίβολα, πολύ πιο εύκολο, και θα γινόμαστε πιο δημοφιλείς, αν μπορούσαμε να ανακαλύψουμε ένα φάρμακο κατά των καρκινικών διαδικασιών συρρίκνωσης, αλλά μια ποι αυτό δεν είναι δυνατό, δε μας μένει άλλη λύση παρά να συγκεντρώσουμε τις προσπάθειές μας στη *σεξοοικονομική ανατροφή του νεογέννητου μωρού*. Δε βλέπω καμιά άλλη διέξοδο, παρ' όλες τις σοβαρές κοινωνικές επιπλοκές που συνεπάγεται αυτός ο τρόπος δράσης.

Αρχίσαμε με τους μεγάλους, που δεν μπορούν να καταλάβουν την εκφραστική γλώσσα των νεογέννητων μωρών. Αυτή η έλλειψη κατανόησης είναι εκτεταμένη και αρκετά γενικευμένη. Οι γονείς του μωρού της περίπτωσης μας νόμιζαν πως έδειχναν μεγάλη κατανόηση, όταν άφηναν το νεογέννητο μωρό να αποφασίζει μόνο του πότε και πόσο θα φάει. Αλλά από την τέταρτη κιόλας εβδομάδα, παρατήρησαν πως το μωρό ήταν δυστυχισμένο, και αυτό εκδηλωνόταν με ένα επίμονο κλάμα. Στην αρχή δεν κατάλαβαν. Σιγά-σιγά όμως, άρχισαν να συνειδητοποιούν πως είναι τρομερά πληκτικό να μένει ξαπλωμένο και κουκουλωμένο τόσες ώρες, κάθε μέρα, μέσα σε μια κούνια με ψηλά τοιχώματα.

Η ζωντάνια του νεογέννητου μωρού απαιτεί ζωντάνια και από το περιβάλλον του. Τα μωρά προτιμούν τα ζωηρά χρώματα από τις γκριζες και μουντές αποχρώσεις, και τα κινούμενα από τα στατικά αντικείμενα. Αν το μωρό τοποθετηθεί μέσα στο καρτσάκι του, έτσι που τα τοιχώματά του να μην το εμποδίζουν να βλέπει έξω, και αν αφαιρεθεί το κάλυμμα, τότε μπορεί να βλέπει γύρω του χωρίς δυσκολία: θα δείξει ένα ζωηρό ενδιαφέρον για τους περαστικούς ανθρώπους, τα δέντρα, τους θάμνους, τους στύλους, τους τοίχους, κ.λπ.

Η έννοια του «αυτισμού του παιδιού», της «απόσυρσης στον εαυτό του», είναι το ίδιο λαθεμένη, όσο και διαδεδομένη. Ο αυτισμός του μωρού είναι ένα δημιουργημά της συμπεριφοράς των μεγάλων. Προκαλείται από την αυστηρή απομόνωση του μωρού, από τη χαρακτηριστική θωράκιση των μεγάλων που είναι υπεύθυνοι για τη φροντίδα του, και από τους θεωρητικούς της ανατροφής των παιδιών. Όταν εφαρμόζονται άκαμπτοι κανόνες και επίπλαστη συμπεριφορά αντί για ζωντάνια και

ζεστασιά, είναι επόμενο το μωρό να μην αναδυθεί από τον εαυτό του ή να το κάνει με πολύ μεγάλη δυσκολία.

Είναι αλήθεια πως τα μωρά σήμερα είναι πολύ ήσυχα και αποσυρμένα στον εαυτό τους. Η λόρδωση και η αγχώδης νεύρωση είναι άραγε πράγματα φυσικά, μόνο και μόνο επειδή είναι τόσο κοινά; Όσο ακόμα οι γονείς, οι γιατροί και οι παιδαγωγοί θα αντιμετωπίζουν τα μωρά με ψεύτικη, αλύγιστη συμπεριφορά, άκαμπτες απόψεις, συγκαταβατικότητα και αυστηρότητα, αντί να έχουν μαζί τους οργανοτική επαφή, τα μωρά θα εξακολουθούν να είναι σιωπηλά, αποσυρμένα, απαθή, «αυτιστικά», «παράξενα», και αργότερα, «μικρά αγρίμια», που οι καλλιεργημένοι άνθρωποι θα νιώθουν υποχρεωμένοι να «δαμάσουν».

Ο κόσμος αυτός δε θα αλλάξει, όσα κι αν λένε οι πολιτικοί, αν οι μεγάλοι δεν προσπαθήσουν να εμποδίσουν τη δική τους έλλειψη ζωντανίας να επηρεάσει το πρωτοπλασματικό σύστημα του μωρού, όσο είναι ακόμα αλώβητο.

Το μωρό δεν ανταποκρίνεται με καμιά εκφραστική κίνηση στα «μωρουδίστικα» γλυκόλογα ή στην αυστηρή γλώσσα των μεγάλων. *Ανταποκρίνεται μόνο στον τονισμό και την ένταση της φωνής, δηλαδή σε μια γλώσσα που αναφέρεται στη δική του.* Ένα μωρό λίγων μόλις εβδομάδων, μπορεί να το κάνει κανείς να λάμπει από ευχαρίστηση και να αντιδρά ζωηρά, μιλώντας του με τους δικούς του λαρυγγισμούς και κάνοντας τις δικές του κινήσεις, και κυρίως, διατηρώντας μια ζωντανή επαφή μαζί του. Η επίπλαστη συμπεριφορά των μεγάλων σπρώχνει αναπόφευκτα το παιδί να κλειστεί στον εαυτό του. Σ' αυτό το συγκεκριμένο θέμα, οι εννενήντα στους εκατό μεγάλους έχουν απόλυτη άγνοια, και γι' αυτό δημιουργούνται καθημερινά βιοπαθητικές καταστάσεις.

Οι ανεπάρκειες των εσωτερικών εκκρίσεων και των ενζυμικών λειτουργιών είναι *αποτελέσματα και συμπτώματα*, και όχι αιτίες των ασθενειών του βιοσυστήματος. Αυτό πρέπει να είναι σωστό, εφ' όσον η μηχανιστική-χημική άποψη της βιολογίας είναι λαθεμένη — και είναι λαθεμένη. Απόδειξη γι' αυτό είναι η άθλια κατάσταση της υγείας των ανθρώπων αυτού του πλανήτη.

Ο φρικτός τρόπος που οι Ινδοί, οι Γιαπωνέζοι και πολλοί άλλοι αυταρχικοί Ασιάτες ανατρέφουν τα μικρά παιδιά, δε θα έπρεπε να μας εκπλήσσει τόσο πολύ. Εμείς εδώ, στην «πολιτι-

σμένη» Δύση, δεν είμαστε και πολύ καλύτεροι. Στο μόνο που διαφέρουμε είναι οι μέθοδοι που «δαμάζουμε τα μικρά αγρίμια». Η γεροντοκοριστική νοοτροπία, που δεν ανέχεται τίποτα ζωντανό, δεν είναι παρά το ίδιο πράγμα. Σε είκοσι ή πενήντα χρόνια από τώρα, θα είναι πια αυτονόητο ότι οι άνθρωποι που θα φροντίζουν τα παιδιά, πρέπει να έχουν οι ίδιοι ερωτική εμπειρία, και ο οργανισμός τους πρέπει να έχει νιώσει την οργαστική αίσθηση και σύσπαση, πριν προσπαθήσει να την αναγνωρίσει στο μικρό παιδί. Γνωρίζω πολύ καλά, πόσο αποκρουστικό μπορεί να ακούγεται αυτό σήμερα σε μερικά αυτιά, όμως η καθημερινή πείρα δεν παύει να επαληθεύει ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος, για την ανάπτυξη του παιδιού είναι οι οργαστικά ανίκανοι παιδαγωγοί.

Ο λεγόμενος αυτισμός του μικρού παιδιού - η ακινησία του, η ωχρότητά του, και το κλείσιμο στον εαυτό του - είναι ένα δημιουργήμα της ανατροφής, ένα προϊόν της συνολικής κοινωνικής μας αθλιότητας. Το ίδιο θα λέμε πολύ σύντομα και για τη διάρροια, την αναιμία, κ.λπ., όσο παρατραβηγμένο κι αν φαίνεται αυτό. Αν η εντερική λειτουργία είναι από τη φύση της νευροφυτική, και πραγματικά είναι, τότε η κακή συγκινησιακή (οργονο-βιοφυσική) ανάπτυξη του παιδιού θα πρέπει να παίζει αποφασιστικό ρόλο και στη διάρροια, την ωχρότητα, την αναιμία, κ.λπ. Στην πραγματικότητα, δεν έχει νόημα να μιλάμε για «κοινωνική αθλιότητα», γιατί σε τελική ανάλυση αυτή η κοινωνική αθλιότητα δεν είναι παρά το αποτέλεσμα ενός κόσμου αποχαυνωμένων ανθρώπινων ζώων, ενός κόσμου όπου πάντα υπάρχουν αρκετά χρήματα για πολέμους, αλλά ποτέ δεν περισσεύουν για τη διασφάλιση της προστασίας της ζωής. Αυτό συμβαίνει γιατί τα αποχαυνωμένα, άκαμπτα ανθρώπινα όντα δεν καταλαβαίνουν καθόλου, ότι είναι ζωντανό, αλλά, στην ουσία, το φοβούνται. Δεν υπάρχει κοινωνική αθλιότητα που να μπορεί να συγκριθεί με την αθλιότητα των μωρών που έχουν βιοπαθητικούς γονείς.

Μια διαδεδομένη παρανόηση είναι ότι το πιάσιμο, το μπουσούλισμα, το περπάτημα, και άλλες τέτοιες λειτουργίες εμφανίζονται ξαφνικά κάποια μέρα, όταν ένα παιδί αρχίζει να πιάνει, να μπουσοιλάει ή να περπατάει, σε μια ορισμένη ηλικία κάθε φορά. Απορώ πώς οι παιδίατροι δεν έφτιαζαν ακόμα κάποιο πρόγραμμα για το πόσα βήματα πρέπει να κάνει την ημέρα ένα παιδί, με τον ίδιο τρόπο που καθώρισαν τον αριθμό των θερμί-

δων που πρέπει να καταναλώνει καθημερινά. Μια ζωντανή θηλή που έχει ερωτογένεια και η ζεστή επαφή με τη μητέρα, επιδρούν στη διέγερση της πέψης και της συνολικής σωματικής λειτουργίας του νεογέννητου πολύ πιο αποτελεσματικά από οποιαδήποτε συνταγή φαρμάκων. Στα τεχνητά προϊόντα της παθολογικής παιδαγωγικής δεν μπορούν να παρατηρηθούν φυσικές διαδικασίες: μπορούν να παρατηρηθούν μόνο μέσα σε ένα ζεστό και γεμάτο κατανόηση περιβάλλον με το οποίο βρίσκεται σε επαφή το παιδί. Για να είναι σωστές οι επιστημονικές προτάσεις των παιδαγωγών για τα παιδιά, πρέπει πρώτα να αποκτήσουν οι ίδιοι σεξουαλική υγεία. Κατά τη γνώμη μου, κάθε πρόταση πρέπει να κρίνεται, και αναμφίβολα κάποτε θα κρίνεται, *σύμφωνα με τη χαρακτηροδομή του ανθρώπου που την κάνει*, όπως ακριβώς ένα βιβλίο κρίνεται από τη λεπτότητα του ύφους ή ένας χειρουργός από την επιδεξιότητα των χεριών του.

Πρώτα πρέπει να σχηματιστεί ένα πλαίσιο σωστών παρατηρήσεων. Αν υπάρχει οργονοτική επαφή, τότε μπορούμε να δούμε τις διάφορες λειτουργίες να εκδηλώνονται στο μωρό πολύ πριν αποκτήσουν ένα «σκοπό». Το μάτι, για παράδειγμα, παρακολουθεί ένα χέρι που κινείται. Η κίνηση που κάνει το χέρι όταν κλείνει, αναπτύσσεται πολύ πριν το μωρό κρατήσει κάποιο αντικείμενο, και δεν έχει καμιά σχέση με τα μηχανικά «αντανεκλαστικά του πιασίματος». *Το σκόπιμο πιάσιμο αναπτύσσεται βαθμιαία, με τη συγχώνευση πολλών λειτουργιών, δηλαδή με το συντονισμό των κινήσεων των οργάνων, που πρώτα ήταν ασυντόνιστα.* Το σκόπιμο κοίταγμα, για παράδειγμα, εγκαθίσταται όταν το μάτι έρχεται σε επαφή με μια κίνηση στο περιβάλλον που προκαλεί ηδονή. Από τη στιγμή που θα ολοκληρωθεί η λειτουργία, που έχει γίνει κιόλας πολύπλοκη, αναζητά νέα αντικείμενα ηδονής για να προσηλωθεί.

Τα ερεθίσματα απάρεσκειας προκαλούν συστολή και δεν αναπτύσσουν την πράξη της όρασης. Το υπερβολικό ποσό άγχους και απάρεσκειας που βιώνουν τα μωρά μας, οδηγεί αργότερα στα «ανέκφραστα μάτια», στη «μυωπία», στην περιστολή των κινήσεων των βλεφάρων και, μαζί μ' αυτή, στη «νεκρή» έκφραση των ματιών.

Μπροστά σ' αυτά τα δεδομένα, ποια είναι η θέση της μηχανιστικής παρανόησης, ότι «η όραση είναι η ανταπόκριση του αμφιβληστροειδή σε μια ακτίνα φωτός»: Και βέβαια είναι, όμως

η αντίδραση του αμφιβληστροειδή δεν είναι παρά ένας φορέας, ένα μέσο της όρασης. *Μήπως ο χορός ενός παιδιού είναι «μόνο» η επαφή των ποδιών του με το πάτωμα ή «μόνο» μια συγκεκριμένη ακολουθία μυικών συστολών;* Η κενότητα όλων των μηχανιστικών ερμηνειών της ζωής αποκαλύπτεται εδώ πολύ καθαρά.

Αλλιώς σε κοιτάει ένα παιδί όταν του χαμογελάς, και αλλιώς όταν το αγριοκοιτάς. *Το αποφασιστικό στοιχείο είναι, λοιπόν, η κινητική έκφραση του πρωτοπλάσματος, και όχι οι ιδιαίτερες αντιδράσεις, οι μυικές συστολές, τα ερεθίσματα, κ.λπ.* Η ακτίνα φωτός πέφτει πάντα στον αμφιβληστροειδή και με την ίδια διαδικασία συγκεκριμένων μηκών κύματος. Και όμως το μάτι του μωρού μπορεί να λάμπει ή να είναι ανέκφραστο ανάλογα με την *αιμάτωση των ιστών*, που αυξάνεται από την ηδονή και αναστέλλεται από το άγχος.

Ένα άτομο που έχει μια καλή επαφή με το μωρό, μπορεί να ενθαρρύνει τις λειτουργίες του. Όποτε πλησίαζα κοντά το μωρό, που ήταν ξαπλωμένο, κουνούσε τα πόδια του σαν να ήθελε να μου δείξει την επιθυμία του να «περπατήσει». Σε ηλικία τρισημίσι μηνών, το αγοράκι γινόταν εκστατικό όταν το έπιανα στα χέρια μου και το άφηνα να ακουμπάει ρυθμικά τα πόδια του στο πάτωμα και να «περπατάει». Κοιτούσε συνέχεια στους τοίχους και στο ταβάνι, για να πειστεί πως πραγματικά μετακινιόταν, δηλαδή πως τα αντικείμενα περνούσαν πλάι του.

Τα μικρά παιδιά περνούν μια φάση ανάπτυξης που χαρακτηρίζεται από μια ζωνή δραστηριότητα των φωνητικών μυώνων. Η χαρά που απολαμβάνει το μωρό από τις δυνατές φωνές (το κλάμα, τα στριγκλίσματα και διάφορους άλλους ήχους) θεωρείται από πολλούς γονείς σαν παθολογική επιθετικότητα. Έτσι, μαλώνουν τα παιδιά να μην ουρλιάζουν, να κάθονται «ήσυχα», κ.λπ. Οι ώσεις του μηχανισμού της φωνής αναστέλλονται, οι μύες του αποκτούν μια χρόνια συστολή, και το παιδί γίνεται ήσυχος, «καλοαναθρεμμένο» και κλεισμένο στον εαυτό του. Τα αποτελέσματα αυτής της λαθεμένης μεταχείρισης εκδηλώνονται με διαταραχές διατροφής, γενική απάθεια, ωχρότητα του προσώπου, κ.λπ. Έτσι φαίνεται πως προκαλούνται οι διαταραχές της ομιλίας και η καθυστέρηση στην ανάπτυξη της. Τα αποτελέσματα μιας τέτοιας λαθεμένης μεταχείρισης τα βλέπουμε στους ενήλικες με τη μορφή σπασμών του λάρυγγα. Η αυτόματη σίσφιξη της γλωττίδας και των κατώτερων μυώνων

του λάρυγγα, με την επακόλουθη αναστολή των επιθετικών ώσεων του κεφαλιού και του λαιμού, φαίνεται ιδιαίτερα χαρακτηριστική. Η κλινική πείρα μάς έχει διδάξει πως πρέπει να αφήνουμε τα μικρά παιδιά να «ξελαρυγγιάζονται», όταν οι φωνές τους προκαλούνται από ηδονικά ερεθίσματα. Αυτό μπορεί να είναι δυσάρεστο για μερικούς γονείς, όμως τα ζητήματα της παιδαγωγικής πρέπει να αποφασίζονται αποκλειστικά με βάση τα συμφέροντα του παιδιού, και όχι των μεγάλων.

Θέλω να ξεκαθαρίσω πως, την προέλευση των διαδικασιών της βιοπαθητικής συρρίκνωσης, τη βλέπω στην *εξάρτηση των ψυχικών και φυσικοχημικών λειτουργιών από τη βιοσυγκινησιακή δραστηριότητα του οργανισμού στην αρχή της ανάπτυξής του*. Εδώ, και μόνο εδώ θα βρεθούν τα μέσα για την πρόληψη αυτής της διαδικασίας, και όχι στα φάρμακα ή στις πολιτιστικές θεωρίες της μετουσίωσης.

Έχω ήδη τονίσει την εξάρτηση των ψυχοσωματικών λειτουργιών από τις βιοενεργειακές λειτουργίες του πρωτοπλασματικού παλμού. *Η ζωντανή παλμική δραστηριότητα, από την πρώτη κιόλας στιγμή της γέννησης, είναι το μόνο δυνατό μέσο για την πρόληψη της χρόνιας συστολής και της πρόωρης συρρίκνωσης.*

Ο βιοενεργειακός παλμός είναι μια λειτουργία απόλυτα εξαρτημένη από τον ερεθισμό και την επαφή με το περιβάλλον. Η χαρακτηριστική των γονέων αποτελεί ένα αποφασιστικό μέρος αυτού του περιβάλλοντος, και ιδιαίτερα αυτή της μητέρας, *που είναι η ίδια το περιβάλλον, από τη στιγμή που θα σχηματιστεί το έμβρυο μέχρι τη στιγμή της γέννησης.*

Θα ήθελα τώρα να συζητήσουμε μερικές γνώσεις που έχουμε για την *προγεννητική* ανάπτυξη του οργανισμού. Δεν είναι πάρα πολλές, ούτε αποφασιστικές. Έχουμε ακόμα να μάθουμε πολλά, πριν μπορέσουμε να εμβαθύνουμε στο σκοτεινό πρόβλημα της κληρονομικότητας. Όμως οι σημειώσεις που ακολουθούν — και που δεν είναι τίποτα παραπάνω από σημειώσεις — είναι μια αρχή που μπορεί να οδηγήσει σε παραπέρα πρακτικές γνώσεις.

Αν η προσβολή από τη βιοπαθητική συρρίκνωση μπορεί να τοποθετηθεί στο εμβρυακό στάδιο ανάπτυξης, τότε γεννιέται το ερώτημα πώς επιδρά πάνω στο έμβρυο η οργονικότητα [βιονεργειακή κατάσταση] του οργανισμού της μητέρας, και ιδιαίτερα των γεννητικών οργάνων της.

Οι συστολές του εμβρύου της κότας, που έχουν κινηματογρα-

φηθεί, επιβεβαιώνουν την κλινική-παλμική φύση της εμβρυακής ανάπτυξης. Η ζωτικότητα ενός εμβρύου εκδηλώνεται μ' αυτές τις συστολές. Η κυστοειδής μορφή δείχνει ότι συμβαίνουν κι εδώ οι ίδιες τυπικές βιονεργειακές λειτουργίες της πρωτοπλασματικής προεκβολής, που μπορούν να μελετηθούν καλύτερα σε μια αμοιβάδα. Πρέπει να υποθέσουμε ότι η μήτρα παρέχει στο έμβρυο ένα πολύ πιο ευνοϊκό περιβάλλον, όταν μπορεί να συστέλλεται ελεύθερα, παρά όταν είναι σπαστική και ανοργονοτική. Όταν η μήτρα είναι οργονοτικά ζωντανή, η κυκλοφορία του αίματος και των σωματικών υγρών είναι πιο ολοκληρωμένη, κάνοντας τον ενεργειακό μεταβολισμό πιο αποτελεσματικό. *Ακόμη, η ικανότητα φόρτισης των μητρικών ιστών μεταδίδεται και στο έμβρυο, και αυτός είναι, τελικά, ο λειτουργικός ρόλος της βλεννογόνου της μήτρας.*

Μπορούμε, επομένως, εύκολα να καταλάβουμε, γιατί τα παιδιά των ανίκανων οργανισμών γυναικών είναι τόσο πολύ πιο ζωντανά από τα παιδιά των ψυχρών, θωρακισμένων γυναικών — ένας ισχυρισμός που εύκολα μπορεί να επιβεβαιωθεί. Η λεγόμενη ιδιοσυγκρασιακή κληρονομικότητα, σε μεγάλο βαθμό, δεν είναι τίποτε άλλο από την επίδραση του μητρικού ιστού στο έμβρυο. Από αυτή την άποψη, μπορούμε να κατανοήσουμε για πρώτη φορά ένα μέρος του προβλήματος της «κληρονομικότητας του χαρακτήρα». Αφού οι συγκινησιακές λειτουργίες καθορίζονται από τις οργονοτικές ενεργειακές λειτουργίες, είναι ευνόητο ότι ο χαρακτήρας δεν είναι αρχικά παρά ζήτημα βαθμού ενεργειακής δραστηριότητας. Με άλλα λόγια, η *ιδιοσυγκρασία είναι μια έκφραση της ποσότητας της παλμικής δραστηριότητας του οργονοτικού συστήματος του σώματος.*

Ο «κληρονομικός παράγοντας» θα μπορούσε έτσι να γίνει προστιτός, κατ' αρχήν, σαν ένας ποσοτικός ενεργειακός παράγοντας. Και είναι πολύ λογικό, ένα σύστημα πλούσιο σε ενέργεια, να υποκύπτει πιο δύσκολα από ένα άλλο φτωχό σε ενέργεια. Είναι λοιπόν δικαιολογημένο το συμπέρασμα, ότι το ενεργειακό επίπεδο ενός εμβρύου καθορίζεται από το ενεργειακό επίπεδο των γεννητικών οργάνων της μητέρας. Ποσοτικά, η ενεργειακή ανεπάρκεια μπορεί να θεωρηθεί σαν μείωση της οργονοτικότητας, και λειτουργικά, σαν μειωμένη παλμική δραστηριότητα του πρωτοπλάσματος. Η μείωση του πρωτοπλασματικού παλμού του εμβρύου είναι πολύ πιθανό να προκαλέσει δευτερογενή ανοργονία. Γι'

αυτό, δεν μπορούμε να υποθέσουμε αυτόματα ότι το έμβρυο ήταν από την αρχή ανοργονοτικό, έστω και αν η μητέρα είχε μειωμένο οργονοενεργειακό μεταβολισμό. Πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο ενδεχόμενα: η εσωτερική ανοργονία του εμβρύου, και η ανοργονία που προκύπτει από το γεννητικό μηχανισμό της μητέρας.

Ας παρακολουθήσουμε τις προεκτάσεις αυτής της σκέψης ακόμα παραπέρα. Φυσικά, ό,τι φαίνεται εδώ ακαθόριστο, θα διορθωθεί και θα ενισχυθεί με συγκεκριμένες παρατηρήσεις.

Στη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης των γονέων, το έμβρυο συμμετέχει στις οργαστικές συστολές της μήτρας. Οι φυσιολογικές-ανατομικές συνθήκες είναι τέτοιες, που δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά. Επίσης, συμβαίνουν στο έμβρυο αναπτυξιακές συστολές που, από βιοενεργειακή άποψη, δεν μπορούν να διακριθούν από τις συστολές που προκαλεί ο οργασμός της μητέρας. Μετά τη γέννηση, το νεογένητο μωρό δοκιμάζει ανεξάρτητες οργαστικές συστολές, στην αρχή, κυρίως στην περιοχή του κεφαλιού και του λαιμού. Αν ο οργανισμός της γυναίκας είχε υψηλή οργονικότητα πριν από την εγκυμοσύνη, τότε οι βιοενεργειακές συνθήκες για την οργονικότητα του εμβρύου είναι ευνοϊκές. Αυτές οι συνθήκες τροποποιούνται μετά τη γέννηση από τη γενετήσια δομή των γονέων, που συνεχίζει στο χώρο της ψυχικής ανάπτυξης ό,τι δημιούργησε η βιοενεργειακή λειτουργία στο έμβρυο.

Καθώς η υψηλή οργονικότητα οδηγεί σε ισχυρή διασταλτική, ενστικτική δραστηριότητα, η ανοργονία προλαμβάνεται. Έτσι μειώνονται οι πιθανότητες να σχηματιστεί το *anlage* της καρκινωματικής συρρικνωτικής βιοπάθειας ή της ανοργονίας, χωρίς όμως να είναι εντελώς αδύνατο. Οι καταστροφικές επιδράσεις της κατοπινής ζωής μπορούν να εξαναγκάσουν ακόμα και τον πιο ζωντανό οργανισμό σε παραίτηση και συρρίκνωση.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στο νεογένητο μωρό μας. Από τον πέμπτο μήνα της κύησης και πέρα, οι κινήσεις του παιδιού ήταν ασυνήθιστα ζωηρές, τόσο που πολλές φορές η μητέρα ένιωθε πόνο. Ο μαιευτήρας παρατήρησε πως οι καρδιακοί παλμοί του παιδιού ήταν επίσης ασυνήθιστα δυνατοί. Ο τοκετός ήταν δύσκολος (πρώτη εγκυμοσύνη με πρόωρη ρήξη του θυλακίου και εικοσιτετράωρες ωδίνες). Δεν υπήρξε, ωστόσο, περίπτωση ασφυξίας κατά τη γέννηση. Σε όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης,

το αίμα της μητέρας παρέμεινε οργονοτικά ισχυρό και απαλλαγμένο από βάκιλλους-Τ*.

Ας ανακεφαλαιώσουμε: Οι βιοκοινωνικές προϋποθέσεις για υψηλή ενδομήτρια οργονοκότητα του παιδιού είναι η υψηλή οργονοκότητα και οργαστική ικανότητα των γονέων, η απουσία ανοργονίας της μητέρας, και η απουσία βακίλλων-Τ και υπερβολικής ποσότητας διοξειδίου του άνθρακα στο αίμα της μητέρας.

Αντίθετα, η χαμηλή οργονοκότητα και οργαστική ικανότητα των γονέων, η ανοργονία της μητέρας, οι διαταραχές της εσωτερικής αναπνοής των ιστών, η ύπαρξη βακίλλων-Τ στο αίμα της μητέρας, η υποοργονία του αίματος, και η μυϊκή θωράκιση, προκαλούν όλα μαζί τις λειτουργικές διαταραχές που σήμερα αναγνωρίζονται ως πιθανές αιτίες της κατοπινής ανοργονίας του παιδιού.

Η μηχανιστική-μυστικιστική θεωρία της κληρονομικότητας χάνει έτσι ακόμα περισσότερο έδαφος προς όφελος της λειτουργικής παθολογίας. Το πρόβλημα δεν είναι πια μια ανεξέλεγκτη «κληρονομική εμβρυακή βλάβη που προδιαθέτει» το παιδί σε «κληρονομικό καρκίνο». Αντίθετα, έχουμε να κάνουμε με μεταβλητές ζωικές λειτουργίες, με ενεργειακές ποσότητες, και διαταραχές του παλμού. Αυτές οι διαταραχές δημιουργούν πραγματικά μια τάση για ανοργονία, αλλά αυτή η τάση δεν αναπτύσσεται οπωσδήποτε, αν ευνοϊκές περιστάσεις πετύχουν να ξεριζώσουν την αρχική βλάβη. Ο ζωντανός οργανισμός είναι πολύ προσαρμοσμένος, τόσο στις κακές, όσο και στις καλές συνθήκες ζωής.

Το διάστημα από το σχηματισμό του εμβρύου μέχρι το τέλος περίπου του πρώτου χρόνου της ζωής είναι για την οργονοκή βιοφυσική η αποφασιστική περίοδος κατά την οποία «συστήνεται το οργονοτικό σύστημα λειτουργίας». Αυτή η σύσταση, θεωρούμενη σε σχέση με την οργονοκότητα και την παλμική ικανότητα των ιστών, καθορίζει το βαθμό δραστηριότητας των πρωτοπλασματικών ώσεων.

Το τέλος της εμβρυακής ανάπτυξης δεν πρέπει να τοποθετείται στη γέννηση, αλλά στην ηλικία των δέκα-δώδεκα μηνών, όταν όλες οι βιολογικές λειτουργίες έχουν πια συγχωνευτεί σε ένα ενιαίο, συντονισμένο βιοσύστημα. Αυτό το χρονικό μεσοδιάστημα είναι αποφασιστικό για την κατοπινή βιοενεργειακή

(*) Οι βάκιλλοι -Τ είναι μικροσκοπικώς παρατηρήσιμα σώματα που αναπτύσσονται από τον εκφυλισμό και την αποσύνθεση της ζωντανής και μη-ζωντανής πρωτεΐνης. Βλέπε: *Η Βιοπάθεια του Καρκίνου*.

λειτουργία. Η κρίσιμη περίοδος για την ψυχική ανάπτυξη είναι περίπου το διάστημα από τον τρίτο μέχρι τον πέμπτο χρόνο της ζωής. Το αποτέλεσμα της είναι βαθιά επηρεασμένο από την εξέλιξη της προηγούμενης βιοφυσικής περιόδου. Σ' αυτήν ακριβώς την προηγούμενη περίοδο βρίσκεται η λύση του αινίγματος ότι, μετά τη θεραπεία, ακόμα και όταν έχουν εξαλειφθεί όλοι οι παθογόνοι μηχανισμοί, εξακολουθεί πάντα να παραμένει κάτι απρόσιτο, μια απαρέγκλιτη κατάπτωση της ζωικής δραστηριότητας, μια στασιμότητα του οργανισμού, μια υπερευαίσθησία, με λίγα λόγια, αυτό που η κλασική ψυχιατρική λέει σι νήθως «έμφυτη προδιάθεση».

Πολλά πράγματα παραμένουν σκοτεινά γύρω από το άγχος πτώσης και την ανοργονία. Τόσο το άγχος, όσο και ο θυμός, δεν αποτελούν παθολογικές εκδηλώσεις του ζωικού συστήματος. Είναι φυσικό να νιώθει φόβο ένα παιδί όταν πέφτει ή όταν του ρίχνεται ένας σκύλος, όπως είναι επίσης φυσικό να θυμώνει ένα μωρό όταν δεν ικανοποιούνται οι ανάγκες του. Όμως το άγχος πτώσης είναι κάτι παραπάνω από φόβος μπροστά στον κίνδυνο. Μπορεί να εμφανιστεί πολύ πριν παρουσιαστεί συνείδηση του κινδύνου· έχει σχέση με μια σειρά από γρήγορες συστολές του ζωικού μηχανισμού και, στην πραγματικότητα, προκαλείται από αυτές τις συστολές. Όπως ακριβώς η πραγματική πτώση προκαλεί βιολογική συστολή, έτσι και η συστολή προκαλεί την αίσθηση της πτώσης. Μπορούμε, επομένως, να καταλάβουμε, γιατί μια συστολή που συμβαίνει στη διάρκεια της διαδικασίας της οργαστικής *διαστολής* προκαλεί άγχος πτώσης. Όπως μπορούμε να καταλάβουμε και γιατί παρουσιάζεται το άγχος πτώσης, όταν διαπερνάται η μυική θωράκιση και γίνονται αισθητά τα πρώτα πρωτοπλασματικά ρεύματα. *Μια συστολή που συμβαίνει στη διάρκεια της πρωτοπλασματικής διαστολής, διαταράσσει την αίσθηση της ισορροπίας.* Υπάρχει όμως κάτι που παραμένει ανεξήγητο. Ας προσπαθήσουμε να το εντοπίσουμε, έστω κι αν δεν είμαστε σε θέση να το εξηγήσουμε.

Μια βασική λειτουργία του ζωντανού οργανοτικού συστήματος είναι ότι αντιτίθεται και υπερνικά την έλξη της γης. Ο νεκρός μίσχος ενός φυτού υπόκειται απόλυτα στη δύναμη της βαρύτητας, ενώ ο ζωντανός μίσχος αναπτύσσεται προς μια κατεύθυνση που είναι *αντίθετη* στη δύναμη της βαρύτητας. (Αυτό το φαινόμενο δεν μπορεί, φυσικά, να οφείλεται απλώς στις

διαδικασίες της μηχανικής έντασης, αφού ο μίσχος, όταν είναι νεκρός, παραμένει στο έδαφος και δε σηκώνεται ούτε όταν απορροφήσει νερό). Το πέταγμα των πουλιών εξαρτάται από το ξεπέρασμα της δύναμης της βαρύτητας. Η όρθια στάση του ανθρώπου απαιτεί ένα τεράστιο βαθμό ισορροπίας *αντίθετα* στη δύναμη της βαρύτητας. Γνωρίζουμε ότι αυτή η ισορροπία ανατρέπεται, όταν η ενότητα των σωματοκινητικών λειτουργιών διαταράσσεται κατά κάποιο τρόπο. Αυτή η κινητική διαταραχή μπορεί να είναι καθαρά μηχανική, όπως ένας τραυματισμός των ποδιών ή η φθίση των ιστών, αλλά μπορεί να είναι και *λειτουργική*. Η ανοργονία ολόκληρου του σώματος ή βασικών οργάνων το σώματος σημαίνει μια διαταραχή της ικανότητας ισορροπίας και, επομένως, μια τάση για πτώση και το αντίστοιχο άγχος πτώσης. Η διαδικασία είναι μέχρι εδώ ξεκάθαρη. Όμως, η εκδήλωση άγχους πτώσης σε ένα μωρό τριών εβδομάδων (που τώρα γνωρίζουμε ότι προκλήθηκε από το κρύωμα της επιδερμίδας μετά από ένα μπάνιο) παραμένει ένα μυστήριο. Υπάρχει, βέβαια, η λειτουργία των γρήγορων αγγειοσυστολών, δεν υπάρχει όμως η *εμπειρία* της πτώσης. Από πού προέρχεται, λοιπόν, η *έκφραση* του άγχους πτώσης; Αν καταφεύγαμε σε μια «φυλογενετική εμπειρία» δε θα εξηγήσαμε τίποτα, επειδή η φυλογενετική εμπειρία έχει νόημα μόνο όταν στηρίζεται σε μια πραγματικότητα. Η μνημική λειτουργία δεν υπάρχει χωρίς ένα πραγματικό μηχανισμό.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να εγκαταλείψουμε τις προσπάθειές μας να καταλάβουμε απόλυτα την ανοργονία και το άγχος πτώσης, και να περιοριστούμε στην κατανόηση της σχέσης ανάμεσα στην ανάσχεση του οργονοτικού παλμού και στην απώλεια της αίσθησης των οργάνων και της ισορροπίας. Η σχέση οργονικότητας και ανοργονίας με τη δύναμη της βαρύτητας είναι ξεκάθαρη. Στην ανοργονοτική κατάσταση τα μέλη είναι «βαριά» και οι κινήσεις γίνονται μόνο ύστερα από μεγάλη προσπάθεια. Στην κατάσταση της υψηλής οργονικότητας, αντίθετα, νιώθει κανείς «ανάλαφρος», σαν να «πλέει». Ας πάρουμε όμως αυτά τα σχήματα λόγου στην κυριολεξία τους και σοβαρά. Στην *ανοργονία* *απελευθερώνεται και ενεργοποιείται λιγότερη βιολογική ενέργεια. Η αδρανής μάζα του οργανισμού γίνεται μεγαλύτερη και βαρύτερη σε σχέση με την ενεργό δύναμη που χρειάζεται για να κινηθεί το σώμα. Στην υψηλή οργονικότητα, απελευθερώνεται και*

ενεργοποιείται περισσότερη βιοενέργεια, και η μάζα του οργανισμού γίνεται ελαφρότερη. Πρόκειται για μια αυθεντική, μετατρέψιμη σχέση μάζας και ενέργειας μέσα στο βιοσύστημα.

Για την ώρα, δεν είναι δυνατό να προχωρήσουμε παραπέρα, δίχως να επικαλεστούμε τη μεταφυσική εκείνη κατασκευή, που υποτίθεται ότι σκέφτεται. υιοθάνεται, δρα και αντιδρά πίσω από τις ζωντανές λειτουργίες. Κάτι τέτοιο δε θα οδηγούσε πουθενά. Προτιμάμε, λοιπόν, να περιμένουμε μια πιο ευνοϊκή ευκαιρία, για να λύσουμε τελικά αυτό που παραμένει ακόμα ανεξήγητο. Μας φτάνει, για την ώρα, να καταλάβουμε πόσο νωρίς και με ποιες οργανοτικές λειτουργίες εγκαθίστανται οι διαδικασίες της καρκινωματικής συρρίκνωσης και της ανοργονίας.

Η Κακομεταχείριση των Μωρών

Μια φορά στους δρόμους της Νέας Υόρκης, παρατήρησα ένα παράξενο φαινόμενο. Ήταν κάτι ηλιόλουστες μέρες και οι μητέρες έβγαζαν τα μωρά τους περίπατο μέσα στα καροτσάκια τους ξαπλωμένα μπρούμυτα. Πάσχιζαν να σηκώσουν το κεφάλι, μα ξανάπεφταν πάλι πάνω στο μαξιλάρι. Οι νωτιαίοι μύες τους ήταν τεταμένοι. Μερικά από αυτά τα μωρά έκλαιγαν, άλλα βογγούσαν, κι άλλα άφηναν κραυγές απελπισίας από τη μεγάλη σωματική προσπάθεια που κατέβαλλαν. Όταν είδα για πρώτη φορά τα μωρά σ' αυτή τη στάση, σκέφτηκα πως οι μητέρες θα τα είχαν βάλει έτσι μπρούμυτα σίγουρα κατά τύχη. Καθώς, όμως, έβλεπα παντού τριγύρω μου αυτό το παιδικό βασανιστήριο, κατάλαβα πως είχα μπροστά μου άλλη μια από εκείνες τις σποραδικές και ενδημικές μανιές που σκοπό έχουν να διορθώσουν τη φύση με ένα πιο εκσυγχρονισμένο τρόπο, χρησιμοποιώντας «κάθε τεχνικό και επιστημονικό μέσο».

Εδώ και πάνω από δυο δεκαετίες, οι γιατροί και οι μητέρες καλλιεργούσαν την πρόληψη ότι τα γόνατα του μωρού, που είναι λυγισμένα από τη φύση τους, πρέπει να ισιώνονται με τη βία. Ήταν πολύ συνηθισμένη πρακτική να φασκιώνουν το μωρό εντελώς, σαν μούμια, κρατώντας έτσι άκαμπτο το σώμα του. Τα μωρά ούρλιαζαν, έκλαιγαν και ήταν δυστυχισμένα, δεν μπορούσαν όμως να μιλήσουν και να πουν στους γιατρούς και στις μητέρες ότι τα λυγισμένα γόνατα είναι κάτι εντελώς φυσικό και ότι σ' αυτήν ακριβώς τη στάση ένωθαν άνετα, ενώ το τέντωμα των ποδιών τους τα έκανε να πονούν και να νιώθουν δυστυχισμένα. Τότε οι γιατροί και οι μητέρες φρόντιζαν να διατηρούν τα πόδια των παιδιών συνέχεια λυγισμένα, αν δεν μπορούσαν να τα ισιώσουν τεχνητά. Ύστερα από δεκαετίες κακομεταχείρισης

του σώματος του μωρού, που είχαν αφάνταστα σοβαρές συνέπειες στη συγκινησιακή ανάπτυξη του παιδιού, ανακαλύφθηκε τελικά πως τα παιδιά πάλι μαθαίνουν να περπατούν σωστά, ακόμη κι αν αφευθούν τα πόδια τους στη στάση που τα βολεύει καλύτερα.

Αυτό το βασανιστήριο δεν είχε καλά-καλά εκλείψει, όταν εμφανίστηκε ένα άλλο που, με την υποστήριξη των μεγαλύτερων επιστημονικών αυθεντιών, άρχισε να καταστρέφει τον κόσμο των μωρών. Διάσημοι παιδίατροι στην Ευρώπη, που αρνιόνταν επίμονα να παραδεχτούν τη λειτουργία ηδονής του μωρού, αποφάσισαν ξαφνικά πως η πρόσληψη τροφής από το μωρό πρέπει να ελέγχεται «αυστηρώς επιστημονικά». Τα μωρά δεν αφήνονταν να θηλάζουν παρά μόνο ορισμένες φορές την ημέρα, ούτε λεπτό λιγότερο ή περισσότερο από μια καθορισμένη ώρα, και ούτε γραμμάριο λιγότερο ή περισσότερο από εκείνο που «καθόριζε η επιστήμη». Τα μωρά διαμαρτυρήθηκαν και πάλι γι' αυτό το συγκεκριμένο βασανιστήριο με θρήνους και οδυρμούς, αλλά και με πιο σοβαρές αντιδράσεις διαμαρτυρίας, όπως οι βαριές εντερικές διαταραχές. Όμως και πάλι δεν είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν αυτό που ήθελαν άμεσα.

Αγωνιστήκαμε από τότε για να καταργηθεί ένα τρίτο είδος εξόντωσης των μωρών και των παιδιών, συγκεκριμένα το δέσιμο των χεριών τους για να μη μπορούν να αγγίξουν τα γεννητικά τους όργανα και να πιπιλίσουν τα δάχτυλά τους. Αυτή η κακομεταχείριση κράτησε αιώνες και δημιούργησε πολλές γενιές νευρωτικών ανθρώπων. Αποκλειστικός σκοπός της ήταν να ικανοποιηθεί η ανάγκη των μεγάλων να μην τους υπενθυμίζουν τις επιθυμίες για πιπίλισμα και αυνανισμό που είχαν νιώσει και οι ίδιοι στη δική τους παιδική ηλικία. Χρειάστηκε ένας Φρόντ και δυο γενιές παιδαγωγών με ψυχαναλυτική κατάρτιση για να καταπολεμηθεί αυτό το βασανιστήριο. Σήμερα απέχουμε ακόμα πολύ από το να μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η λειτουργία ηδονής του μωρού και του μικρού παιδιού αφήνεται απόλυτα ελεύθερη.

Γινόμαστε μάρτυρες μιας νέας και πολύ σύγχρονης μορφής εξόντωσης. Αντί να μπορεί να κοιτάξει τον όμορφο γαλανό ουρανό, τα δέντρα και τα ανθρώπινα πρόσωπα, το μωρό δε βλέπει τίποτε άλλο εκτός από ένα άσπρο μαξιλάρι. Αντί να επιτρέψουν στο μωρό να διατηρήσει τη φυσική καμπυλότητα

της σπονδυλικής του στήλης, οι άνθρωποι «φροντίζουν για τους νωτιαίους μυς», και του προκαλούν λόρδωση, όχι στην εφηβική ηλικία, όπως παλιότερα, αλλά στη βρεφική. Αν αναζητήσει κανείς το κίνητρο γι' αυτό το βασανισμό των μωρών, θα πάρει την απάντηση ότι αυτή η στάση «βοηθά στο δυνάμωμα των μυών του λαιμού και της πλάτης». Από την άλλη μεριά, θα θέλαμε να μάθουμε γιατί αυτή η πολύ σύγχρονη θεωρία για την ανατροφή των παιδιών ασχολείται τόσο πολύ με τους μυς του λαιμού και της πλάτης, αλλά αγνοεί τους μυς της κοιλιάς, της πύελου, των γεννητικών οργάνων, κλπ. Δε θα ήταν καλύτερο και πιο λογικό να χρησιμοποιεί κανείς τις πολλές και διάφορες καλές ασκήσεις που υπάρχουν για τα μωρά για να διατηρούνται οι μύες του σώματός τους σε καλή κατάσταση, αντί να προκαλεί αυτή την τόσο πρόωγη λόρδωση; Έχουμε κάθε λόγο να είμαστε ιδιαίτερα σκεπτικιστές γι' αυτό το όψιμο ενδιαφέρον για την «ευημερία των μωρών». Η σωματική στάση που αναγκάζονται να πάρουν τα μωρά από τόσο νωρίς στη ζωή τους, είναι ίδια ακριβώς με τη χρόνια καθηλωμένη στάση των μεγάλων (ακαμψία του λαιμού, της πλάτης και των ισχιακών μυών) που παρουσιάζεται σε χρόνιες ασθένειες όπως οι ρευματισμοί, η οσφυαλγία, η λόρδωση και η σκολίωση. Αυτή ακριβώς η στάση λειτουργεί αντιθετικά στον οργασμικό αντανακλαστικό(*). Και για τα μέτρα που δημιουργούν αυτή τη στάση πρέπει να απευθύνουμε τις πιο αισθηρές μας προειδοποιήσεις. Στην πραγματικότητα καθορίζονται από ανορθολογικά κίνητρα και όχι από το ενδιαφέρον για το παιδί. Συμφωνούμε απόλυτα με πολλούς ειδικούς της πρώτης παιδικής ηλικίας ότι πρέπει να είμαστε αντίθετοι σ' αυτά τα τεχνητά και αφύσικα μέτρα. Πιστεύουμε ότι ο γενικότερα αποδεκτός εξαναγκασμός των μωρών να ξαπλώνουν μπρούμυτα έχει καταστροφικά αποτελέσματα στη σωματική και συγκινησιακή τους ανάπτυξη.

Αυτά τα μέτρα εκθέτουν τα μωρά σε μια ανυπόφορη, σοβαρή και καταστρεπτική ψυχοσύγκρουση. Πρέπει να υποβοηθούμε και όχι να εμποδίζουμε τις φυσικές λειτουργίες του σώματος. Οι παλιοί καλοί γιατροί, με την πολύχρονη πείρα, υποστήριζαν ότι η πρώτη αρχή της ιατρικής τέχνης είναι «να μην προκαλεί

(*) Βλέπε: Η Λειτουργία του Οργασμού.

βλάβες» και να παρεμβαίνει μόνο όπου η φύση δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τη νοσηρή κατάσταση. Η ύπτια στάση, ωστόσο, είναι το ίδιο φυσική για τα μωρά, όπως και το λύγισμα των γοφών και των ποδιών. Είναι επιτακτική ανάγκη να δράσουμε άμεσα και αποφασιστικά χρησιμοποιώντας την ιατρική και παιδαγωγική διαφώτιση για να σταματήσουμε αυτό το όψιμο ενδιαφέρον για τη φυσική ανάπτυξη των μωρών. Αν ένα μωρό νιώθει καμιά φορά πιο άνετα όταν είναι μπρούμυτα, πρέπει να το αφήνουμε σ' αυτή τη στάση. Πρέπει, όμως να θέσουμε αμέσως ένα τέρμα στη *δικτατορική επιβολή* της άποψης να ξαπλώνουν τα μωρά μπρούμυτα, αλλιώς θα δημιουργηθεί μια νέα γενιά ενός *ίγνωστου* μέχρι τώρα είδους νευρωτικών.

Σχετικά με τον Αυνανισμό στην Παιδική Ηλικία (*)

Σχετικά με τον αυνανισμό στην παιδική ηλικία μπορούμε να διακρίνουμε τρεις ομάδες ενηλίκων ασθενών:

1. Ψυχονευρωτικά που ολοκλήρωσαν το φαλλικό στάδιο ανάπτυξης της λίμπιντο. Αυτοί οι άνθρωποι ασκούσαν τον γενετήσιο αυνανισμό αλλά στη συνέχεια, εξ αιτίας μιας ειδικής κατάληξης του οιδιπόδειου συμπλέγματος του ατόμου, καταπίεσαν τον γενετήσιο ερωτισμό τους για να υποκύψουν αργότερα στην υστερία ή απέσυραν τη λίμπιντό τους από τη γενετήσια θέση της, παλινδρομώντας σε προγενέστερες φάσεις, και υποκύπτοντας τελικά σε κάποια ψυχαναγκαστική νεύρωση ή σε παρόμοια νοσήματα. (**)

2. Ψυχονευρωτικά που δεν ολοκλήρωσαν παρά μόνο μερικά, ή και καθόλου, τη γενετήσια φάση της ανάπτυξης της λίμπιντο, είτε σαν αποτέλεσμα μιας ισχυρής προγενετήσιας προδιάθεσης (κυρίως πρωκτικής), είτε επειδή κάποιο οξύ τραύμα εκτομής δεν τους επέτρεπε να προχωρήσουν στο στάδιο της γενετήσιας λίμπιντο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις άρχιζε μια διαδικασία που την περιέγραψα ως «προγενετήσιο εξερωτισμό των γεννητικών οργάνων» και που είναι χαρακτηριστική για ένα ορισμένο νόσημα, συγκεκριμένα, για τη χρόνια υποχονδριακή νευρασθένια. (***) Βλέπουμε σ' αυτούς τους ασθενείς ότι τα γεννητικά όργανα κατέχονται από προγενετήσιες επιθυμίες και φαντασιώσεις. Τα γεννητικά όργανα καταλήγουν να σημαίνουν το στή-

(*) Κείμενο βασισμένο σε μια συζήτηση που έγινε στην Ψυχαναλυτική Εταιρία της Βιέννης στις 2 Νοεμβρίου 1927.

(**) Πρβ. Σίγκμουντ Φρόυντ, *Η Προδιάθεση για Ψυχαναγκαστική Νεύρωση*.

(***) «Σχετικά με τη Χρόνια Υποχονδριακή Νευρασθένεια», *Internationale Zeitschrift für Psychoanalyse*, τομ. 12 (1926).

θος, τον πρωκτό ή κάποιο άλλο ερωτογόνο μέρος του σώματος, ενώ παραιτούνται από τη δική τους σημασία. Αυτό συνήθως έχει ως αποτέλεσμα την πιο σοβαρή μορφή ανικανότητας, την πρόωρη εκσπερμάτωση με χαλαρό πέος. Σ' αυτή την περίπτωση, όπως πρώτος ο Άμπραμ περιέγραψε, ο αδένας του πέους δεν έχει γίνει πρωτογενής ερωτογόνος ζώνη και γι' αυτό ο αυνανισμός απουσιάζει εντελώς.

3. Τέλος, στα λίγα υγιή άτομα που έχουμε την ευκαιρία να ψυχαναλύσουμε, παρατηρούμε ότι, στην παιδική τους ηλικία, ασκούσαν τον αυνανισμό χωρίς διαταραχές για ένα μεγάλο διάστημα και ότι επανααδύοταν στην εφηβική ηλικία παρ' όλα τα συναισθήματα ενοχής.

Αν, ακόμη, θεωρήσουμε την εμφάνιση του γενετήσιου αυνανισμού στη διάρκεια της παιδικής ηλικίας ως ένδειξη ευνοϊκής πρόγνωσης και την απουσία του (όπως στην περίπτωση της πρόωρης εκσπερμάτωσης) ως ένδειξη δυσμενούς πρόγνωσης, τότε είμαστε υποχρεωμένοι να συμπεράνουμε ότι ο παιδικός αυνανισμός δεν είναι ένδειξη ανωμαλίας, αλλά αντίθετα προϋπόθεση για τη μεταγενέστερη γενετήσια πρωτοκαθεδρία και για μια σταθερή σεξουαλική ζωή, καθώς και για την ψυχική υγεία. Εκτός από τη σημασία του παιδικού αυνανισμού για την πρόγνωση, ο σημαντικός ρόλος που παίζει ο γενετήσιος αυνανισμός στις θεραπευτικές διαδικασίες μάς διδάσκει ότι η ικανότητα (και όχι ο ψυχαναγκασμός) αδιατάρακτου αυνανισμού, χωρίς ενοχές, σημαίνει επίσης ψυχική υγεία.

Το ζήτημα εδώ δεν είναι η βλαβερότητα του παιδικού αυνανισμού, αλλά αντίθετα οι ανασταλτικές επιδράσεις της ανατροφής των παιδιών. Γι' αυτό πρέπει πρώτα να ξεκαθαρίσουμε τη φύση του παιδικού αυνανισμού. Όταν μιλάμε για γενετήσιο αυνανισμό των αγοριών δεν αναφερόμαστε μόνο στη μάλαξη των γεννητικών οργάνων, αλλά και στη βασική γενετήσια φαντασίωση, δηλαδή στην επιθυμία να εισχωρήσει κάποιον το πέος (σε μια κοιλότητα, κλπ.). Αυτό δίνει στην επιθυμία, όπως και σε ολόκληρη τη γενετήσια κινητική παρόρμηση, μια σαδιστική χροιά (*). Όλες οι φαντασιώσεις που δεν μπορούν να θεωρη-

(*) 1949: Η παραπάνω δήλωση για τη σαδιστική χροιά της γενετησιότητας του αγοριού είναι, φυσικά, λαθεμένη. Έγινε πριν από χρόνια και κάτω από την επίδραση της λαθεμένης ψυχαναλυτικής έννοιας ότι ολόκληρη η ανδρική γενετησιότητα έχει μια σαδιστική ποιότητα.

θούν ως μοντέλα της κατοπινης σεξουαλικής επαφής, πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν αντίποδες ή παρεκκλίσεις από αυτό τον κανόνα. Στα κορίτσια η κατάσταση είναι κάπως πιο περίπλοκη, επειδή συνήθως δεν αυνανίζονται κολπικά, αλλά μάλλον με την κλειτορίδα, το αντίστοιχο όργανο του πέους (*). Σε πολύ ευνοϊκές περιπτώσεις, ωστόσο, αυτή η ενεργητική-φαλλική μάλαξη συνδυάζεται με μια θηλυκή φαντασίωση, όπως είναι η παράδοση στον πατέρα. Όσο ακαθόριστες κι αν είναι αυτές οι ιδέες στα νεαρά κορίτσια, η ύπαρξή τους σαν μια τυπική μεταβατική φάση μπορεί να επαληθευτεί με την ψυχανάλυση του βάθους. Αυτή η φαντασίωση συνδυάζεται με την κολπική χώρα μόνο στη διάρκεια της εφηβείας, στο βαθμό που η υπόλοιπη ανάπτυξη εξελίσσεται ομαλά(**).

Η φύση του πραγματοποιούμενου οργασμού είναι επίσης σημαντική για την αξιολόγηση του παιδικού αυνανισμού. Ο αυνανισμός παρουσιάζεται στα μωρά σαν ένας απλός τοπικός ερεθισμός (όπως θεωρείται), χωρίς φαντασιώσεις. Στη διάρκεια της εφηβείας οι φαντασιώσεις και η τριβή αυξάνονται, στα αγόρια με την εκσπερμάτωση και στα κορίτσια με μια ανάλογη διαδικασία. Στην παιδική ηλικία, ωστόσο, οι γενετήσιες φαντασιώσεις υπάρχουν, αλλά ο οργασμός ακολουθεί την πορεία μιας καμπύλης, που κυμαίνεται χωρίς διάκριτη κορύφωση. Οι αισθήσεις που συνοδεύουν τον παιδικό αυνανισμό θα μπορούσαν να συγκριθούν καλύτερα με το ξύσιμο που προκαλεί ένας έντονος κνησμός.

Οι περιστάσεις που δοκίμασε το παιδί τις πρώτες αυνανιστικές αισθήσεις στα γεννητικά όργανα είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

(*) 1949: Η δήλωση ότι ο κλειτοριδικός αυνανισμός του κοριτσιού είναι ομαλός οφείλεται, επίσης, στην ψυχαναλυτική αντίληψη που επικρατούσε τότε, ότι το μικρό κορίτσι δεν έχει κολπική γενετησιότητα. Αργότερα αποδέχτηκε από τη σεξουαλική οικονομία ότι η απουσία κολπικής γενετησιότητας είναι ένα δημοίωμα του πολιτισμού μας, που καταστέλλει εντελώς τη γενετησιότητα και ενσταλάζει το άγχος εκτομής, όχι μόνο στο αγόρι, αλλά και στο κορίτσι. Αυτό προκαλεί μια πραγματική δευτερογενή ενόρμηση, με τη μορφή της ζήλειας, για το πέος, και μια υπεροχή της κλειτοριδικής γενετησιότητας. Η ψυχαναλυτική θεωρία έκανε το λάθος να πάρει αυτές τις τεχνητές δευτερογενείς ενόρμησης για πρωτογενείς, φυσικές λειτουργίες.

(**) Πιστεύουμε, ωστόσο, ότι θα πρέπει ίσως να προσελκίσεται η προσοχή των μικρών κοριτσιών στον κόλπο τους.

Συχνά εξαρτάται από αυτές η εξέλιξη της κατοπινης σεξουαλικής συγκρότησης. Έτσι, η γενετήσια διέγερση που δοκιμάζεται για πρώτη φορά στη διάρκεια ενός δαρμού, μπορεί να προκαλέσει μια μαζοχιστική καθήλωση. Η διέγερση στη διάρκεια της ούρησης μπορεί να καταλήξει σε μια υπεροχή της ουρηθρικής ηδονής και στο βρέξιμο του κρεβατιού, αν συμβάλλει σ' αυτό και ο παράγοντας της αυστηρής ανατροφής. Πολλές φορές η γενετήσια διέγερση εμφανίζεται συνδεδεμένη με το φόβο, για παράδειγμα, όταν τυχαίνει να ακουστεί η συνουσία των γονέων και να ερμηνευτεί ως σαδιστική πράξη. Αυτό το *Angstlust* καταλήγει σε μια καθήλωση αγχώδους αναμονής οπότε εμφανίζεται γενετήσια διέγερση. Έτσι, στην εφηβεία γίνεται πολύ πιο έντονο, καθώς επιτείνεται από τον οργασμό, που βιώνεται σαν μια τρομώδης, συντριπτική αίσθηση που θολώνει τη συνείδηση. Μερικές περιπτώσεις παράτασης ή αποφυγής της τελικής ηδονής μπορούν να αναχθούν στον παιδικό φόβο της σεξουαλικής διέγερσης. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, όλα αυτά τα βιώματα βλάπτουν την ομαλή γενετήσια λειτουργία με ένα λιγότερο ή περισσότερο εμφανή τρόπο και δημιουργούν έτσι μια προδιάθεση για νευρώση.

Η αποστροφή απέναντι σε μια ανασταλτική ανατροφή, το *Angstlust* και το μεγάλο μίσος για το απρόσιτο αντικείμενο, είναι συνήθως οι κύριες αιτίες για την καθήλωση του παιδικού αυνανισμού. Πρέπει να υποθέσουμε ότι, όπως ακριβώς, κατά τη γέννηση και την εφηβεία, η σωματική εξέλιξη των γενετήσιων μηχανισμών προκαλεί τις λιμπιντικές λειτουργίες, έτσι και στην οιδιπόδεια φάση η γενετήσια οργάνωση και ο αυνανισμός στηρίζονται σε μια σωματική γενετήσια ώση. Αυτή η υπόθεση είναι μια ψυχαναλυτική αναγκαιότητα, παρ' όλο που ο έλεγχος της έγκυρότητάς της είναι έργο της φυσιολογίας (*). Η υποχώρηση αυτή της υποτιθέμενης σωματικής ώσης και της ίδιας της οιδιπόδειας φάσης πρέπει να συνοδεύεται από μια υποχώρηση

(*) Αυτή η υπόθεση αποδείχτηκε σωστή με την ανακάλυψη της οργονικής ενέργειας του οργανισμού, που διέπει το σεξουαλικό μηχανισμό. Παρουσιάζει καθαρά τρεις κορυφώσεις της λειτουργίας στη διάρκεια των πρώτων είκοσι χρόνων της ζωής. Η πρώτη είναι αμέσως μετά τη γέννηση, η δεύτερη περίπου στον πέμπτο χρόνο της ζωής και η τρίτη στα χρόνια της εφηβείας. Έτσι, η φυσιολογική υπόθεση της πρώτης ψυχανάλυσης για την εξέλιξη της παιδικής γενετησιότητας επιβεβαιώθηκε και τέθηκε σε γερές βιοενεργειακές βάσεις.

- ή ολική εξάλειψη - του αυνανισμού. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, την ευθύνη έχει πάντοτε η αυστηρή ανασταλτική ανατροφή. Πάντως, είναι προτιμότερο η αυστηρή διαπαιδαγώγηση να προκαλεί καθήλωση του αυνανισμού, παρά να τον καταστέλλει από την αρχή ή να εμποδίζει την εμφάνισή του. Οι απόπειρες των «προοδευτικών» γονέων «να αποτρέψουν με καλό τρόπο» τα παιδιά τους από τον αυνανισμό πρέπει να αξιολογηθεί με προσοχή, γιατί τα παιδιά αναμφίβολα διαθέτουν μια αλάθητη αίσθηση του ασυνείδητου των μεγάλων που προσπαθεί να εμποδίσει τη γενετήσια ηδονή τους.

Στο βαθμό που μπορούμε να ξέρουμε, ο μοναδικός κίνδυνος από τον αυνανισμό είναι η απαγόρευσή του, που χωρίς να τον καταστέλλει απόλυτα, δημιουργεί συναισθήματα ενοχής και υποχονδριακό άγχος, που διαταράζει την πορεία της διέγερσης στη διάρκεια της πράξης και προκαλεί νευρασθένεια. Η υπόθεση του Φρόυντ ότι ο υπερβολικός αυνανισμός προκαλεί νευρασθένεια είναι σωστή, όπως προσπάθησα να αποδείξω με άφθονο υλικό σε άλλη ευκαιρία, με τον όρο όμως ότι η διαταραχή έχει άμεση σχέση με την επίδραση των συναισθημάτων ενοχής στην πορεία της διέγερσης. Τα άτομα που αυνανίζονται χωρίς τέτοια άμεση διασπορά της διέγερσης δεν παρουσιάζουν νευρασθένεια, παρ' όλο που μπορεί να εμφανιστεί ψυχονεύρωση, αν ο αυνανισμός δεν αντικατασταθεί, τον κατάλληλο χρόνο, από τη σεξουαλική ικανοποίηση της συνουσίας.

Η έλλειψη ικανών πρακτικών δεδομένων δεν μας επιτρέπει να συζητήσουμε τους πιθανούς κινδύνους του απόλυτα απεριόριστου παιδικού και εφηβικού αυνανισμού. Σε όσους έχουν την τάση να είναι απαισιόδοξοι από αυτή την άποψη ή να έχουν φόβους για την πολιτιστική μετουσίωση, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η ικανοποιητική γενετησιότητα σπάνια εμποδίζει την μετουσίωση, ενώ η μη ικανοποιητική σεξουαλική δραστηριότητα που κλονίζεται από συναισθήματα ενοχής πάντα την εμποδίζει. Ακόμη, η μελλοντική εμπειρία σ' αυτό τον τομέα θα δείξει πόσο πολύ βαρύνει η σεξουαλική απώθηση τους μεγάλους, ακόμη κι αυτούς που έχουν ψυχαναλυθεί. Στα ζητήματα που αφορούν τον αυνανισμό και γενικά τη σεξουαλικότητα, αυτή ακριβώς η απώθηση απαγορεύει τη διαμόρφωση μιας απλής έννοιας που να ανταποκρίνεται στις φυσικές λειτουργίες.

Συνομιλία με μια Λογική Μητέρα

ΜΗΤΕΡΑ: Στο τελευταίο τεύχος της *Εφημερίδας Πολιτικής Ψυχολογίας και Σεξουαλικής Οικονομίας* διάβασα ένα άρθρο για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση ενός τρίχρονου κοριτσιού. Φαίνεται πολύ ξεκάθαρο και απλό, όταν το διαβάζει κανείς. Όμως τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά.

ΡΑΪΧ: Αν θυμάμαι καλά, στο άρθρο αυτό δεν αναφέρεται ποθενά ότι είναι τόσο απλή υπόθεση. Πείτε μου, όμως, ποιες επιφυλάξεις έχετε. Ξέρω ότι κατά τ' άλλα, αντιμετωπίζετε πολύ λογικά τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

ΜΗΤΕΡΑ: Για να είμαι ειλικρινής, πρέπει να παραδεχτώ πως πριν από πολλά χρόνια είχα κι εγώ, στην ουσία, τις ίδιες απόψεις μ' αυτές που εκφράζονται στο άρθρο, οι αρνητικές όμως και απογοητευτικές εμπειρίες που είχα με τα δικά μου παιδιά, με ανάγκασαν να αλλάξω γνώμη.

ΡΑΪΧ: Επεκταθείτε περισσότερο, σας παρακαλώ.

ΜΗΤΕΡΑ: Όπως ξέρετε, όταν η κόρη μου, που τώρα είναι δεκαπέντε, ήταν μόλις τριών-τεσσάρων χρόνων, τη διαπαιδαγώγησα πάρα πολύ σωστά για τα σεξουαλικά ζητήματα. Τώρα, όμως, ανακαλύπτω πως έχει γίνει δύσκολο παιδί, και πως όσα της είχα πει τότε δεν τη βοήθησαν καθόλου.

ΡΑΪΧ: Αν σας κατάλαβα καλά, περιμένετε πως δίνοντας στην κόρη σας μια ολοκληρωμένη και συνεπή σεξουαλική αγωγή, δε θα κατέληγε να γίνει δύσκολο παιδί. Ποια είναι τα προβλήματά της, λοιπόν;

ΜΗΤΕΡΑ: Να, ας πούμε, φοβάται πολύ τον αυνανισμό. Πώς να σας το πω; Εκτός από το ότι της είχαμε εξηγήσει απόλυτα τις διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα, από τότε που ήταν πολύ μικρή ακόμα, της είχαμε επίσης τονίσει πως, αν ήθελε, έπρεπε να

νιώθει ελεύθερη να αυνανιστεί, και πως οι άνθρωποι που το απαγόρευαν ή το θεωρούσαν κακό, έκαναν λάθος. Θα έλεγα μάλιστα ότι το παρακάναμε, γιατί ο άντρας μου κι εγώ κάναμε τότε μπάνιο μαζί γυμνοί, και συζητούσαμε αυτά τα θέματα με μεγάλη ειλικρίνεια. Ο μόνος λόγος, λοιπόν, που το παιδί παρουσιάζει σήμερα μια ξεκάθαρη γενετήσια δειλία, δεν μπορεί παρά να είναι το ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δε λειτούργησε στην περίπτωση της.

ΡΑ·Ι·Χ: Όπως τα λέτε, πραγματικά, η κατάσταση αυτή φαίνεται παράξενη, και αντίθετη με τις απόψεις εκείνων που υποστηρίζουν τη συνεπή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Τι θα κάνατε, λοιπόν, σήμερα, σύμφωνα με τις δικές σας εμπειρίες;

ΜΗΤΕΡΑ: Δεν μπορώ να πω. Τώρα πια δεν είμαι σίγουρη. Θα της έλεγα μάλλον λιγότερα από όσα της είχαμε πει τότε, και δε θα της τα επέβαλλα.

ΡΑ·Ι·Χ: Πιστεύετε, λοιπόν, πως το ότι δεν πετύχατε, οφείλεται στην υπερβολική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Κοιτάξτε, όμως, ως τώρα πήραμε σαν δεδομένο πως το παιδί δεν αναπτύχθηκε καλά. Αυτό, ωστόσο, είναι μια έννοια σχετική. Ποια ακριβώς είναι τα παράπονά σας;

ΜΗΤΕΡΑ: Η κόρη μου δεν είναι τόσο ήρεμη όσο θα ήθελα. Έχει συχνά ξεσπάσματα οργής, που την ενοχλούν. Είναι συχνά κακόκεφη, και δεν ικανοποιείται από το σχολείο και τη ζωή της. Περνάει διάφορες περιόδους πλήξης. Με λίγα λόγια, κάτι δεν πάει καλά.

ΡΑ·Ι·Χ: Δοκιμάσατε καθόλου ψυχανάλυση;

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, πηγαίνει σε μια ψυχαναλύτρια τρία χρόνια τώρα, αλλά νομίζω πως παρ' όλο που έχει γίνει κάπως πιο ήρεμη και πιο συγκροτημένη, βασικά δεν έχει αλλάξει σε τίποτα.

ΡΑ·Ι·Χ: Ας προσπαθήσουμε να αναλύσουμε το πρόβλημα, για να το καταλάβουμε. Τα φαινόμενα που γι' αυτά παραπονιέστε, δεν ανήκουν όλα στην ίδια κατηγορία, ούτε και έχουν την ίδια προέλευση ή σημασία. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, το σχολείο. Λέτε πως το παιδί δεν είναι ικανοποιημένο από το σχολείο. Πώς τα πηγαίνει με τα μαθήματά της;

ΜΗΤΕΡΑ: Πάρα πολύ καλά. Όλοι συμφωνούν πως η εξυπνάδα της και οι ικανότητές της είναι πολύ πάνω από το μέσο όρο. Όμως δεν της αρέσει το σχολείο.

ΡΑ·Ι·Χ: Ήταν πάντα έτσι;

ΜΗΤΕΡΑ: Όχι, κάποτε της άρεσε το σχολείο.

ΡΑ·Ι·Χ: Μπορείτε να μου πείτε ποιες ήταν οι εξωτερικές συνθήκες που προκάλεσαν αυτή την αλλαγή;

ΜΗΤΕΡΑ (*σκέφτεται για λίγο*): Δεν είμαι σίγουρη, όμως τώρα που το σκέφτομαι, δεν της άρεσε ποτέ, όταν πήγαινε σε δημόσια, κρατικά σχολεία. Ένα διάστημα, ας πούμε, που πήγε σε ένα μοντεσοριανό σχολείο, ήταν μια χαρά.

ΡΑ·Ι·Χ: Πιστεύετε ίσως ότι υπήρχαν κάποιοι πραγματικοί λόγοι που δεν της άρεσε το σχολείο; Μπορεί οι μέθοδοι διδασκαλίας να κόβουν τη διάθεση ενός τόσο έξυπνου παιδιού.

ΜΗΤΕΡΑ: Είναι πολύ πιθανό. Αν είναι έτσι, όμως, πώς θα επιβιώσει, πώς θα τα καταφέρει στη ζωή της;

ΡΑ·Ι·Χ: Κοιτάξτε, ανακαλύψαμε μόλις τώρα μια αντίφαση, που δε φαίνεται να την αντιλαμβάνεστε απόλυτα. Νομίζω πως εξισώνετε την ήρεμη και ισορροπημένη διάθεση με την υγεία, και την τάση για αναταραχή και διαμαρτυρία με τη νεύρωση και την αποτυχία. Πιστεύω πως εύκολα θα συμφωνήσουμε ότι σε σύγκριση με ένα ζωηρό, έξυπνο και με ορθή κρίση παιδί, το ανεσταλμένο και νευρωτικό παιδί θα αντιδράσει λιγότερο έντονα στις αντικειμενικά ακατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας που δε συμβιβάζονται με τις ανάγκες των παιδιών.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, νομίζω πως μπορώ να συμφωνήσω σ' αυτό. Όμως τι σχέση έχει με τις αναστολές της σχετικά με τον αυνανισμό; Η ψυχαναλύτριά της κι εγώ έχουμε τη γνώμη πως ένα παιδί πρέπει να έχει γενετήσια δομή και να μη φοβάται τον αυνανισμό. Ξέρω πως δεν πρέπει να την αναγκάζουμε, αφού δε θέλει, στην περίπτωση της όμως, δεν μπορώ να εξηγήσω το φόβο της, μια που της επιτρέπαμε απερίφραστα να αυνανίζεται.

ΡΑ·Ι·Χ: Μια στιγμή. Χρησιμοποιήσατε μόλις τώρα τη λέξη «επιτρέπαμε». Για να επιτρέψουμε, όμως, κάτι, πάει να πει πως είναι απαγορευμένο, και γνωρίζουμε και οι δυο μας, πως στα παιδιά γενικά δεν επιτρέπεται να αυνανίζονται. Προτείνω, ωστόσο, να εξετάσουμε δυο ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν, για να μπορέσουμε να καταλάβουμε το πρόβλημα:

1. Τι σεξουαλική ζωή έχει το παιδί σας;
2. Πώς αναθρέψατε το παιδί σας μέχρι τη στιγμή που του είπατε τα πάντα γύρω από το σεξ;

Ας αρχίσουμε από το πρώτο ερώτημα: Έχει το παιδί σας αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε σεξουαλική ζωή;

ΜΗΤΕΡΑ (με κάποια έκπληξη): Τι θέλετε να πείτε;

ΡΑΪΧ: Μιλάω κυριολεκτικά. Έχει το παιδί σας οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα; Ικανοποιείται σεξουαλικά;

ΜΗΤΕΡΑ (κάπως ταραγμένη): Δε σας καταλαβαίνω, γιατρέ. Απλώς παραπονιόμουν πως φοβάται να αυνανιστεί, και που δεν αφήνεται να έχει κάποια γενετήσια σεξουαλική δραστηριότητα, παρ' όλο που εμείς δεν το απαγορεύουμε.

ΡΑΪΧ: Ακούστε με για λίγο. Δεν είναι μόνο τι επιτρέπετε στο παιδί, που έχει σημασία. Πρέπει να παίρνετε υπόψη σας και τις άλλες συνθήκες της ζωής του. Τι είδους ζωή κάνει το παιδί σας;

ΜΗΤΕΡΑ: Όταν εργαζόμουν στο εξωτερικό, έμνε για ένα διάστημα σε κάποιο σπίτι· τώρα ζει μαζί μου.

ΡΑΪΧ: Πώς ήταν τα πράγματα σ' εκείνο το σπίτι;

ΜΗΤΕΡΑ: Είχε ένα αθώο αίσθημα με κάποιο αγόρι, αλλά δεν ήταν τίποτα σοβαρό.

ΡΑΪΧ: (κατάπληκτος): Για σταθείτε. Γιατί βιάζεστε να χαρακτηρίσετε αυτή την ερωτική σχέση αθώο αίσθημα και καθόλου σοβαρό; Πώς φτάνετε σ' αυτό το συμπέρασμα;

ΜΗΤΕΡΑ: Δεν μπορεί να ήταν τίποτα σοβαρό γιατί, στο κάτω-κάτω, υπέφερε από γενετήσιο άγχος.

ΡΑΪΧ: Πιστεύω πως αυτό είναι ένα ακόμα λάθος από τη μεριά σας. Επειδή το παιδί υποφέρει από γενετήσιο άγχος, δηλαδή φοβάται να έχει γενετήσιες σχέσεις με ένα αγόρι, βγάζετε το συμπέρασμα πως αυτό το αίσθημα ήταν μάλλον αθώο. Μπορεί αυτό το αίσθημα να ήταν πολύ σοβαρή υπόθεση, τόσο όσο οποιαδήποτε ερωτική σχέση για ένα παιδί, και μπορεί να προσποιήθηκε πως δε σήμαινε τίποτα γι' αυτό, γιατί δεν έβλεπε κάποια συνέχεια σ' αυτή τη σχέση και όμως έπρεπε να την αντιμετωπίσει, για παράδειγμα, μειώνοντας τη σημασία της.

ΜΗΤΕΡΑ: Συζητήσα πολλές φορές αυτό το ζήτημα με τον άντρα μου. Πιστεύει πως υποτίμησα την όλη υπόθεση, γιατί, όπως φαίνεται, η κόρη μου τη συζήτησε μαζί του πολύ σοβαρά. Όμως δεν το νομίζω, γιατί ξέρει πως ο πατέρας της θα την ήθελε, από γενετήσια άποψη, υγιή, και του λέει ό,τι εκείνος θέλει να ακούει.

ΡΑΪΧ: Εντάξει. Ας υποθέσουμε για την ώρα πως έτσι έχουν τα πράγματα. Είναι αυτό απόδειξη πως ο ερωτάς της δεν ήταν σοβαρός; Δεν μπορώ να το καταλάβω.

ΜΗΤΕΡΑ (λιγάκι σαστισμένη): Ναι, αλλά υποφέρει από γενετήσιο άγχος.

ΡΑ·Ι·Χ: Να που ξαναγυρίζουμε πάλι απ' την αρχή. Πρέπει να το παραδεχτείτε — κυρίως επειδή, αντίθετα με τις πιο πολλές μητέρες, είστε από κάθε άποψη πολύ λογική στη σχέση σας με το παιδί σας — ότι η κόρη σας βρίσκεται σε ένα δίλημμα. Οι γενετήσιες επιθυμίες της είναι στη βάση τους γνήσιες και εκφράζονται με ένα αυθεντικό τρόπο. Όταν όμως φτάνουν στην πραγματική γενετήσια δραστηριότητα, εκτρέπονται σε κάτι «αθώο», σε άγχος. Εσείς θα έπρεπε να το καταλαβαίνετε αυτό. Δε θα έπρεπε να αντιμετωπίζετε την ερωτική σχέση του παιδιού σας σαν κάτι ασήμαντο, μόνο και μόνο επειδή έχει το πρόβλημα του γενετήσιου άγχους. Αντίθετα, επειδή ακριβώς το παιδί προσπαθεί να σπάσει το φράγμα του άγχους, οι ίδιες του οι ενορμήσεις το κάνουν να νιώθει όλο και πιο άσχημα. Ξεχνάτε, μήπως, πως δεν έχετε να κάνετε με ένα παιδί που δεν έχει επίγνωση της σεξουαλικότητάς του; Στο κάτω-κάτω, ξέρει τα πάντα και συζητά τα πάντα, δεν είναι έτσι;

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, ξέρω πως σκέφτεται και μιλάει πολύ γι' αυτά τα πράγματα, αλλά αποφεύγω να τα συζητώ μαζί της, επειδή δε θέλω να τη σπρώξω σε κάτι που δεν είναι ακόμα αρκετά ώριμη να αντιμετωπίσει.

ΡΑ·Ι·Χ: Τώρα καταλαβαινόμαστε καλύτερα. Όταν ένα παιδί γνωρίζει τα πάντα και, επειδή έχει υποστεί κάποια σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, θεωρεί τη γενετήσια σεξουαλικότητα σαν κάτι φυσικό και ειλικρινές, επόμενο είναι να αντιμετωπίζει τους γενετήσιους φόβους πολύ πιο δύσκολα από ό,τι τα άλλα παιδιά. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, το γενετήσιο άγχος παίζει ένα ρόλο πολύ πιο διαφορετικό από ό,τι σε ένα παιδί με αρνητική γενετήσια δομή. Μπορείτε να μου πείτε πώς αντιμετωπίζει η ψυχαναλύτρια αυτό το πρόβλημα;

ΜΗΤΕΡΑ: Να, κάνει τα συνηθισμένα πράγματα γι' αυτές τις περιπτώσεις. Κάνει την κόρη μου να συνειδητοποιεί τους φόβους της για τις ίδιες τις γενετήσιες ενορμήσεις της.

ΡΑ·Ι·Χ: Δεν κάνει τίποτε άλλο;

ΜΗΤΕΡΑ: Τι άλλο να κάνει ένας ψυχαναλύτης;

ΡΑ·Ι·Χ: Έχουμε εδώ άλλη μια περίπτωση όπου η μητέρα δεν είναι σίγουρη και το παιδί γίνεται δυστυχισμένο. Πιστεύετε πως μια ζωντανή και δραστήρια λειτουργία μπορεί να αντιμετωπι-

στεί ικανοποιητικά απλώς *συζητώντας* γι' αυτή; Παρ' όλο που η συζήτηση είναι ένα πρώτο βήμα για την αλλαγή, δεν μπορεί κανείς να επαναπαιθεί μόνο σ' αυτή. Το άγχος που δοκιμάζει ψυχικά ένα παιδί, έχει τις ρίζες του σε κάποια συγκεκριμένη εξέλιξη των γενετήσιων λειτουργιών του, και γνωρίζουμε από την πείρα μας ότι οι γενετήσιες διαταραχές, για παράδειγμα, των ενηλίκων, δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται απομονωμένες. Η νοσηρότητα της γενετήσιας δραστηριότητας, που οπωσδήποτε υπάρχει, δε γίνεται αποδεκτή σαν μια έκφραση των φυσικών τους γενετήσιων ενορμήσεων, και γι' αυτό δεν ενθαρρύνονται να ενδώσουν σ' αυτή τη νοσηρή δραστηριότητα δίχως άγχος και συναισθήματα ενοχής. Η σωστή προσέγγιση είναι εντελώς διαφορετική. Από τη στιγμή που, κυρίως, το γενετήσιο άγχος θα εγκατασταθεί σε μη-φυσιολογικές μικρές κινήσεις, οι κινήσεις και η σωματική συμπεριφορά του παιδιού πρέπει να αποκαλιφθούν σαν ένας μηχανισμός που μ' αυτόν προστατεύει το παιδί τον εαυτό του από τη γνήσια οργαστική γενετήσια δραστηριότητα. Βασίζω αυτή μου τη δήλωση στην πείρα μου από ενήλικες και παιδιά. Είμαι αρκετά βέβαιος πως το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του δικού σας παιδιού.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, έχω ακούσει κάτι τέτοιο, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω πώς ο γενετήσιος αυνανισμός δρα προφυλακτικά κατά του γενετήσιου αυνανισμού. Και το άγχος δεν θεωρείται ότι, στην πραγματικότητα, συνδέεται με τον αυνανισμό, αλλά ότι η παθολογική μορφή του αυνανισμού είναι ένα μέσο με το οποίο το άγχος δεν αφήνει το βιολογικό γενετήσιο ρυθμό να βγει στην επιφάνεια. Αυτό δεν μπορώ να το καταλάβω.

ΡΑΪΧ: Όσο απλό κι αν είναι, δύσκολα μπορεί να το καταλάβει κανείς. Βλέπετε, από την παιδική ηλικία και πέρα, όταν ο βιολογικός και φυσιολογικός ρυθμός των ανθρώπων έχει καταστραφεί από την αγωγή, οι περισσότεροι από αυτούς αναπτύσσουν ένα άλλο μέσο, μια τεχνητή μορφή, γενετήσιας δραστηριότητας — αν δεν εγκαταλείψουν εντελώς αυτή τη δραστηριότητα. Όπως έγινε γνωστό τελευταία, οι περισσότεροι ψυχαναλυτές διαπράττουν ένα πολύ σοβαρό λάθος, όταν θεωρούν τις αντιδράσεις που υποκαθιστούν τη βιολογική και φυσιολογική γενετησιότητα ως *αληθινή* γενετησιότητα, ενώ στην πραγματικότητα εξυπηρετούν μια αμυντική λειτουργία. Με καταλαβαίνετε;

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, αυτό μπορώ να το καταλάβω, γιατί έχω

διαβάσει πολλά σχετικά. Δεν μπορώ όμως να το φανταστώ στην πράξη.

ΡΑΪΧ: Υπάρχει ένα ασφαλές σύμπτωμα με το οποίο μπορεί να εξακριβωθεί αυτό. Αν αφήσουμε κάποιον που έχει αυτό το είδος της αναστολής να χαλαρώσει εντελώς για λίγο, όσο μπορεί, τότε χωρίς να κάνει απολύτως τίποτα, θα παρουσιαστούν αυθόρμητα κύματα νευροφυτικής διέγερσης, ιδιαίτερα στη γενετήσια χώρα. Ταυτόχρονα, εφ' όσον υπάρχει γενετήσιο άγχος, θα εμφανιστεί ανησυχία· αυτό δεν είναι μια εκδήλωση διέγερσης αλλά, όπως έχουν δείξει ακριβείς μελέτες, ο σκοπός αυτής της αντίδρασης είναι να κατασιγάσει τη διέγερση. Από ό,τι ξέρω, οι ψυχαναλυτές δεν αναγνωρίζουν το γεγονός αυτό. Η ψυχανάλυση των γενετήσιων αναστολών μπορεί να διαιωνίζεται επ' άπειρον, όμως ποτέ δε θα στεφθεί από επιτυχία, επειδή βασίζεται σε λαθεμένες προκείμενες.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, τώρα κάτι καταλαβαίνω· μα πώς είναι δυνατό το παιδί μου να φοβάται τόσο πολύ τη διέγερση; Στο κάτω-κάτω, είχε υποστεί σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

ΡΑΪΧ: Θα προσπαθήσω να εξηγήσω αυτό που μας απασχολεί εδώ με ένα απλό παράδειγμα. Ας πάρουμε ένα παιδί που μέχρι τα τρία-τέσσερα χρόνια του ήταν δραστήριο και ζωηρό, και έκανε ένα σωρό τρέλες, όπως κάνουν όλα τα παιδιά. Σκαρφάλωνε στα τραπέζια και στις καρέκλες, έκανε τσουλήθρα στα κάγκελα της σκάλας και, με λίγα λόγια, συμπεριφερόταν σαν ένα μικρό αγρίμι. Αντίθετα με πολλούς άλλους, εμείς αυτό δεν το βρίσκουμε καθόλου αφύσικο ή ενοχλητικό. Φανταστείτε τώρα ότι κάποιος λέει στο παιδί πως το να κάνει τρέλες, να τρέχει και να πηδάει είναι εντελώς φυσικά και φυσιολογικά, καλά πράγματα, και πως όποιος λέει πως είναι κακά, κάνει λάθος. Το παιδί τώρα θα θέλει να κάνει τρέλες. Ας υποθέσουμε όμως ότι δεν μπορεί να το κάνει, και ότι για τον ένα ή τον άλλο λόγο πρέπει να κάθεται ήσυχο. Ας προχωρήσουμε το παράδειγμά μας και ας υποθέσουμε πως το παιδί έπρεπε να κάθεται ήσυχο για πολλά χρόνια, και ότι δεν μπορούσε να κινεί ή να χρησιμοποιεί το σώμα του έτσι όπως θα ήθελε η φύση. Μόλις το παιδί θα έφτανε δεκαπέντε χρόνων, όχι μόνο θα είχε παραλύσει, αλλά και αν προσπαθούσατε να το κάνετε να ξανακινήσει τους μυς του, σίγουρα θα παρουσίαζε άγχος μπροστά σ' αυτή την ιδέα.

Ευθύνεστε για το ίδιο ακριβώς λάθος που διέπριζαν τόσοι και

τόσο προοδευτικοί παιδαγωγοί, ακόμη και της φροϋδικής σχολής. Από την άλλη μεριά, επιδοκιμάζετε τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και δεν αρνείστε τη δυνατότητα να κάνει κανείς τρέλες, δηλαδή, στην περίπτωσή μας, δεν αρνείστε να έχει το παιδί σας αληθινή σεξουαλική ζωή. Ωστόσο, κρίνετε το τελικό αποτέλεσμα όχι με βάση την *πραγματική* ζωή του παιδιού, όπως παρουσιάζεται σε σχέση με τις εξωτερικές και εσωτερικές συνθήκες, αλλά μόνο με βάση το αν και το πώς διαπαιδαγωγήθηκε σεξουαλικά. Δε θα έπρεπε να είναι δύσκολο να καταλάβετε, ότι ένα παιδί που δεν έχει υποστεί σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και δεν ενδίδει σε καμιά σεξουαλική δραστηριότητα, είναι σε πολύ καλύτερη μοίρα από ένα παιδί που έχει υποστεί σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, αλλά συμπεριφέρεται σαν να μην είχε. Αυτό είναι το πρώτο βασικό σημείο.

ΜΗΤΕΡΑ: Εντάξει, αυτό το καταλαβαίνω. Όμως ποτέ δεν εμποδίσαμε το παιδί μας να είναι σεξουαλικά δραστήριο.

ΡΑΪΧ: Θεωρητικά όχι, αλλά στην πράξη το εμποδίσατε. Σας παρακαλώ, κάντε ακόμα λίγη υπομονή. Εδώ βλέπουμε πως βρίσκεται σε κίνδυνο κάτι πολύ σημαντικό και αποφασιστικό για το παιδί. Θεωρήσατε από την αρχή την ερωτική σχέση με το νεαρό, αθώα. Κάνοντάς το αυτό, αποφύγατε τις ευθύνες σας να καθοδηγήσετε την κόρη σας παραπέρα, αφού θα έπρεπε να ξέρετε ότι χρειαζόταν τη βοήθειά σας σ' αυτό το πρόβλημα. Ούτε καν κουβεντιάσατε μαζί της το θέμα.

ΜΗΤΕΡΑ: Θέλετε να πείτε πως έπρεπε να της επιβληθώ; Της έχω δώσει πλήρη ελευθερία να κάνει ό,τι θέλει. Δεν την εμποδίζω σε τίποτα.

ΡΑΪΧ: Να, λοιπόν, που γι' άλλη μια φορά κάνετε λάθος. Συμφωνούμε ότι το γενικότερο περιβάλλον που μέσα του ζει το παιδί, το κάνει να μη μπορεί να έχει σεξουαλική δραστηριότητα. Είναι αυτό το περιβάλλον τόσο ουδέτερο όσο κι εσείς; Όχι, δεν είναι. Το περιβάλλον εμποδίζει το παιδί με κάθε τρόπο που μπορεί να διανοηθεί κανείς, με την εχθρική του ατμόσφαιρα, με την άμεση επιρροή του, με το σχολείο, κλπ. Χάρη στη σεξουαλική διαπαιδαγώγησή του, το παιδί έχει σχετικά μη - ανεσταλμένες γενετήσιες απαιτήσεις, στην πραγματικότητα όμως αντιμετωπίζει ένα κόσμο που είναι εχθρός της σεξουαλικότητας. Και σ' αυτή την κατάσταση υιοθετείτε τη στάση να αφήνετε το παιδί να κάνει ό,τι θέλει. Δεν κάνετε καμιά διάκριση ανάμεσα στον

εξαναγκασμό ενός παιδιού να κάνει κάτι που δε θέλει και στην υποβοήθηση του να κάνει κάτι που θέλει, αλλά που του προκαλεί άγχος. Αυτή είναι η κοινωνική πλευρά του ζητήματος.

ΜΗΤΕΡΑ: Πρέπει πρώτα να τα ξανασκεφτώ όλα αυτά· είναι πάρα πολλά για να τα καταλάβω έτσι αμέσως. Εξακολουθώ να μην καταλαβαίνω γιατί η κόρη μου δεν μπορεί να βρει το δρόμο της και να κάνει κάτι για το οποίο της δίνουμε όση ελευθερία χρειάζεται.

ΡΑΪΧ: Ναι, αυτό ακριβώς είναι το βασικό σημείο που γύρω του περιστρέφεται το δεύτερο ζήτημα. Το χειρότερο είναι ότι το παιδί έχει να παλέψει ενάντια σ' ολόκληρο τον κόσμο, αλλά ταυτόχρονα η αγωνιστική του διάθεση είναι αποδυναμωμένη από το φόβο του μπροστά στην ηδονή — αυτό το έχουμε κιόλας αποδείξει. Να εξετάσουμε τώρα αυτό το ζήτημα;

ΜΗΤΕΡΑ: Και πάλι δεν καταλαβαίνω γιατί το θεωρείτε τόσο μεγάλο πρόβλημα. Απλώς υποφέρει από γενετήσιο άγχος και γι' αυτό φοβάται να αναλάβει γενετήσια δραστηριότητα.

ΡΑΪΧ: Αν δεν εξετάσετε το δεύτερο ζήτημα, τότε όλη αυτή η υπόθεση θα παραμείνει ακατανόητη για σας. Το άγχος που προσβάλλει το παιδί από εξωτερικούς παράγοντες, πρέπει κατά κάποιο τρόπο να έχει ριζώσει μέσα στο παιδί για να γίνει δραστικό. Συμφωνείτε;

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, αυτό το καταλαβαίνω απόλυτα.

ΡΑΪΧ: Ισχυρίζεστε, και ας υποθέσουμε πως έχετε δίκιο, πως ούτε εσείς ούτε ο σύζυγός σας ενσταλάξατε το γενετήσιο άγχος στο παιδί. Ας υποθέσουμε, λοιπόν, πως η διαφορά ανάμεσα σ' αυτό το παιδί και στα άλλα παιδιά, είναι, ότι, παρ' όλο που παρουσιάζει γενετήσιο άγχος, δεν απέκτησε αυτό τὸ άγχος από εξωτερικούς παράγοντες στη διάρκεια της παιδικής ηλικίας. Τότε απομένουν δυο δυνατότητες: είτε το γενικότερο κοινωνικό κλίμα είχε αυτή την επίδραση στο παιδί, είτε, αν αποκλείσουμε αυτή την περίπτωση, πρέπει να υπάρχει κάποιος λόγος που ριζωσε αυτό το γενετήσιο άγχος. Πού θα έπρεπε να τον αναζητήσουμε;

ΜΗΤΕΡΑ: Δεν καταλαβαίνω.

ΡΑΪΧ: Ας κάνουμε μερικές υποθέσεις. Η ανάπτυξη του παιδιού στην περίοδο της γενετήσιας διέγερσης δεν καθορίζεται αποκλειστικά από βιώματα αυτής της περιόδου, αλλά κυρίως από προηγούμενα βιώματα. Μπορείτε ίσως να θυμηθείτε τι

είδους διαπαιδαγώγηση κάνατε στο παιδί για να μη λερώνεται πάνω του;

ΜΗΤΕΡΑ (ύστερα από μια στιγμή σιωπής): Δεν ξέρω αν θα έπρεπε να έχω ενοχές γι' αυτό το ζήτημα.

ΡΑΪΧ: Σας παρακαλώ αυτό που μας απασχολεί τώρα δεν είναι αν έχετε καθαρή συνείδηση ή όχι. Προσπαθούμε να ξεκαθαρίσουμε μια κατάσταση που είναι δυσάρεστη για το παιδί.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, πρέπει να το παραδεχτώ πως στα δυο πρώτα χρόνια της ζωής της, ούτε εγώ ούτε ο πατέρας της καταλαβαίναμε απόλυτα τι κάναμε. Μέχρι τριών χρόνων, ίσως και μεγαλύτερη, υπέφερε από τη συνήθεια να λερώνει το κρεβάτι της.

ΡΑΪΧ: Είπατε «υπέφερε»; Γιατί «υπέφερε»; Είναι πολύ φυσικό μέχρι αυτή την ηλικία, ή ίσως και σε μεγαλύτερη, να λερώνει ένα παιδί κάποτε το κρεβάτι του. Αυτό γινόταν συχνά;

ΜΗΤΕΡΑ: Όχι, όχι πολύ συχνά. Μόνο για ένα διάστημα μερικών εβδομάδων, που έβρεχε το κρεβάτι της κάθε βράδυ και καμιά φορά λερωνόταν πάνω της.

ΡΑΪΧ: Τι κάνατε γι' αυτό;

ΜΗΤΕΡΑ: Πάντα τη μαλώναμε και της λέγαμε πως δεν έπρεπε να το κάνει. Θυμάμαι πως το κάναμε αυτό πριν ακόμα αρχίσει να μιλάει, όταν ήταν περίπου ενός χρόνου.

ΡΑΪΧ: Μήπως μπορείτε να θυμηθείτε κάποιες ιδιαίτερες μεταβολές του παιδιού;

ΜΗΤΕΡΑ: Θυμάμαι πως μεταξύ δυο και τριών χρόνων, ουρλιαζε πολύ και ήταν ανυπάκοη· μερικές φορές είχε κάτι ξεσπάσματα από φοβερά ουρλιαχτά και δεν ηρεμούσε με τίποτα.

ΡΑΪΧ: Τώρα, επί τέλους, τα πράγματα μπαίνουν σε μια τάξη. Όπως ξέρετε, τα παιδιά πάντα αντιδρούν με ουρλιαχτά και ανυπάκοη, όταν οι άνθρωποι που είναι υπεύθυνοι για την ανατροφή τους τους απαγορεύουν να κάνουν κάτι, δίχως αυτά να μπορούν να καταλάβουν το γιατί. Αυτή ακριβώς είναι μια από τις πιο τραγικές εμπειρίες που μπορεί να έχει ένα παιδί. Κάνει κάτι εντελώς αθώο χωρίς να μπορεί να καταλάβει γιατί αυτό είναι «κακό». Οι γονείς του, το ίδιο τυφλά, φοβούνται για το «πολιτιστικό» μέλλον του παιδιού και ξεσπούν επάνω του ανεξέλεγκτα.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, το ξέρω. Τώρα το καταλαβαίνω. Τι σχέση έχει όμως αυτό με το γενετήσιο άγχος; Εμείς γι' αυτό μιλάμε.

ΡΑΪΧ: Έχει πολύ μεγάλη σχέση. Βλέπετε, σύμφωνα με την ψυχαναλυτική θεωρία, η επίσχεση των κοπράνων είναι μια πηγή ηδονής για το μωρό. Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι αυτή η ερμηνεία είναι λαθεμένη. Η διαδικασία είναι η εξής: Αρχικά, το παιδί νιώθει την πρωκτική λειτουργία του ως κάτι εντελώς αθώο, και το μόνο που αποκομίζει από αυτή είναι η ανάλογη ηδονή. Ύστερα, συνήθως σε πολύ μικρή ηλικία, ίσως και στους έξι μήνες ή το αργότερο στους δώδεκα, επιβάλλεται μια λιγότερο ή περισσότερο αυστηρή απαγόρευση σε σχέση με το λέρωμα του κρεβατιού. Τώρα, το παιδί *νιώθει άγχος που αφήνει τα κόπρανά του*, και όχι ηδονή που τα κρατάει, όπως ισχυρίζονται οι ψυχαναλυτές. Φυσικά, αυτό εκδηλώνεται αντικειμενικά ως επίσχεση, και μοιάζει σαν να συνεχίζει το παιδί να νιώθει την προηγούμενη ηδονή με μια άλλη μορφή. Ωστόσο δεν είναι έτσι. Πρώτα απ' όλα, φοβάται τις συνέπειες που θα έχει, αν αφήσει ελεύθερα τα κόπρανά του. Πότε αρχίζει να τα κρατάει; Μόλις νιώσει το γνωστό συναίσθημα στα έντερα - την επιθυμία να αποδεύσει. Αν το σκεφθείτε, θα δείτε πως οι αισθήσεις που νιώθει κανείς τότε, μοιάζουν πολύ με εκείνες που νιώθει όταν διεγείρονται τα γεννητικά όργανα. Μόλις νιώσει, λοιπόν, το παιδί αυτή την αίσθηση στα έντερα, σφίγγεται, αγχώνεται, και κρατάει τα κόπρανά του. Έτσι δημιουργούνται οι διάφορες μορφές της παιδικής δυσκοιλιότητας.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, αλλά εξακολουθώ να μην καταλαβαίνω.

ΡΑΪΧ: Γρήγορα θα καταλάβετε. Το παιδί αντιμετωπίζει μια ψυχοσύγκρουση ανάμεσα σε μια εσωτερική ένταση και ένα φόβο που εμποδίζει αυτή την ένταση να εκτονωθεί. Αν το έντερο κενωθεί στη διάρκεια του ύπνου, και αν τα πειθαρχικά μέτρα επαναληφθούν, τότε η ψυχοσύγκρουση εντείνεται. Έχει αποδειχτεί καθαρά ότι η λεγόμενη ανυπακοή παρουσιάζεται πάντα σ' αυτή τη μικρή ηλικία, όταν η διαπαιδαγώγηση του παιδιού για να μη λερώνεται πάνω του γίνεται περίπου με τον τρόπο που περιέγραψα πιο πάνω. Μπορούμε να διακρίνουμε δύο ξεχωριστές φάσεις. Στην πρώτη φάση της αντίδρασης ανυπακοής, το παιδί αντιστέκεται στη βία που του επιβάλλεται από τους παιδαγωγούς του - αλλά αυτό δεν παύει να είναι μια υγιής αντίδραση. Ύστερα, κάτω από την πίεση των συναισθημάτων ενοχής ή του φόβου μήπως χάσει την αγάπη του παιδαγωγού του, αναδύεται η ανυπακοή και γίνεται ψυχαναγκαστική και

βασανιστική για το ίδιο το παιδί. Αυτό ακριβώς έχει πάθει και το παιδί σας.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, αλλά εξακολουθώ να μην καταλαβαίνω τι σχέση έχει αυτό με το γενετήσιο άγχος.

ΡΑ·Ι·Χ: Θα καταλάβετε. Όταν ένα παιδί, που από την περίοδο που διαπαιδαγωγήθηκε να μη λερώνεται πάνω του, σημαδεύτηκε από τέτοιες εμπειρίες, μπει στη γενετήσια φάση, θα βρεθεί αυτόματα στην ίδια κατάσταση που βρίσκεται τώρα το παιδί σας. Παρ' όλο που έχει αποδεχτεί ελεύθερα, διανοητικά και συγκινησιακά, τη γενετήσια δραστηριότητα καθεαυτή, αυτή η δραστηριότητα συνδέεται φυσιολογικά με ορισμένες αισθήσεις ρεύματος στα γεννητικά όργανα. Αν το παιδί έχει διαπαιδαγωγηθεί να μη λερώνεται πάνω του, έτσι όπως περιγράψατε, και έστω και αν δεν ανταποκρίνεται σ' αυτές τις δραστηριότητες, συσχετίζει ωστόσο τις κινήσεις των εντέρων - που έμαθε να τις συνδέει με τον κίνδυνο - με τις γενετήσιες αισθήσεις, που είναι ποιοτικά ίδιες. Το παιδί τότε παρουσιάζει γενετήσιο άγχος, που επιδρά στα γεννητικά όργανα. Στην πραγματικότητα, όμως δεν πρόκειται για γενετήσιο άγχος, αλλά για το φόβο του παιδιού να αφοδεύσει.

ΜΗΤΕΡΑ: Τώρα αρχίζω επί τέλους να καταλαβαίνω.

ΡΑ·Ι·Χ: Θα είναι πολύ καλύτερα και για σας και για την κόρη σας.

ΜΗΤΕΡΑ: Ναι, υπάρχει όμως ένα πράγμα που δεν καταλαβαίνω. Η κόρη μου κάνει ψυχανάλυση. Θα τη βοηθήσει αυτό και στις πρωκτικές αναστολές της;

ΡΑ·Ι·Χ: Αυτό είναι άλλο ένα λάθος που κυριαρχεί στη σύγχρονη ψυχαναλυτική θεραπεία. Ο σκοπός δε θα έπρεπε να είναι η αναγνώριση και η «ερμηνεία» του φόβου καθεαυτού. Αντίθετα, αυτό που έχει σημασία, είναι να αναπτυχθεί η μόνη μέθοδος που είναι ικανή να αντιστρέψει τη μετατόπιση του άγχους ή των αισθήσεων ρεύματος από τον πρωκτό στα γεννητικά όργανα. Αυτό δεν μπορεί να γίνει μόνο με την ερμηνεία, ούτε, όπως έχει δείξει η πείρα, απλώς με την ψυχανάλυση της αντίστασης. Χρειάζεται μια τεχνική που να αναλύει με μια συγκεκριμένη αλληλουχία τις διάφορες μορφές άμυνας που έχει δημιουργήσει το παιδί. Για την ώρα, όμως, δεν μπορώ να πω περισσότερα. Δυστυχώς, αυτά είναι πολύ εξειδικευμένα πράγματα για να τα καταλάβει ένας μη-ειδικός.

ΜΗΤΕΡΑ: Τι πρέπει να κάνω τώρα;

ΡΑΪΧ: Πρώτα απ' όλα, πρέπει να συνειδητοποιήσετε απόλυτα τη σημερινή μας συζήτηση. Σκεφθείτε όσα είπαμε για τη ζωή του παιδιού σας μέρα προς μέρα. Ξεκαθαρίστε στο μυαλό σας αν, κατά βάθος, ανάλογα με την εσωτερική σας στάση απέναντι στη ζωή, είστε πρόθυμη να εφαρμόσετε στην πράξη όσα αποδέχεστε θεωρητικά. Πολλές φορές, οι ίδιες οι δικές τους προηγούμενες εμπειρίες δεν αφήνουν τις μητέρες να εφαρμόσουν στην πράξη τα συμπεράσματα στα οποία τις οδήγησαν οι πεποιθήσεις και οι γνώσεις τους. Είμαι βέβαιος ότι θα ξανασυναντηθούμε. Ελπίζω να είμαστε τότε σε θέση να καταλάβουμε καλύτερα ο ένας τον άλλο. Αυτά είναι πολύ δύσκολα θέματα, και δεν είναι ακόμα όλα γνωστά ή κατανοητά. Όλα τα πράγματα για να ωριμάσουν παίρνουν χρόνο.

Τα Σεξουαλικά Δικαιώματα των Νέων (*)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σελίδες που ακολουθούν γράφτηκαν για νέους ανθρώπους, χωρίς ανώτερο ή κατώτερο όριο ηλικίας. Καταγράφοντας αυτές τις παρατηρήσεις, δεν έχω σκοπό να κάνω τη συνηθισμένη «σεξουαλική διαπαιδαγώγηση», που αποφεύγει το ζήτημα της σεξουαλικής επαφής των νέων. Αντίθετα, πρόθεσή μου είναι να δώσω στους νέους, με βάση μια καλοθεμελιωμένη επιστημονική πεποίθηση, μια οριστική απάντηση στα σοβαρά ερωτήματα που τους απασχολούν για τη σεξουαλική τους ωρίμανση:

- Σε τι συνίσταται η διαδικασία της σεξουαλικής ωρίμανσης;
- Γιατί τα σεξουαλικά ζητήματα αντιμετωπίζονται από το σχολείο, την οικογένεια και γενικότερα την κοινή γνώμη, σαν απόκρυφα;
- Τι σημαίνουν οι αδιαθεσίες, οι διεγέρσεις, οι ψυχαναγκαστικές ονειροπολήσεις, η απομόνωση και οι σεξουαλικοί φόβοι που εμφανίζονται σ' αυτή την ηλικία;
- Ποια διέξοδος υπάρχει από αυτή την κατάσταση;

Η κατάσταση της σύγχρονης κοινωνίας, οι τελευταίες εξελίξεις στο σπίτι και στο σχολείο, καθώς και η γενικότερη επιρροή της κοινής γνώμης, κάνουν τα αγόρια και τα κορίτσια να πέφτουν με τα μούτρα σε βιβλία και κείμενα σεξουαλικής αγωγής. Από τα εκατό βιβλία που πιάνουν στα χέρια τους τα ενενήντα εννιά είναι για πέταμα, άθλια κατασκευάσματα αδίστακτων κερδοσκόπων ή γιατρών άσχετων με τα σεξουαλικά ζητήματα που ξέρουν πώς να εκμεταλλεύονται τη μεγάλη ανάγκη που νιώθουν οι νέοι όλων των στρωμάτων να διαφωτισθούν πάνω σ'

(*) Γραμμένο ειδικά για τους νέους του κινήματος Σεξπόλ και δημοσιευμένο το 1932 ως *Ο Σεξουαλικός Αγώνας των Νέων*. Αυτό το έργο αναθεωρήθηκε αργότερα από τον Ράιτ, που άλλαξε και τον τίτλο.

αυτά. Οι νέοι μολύνονται, από τη μια μεριά, από ηθικολόγους και υπερασπιστές της εγκράτειας και, από την άλλη, από την πορνογραφική φιλολογία. Και οι δυο αυτές επιρροές είναι ιδιαίτερα επικίνδυνες.

Η σεξουαλική αθλιότητα της σύγχρονης νεολαίας είναι ανιπολόγιστη. Το μεγαλύτερο όμως μέρος της δεν φαίνεται· βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια.

Με τα στοιχεία που θα παρουσιάσουμε, θα δείξουμε ότι το δίλημμα που αντιμετωπίζουν οι νέοι είναι πολύ πιο διαφορετικό από ό,τι γενικά πιστεύεται. Δεν έχουν να διαλέξουν ανάμεσα στην ηθική και εγκρατή ζωή, από τη μια μεριά, και στη σεξουαλική χυδαιότητα, από την άλλη, αλλά ανάμεσα σε μια υγιή και μια παθολογική σεξουαλική ζωή. Το γεγονός είναι ότι όλοι οι νέοι άνθρωποι και τα παιδιά, *χωρίς εξαίρεση*, ενδίδουν στη σεξουαλική δραστηριότητα, ακόμα και εκείνοι που κηρύσσουν επιδεικτικά τη «σεξουαλική ηθική». Γιατί σε τελική ανάλυση, ο ηθικός εκφοβισμός έχει το ίδιο αποτέλεσμα με την πορνογραφική φιλολογία και με τις συνθήκες που μεγαλώνουν οι περισσότεροι νέοι μας.

Το κεντρικό ζήτημα είναι η σεξουαλική επαφή των νέων και η στάση που παίρνει απέναντί της η κοινωνία. Οι νέοι έχουν κάτι παραπάνω από ένα απλό δικαίωμα να «διαφωτιστούν»· έχουν δικαίωμα στη συγκινησιακή τους υγεία και στη σεξουαλική τους απόλαυση.

Το δικαίωμα αυτό τους αφαιρέθηκε. Αναρίθμητοι νέοι έχουν χάσει κάθε επίγνωση της σεξουαλικότητάς τους, πράγμα που άνοιξε το δρόμο σε σοβαρές ψυχικές διαταραχές στη διάρκεια της εφηβείας. Γι' αυτό δεν πρόκειται να δώσουμε συμβουλές «εκ των άνω», ούτε και να προσπαθήσουμε να «διαπαιδαγωγήσουμε». Αντίθετα, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε ολοκληρωμένα και χωρίς διαστρεβλώσεις την αλήθεια, να τους δώσουμε να καταλάβουν σε τι κατάσταση βρίσκονται και να τους δείξουμε πως, αν θέλουν στα σοβαρά να βάλουν ένα τέλος σ' αυτή την αθλιότητα, πρέπει να πάρουν οι ίδιοι την υπόθεση στα χέρια τους. Ένα δικαίωμα δεν το ζητιανεύεις, παλεύεις γι' αυτό.

Το ίδιο ισχύει και για κείνους τους ανθρώπους που, θολά και συγκεχυμένα, ακολουθούν τα κηρύγματα των ηθικολόγων και καταστρέφουν έτσι οι ίδιοι τον εαυτό τους. Για πολλά αγόρια και κορίτσια τα ζητήματα που πραγματευόμαστε εδώ θα φανούν

αυτονόητα ή δε θα δυσκολευτούν πολύ να τα καταλάβουν. Υπάρχουν άλλοι που θα δυσκολευτούν να αφομοιώσουν το περιεχόμενο αυτών των σελίδων. Άλλοι πάλι, της ίδιας ηλικίας, αποπροσανατολισμένοι από την καταναγκαστική ηθική και αγωγή, στην αρχή θα το απορρίψουν γιατί θα τους εξοργίσει ή θα τους φέρει αμηχανία. Πολλοί νέοι που πλησιάζουν στην εφηβεία αναγκάζονται να αναπτύξουν μια ηθικολογική, αμυντική στάση απέναντι στις ασυνειδήτες ώσεις της σεξουαλικότητας τους, μόνο και μόνο για να αποκτήσουν ένα τεχνητό έρεισμα. Δεν έχουν επίγνωση της σχέσης ανάμεσα στη σεξουαλικότητά τους και τις ονειροπολήσεις που τους βασανίζουν, τις αδιαθεσίες τους, τις διεγέρσεις τους, και άλλα τέτοια προβλήματα. Σκέφτονται και ενεργούν κάτω από τον καταναγκασμό μιας θέλησης ξένης, που τους απαγορεύει να αποκτήσουν σεξουαλική γνώση. Αυτή η ξένη θέληση πηγάζει από την αγωγή και έχει γίνει μέρος του ίδιου τους του χαρακτήρα, που έτσι ενεργεί αντίθετα στις φυσικές σωματικές τους ανάγκες. Πρέπει να καταλάβουμε ξεκάθαρα πως το ζήτημα των νέων και του σεξ δεν είναι μόνο δύσκολο, αλλά σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να αποδειχτεί και εκρηκτικό.

Αυτό, ωστόσο, δεν πρέπει να μας φοβίζει. Δεν υπάρχει άλλος δρόμος. Πρέπει να αποφασίσουμε: ή θα συνεχίσουμε να αντικρίζουμε την ψυχική αθλιότητα, τη δυστυχία, την αυτοκτονία και τις εγκυμοσίνες που δε βγαίνουν πέρα, ή θα διαλέξουμε την αλήθεια, που κάτω από τις σημερινές συνθήκες μπορεί να φαίνεται σκληρή, αλλά προσφέρει την προοπτική μιας οριστικής λύσης.

Η απόφαση για τα σεξουαλικά δικαιώματα των νέων πρέπει να παρθεί από τους ίδιους τους νέους.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΝΤΑΣΗ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ

Η συνηθισμένη προσέγγιση στο πρόβλημα της διαπαιδαγωγικής των νέων στα σεξουαλικά ζητήματα αρχίζει και τελειώνει με το «μυστήριο της αναπαραγωγής». Ξέρουμε όμως, και το δηλώνουμε καθαρά, κάτι που όλοι ξέρουν αλλά κανείς δεν τολμά να το εκφράσει, ότι στην πραγματικότητα το κυριότερο πρόβλημα που βασανίζει τους νέους είναι η σεξουαλική διεγερση και η απαγορευμένη ηδονή από την ικανοποίηση των σεξουαλικών

επιθυμιών τους. Ξέρουμε επίσης ότι αυτή η όψη του σεξουαλικού προβλήματος, αυτό ακριβώς το σημείο, είναι που γυροφέρνουν οι ευαίσθητοι «παιδαγωγοί», προσέχοντας επιμελώς να μην το θίξουν.

Πολύ σπάνια ένας άντρας και μια γυναίκα έρχονται σε σεξουαλική επαφή με την έκδηλη πρόθεση να κάνουν παιδί. Όμως, η εκκλησία, το εκπαιδευτικό σύστημα και η επιστήμη πολύ θα ήθελαν να μας κάνουν να πιστέψουμε, πως ο μοναδικός σκοπός της σεξουαλικής πράξης είναι η αναπαραγωγή. Αν ήταν έτσι, εδώ και πολύ καιρό το ανθρώπινο γένος θα είχε χαθεί μέσα σε δυο-τρεις γενιές, και οπωσδήποτε δε θα είχε επιβιώσει με τη σημερινή οικονομική αθλιότητα των μαζών. Στην πραγματικότητα, οι άνθρωποι έρχονται σε σεξουαλική επαφή για τη σεξουαλική ικανοποίηση που τη συνοδεύει και επειδή τους σπρώχνει εκεί η σεξουαλική ένταση. Η σεξουαλική ικανοποίηση εξασφαλίζει την αναπαραγωγή των ειδών, γιατί η γονιμοποίηση είναι συνδεδεμένη με τη σεξουαλική πράξη. Η εκκλησία πάντοτε επικαλείται τη «φύση», όταν ισχυρίζεται ότι η σεξουαλική επαφή που έχει άλλο σκοπό εκτός από την τεκνοποιία είναι «αφύσικη». Το περίεργο είναι ότι η φύση διέπραξε ένα μεγάλο λάθος, δημιουργώντας ένα σεξουαλικό μηχανισμό που δεν παρακινεί τους ανθρώπους να έρχονται σε σεξουαλική επαφή μόνο όποτε θέλουν ή όποτε μπορούν να κάνουν παιδιά. Αντίθετα, έχει κανονίσει τα πράγματα έτσι, που ο μέσος υγιής άνθρωπος να νιώθει την επιθυμία για σεξουαλική επαφή μια έως τρεις φορές την εβδομάδα. Σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους, λοιπόν, οι άνθρωποι έρχονται σε σεξουαλική επαφή χιλιάδες φορές, αλλά μόνο σε δυο-τρεις από αυτές η επαφή πραγματοποιείται με σκοπό την τεκνοποιία. Και ακόμα πιο περίεργο για την εκκλησία και για το στενόμυαλο άνθρωπο, είναι το ότι σε ολόκληρο το ζωικό βασίλειο, όπου ανήκει και ο άνθρωπος, η τεκνοποιία συνδέεται με ένα υψηλό βαθμό σεξουαλικής ηδονής, δηλαδή με εκείνο ακριβώς το στοιχείο που πιο πολύ καταδικάζεται και για το οποίο οι νέοι μας είναι λιγότερο πληροφορημένοι. Πρέπει να πούμε, λοιπόν, πως όποιος μιλάει για το πρόβλημα του σεξ χωρίς να αναφέρεται στην πλευρά της σεξουαλικής ηδονής, το μόνο που κάνει σκόπιμα ή όχι, είναι να αποπροσανατολίζει. Και αυτό δεν είναι ένας ξεκάρφωτος ισχυρισμός, αλλά μπορεί να υποστηριχτεί με αποδείξεις.

Πρέπει να ξεχωρίσουμε τα εξής προβλήματα σ' αυτό το χώρο:

1. Ποια είναι η φυσική λειτουργία του σεξουαλικού μηχανισμού;
2. Οι θεσμοί που ζούμε αναστέλλουν ή προάγουν τη σεξουαλική ικανοποίηση;
3. Αν αναστέλλουν την ικανοποίηση, γιατί και για ποιο σκοπό;
4. Υπάρχει τρόπος να ανακουφιστούν οι νέοι από τη σεξουαλική δυστυχία που τους βασανίζει;
5. Αν όχι, κάτω από ποιες συνθήκες μπορούν οι νέοι να πετύχουν τη σεξουαλική απελευθέρωση, και τι πρέπει να κάνουν για να την κατακτήσουν;

Σεξουαλική ωριμότητα

Η σεξουαλική ένταση ή διέγερση που γνωρίζει κάθε νέος είναι η έκφραση μιας σωματικής διαδικασίας που μ' αυτή ο σεξουαλικός μηχανισμός — στον άντρα, ορισμένα μέρη των όρχεων, και στη γυναίκα, ορισμένοι ιστοί των ωοθηκών — παράγει ουσίες που λέγονται ορμόνες και που εισάγονται στην κυκλοφορία του αίματος και δημιουργούν μια κατάσταση σεξουαλικής διέγερσης του νευρικού συστήματος. Παρ' όλο που οι όρχεις και οι ωοθήκες είναι τα πιο σημαντικά όργανα για τη σεξουαλική διέγερση, δεν είναι ωστόσο τα μοναδικά. Συμμετέχουν και άλλοι αδένες, εσωτερικής έκκρισης, όπως η υπόφυση. Σημαντική είναι επίσης η επίδραση που έχουν στη σεξουαλική διέγερση τα αισθητήρια όργανα, τα μάτια, το δέρμα, η μύτη, τα αυτιά. Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει μέρος του σώματος που να μην επηρεάζεται σε κάποιο βαθμό από σεξουαλικά ερεθίσματα. Τα μέρη του σώματος που έχουν ιδιαίτερη διεγερσιμότητα λέγονται «ερωτογόνες ζώνες». Η σωματική κατάσταση της σεξουαλικής έντασης εκδηλώνεται ψυχικά σαν μια ώση για αποφόρτιση της έντασης, δηλαδή για αναζήτηση σεξουαλικής ικανοποίησης. Μπορούμε να αποδείξουμε ότι για δεκάδες χρόνια, η επιστήμη αγνόησε, για ηθικούς λόγους, το γεγονός ότι αυτές οι καταστάσεις έντασης δεν παρουσιάζονται μόνο στη διάρκεια της εφηβείας, αλλά εμφανίζονται και αρχίζουν να επενεργούν από την πρώτη κιόλας παιδική ηλικία. Απλώς, στη διάρκεια της εφηβείας, οι εντάσεις γίνονται πιο δυνατές, επειδή

τότε ο σεξουαλικός μηχανισμός παράγει σπέρμα ή ωάρια και ολόκληρο το σώμα φτάνει σε πλήρη ωριμότητα.

Η εντατικοποιημένη λειτουργία του σεξουαλικού μηχανισμού συμβαδίζει με μια αυξημένη συγκινησιακή ευαισθησία, που μέσα στις δοσμένες συνθήκες όπου ζουν οι νέοι, οδηγεί σχεδόν πάντα σε μια βασανιστική ταραχή, σε ονειροπολήσεις και υπερβολικές φαντασιώσεις. Η εφηβεία δεν αρχίζει πάντα στην ίδια ηλικία. Κατά μέσο όρο, όμως, παρουσιάζεται μεταξύ δώδεκα και δεκατεσσάρων χρόνων. Στα αγόρια, η φωνή αρχίζει να γίνεται χοντρή, πυκνή τριχοφυΐα εμφανίζεται στην πυελική χώρα και πολύ συχνά νιώθουν τις πρώτες νυχτερινές ονειρώξεις. Στα κορίτσια, τα στήθη αρχίζουν να φουσκώνουν και εμφανίζεται η περίοδος της εμμηνορυσίας. Και στα δυο φύλα, δημιουργείται μια κατάσταση γενικής έντασης. Σ' αυτή την ηλικία, η ικανότητα για εργασία τείνει να μειωθεί, γιατί η προσοχή στρέφεται όλο και περισσότερο στα σεξουαλικά ζητήματα. Οι συχνές στίσεις των αγοριών και η αυξημένη αιματική κυκλοφορία και ένταση στα σεξουαλικά όργανα των κοριτσιών, δείχνουν πως αυτοί οι νέοι άνθρωποι είναι από σωματική άποψη αρκετά ώριμοι για σεξουαλική επαφή. Όλοι οι άνθρωποι δε φτάνουν σε πλήρη ωριμότητα στην ίδια ηλικία. Σε άλλους η διαδικασία μπορεί να τελειώσει μέσα σε μερικές εβδομάδες ή μήνες, και σε άλλους μπορεί να κρατήσει χρόνια. Γι' αυτό, στο ερώτημα: «Πότε ένα άτομο είναι έτοιμο για σεξουαλική επαφή;», δεν είναι δυνατό να δοθεί μια γενική απάντηση. Δεν υπάρχει κανένας κανόνας που να ισχύει για όλους.

Το σημαντικά αυξημένο επίπεδο σεξουαλικής διέγερσης αναζητά μια διέξοδο. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο αρχίζουν τα σεξουαλικά προβλήματα των νέων, επειδή δεν έχουν παρά τρεις δυνατότητες επιλογής: σεξουαλική επαφή, αυνανισμός, εγκράτεια.

Ο αυνανισμός των νέων

Πριν ο νέος γίνει ώριμος για σεξουαλική επαφή, η σεξουαλική ενόρμηση, από την πρώτη παιδική ηλικία και πέρα, μπαίνει σε λειτουργία με διάφορες μορφές. Μια από αυτές, που τελικώς παρουσιάζεται όλο και πιο έντονα σαν ένα μεταβατικό στάδιο στην εξέλιξη προς την ώριμη σεξουαλική ζωή, είναι ο αυνανι-

ομός. Η εκκλησία θεωρούσε πάντα τον αυνανισμό των παιδιών και των νέων σαν μια πολύ σοβαρή και επικίνδυνη διαστροφή, που μπορεί να βλάψει την υγεία(*). Μόλις πολύ πρόσφατα συγκατατέθηκε η σύγχρονη σεξολογία να αναγνωρίσει τον αυνανισμό σαν μια εντελώς ομαλή μεταβατική μορφή παιδικής και νεανικής σεξουαλικότητας. Οι άνθρωποι έστιβαν το μυαλό τους για να καταλάβουν γιατί οι νέοι σπρώχνονται στον αυνανισμό. Μόνο όταν εγκαταλείφθηκε η άποψη ότι ο αυνανισμός είναι διαστροφή, ξεκαθαρίστηκε πια πως δεν είναι παρά η έκφραση της σωματικής και συγκινησιακής σεξουαλικής έντασης του νεανικού οργανισμού. Κατ' αρχήν, δε διαφέρει σε τίποτα από το ξύσιμο ή το τρίψιμο του δέρματος για να ανακουφιστεί από κάποιο κνησμό, μια που και ο κνησμός είναι μια κατάσταση έντασης κάποιου οργάνου, που μπορεί να εξυλειφθεί με το τρίψιμο. Φυσικά, ο αυνανισμός διαφέρει από το συνηθισμένο τρίψιμο για την ανακούφιση από κάποιο κνησμό, γιατί η ένταση του οργάνου και η ικανοποίηση που προκύπτει από την αποφόρτισή της είναι πολύ πιο έντονες.

Υπήρξαν επίσης πολλές διαμάχες αν ο αυνανισμός είναι ή όχι βλαβερός. Άλλοι υποστηρίζουν πως είναι αβλαβής και άλλοι επιμένουν πως είναι βλαβερός. Το ζήτημα όμως δεν τοποθετείται σωστά μ' αυτό τον τρόπο. Αυτό που πρέπει να ρωτήσουμε είναι πότε και κάτω από ποιες συνθήκες ο αυνανισμός είναι ή όχι βλαβερός. Μέχρι πρόσφατα, η εγκράτεια των νέων τονιζόταν ως ο μόνος δυνατός δρόμος στη ζωή τους και ο καλύτερος για να αποφύγουν τις δυσκολίες. Άλλοι πάλι τράβηξαν αργότερα στην αντίθετη άκρη και έκαναν το λάθος να υποστηρίξουν ότι ο αυνανισμός όχι μόνο είναι εντελώς αβλαβής, αλλά αποτελεί τη μόνη διέξοδο και την καλύτερη λύση στα προβλήματα των νέων. Όπως θα δούμε, αυτή η άποψη παρακάμπτει το πιο σημαντικό και πιο δύσκολο πρόβλημα της σεξουαλικής ζωής των νέων, συγκεκριμένα, το ζήτημα της σεξουαλικής επαφής. Ο ατομικός ή αμοιβαίος αυνανισμός των παιδιών και των νέων πριν φτάσουν σε σεξουαλική ωριμότητα, στην ουσία προέρχεται από φυσικές σωματικές αιτίες. Από τη στιγμή που θα φτάσουν σε σεξουαλική ωριμότητα, όμως, υπάρχουν κοινωνικοί λόγοι που κάνουν τον

(*) Ακόμη και σήμερα, το 1983, ο αυνανισμός εξακολουθεί να θεωρείται θανάσιμο αμάρτημα από την Καθολική εκκλησία. (M.A.-T.P.)

αυνανισμό τη μόνη μορφή σεξουαλικής δραστηριότητας που έχουν στη διάθεσή τους οι νέοι, επειδή σ' αυτή την ηλικία διάφορα θεσμικά μέτρα κάνουν τη σεξουαλική επαφή δύσκολη ή αδύνατη. Από τη στιγμή που ένα άτομο θα φτάσει σε σεξουαλική ωριμότητα, ο αυνανισμός δεν είναι πια μια φυσική μορφή σεξουαλικής δραστηριότητας, όπως φαίνεται και από το γεγονός ότι στις πρωτόγονες φυλές που δε βάζουν κανένα φραγμό στους νέους που θέλουν να έχουν σεξουαλική επαφή, ο αυνανισμός παίζει ένα ασήμαντο ρόλο.

Για να εκτιμήσουμε σωστά τον αυνανισμό, πρέπει να κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα στις ανώμαλες και τις ομαλές μορφές αυτού του είδους σεξουαλικής δραστηριότητας. Για να κρίνουμε ποιος είναι ο υγιής και αβλαβής αυνανισμός στα πρώτα στάδια της ωριμότητας, ας εξετάσουμε ένα αγόρι που ανακαλύπτει τον αυνανισμό χωρίς να έχει επηρεαστεί από τους γονείς, την εκκλησία ή τη χυδαία φιλολογία πάνω σ' αυτό το θέμα. Το αγόρι νιώθει ένα συναίσθημα έντασης στο σεξουαλικό του όργανο· το αγγίζει και το μαλάσσει, στην αρχή εντελώς ασυνείδητα. Συχνά, προς μεγάλη του έκπληξη, εκσπεραματώνει και νιώθει ένα συναίσθημα σεξουαλικής ανακούφισης. Ύστερα, ακολουθεί μια περίοδος σεξουαλικής αδράνειας, που κρατάει από δυο έως τέσσερις μέρες, μέχρι που να δημιουργηθεί πάλι σεξουαλική ένταση. Το αγόρι έχει εξοικειωθεί τώρα με το συναίσθημα της έντασης και της χαλάρωσης, και αυνανίζεται συνείδητά. Δε νιώθει ενοχές, δε νομίζει πως βλάπτει τον εαυτό του με τον αυνανισμό, και έτσι δεν ανακόπτει τη ροή της διέγερσης. Αυτοί οι νέοι παραμένουν απόλυτα υγιείς, μέχρι που κάποιος φίλος, γονέας ή κάποιος από τα συνηθισμένα παλιοβιβλία που πέφτουν στα χέρια τους, τους ενσταλλάζουν το φόβο του Θεού. Τότε, για πρώτη φορά, αρχίζουν να νιώθουν ότι κάνουν κάτι φοβερό· για πρώτη φορά αρχίζουν να αντιστέκονται στην ώση να αυνανιστούν. Η διαδικασία είναι πάντα η ίδια, ανεξάρτητα αν αφορά αγόρι ή κορίτσι. Προσπαθούν να καταστείλουν ολοκληρωτικά την επιθυμία τους να μαλάσσουν τα σεξουαλικά τους όργανα ή αφήνονται να αυνανιστούν ως ένα σημείο, αλλά πιστεύουν συνήθως ότι ο οργασμός, που εμφανίζεται με μια ελαφριά συσκότιση της συνείδησης (και στο κορίτσι προκαλεί άφθονη ύγρανση των τοιχωμάτων του κόλπου), είναι ιδιαίτερα βλαβερός. Αυτό ακριβώς, όμως, είναι που δεν πρέπει

να κάνουν. Από αυτό το σημείο αρχίζουν να αναπτύσσονται οι πραγματικές σωματικές και ψυχικές βλάβες ή, για να το εκφράσουμε σωστότερα, οι βλάβες που προέρχονται από την αναστολή ή ανάσχεση της ομαλής πορείας της σεξουαλικής διέγερσης. Με τη διακοπή της αλληλουχίας της διέγερσης, το νευρικό σύστημα διαταράσσεται σοβαρά, και τα συμπτώματα που γι' αυτά παραπονούνται οι νέοι είναι η έκφραση μιας πραγματικής σωματικής βλάβης. Η πηγή λοιπόν των βλαβερών επιδράσεων δεν είναι ο αυνανισμός καθεαυτός, αλλά η αναστολή του αυνανισμού και τα επακόλουθα συναισθήματα ενοχής, άγχους και τύψεων. Γι' αυτό, από τη στιγμή που θα αρχίσει ο αυνανισμός, πρέπει να αφήνεται να πάρει το δρόμο του για να μη διαταράσσεται η ικανοποίηση. Όποιος έχει συνειδητά ή ασυνειδήτα συναισθήματα ενοχής σε σχέση με τον αυνανισμό, δε θα είναι σε θέση να το κάνει αυτό, παρά μόνο αν καταφύγει σε κάποιο κέντρο παροχής σεξουαλικών συμβουλών ή αν εμπιστευθεί το πρόβλημά του σε κάποιον που θα δείξει κατανόηση. Γιατί το συναισθηματικό ενοχής που προκαλείται από τον αυνανισμό, όταν δεν μιλάει κανείς γι' αυτό και το κρατάει για τον εαυτό του, γίνεται πιο έντονο. Παραθέτουμε εδώ μερικά παραδείγματα βλαβερού αυνανισμού: ερεθισμός χωρίς οργασμό (στο αγόρι, αυτό σημαίνει συγκράτηση της εκσπερμάτωσης)· παράταση του ερεθισμού με συχνές διακοπές του αυνανισμού ή λόγω αδυναμίας αύξησης του ερεθισμού· προσπάθεια να προκληθεί στύση του χαλαρού πέους, χωρίς να υπάρχει καθόλου σεξουαλική διέγερση· στην περίπτωση των κοριτσιών, κολπικός αυνανισμός με αιχμηρά ή μυτερά αντικείμενα (πράγμα που συμβαίνει πολύ συχνά)· αμοιβαίος ερεθισμός αγοριού και κοριτσιού, κοριτσιών, και αγοριών μεταξύ τους, χωρίς να έρχονται σε οργασμό.

Συνειδητά ή ασυνειδήτα, οι σεξουαλικές φαντασιώσεις είναι πάντα συνδεδεμένες με τον αυνανισμό. Όσο το αγόρι ή το κορίτσι αυνανίζεται με φαντασιώσεις γενετήσιας επαφής ή φιλιών και περιπτύξεων, δεν υπάρχει κανένας λόγος για ανησυχία. Αν, όμως, στη διάρκεια του αυνανισμού, αρχίσουν να παρουσιάζονται φαντασιώσεις ότι δέρνει κάποιον ή ότι τον δέρνουν, τότε ο νέος πρέπει πρώτα να συζητήσει το θέμα με ένα μεγαλύτερο φίλο του, εκτός αν τα καταφέρει να βρει μόνος του ένα σύντροφο για σεξουαλική επαφή. Η αδιατάρακτη και ικανο-

ποιητική σεξουαλική επαφή είναι συνήθως το καλύτερο φάρμακο γι' αυτά τα αρχικά σεξουαλικά προβλήματα.

Πολλοί νέοι φοβούνται πως με τον αυνανισμό θα βλάψουν τα γεννητικά τους όργανα ή θα γίνουν αργότερα ανίκανοι. Μπορούμε να πούμε με απόλυτη βεβαιότητα, ότι όσο ο αυνανισμός γίνεται χωρίς καμιά διαταραχή και με πλήρη ικανοποίηση και αποφόρτιση της έντασης, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος, ούτε παροντικός ούτε μελλοντικός. Η χρονική περίοδος κατά την οποία ο αυνανισμός αποτελεί μια εμπειρία που δίνει ικανοποίηση ποικίλει από άτομο σε άτομο. Ο αυνανισμός είναι, για παράδειγμα, προβληματικός από την αρχή για κάποιον που αντιμετωπίζει το σεξ με συναισθήματα ενοχής και άγχους, εξ αιτίας της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης που του δόθηκε στα πρώτα παιδικά του χρόνια. Άλλοι μπορούν και ανέχονται την αυνανιστική ικανοποίηση για πολλά χρόνια, χωρίς να υποστούν καμιά βλάβη, πριν πάψει να τους δίνει πλήρη αποφόρτιση της έντασης. Άλλοι πάλι πολύ γρήγορα αρχίζουν να μη νιώθουν καμιά ικανοποίηση πριν και μετά τον αυνανισμό. Από καθαρά ιατρική σκοπιά, η μόνη συμβουλή που μπορούμε να δώσουμε γι' αυτή την περίπτωση είναι η εξής: Από τη στιγμή που ο αυνανισμός δεν εκπληρώνει πια τη λειτουργία του να δίνει ικανοποίηση, από τη στιγμή που θα αρχίσει να συνδέεται με την αηδία, τα συναισθήματα ενοχής και την απαρέσκεια, ο νέος δεν πρέπει να φοβάται να προχωρήσει στη σεξουαλική επαφή. Όπως όμως γνωρίζουν οι νέοι από τη δική τους πείρα, οι περισσότεροι από αυτούς στην πραγματικότητα δεν είναι σε θέση να ακολουθήσουν αυτή τη συγκεκριμένη ιατρική συμβουλή, επειδή οι υπάρχοντες σεξουαλικοί κανόνες της κοινωνίας μας κάνουν δύσκολη τη σεξουαλική επαφή των νέων. Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, πως δεν έχει κανένα νόημα να θέσουμε ένα συγκεκριμένο όριο ηλικίας μεταξύ ωριμότητας και ανωριμότητας, να πούμε δηλαδή ότι μέχρι δεκαέξι χρόνων ο νέος δεν πρέπει να έχει σεξουαλική επαφή, ενώ μόλις κλείσει τα δεκαέξι επιτρέπεται. Ένα αγόρι που μπορεί και αυνανίζεται μέχρι δεκαεφτά-δεκαοχτώ χρόνων, δεν έχει πρόβλημα. Όταν όμως ένα αγόρι ή ένα κορίτσι που φτάνει σε μικρότερη ηλικία σε πλήρη σωματική και συγκινησιακή ωριμότητα δεν μπορεί να ανεχτεί πια τον αυνανισμό, αλλά ούτε και να αφήσει να εκδηλωθεί ελεύθερα η όψη του για σεξουαλική επαφή, τότε βρισκόμα-

στε μπροστά σ' ένα σοβαρό πρόβλημα όχι μόνο γι' αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά για όλους τους νέους. Αυτοί οι νέοι αισθάνονται πολύ πιο έντονα τα μειονεκτήματα του αυνανισμού σε σχέση με τη σεξουαλική επαφή. Μετά τον αυνανισμό δε μεγαλώνει μόνο το συναίσθημα απαρέσκειας και αηδίας, αλλά αυξάνονται και οι κίνδυνοι από τον μη ικανοποιητικό αυνανισμό. Ας απαριθμήσουμε μερικούς: Όταν ο νέος δεν είναι σε θέση, για εξωτερικούς ή εσωτερικούς λόγους, να προχωρήσει στη σεξουαλική επαφή και στην ώριμη σεξουαλική ζωή, η ανάπτυξη του αναστέλλεται και μπορεί εύκολα να αρχίσει να ολισθαίνει προς τα πίσω, δηλαδή να παλινδρομεί σε παιδικές φαντασιώσεις που τον απομακρύνουν από το φυσικά δοσμένο σκοπό που τώρα υπάρχει. Βλέπουμε λοιπόν σ' αυτούς τους νέους διάφορες ενορμήσεις να αυξάνονται σε ένταση. Για παράδειγμα, αυξάνεται η κλίση για άτομα του ίδιου φύλου· οι κοινωνικοί φραγμοί που εμποδίζουν τη σεξουαλική επαφή και ο διαχωρισμός των φύλων είναι οι δυο βασικοί λόγοι που οι νέοι του ίδιου φύλου επιδίδονται υπερβολικά στον αμοιβαίο αυνανισμό. Ο ασελγής πόθος για οφθαλμοπορνεία ή επιδειξιομανία και ο πειρασμός για σεξουαλικές σχέσεις με παιδιά, συχνά εμφανίζονται για πρώτη φορά σ' αυτό το στάδιο. Οι σαδιστικές και μαζοχιστικές κλίσεις που συνήθως εξασθενούν και απωθούνται από την ανάπτυξη της ομαλής σεξουαλικής δραστηριότητας, τώρα μπαίνουν σε πλήρη δράση εξ αιτίας της δεσμευμένης σεξουαλικής ενέργειας. Πρόθεσή μας, ασφαλώς, δεν είναι να τρομοκρατήσουμε κανένα μ' αυτά πράγματα. Απλώς θέλουμε να δηλώσουμε ότι οι βάσεις αυτών των διαταραχών βρίσκονται στην απαγόρευση να έχουν οι νέοι ομαλές σεξουαλικές σχέσεις, τότε ακριβώς που τις χρειάζονται. Δεν μπορούμε να αγνοούμε τα γεγονότα, και πρέπει να παλέψουμε με κάθε μέσο ενάντια στους σεξουαλικούς κανόνες της κοινωνίας που προκαλούν τόσες βλάβες στους νέους. Πρέπει να βάλουμε τα δυνατά μας να τους κάνουμε να καταλάβουν ότι η πάλη τους με τον αυνανισμό, τα συναισθήματα ενοχής και οι σεξουαλικές τους παρεκκλίσεις δεν είναι λάθη δικά τους, ούτε κληρονομημένα· αντίθετα, στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι οι συνέπειες των κοινωνικών κανόνων που διέπουν τη σεξουαλική συμπεριφορά και που βάζουν την ανάπτυξη και τη φυσική πορεία της σεξουαλικότητας μέσα σε ένα καλοίπι, όπου είναι αδύνατο να χωρέσουν όλοι οι νέοι.

Από τη σκοπιά της σεξουαλικής υγιεινής, ο αυνανισμός στη διάρκεια της εφηβείας έχει μια σειρά από μειονεκτήματα σε σύγκριση με τη σεξουαλική επαφή. Υποχρεώνει το νέο να κατευθύνει τις σεξουαλικές επιθυμίες του στον εαυτό του, τον διευκολύνει στην ικανοποίηση, και έτσι εξασθενεί την ενόρμησή του να αναζητήσει ένα σεξουαλικό σύντροφο και να αναπτύξει το σώμα και το μυαλό του μέσα από αυτή την αναζήτηση. Αυτός είναι ο λόγος της μοναξιάς που νιώθουν τόσο πολλοί νέοι, αγόρια και κορίτσια, γιατί με τους δοσμένους κοινωνικούς φραγμούς που εμποδίζουν τη σεξουαλική επαφή, η περίοδος του αυνανισμού παρατείνεται στις περισσότερες περιπτώσεις πέρα από το διάστημα που είναι αβλαβής. Ο κίνδυνος της εκτροπής σε ονειροπολήσεις και της αδιαφορίας για τα σημαντικά κοινωνικά ζητήματα είναι συνδεδεμένος με τον αυνανισμό, ίσως όχι στην αρχική του φάση, οπωσδήποτε όμως όσο περισσότερο συνεχίζεται ο αυνανισμός άλλο τόσο αυξάνεται ο κίνδυνος. Ακόμη, όταν η κοινωνία κάνει ό,τι μπορεί για να κρατά χωρισμένα τα δυο φύλα, στην ουσία ενθαρρύνει τον ομοφυλόφιλο αυνανισμό των νέων, προκαλώντας εκείνη ακριβώς την κατάσταση που ύστερα αποδοκιμάζει. Υπάρχει ακόμα ένα τελευταίο μειονέκτημα που δημιουργείται όταν το άτομο επιδίδεται στον αυνανισμό, για πολύ μεγάλο διάστημα, χωρίς να περνάει στη φάση της σεξουαλικής επαφής, που πρέπει να το αναφέρουμε. Πολλοί νέοι που δεν υποφέρουν άλλο τον αυνανισμό είναι για εσωτερικούς ή εξωτερικούς λόγους (σεξουαλικές αναστολές, δειλία, ντροπαλότητα, έλλειψη χρημάτων, απελπιστική φτώχεια) ανίκανοι να έχουν σεξουαλική επαφή. Αν απορρίψουν και την ομοφυλόφιλη δραστηριότητα, φτάνουν δεκαεφτά, δεκαοχτώ, δεκαεννιά χρόνων, δηλαδή σ' εκείνη ακριβώς την ηλικία που η σεξουαλικότητά τους αρχίζει να ακμάζει, και όμως αναγκάζονται να την καταστέλλουν κι αυτήν, όπως και τις σεξουαλικές τους σκέψεις. Σαν αποτέλεσμα, προπαρασκευάζουν έτσι το έδαφος για κάποια κατοπινή σεξουαλική δυσλειτουργία, μειωμένη ικανότητα ή μειωμένες αισθήσεις στη διάρκεια της επαφής, και θέτουν έτσι τις βάσεις για τις συγκινησιακές διαταραχές.

Τα περισσότερα σεξουαλικά προβλήματα που συναντάμε στα κέντρα παροχής σεξουαλικών συμβουλών (οι ογδόντα στοις εκατό από εκείνους που καταφεύγουν σ' αυτά τα κέντρα για να

πάρουν συμβουλές έχουν τέτοια προβλήματα) μπορούν να αναχθούν σε διαταραχές της σεξουαλικής ζωής στη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, στην καταστολή της σεξουαλικής δραστηριότητας κατά την εφηβεία ή σε μακρόχρονες περιόδους εγκράτειας που ακολουθούν ύστερα από κάποια μικρή ή μεγάλη περίοδο αυνανισμού στη διάρκεια της εφηβείας.

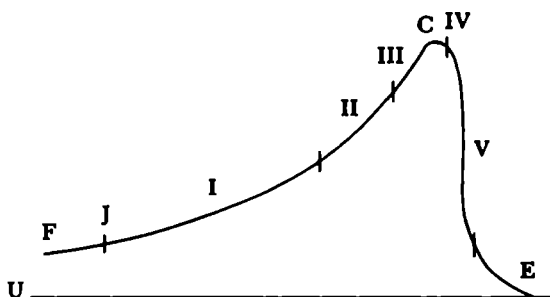
Συνοπτικά, πρέπει να πούμε ότι ο αυνανισμός στη διάρκεια της εφηβείας είναι ίσως η καλύτερη διέξοδος για τους νέους κάτω από τις σημερινές συνθήκες της σεξουαλικής τους ζωής. Αυτό, ωστόσο, δεν ισχύει πέρα από ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Επίσης, δεν ισχύει για όλους τους νέους, επειδή πολλοί από αυτούς έχουν την ανάγκη σεξουαλικής επαφής πολύ νωρίτερα και άλλοι, ίσως οι περισσότεροι, δεν μπορούν να βρουν στον αυνανισμό ικανοποιητική διέξοδο για τα προβλήματά τους, γιατί έχουν κιάλας υποστεί τόσες βλάβες από τη σεξουαλική καταπίεση στην οποία υποβλήθηκαν από τα παιδικά τους χρόνια, που δεν μπορούν να επιτρέψουν στον εαυτό τους να αυνανιστεί δίχως συναισθήματα ενοχής. Ο αυνανισμός, λοιπόν, δεν είναι με κανένα τρόπο η λύση στο πρόβλημα της νεανικής σεξουαλικότητας, όπως πιστεύουν πολλοί.

Η σεξουαλική πράξη

Πριν ασχοληθούμε με τα προβλήματα που δημιουργούν οι σεξουαλικοί κανόνες της κοινωνίας μας στους νέους που θέλουν να έχουν σεξουαλική επαφή, πρέπει να δούμε πώς πετυχαίνεται η σεξουαλική ικανοποίηση στη σεξουαλική πράξη που γίνεται κάτω από φυσικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα στους νέους των πρωτόγονων λαών μητρικής συγγενικής σειράς, καθώς και σε μερικούς υγιείς νέους του δικού μας πολιτισμού.

Η σεξουαλική πράξη, για την οποία γίνεται ικανός ο νέος φτάνοντας στην εφηβεία, οπότε νιώθει τις σχετικές φυσιολογικές ώσεις, αν δεν έχει καταστείλει τη σεξουαλική του διέγερση και τις σκέψεις του, αρχίζει με τη στύση του πέους και τη διέγερση των γυναικείων σεξουαλικών οργάνων. Όπως αναφέραμε πιο πάνω, αυτό το προπαρασκευαστικό στάδιο πραγματοποιείται με την αυξημένη αιματική κυκλοφορία στα σεξουαλικά όργανα. Ας προσπαθήσουμε να σχηματίσουμε μια καμπύλη που να δείχνει τις φάσεις της σεξουαλικής πράξης στον υγιή άνθρω-

πο (Σχήμα 1). Η σωματική και συγκινησιακή ένταση βρίσκεται σε κάποιο συγκεκριμένο επίπεδο. Πριν αρχίσει η πράξη, αυτή η ένταση αυξάνεται από τα αμοιβαία χάδια, τα φιλιιά, το άγγιγμα, το χάιδεμα και άλλα ερωτικά παιχνίδια για τα οποία δεν μπορούν να υπάρξουν ηθικοί κανόνες.

Σχήμα 1. Καμπύλη που παριστάνει τη διέγερση στη διάρκεια της φυσιολογικής σεξουαλικής επαφής άντρα και γυναίκας.

- U γραμμή που δείχνει την κατάσταση πριν από τη διέγερση
- F προηδονή - ερωτικό παιχνίδι
- J αρχή επαφής
- I φάση εκούσιου έλεγχου της διέγερσης
- II αύξηση της διέγερσης και μετάβαση στην ακούσια αύξηση του ερεθισμού
- III ξαφνική και απότομη άνοδος προς την κορύφωση
- C αρχή της κορύφωσης
- IV οργασμός
- V πτώση της διέγερσης - αποφόρτιση της έντασης
- E η διέγερση υποχωρεί και το άτομο νιώθει πλήρη χαλάρωση

Αν η σεξουαλική επαφή αρχίσει αμέσως, χωρίς καθόλου προκαταρκτικά, η υπάρχουσα σεξουαλική διέγερση αυξάνεται μόνο μερικά και μετά οι σύντροφοι δε νιώθουν ικανοποιημένοι· ιδιαίτερα το κορίτσι υποφέρει. Γι' αυτό, μια βιαστική και ευκαιριακή σεξουαλική πράξη που γίνεται χωρίς καν να γδυθούν οι δυο σύντροφοι, συνοδεύεται συνήθως από ένα συναισθημα αποστροφής και αηδίας. Στο ερωτικό παιχνίδι πρέπει να έχουμε

ιπόψη - και τους υγιείς ανθρώπους δε χρειάζεται να τους το πούμε - ότι το φίλημα στις ρόγες του στήθους και στους λωβούς των αυτιών και το απαλό χαϊδεμα της κλειτορίδας και των μικρών χειλιών του αιδοίου αυξάνουν πολύ τη διέγερση της γυναίκας και τη βοηθούν στην επίτευξη ολοκληρωμένης ικανοποίησης. Πολλές γυναίκες ντρέπονται να χαϊδέψουν το ανδρικό όργανο· αυτό είναι κάτι που διαταράσσει τη σεξουαλική αρμονία πολλών ζευγαριών. Δεν έχει νόημα να περιγράψουμε εδώ όλες τις ποικιλίες του ερωτικού παιγνιδιού. Οι άνθρωποι που μπορούν να απαλλαγούν από τις σεξουαλικές αναστολές τους, βρίσκουν μόνοι τους αυτό που επιθυμεί ο σύντροφός τους. Η σεξουαλική επιδεξιότητα δε μαθαίνεται από τα βιβλία. Το μόνο που χρειάζεται να ξέρει κανείς, είναι πως τίποτα δεν είναι ανήθικο, όταν δεν προκαλεί βλάβες και όταν βοηθά το σύντροφο να νιώσει μεγαλύτερη ηδονή.

Η σεξουαλική πράξη καθεαυτή αρχίζει με την αργή εισαγωγή του πέους μέσα στον κόλπο. Στην πρώτη φάση (I), και οι δύο σύντροφοι είναι σε θέση να ελέγχουν τη διέγερσή τους και να την αυξάνουν ή να τη διακόπτουν κατά βούληση. Ο κόλπος υγραίνεται, έτσι που η εισαγωγή και η κίνηση του ανδρικού οργάνου μέσα του δεν είναι επώδυνη αλλά ηδονική. Όσο πιο αργή και πιο απαλή είναι αυτή η κίνηση, τόσο πιο μεγάλη είναι η ηδονή, που τελικά οδηγεί στην πλήρη σεξουαλική ικανοποίηση. Στον πολιτισμό μας, η στάση που συνηθίζεται στη σεξουαλική επαφή είναι με τη γυναίκα ξαπλωμένη σε ύπτια θέση, με ανοιχτά τα πόδια, και τον άντρα επάνω της, στηριγμένο στα γόνατα και στους αγκώνες του. Σε μερικούς πρωτόγονους λαούς η πράξη μπορεί να γίνεται και σε στάση οκλαδόν. Δεν υπάρχει λόγος να εξανίσταται κανείς ηθικά, επειδή γίνεται με τη μια ή την άλλη στάση· επειδή, ας πούμε, η γυναίκα κάθεται με τα πόδια ανοιχτά πάνω στον άντρα ή επειδή η πράξη γίνεται από πίσω ή από το πλάι. Οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να διαλέγουν τη στάση που θέλουν, φτάνει να μην βλάπτει κανένα, και να συμφωνούν σ' αυτή και να ικανοποιούνται κι οι δυο σύντροφοι. Οι δυο σύντροφοι κινούν τη λεκάνη τους μπρος-πίσω, μεταφέροντας έτσι όλο και περισσότερο τη γενικότερη ένταση στα σεξουαλικά τους όργανα, μέχρι να φτάσει σε ένα ορισμένο ανώτερο σημείο. Από εκεί και πέρα η διέγερση δεν μπορεί πια να ελεγχθεί (II και III). Αν και οι δυο σύντροφοι είναι εντελώς

υγείς, νιώθουν τη διέγερση να τους συνεπαίρνει και δε θέλουν ή δεν μπορούν πια να την ελέγξουν. Η κορύφωση που έρχεται τότε, δίνει τα προμηνύματά της, στον άντρα με την ώση για εκσπερμάτωση, και στη γυναίκα με την ώση να πάρει ολόκληρο το ανδρικό όργανο μέσα στο σώμα της. Τα σημεία που η καμπύλη ανεβαίνει απότομα (III) και ύστερα ξαναπέφτει ακόμα πιο απότομα (IV και V), πριν να υποχωρήσει βαθμιαία (E), δείχνουν τη φάση της κορύφωσης. Η σεξουαλική κορύφωση, λοιπόν, συνίσταται από μια ξαφνική αύξηση της διέγερσης που φτάνει μέχρι του σημείου μιας μερικής απώλειας της συνείδησης. Ακολουθεί ένα συναίσθημα ικανοποίησης και χαλάρωσης. Είναι ευνόητο ότι οποιαδήποτε διακοπή ή διαταραχή, ιδιαίτερα στη διάρκεια αυτής της τελικής φάσης της επαφής, για παράδειγμα, όταν αποσύρεται το πέος ως μέθοδος αντισύλληψης (διακοπόμενη συνουσία) ή όταν οι δυο σύντροφοι προσέχουν να μη τους δει κανείς εκείνη τη στιγμή, έχουν αναπόφευκτα αρνητικές επιπτώσεις στη γενικότερη κατάσταση της υγείας και των δυο συντρόφων.

Η ικανοποίηση είναι πιο πλήρης, αν και οι δυο σύντροφοι φτάσουν μαζί στην κορύφωση ή αν ο ένας «τελειώσει» αμέσως μετά τον άλλο. Μετά την ικανοποίηση νιώθουν χαλαρωμένοι, ήρεμοι και κουρασμένοι, αλλά όχι εξαντλημένοι. Νιώθουν τρυφερότητα ο ένας για τον άλλο, και αν υπάρχει η δυνατότητα, πέφτουν σε ένα βαθύ και ήρεμο ύπνο. Όταν ξυπνήσουν, αισθάνονται δυναμωμένοι, χαρούμενοι, γεμάτοι ενεργητικότητα και αυτοπεποίθηση. Μετά την αποφόρτιση της σεξουαλικής έντασης, το άτομο δεν περισπάται πια από τις σεξουαλικές του ανάγκες και μπορεί να αφοσιωθεί ελεύθερα στη δουλειά του. Η ικανοποιητική σεξουαλική επαφή είναι επίσης σημαντική για το σώμα σαν σύνολο, επειδή η έντονη κυκλοφορία του αίματος σε όλους τους ιστούς συμβάλλει στη μεταβολική δραστηριότητα. Έτσι εξηγείται η δροσερή και ρωμαλέα όψη του σεξουαλικά ικανοποιημένου ανθρώπου, σε αντίθεση με τη συνήθως ωχρή και αρρωστημένη όψη του στερημένου ανθρώπου.

Τα φυσικά στάδια της σεξουαλικής επαφής που συζητήσαμε, θα φανούν σε μερικούς πολύ παράξενα. Πολλοί θα νιώσουν πως δεν τα πάνε καθόλου καλά και πως έχουν πρόβλημα. Αυτό ακριβώς θα συζητήσουμε εδώ, το γιατί είναι έτσι, γιατί όλα τους φαίνονται τόσο παράξενα, και γιατί η σεξουαλική επαφή είναι

τόσο αλλιώτικη στις μέρες μας. Η αδιατάρακτη πορεία της σεξουαλικής πράξης, όπως αναφέραμε πιο πάνω, δεν είναι κάτι φανταστικό, αλλά συμβαίνει στην πραγματικότητα· μπορεί στους νέους του πολιτισμού μας να συμβαίνει σπάνια, στους νέους όμως των πρωτόγονων κοινωνιών είναι ο κανόνας.

Διαταραχές που επηρεάζουν τη σεξουαλική επαφή

Είναι φανερό από τις ερωτήσεις που κάνουν οι νέοι, ότι πάνω απ' όλα ενδιαφέρονται για τις σεξουαλικές δυσλειτουργίες, και με το δίκιο τους, μια που πάρα πολλοί υποφέρουν από αυτές. Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε εδώ, ότι αυτό είναι ζήτημα αγωγής, δηλαδή, σε τελική ανάλυση, ένα ζήτημα που αφορά την εσωτερική μας ζωή. Μερικές από αυτές τις διαταραχές που, αν διαρκέσουν πολύ, μπορούν να καταστρέψουν τη ζωή πολλών νέων ή τουλάχιστο να τους κάνουν ακατάλληλους για εργασία, είναι εύκολο να εξαλειφθούν *στα πρώτα στάδια*, αν κατανοήσουμε απόλυτα τη φύση τους· ενώ αν δεν κατανοήσουμε σωστά τις συνθήκες, μπορούν να εξελιχθούν σε μόνιμες διαταραχές. Γι' αυτό, παρ' όλο που ο χώρος μας είναι περιορισμένος, πρέπει τουλάχιστο να συζητήσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά τους.

Υπάρχουν βασικά τριών ειδών διαταραχές από τις οποίες υποφέρουν τα αγόρια, και άλλες τόσες που επιδρούν στα κορίτσια. Στην περίπτωση των αγοριών είναι:

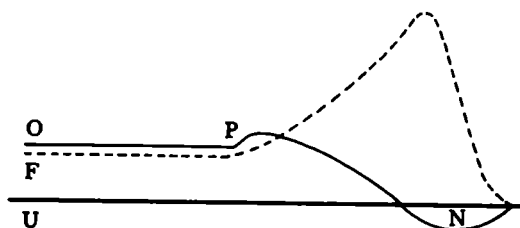
1. *Ανεπαρκής ή ατελής στύση, δηλαδή, ανικανότητα.* Εκτός από μερικές περιπτώσεις που αυτή η κατάσταση έχει σωματική βάση, η αιτία της είναι συνήθως ένας ασυνείδητος φόβος της σεξουαλικής επαφής ή μια δειλία για τα γυναικεία γεννητικά όργανα. Συνειδητά, αυτός ο φόβος και η δειλία εκδηλώνονται γενικά ως συναισθήματα σεξουαλικής κατωτερότητας. Πολύ συχνά η ιδεολογία της εγκράτειας έχει τις βάσεις της σε διαταραχές της ικανότητας. Το άτομο πιστεύει ότι δεν μπορεί να έχει σεξουαλική επαφή για ηθικούς λόγους, ενώ στην πραγματικότητα απλώς φοβάται τη σεξουαλική επαφή. Η ανικανότητα μπορεί να εξαλειφθεί αν κάνουμε αυτόν που υποφέρει να αποκτήσει επίγνωση αυτού του ασυνείδητου άγχους. Στα πρώτα στάδια της ανικανότητας, συχνά δεν υπάρχει άλλο πρόβλημα εκτός από μια γενική δειλία που δείχνει το άτομο στο αντίθετο φίλο και που οφείλεται στην αγωγή του· αυτή η δειλία προκαλεί

άγχη που αναστέλλουν την πορεία της σεξουαλικής διέγερσης. Τότε εμφανίζεται η ανικανότητα, γιατί το αγόρι που θέλει να έρθει σε σεξουαλική επαφή με ένα κορίτσι, πιστεύει πως έχει μπροστά του ένα πολύ δύσκολο έργο. Αυτό μεγαλώνει το φόβο του, και όταν κανείς φοβάται, δεν είναι δυνατό να διεγερθεί σεξουαλικά. Συνήθως, για να αποδείξει στον εαυτό του και στο κορίτσι πως δεν είναι ανίκανο, το αγόρι κάνει προσπάθειες για να πραγματοποιήσει τη σεξουαλική επαφή, και φυσικά κάτω από αυτές τις συνθήκες αποτυχαίνει. Τα κορίτσια, από τη μεριά τους, έχουν την τάση να ειρωνεύονται το αγόρι σε τέτοιες περιπτώσεις, και αυτό μεγαλώνει τη δειλία του και το συναίσθημα της ανικανότητας. Αν αφεθεί να κυριευτεί από αυτό το συναίσθημα, παθαίνει σιγά-σιγά πραγματικές διαταραχές. Αυτές οι αρχικές αναστολές εμφανίζονται πολύ συχνά σε κατά τα άλλα απόλυτα υγιείς νέους, και πολλές φορές μπορούν εύκολα να θεραπευτούν, αν ο νέος αποφύγει να κάνει αυτό ακριβώς που δεν πρέπει, δηλαδή, να προσπαθεί να έρθει σε σεξουαλική επαφή έστω κι αν δεν το θέλει πραγματικά ή αν φοβάται. Η στύση δεν μπορεί να είναι ηθελημένη, γιατί είναι αποτέλεσμα μιας ασυνείδητης συγκινησιακής διαδικασίας, και κάθε σκόπιμη πρόθεση ή εξαναγκασμός, απλώς θα προκαλέσουν το αντίθετο αποτέλεσμα. Όταν ο νέος που έχει πάρα πολύ μεγάλη διέγερση και φοβάται, προτιμήσει να μείνει ήρεμος και να περιμένει, και όταν η νέα δεν κάνει τη βλακεία να τον ειρωνευτεί — πράγμα για το οποίο ευθύνεται πάλι η σεξουαλική διαπαιδαγώγησή μας, που πολλές φορές κάνει τη σεξουαλικότητα ζήτημα φιλοδοξίας — τότε αργά ή γρήγορα η στύση θα επανέλθει, εφ' όσον ο νέος είναι κατά τα άλλα υγιής.

Εξ αιτίας της γενικότερης κοινωνικής, ιατρικής και εκκλησιαστικής αντιμετώπισης του αυνανισμού, πολλοί νέοι πιστεύουν πως αυτό φταίει για την ανικανότητά τους. Κάνουν λάθος. Ο αδιατάρακτος και ικανοποιητικός αυνανισμός ποτέ δεν οδηγεί σε ανικανότητα. Το πρόβλημα βρίσκεται πάντοτε στα συναισθήματα άγχους και ενοχής, που εξ αιτίας της ηθικής και της αγωγής συνδέονται με τον αυνανισμό, εντείνοντας έτσι τη σεξουαλική δειλία και προετοιμάζοντας το έδαφος για τα προβλήματα ικανότητας. Ο καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπίσει κανείς αυτά τα προβλήματα είναι να περιμένει μέχρι που να αρχίσουν να παρουσιάζονται εύκολα οι στύσεις, κάτω από τις

κατάλληλες συνθήκες, και να μειωθεί το άγχος. Από τη στιγμή που ο νέος θα νιώσει ηδονή στη σεξουαλική πράξη, η ικανότητά του αυξάνεται με την τακτική σεξουαλική επαφή. Πρέπει να τονίσουμε γι' άλλη μια φορά πως δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα για τις ελαφρές αναστολές στα πρώτα στάδια, από την απελπισία και τον εξαναγκασμό. Αν οι άνθρωποι έκαναν κάτι γι' αυτά τα προβλήματα των νέων, δε θα γίνονταν αυτοκτονίες γι' αυτούς τους λόγους, δε θα υπήρχε δυστυχία, και οι αρχικές αναστολές δε θα οξύνονταν τόσο που να προκαλούν πλήρη ανικανότητα.

Σε πολλές περιπτώσεις, έχουμε να κάνουμε με βαθιά ριζωμένες συγκινησιακές διαταραχές. Και δεν παρέχεται από πουθενά καμιά θεραπευτική αγωγή στους πολυάριθμους ανθρώπους που έχουν σεξουαλικές διαταραχές. Επίσης, οι γιατροί που βγαίνουν από τα πανεπιστήμιά μας δεν είναι καθόλου καλά καταρτισμένοι στα ζητήματα της σεξουαλικότητας. Έτσι, συνήθως δεν γνωρίζουν τίποτα γι' αυτή ή κάνουν πράγματα που δεν πρέπει. Το φταίξιμο για τη μειωμένη ικανότητα μπορεί να αποδοθεί στην καταπιεστική σεξουαλική αγωγή, που αρχίζει όταν οι ανίδεοι γονείς ανακαλύπτουν πως το παιδί τους αυνανίζεται, πράγμα που

Σχήμα 2. Καμπύλη που παριστάνει την πρόωγη εκσπερμάτωση
 Διακεκομμένη γραμμή = φυσιολογική διέγερση

- U γραμμή που δείχνει την κατάσταση πριν από τη διέγερση
- F προηδονή
- O υπερδιέγερση (που συνήθως οφείλεται στο φόβο της σεξουαλικής επαφής)
- P εισαγωγή του πέους· αμέσως μετά ακολουθεί η εκσπερμάτωση· η διέγερση μπορεί να αυξηθεί και έτσι δεν πετυχαίνεται ικανοποίηση
- N απάρεσκια που ακολουθεί την εκσπερμάτωση.

είναι εντελώς φυσικό, και το απειλούν με κάθε είδους τιμωρία, λέγοντας ότι θα του κόψουν το πέος, δένοντάς του τα χέρια και επικαλούμενοι θεούς και δαίμονες, που φυσικά βλέπουν τα πάντα. Αυτό είναι το πρώτο σοβαρό πλήγμα στη μελλοντική ικανότητα και σεξουαλική υγεία του παιδιού.

2. *Πρόωρη εκσπερμάτωση.* Σ' αυτή την περίπτωση ο νέος, αντί να είναι σε θέση να ελέγχει την εκσπερμάτωσή του για ένα ορισμένο διάστημα στη διάρκεια της επαφής (πέντε έως δεκαπέντε λεπτά), «τελειώνει» πριν μπει το πέος μέσα στον κόλπο ή αμέσως μετά. Η πρόωρη εκσπερμάτωση δεν επιτρέπει την πλήρη αποφόρτιση της σεξουαλικής έντασης, όπως φαίνεται στο Σχήμα 2. Η σεξουαλική διέγερση δεν προλαβαίνει να συγκεντρωθεί στο σεξουαλικό όργανο και έτσι η υπάρχουσα διέγερση δεν μπορεί να εκφορτισθεί εντελώς. Άλλη μια συνέπεια της πρόωρης εκσπερμάτωσης είναι, φυσικά, ότι δεν επιτρέπει στη νέα να ικανοποιηθεί. Η πρόωρη εκσπερμάτωση είναι άλλη μια διαταραχή που προκαλείται από την καταστολή της σεξουαλικής ζωής του ατόμου στην παιδική ηλικία και τη δημιουργία σεξουαλικού άγχους. Σε πολλές περιπτώσεις το πρόβλημα μπορεί πολύ εύκολα να εξαλειφθεί ή να ελαχιστοποιηθεί με τη σωστή συμπεριφορά. Συχνά το πρόβλημα προκαλείται από μια αγχώδη βιασύνη στη σεξουαλική επαφή, που μπορεί να έχει σχέση με το φόβο του νέου μήπως τον αντιληφθούν ή με τον υπερβολικό προηγούμενο ερεθισμό ή με το γεγονός ότι φοράει ακόμα όλα τα ρούχα του. Πολλές φορές, η πρόωρη εκσπερμάτωση είναι απλώς αποτέλεσμα της μη-συχνής σεξουαλικής επαφής. Το πρόβλημα μπορεί να εξαλειφθεί, ανάλογα με την περίπτωση, αν δεν επισπεύσει κανείς την πράξη, αλλά αντίθετα την αρχίζει αργά και προσεκτικά, αν δεν είναι ντυμένος αλλά γυμνός, αν αποφεύγει τον προηγούμενο υπερβολικό ερεθισμό, και αν έχει σεξουαλική επαφή τόσο συχνά όσο χρειάζεται. Οι νέοι θα μας πουν σ' αυτό το σημείο, και με το δικίο τους, πως εμείς ωραία και καλά δίνουμε αυτές τις συμβουλές, τι γίνεται όμως αν δεν έχουν καμιά ευκαιρία να έρθουν σε σεξουαλική επαφή γυμνοί και ανενόχλητοι; Τι γίνεται αν οι συνθήκες που ζουν οι νέοι μας τους υποχρεώνουν να αρκεστούν μόνο σε μια σπάνια ικανοποίηση των σεξουαλικών αναγκών τους; Με την παρατήρηση αυτή, οι νέοι απλώς επιβεβαιώνουν και οι ίδιοι, εκείνο που πάντοτε λέγαμε, ότι δηλαδή, ο αγώνας για ικανοποιητική σεξουαλική

ζωή δεν μπορεί να στεφθεί με επιτυχία, παρά μόνο σε σύνδεση με τον αγώνα ενάντια στις κοινωνικές ανισότητες και στη σεξουαλική αντιδραστικότητα. Πρέπει επίσης να ιδρύσουμε κέντρα παροχής σεξουαλικών συμβουλών για τους νέους, που όχι μόνο θα τους παρέχουν αντισυλληπτικά μέσα, αλλά και θα τους διαπαιδαγωγούν κατάλληλα στα κοινωνικά και σεξουαλικά ζητήματα. Αυτό είναι απαραίτητο για να αυξηθεί η μαχητικότητα και η πνευματική ετοιμότητά τους, που υποσκάπτονται σήμερα από τις υλικές στερήσεις, και πιο πολύ, από τα σεξουαλικά προβλήματα.

3. Διαταραχή της ικανότητας για ικανοποίηση. Όταν διαταράσσεται η ικανότητα ενός νέου να έχει στύση ή όταν υποφέρει από πρόωγη εκσπερμάτωση, φυσικά η ικανοποίησή του μειώνεται. Πολλές φορές, όμως, ο νέος είναι κατά βάση υγιής, και απλώς στη φάση της τελικής ηδονής, δεν μπορεί να νιώσει την ανάλογη αποφόρτιση της έντασης. Αυτή η ανικανότητα είναι συνδεδεμένη πρωταρχικά με αναστολές που προκύπτουν από τις σύγχρονες μεθόδους ανατροφής, που δεν επιτρέπουν στον νέο να δοθεί απόλυτα. Έχει επίσης κάποια σχέση με τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες οι νέοι έρχονται σε σεξουαλική επαφή. Είναι εντελώς αδύνατο να νιώσουν οι δύο σύντροφοι την κατάλληλη αποφόρτιση της έντασης και ικανοποίησης, όταν η σεξουαλική πράξη γίνεται με τα ρούχα ή με την παρουσία τρίτων ή κάτω από το συνεχή φόβο μήπως κάποιος τους διακόψει. Ακόμη, εξ αιτίας των εσωτερικών συγκινησιακών προβλημάτων τους, αλλά και της άθλιας κοινωνικής τους θέσης, οι νέοι, είναι πολλές φορές ανίκανοι να αναπτύξουν μια σχέση σε τέτοιο βαθμό, ώστε να πετύχουν την αμοιβαία σεξουαλική προσαρμογή. Οι νέοι, μόλις αρχίσουν να γίνονται σεξουαλικά δραστήριοι, αλλάζουν συχνά συντρόφους, και αυτό το γεγονός δεν πρέπει να το κρίνουμε ηθικά, αλλά ιατρικά. Η συνεχής αλλαγή συντρόφου κάνει αδύνατη τη σεξουαλική προσαρμογή και αποκλείει τη δυνατότητα ολοκληρωμένης ικανοποίησης των αισθησιακών και τρυφερών επιθυμιών στη σεξουαλική πράξη. Αυτό δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι υποστηρίζουμε την παντοτινή αφοσίωση και καταδικάζουμε την αλλαγή συντρόφων. Πιστεύουμε, αντίθετα, πως μια τέτοια θέση θα ήταν εντελώς αβάσιμη. Υπάρχουν, όμως, αλλαγές και αλλαγές, και πρέπει να τις ξεχωρίσει-

με, για να τις κρίνουμε και να τις σχολιάσουμε με διάφορα κριτήρια.

Πολλές φορές ο νέος ή η νέα πρέπει να ψάξει κάμποσο καιρό, να κοιμάται με τον ένα ή με τον άλλο, κι ύστερα πάλι να ψάχνει, μέχρι να βρει τον κατάλληλο σύντροφο. Εμείς δεν έχουμε κανένα λόγο να το καταδικάσουμε αυτό, γιατί η αντίληψη ότι μπορεί κανείς να βρει το κατάλληλο πρόσωπο με την πρώτη ματιά, δεν απέχει και πολύ από την εκκλησιαστική άποψη ότι οι δυο σύντροφοι πρέπει πρώτα να ενωθούν για πάντα με τα ιερά δεσμά του γάμου, πριν συνάψουν σαρκικές σχέσεις, παρ' όλο που στις ενενήντα επτά από τις εκατό περιπτώσεις «παίρνουν γουρούνι στο σακί».

Η αλλαγή συντρόφου είναι απαραίτητη όταν συνάπτεται μια σοβαρή σχέση με κάποιον άλλο ή όταν δεν υπάρχει ή παύει να υπάρχει σεξουαλική αρμονία. Μια τέτοια αλλαγή είναι συνήθως λίγο-πολύ οδυνηρή για τον άλλο. Μα όσο πιο υγιής είναι ο προηγούμενος σύντροφος, τόσο πιο γρήγορα θα ξεπεράσει το χωρισμό. Και όσο πιο εξαρτημένος είναι από τον άλλο, λόγω ανατροφής ή περιστάσεων, κι αυτό συμβαίνει σήμερα με τα κορίτσια, τόσο περισσότερο θα υποφέρει. Είναι λοιπόν προτιμότερο να μη συνάπτει κανείς μια σεξουαλική σχέση, όταν είναι φανερό πως ένας μελλοντικός χωρισμός θα ήταν καταστροφικός για τον άλλο.

Στη διάρκεια της εφηβείας, ο ρυθμός και ο τρόπος της ψυχικής ανάπτυξης ποικίλουν τόσο πολύ, που με τον καιρό παρουσιάζονται στη σχέση προβλήματα που αναγκάζουν τους συντρόφους να χωρισούν. Υπάρχουν επίσης νοσηροί λόγοι για την αλλαγή συντρόφου: η ανικανότητα να μείνει κανείς πολύ καιρό με ένα σύντροφο· η απόλυτη ανικανότητα να δοκιμάσει σεξουαλική ικανοποίηση· η καταπιεσμένη και απωθημένη σεξουαλικότητα που διαταράσσει κάθε σχέση με σύντροφο του άλλου φύλου ή εμποδίζει το βάθεμά της. Μερικές φορές η γρήγορη αλλαγή συντρόφου γίνεται από φιλοδοξία («Έχω πάρει τόσα αγόρια/κορίτσια»). Αυτή η στάση δεν είναι επιζήμια μόνο για το άτομο που την τηρεί, αλλά και για κάθε άλλο πρόσωπο που αφορά. Όταν, για παράδειγμα, ένα αγόρι κοιμάται με το ένα κορίτσι μετά το άλλο, τα κορίτσια αυτά υποφέρουν πολύ. Ένα νέος που συμπεριφέρεται έτσι έχει συνήθως σεξουαλικές διαταραχές. Ένα δείγμα των παρακμασμένων σεξουαλι-

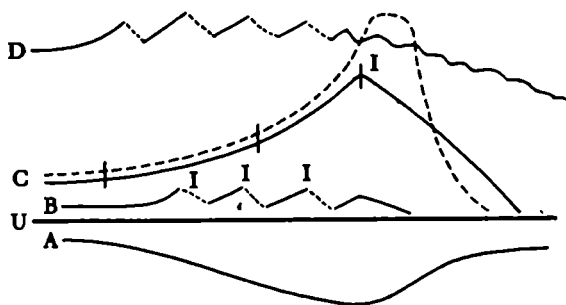
κών συνθήκων που ζούμε, το ίδιο αρρωστημένο και επιζήμιο, είναι όταν μια κοπέλα, από φιλοδοξία ή για να επιβληθεί, τραβάει σκόπιμα κοντά της πολλά αγόρια, κι ύστερα παίζει μαζί τους σαν τη γάτα με το ποντίκι, χωρίς να παίρνει κανένα τους στα σοβαρά, αντλώντας ηδονή μόνο και μόνο με το να τα ερεθίζει, δίχως να γίνεται σεξουαλική φίλη κανενός. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, πάντα κάτι δεν πάει καλά με το κορίτσι· τη θέση του έρωτα παίρνει η θέληση για κυριαρχία.

Όταν λέμε ότι ένα άτομο αναγκάζεται συχνά να κοιμάται με τον ένα και με τον άλλο μέχρι να βρει κατάλληλο σύντροφο, δεν πρέπει να το ανάγουμε σε θεωρία. Είναι γεγονός ότι ένας υγιής νέος ή μια υγιής νέα, με ολοκληρωμένη ανάπτυξη, μπορούν να καταλάβουν από την αρχή ποιος σύντροφος τους ταιριάζει. Μπορούν, βέβαια, να κάνουν λάθος στην εκλογή τους. Οι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η σεξουαλική προσαρμογή και ικανοποίηση είναι τόσο πολλοί, που είναι αδύνατο να τους καθορίσει κανείς με ακρίβεια: ικανότητα για αμοιβαίες φιλίες, ιδιοσυγκρασία, κοινά ενδιαφέροντα, ρυθμός σεξουαλικών αναγκών, κ.λπ. Ακόμα, η σεξουαλική αγωγή μας έχει περιπλέξει τόσο πολύ αυτούς τους παράγοντες, ακρωτηριάζοντας τη σεξουαλικότητα από την παιδική ηλικία και πέρα, που τα προβλήματα αποτελούν τον κανόνα, και η ήρεμη, ομαλή και ικανοποιητική σεξουαλική ζωή την εξαίρεση.

Αν θέλουμε να εναρμονίσουμε τα σεξουαλικά ενδιαφέροντα των νέων με τους μεγάλους στόχους τους για το μέλλον, στους οποίους δίνουμε πρωταρχική σημασία, τότε οι νέοι πρέπει να αποκτήσουν μια ομαλή και ικανοποιητική σεξουαλική ζωή. Αυτό όμως δεν μπορεί να επιτευχθεί ούτε με όρκους αιώνιας αφοσίωσης, ούτε με το να κοιμάται κανείς με όλους αδιακρίτως. Δεν προσπαθούμε να διατυπώσουμε εδώ ηθικές αρχές, που δε θα πετύχαιναν ποτέ, αλλά, αντίθετα με ό,τι πιστεύει πολύς κόσμος, υποστηρίζουμε πως δεν πρέπει οπωσδήποτε να καταδικάζουμε τους νέους, όταν καμιά φορά «ξεπερνούν τα όρια». Ούτε και να καταδικάζουμε ή να περιφρονούμε όποιους μπορούν και ζουν σύμφωνα με την αρχή της αιώνιας αφοσίωσης. Ας το πούμε γι' άλλη μια φορά: Αποκλειστικό μας καθήκον είναι να συγκεντρώσουμε όλη μας τη δύναμη και το θάρρος για να αγωνιστούμε να αναπτυχθούν απόλυτα οι δημιουργικές παρορμήσεις των νέων και η θέλησή τους για να ζήσουν· και πρέπει να διεξαγάγουμε

αυτό τον αγώνα μέχρι την τελική νίκη. Όσο για τα προβλήματα της σεξουαλικής ζωής των νέων, δεν έχουμε παρά να προσφέρουμε την αμοιβαία συνδρομή μας για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες.

Τα κορίτσια, όπως και τα αγόρια, παρουσιάζουν, για τους ίδιους λόγους, διάφορες διαταραχές, πολύ πιο σοβαρές όμως από ό,τι τα αγόρια, όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε με τη βοήθεια της καμπύλης του Σχήματος 3. Βλέπουμε εδώ τη διακεκομμένη γραμμή που δείχνει την αδιατάρακτη, απόλυτα ικανοποιητική πορεία της σεξουαλικής διέγερσης του κοριτσιού, και τέσσερις ακόμη καμπύλες που αντιπροσωπεύουν διάφορες δυσλειτουργίες.

Σχήμα 3. Καμπύλες που παριστάνουν τις γενετήσιες διαταραχές της γυναίκας

Διακεκομμένη γραμμή = φυσιολογικές αισθήσεις

U γραμμή που δείχνει την κατάσταση πριν από τη διέγερση

A πλήρης απουσία αίσθησης στον κόλπο και απaréσκεια (πόνος, αηδία) στην διάρκεια της επαφής· η σεξουαλική πράξη δεν είναι πηγή ηδονής, αλλά απaréσκειας

B ανεπαρκής ευαισθησία· η διέγερση δεν μπορεί να αυξηθεί εξ αιτίας των αναστολών (I)· δεν υπάρχει ποτέ ικανοποίηση

C φυσιολογική ευαισθησία στην αρχή της επαφής· οι αναστολές (I) αρχίζουν ακριβώς πριν από την κορύφωση· αν υπάρχει τελική ηδονή, είναι πάντα ατελής

D διαταραχές της σεξουαλικότητας στην περίπτωση της νυφομανίας· η διέγερση είναι από την αρχή πολύ υψηλότερη από τη φυσιολογική, αλλά δεν μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί· δεν υπάρχει ικανοποίηση· μετά την επαφή, η κατάσταση της σεξουαλικής διέγερσης είναι πολλές φορές πιο ισχυρή από ό,τι προηγουμένως.

1. *Πλήρης απουσία σεξουαλικού συναισθήματος, δηλαδή ψυχρότητα.* Το κορίτσι νιώθει συνήθως, στη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης, πόνο ή μεγάλη απaréσκεια. Η κατάσταση αυτή παριστάνεται με την καμπύλη Α. Τα κορίτσια αυτά όχι μόνο δεν μπορούν να νιώσουν ικανοποίηση από τη σεξουαλική επαφή, αλλά την αποφεύγουν, και ακόμα και στη σκέψη της αρρωσταίνουν. Η γενετήσια σεξουαλικότητά τους είναι εντελώς καταπιεσμένη από ασυνείδητο φόβο ή απόρριψη του αρσενικού, και συχνά επικαλύπτεται από ομοφυλόφιλες και αρσενικές κλίσεις. Πολλές φορές, όμως, δεν είναι παρά μια επαφειαστική διαταραχή που αργά ή γρήγορα εξαφανίζεται, αν το αγόρι είναι ικανό και ξέρει πώς να διεγείρει τη σεξουαλικότητα του κοριτσιού στη διάρκεια της επαφής. Πολλά από αυτά τα κορίτσια δεν έχουν καθόλου κολπική αίσθηση, έχουν όμως υπερευαίσθητη κλειτορίδα. Εξωτερικά, συχνά συμπεριφέρονται με πολύ σεξουαλικό τρόπο, στην πραγματικότητα όμως φοβούνται τη σεξουαλική επαφή και την αποφεύγουν.

2. Η καμπύλη Β παριστάνει την κατάσταση της *ανεπαρκούς κολπικής αίσθησης*. Παρ' όλο που το κορίτσι νιώθει κάποια ηδονή στη διάρκεια της επαφής, δεν μπορεί να νιώσει ικανοποίηση.

3. Η καμπύλη C παριστάνει την ειδική περίπτωση όπου το κορίτσι νιώθει στην αρχή πολύ φυσιολογικές αισθήσεις στη διάρκεια της επαφής που όμως χάνονται πριν από την αποφόρτιση. Αυτό οφείλεται πολλές φορές στο φόβο της διέγερσης που ξαφνικά αυξάνεται ακριβώς πριν από την κορύφωση και συσκοτίζει σε κάποιο βαθμό τη συνείδηση. Αυτό εκδηλώνεται σε πολλά κορίτσια με την πεποίθηση ότι μπορεί να τους συμβεί κάτι φοβερό. Έτσι, αυτά τα κορίτσια νιώθουν ηδονή μέχρι ενός σημείου, αλλά ποτέ δε φτάνουν στη σωστή, φυσιολογική αποφόρτιση της έντασης.

Και τα δύο είδη διαταραχών, Β και C, απαιτούν θεραπευτική αγωγή ή μπορούν να υποχωρήσουν με τον καιρό, αν το αγόρι συμπεριφερθεί με αρκετή επδεξιότητα και λεπτότητα και δείξει μεγάλη κατανόηση. Είναι απαραίτητο να απευθυνούμε μια σοβαρή προειδοποίηση σε όσους επιχειρούν να αντιμετωπίσουν αυτές τις διαταραχές σαν κολεόσπασμο, που είναι μια μηχανική αντανakλαστική αμυντική αντίδραση του κοριτσιού κατά της εισαγωγής του ανδρικού οργάνου. Το κορίτσι έχει πάντοτε

μεγάλο φόβο για τη σεξουαλική επαφή. Έτσι, η διαδικασία της διαστολής του κόλπου, που επιχειρείται καμιά φορά, όχι μόνο δε βοηθάει καθόλου, αλλά εντείνει το σεξουαλικό άγχος του κοριτσιού, επειδή προκαλεί πόνο.

4. Η καμπύλη D παριστάνει την ακόλουθη διαταραχή: Το κορίτσι βρίσκεται σε υπερδιέγερση και φαίνεται να νιώθει μεγάλη σεξουαλική ικανοποίηση στη διάρκεια της επαφής. Δεν συμβαίνει όμως τίποτα τέτοιο. Απλώς νιώθει ένα ορισμένο επίπεδο διέγερσης, που όμως δεν μπορεί να φτάσει στην ικανοποιητική αποφόρτιση. Αυτά τα κορίτσια είναι πάντα πολύ δυστυχημένα και υποφέρουν έντονα, γιατί βρίσκονται συνέχεια σε κατάσταση ανεκφόρτιστης σεξουαλικής διέγερσης. Κάνουν συνήθως «σαν τρελά» για άντρες, όπως λέγεται πολύ πετυχημένα, και διαταράσσουν τη σεξουαλική ζωή των νέων, γιατί κινηθούν καθένα που είναι κάπως ελκυστικός. Αυτές τις νέες δεν πρέπει ούτε να τις καταδικάζουμε, ούτε να τις περιφρονούμε, γιατί συνήθως δεν είναι παρά θύματα μιας περίπλοκης και στρεβλωμένης σεξουαλικής αγωγής, και χρειάζονται εντατική ψυχιατρική περίθαλψη. Εάν απομακρυνθεί η σεξουαλική διαταραχή τους, γίνονται πάλι ικανές να νιώσουν ικανοποίηση, και η νυμφομανία τους αμέσως εξαφανίζεται. Αυτό μπορεί να συμβεί σαν αποτέλεσμα κάποιας θεραπευτικής αγωγής ή ύστερα από κάποια ειδική σεξουαλική εμπειρία ή με τη γέννηση ενός παιδιού. Όποιος καταδικάζει αυτές τις γυναίκες είναι προκατειλημμένος και ηθικολόγος. Αν ενοχλούν κάποια ομάδα ή οργάνωση, πρέπει να γίνεται συζήτηση μαζί τους και να βοηθούνται.

Οι σεξουαλικές διαταραχές είναι γενικά πολύ πιο διαδεδομένες στα κορίτσια και στις γυναίκες παρά στα αγόρια και στους άντρες. Αυτό οφείλεται στο ότι οι γυναίκες στην κοινωνία μας, από την παιδική ηλικία και πέρα, είναι πολύ πιο καταπιεσμένες σεξουαλικά, και υποβάλλονται σε μια πολύ πιο αυστηρή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση από ό,τι τα αγόρια.

Τα αφροδίσια νοσήματα και η πρόληψή τους

Τα αφροδίσια νοσήματα είναι λοιμώδη. Η μόνη διαφορά τους από τα άλλα λοιμώδη νοσήματα είναι ότι δε μεταδίδονται τόσο εύκολα. Η γρίπη ή η φυματίωση, για παράδειγμα, μπορούν να μεταδοθούν απλώς με το βήχα, ενώ για τη μετάδοση ενός

αφροδίσιου νοσήματος απαιτείται στενή επαφή, όπως αυτή της σεξουαλικής πράξης. Το πιο επικίνδυνο είδος αφροδίσιου νοσήματος, η σύφιλη, μπορεί να μεταδοθεί και με το φίλημα.

Το συχνότερο αφροδίσιο νόσημα είναι η γονόρροια. Τρεις έως δεκατέσσερις ημέρες μετά τη μόλυνση, ο άντρας νιώθει κνησμό στην ουρήθρα, αίσθηση καύσωνα στη διάρκεια της ούρησης, ενώ εμφανίζεται πυώδες έκκριμα. Στη γυναίκα το έκκριμα είναι άφθονο και παρουσιάζονται προβλήματα στην ούρηση. Τα συμπτώματα όμως μπορεί να είναι ασήμαντα ή να μην υπάρχουν καθόλου. Παρ' όλο που η γονόρροια είναι συνήθως ακίνδυνη και μπορεί να θεραπευτεί μέσα σε τρεις έως έξι εβδομάδες(*), αν δεν αντιμετωπιστεί σωστά, μπορεί να παρουσιάσει επιπλοκές: μπορεί να προσβληθούν η κύστη και οι παρακείμενοι αδένες, καθώς και η επιδιδυμίδα και οι σάλπιγγες. Η φλεγμονή της επιδιδυμίδας και των σαλπίγγων συχνά οδηγεί στην απόφραξή τους, που αν είναι αμφίπλευρη, όπως συχνά συμβαίνει, καταλήγει σε στειρότητα. Η γονορροϊκή φλεγμονή των πυελικών οργάνων είναι επίσης η αιτία πολλών γυναικείων παθήσεων.

Το δεύτερο νόσημα, που συνήθως έχει ακίνδυνη εξέλιξη, είναι το μαλακό έλκος. Παρουσιάζεται δυο-τρεις μέρες μετά τη μόλυνση. Συνήθως σχηματίζονται πολλά επιφανειακά πυώδη έλκη, που με την κατάλληλη θεραπεία εξαφανίζονται μέσα σε λίγες μέρες(**). Καμιά φορά το νόσημα αυτό παρουσιάζει μια δυσάρεστη επιπλοκή, μια οδυνηρή φλεγμονή των βουβωνικών αδένων - βουβώνας - που μπορεί να διαπυηθούν.

Το μαλακό έλκος μπορεί να εμφανιστεί ταυτόχρονα με ένα σκληρό έλκος, το οποίο στην αρχή επικαλύπτει. Διαφορετικά, το σκληρό έλκος εμφανίζεται δυο-τρεις εβδομάδες μετά τη μόλυνση και είναι το πρώτο στάδιο της σύφιλης. Εκδηλώνεται σαν υγρό έλκος που σιγά-σιγά γίνεται σκληρό και διογκώνεται.

(*) Σήμερα, φυσικά, με τη χρήση των αντιβιοτικών, η αντίδραση στη θεραπεία είναι πολύ πιο γρήγορη και αποτελεσματική, αν και έχει παρουσιαστεί ένα καινούργιο πρόβλημα που ομοιορχει η μόλυνση από πιο ανθεκτικά μικροβιακά στελέχη. (Μ.Χ.-Τ.Ρ.)

(**) Οι σολιφοναμίδες είναι τα καταλληλότερα φάρμακα που χρησιμοποιούνται σήμερα. (Μ.Χ.-Τ.Ρ.)

Αν η θεραπευτική αγωγή αρχίσει αμέσως μετά την εμφάνισή του ή μέσα στις πρώτες έξι εβδομάδες μετά τη μόλυνση, ο παθογόνος μικροοργανισμός καταστρέφεται. Το ίδιο το έλκος θα κλείσει και χωρίς θεραπεία, αλλά σ' αυτή την περίπτωση θα παρουσιαστούν στο δέρμα εξανθήματα και η σπειροχαιτή θα εισχωρήσει στο αίμα και σε ολόκληρο το σώμα, καταλήγοντας ύστερα από μερικά χρόνια στην ανάπτυξη όγκων ή σε σοβαρές αλλοιώσεις του νευρικού συστήματος (εγκέφαλος και σπονδυλική στήλη). Αυτές οι αλλοιώσεις αντιμετωπιζόνταν μέχρι τελευταία όπως η ελονοσία, σήμερα όμως έχουμε την πενικιλίνη (ή άλλα αντιβιοτικά αν το άτομο είναι ευαίσθητο στην πενικιλίνη)(*).

Όσον αφορά την αποφυγή των αφροδισίων νοσημάτων, το σημαντικότερο πράγμα είναι να μην κάνει ποτέ κανείς σεξουαλικές σχέσεις με ανθρώπους που δεν γνωρίζει. Αν υπάρχει η υποψία σεξουαλικής επαφής με μολυσμένο άτομο, πρέπει να αρχίζει αμέσως θεραπευτική αγωγή. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να καταφύγει κανείς στο γιατρό, μόλις παρατηρήσει έκκριμα ή εξέλκωση στα γεννητικά του όργανα. Μόνο ένας ειδικός ή ένα ειδικευμένο συμβουλευτικό κέντρο μπορεί να διαπιστώσει αν πρόκειται για ακίνδυνη φλεγμονή, αρχόμενη γονόρροια, αμυχή ή έλκος. Η αρχόμενη γονόρροια, όπως και το σκληρό έλκος, μπορούν να αντιμετωπιστούν εν τη γενέσει τους, αν η θεραπευτική αγωγή αρχίσει εγκαίρως· δεν πρέπει να περιμένει κανείς, ιδιαίτερα στην περίπτωση της γονόρροιας.

Τα αφροδίσια νοσήματα δεν μεταδίδονται σχεδόν ποτέ από κακή πρόθεση, αλλά σαν αποτέλεσμα απροσεξίας και άγνοιας. Την ώρα της επαφής, ο μολυσμένος σύντροφος συνήθως δεν ξέρει ότι έχει μολυνθεί. Είναι δυνατό να μεταδώσει το νόσημα στην περίοδο που μεσολαβεί ανάμεσα στη μόλυνσή του και την εμφάνιση των συμπτωμάτων. Γι' αυτό, λοιπόν, δεν πρέπει να έχετε ποτέ σεξουαλική επαφή με κάποιον που δεν ξέρετε ούτε το όνομά του, ούτε τη διεύθυνσή του.

Ιδιαίτερη σημασία για τη φύση και την πρόληψη των αφροδισίων νοσημάτων έχει η διαπαιδαγώγηση των νέων· σωστή,

(*) Η συχνότητα της εμφάνισης σίφιλης στα τελευταία στάδια έχει αρχίσει να υποχωρεί, έστω και χωρίς την ενδεδειγμένη ειδική θεραπευτική αγωγή, γιατί τα αντιβιοτικά χρησιμοποιούνται σήμερα συχνά και για άλλα λοιμώδη νοσήματα. (ΜΑ·ΤΡ)

ὁμως, διαπαιδαγώγηση γι' αυτά τα ζητήματα δεν μπορεί να υπάρξει, αν δεν αλλάξει πρώτα ο κόσμος προς τα εκεί που θέλουμε. Η διαπαιδαγώγηση του κόσμου για τα αφροδίσια νοσήματα, έτσι όπως γίνεται σήμερα, αποτελεί δημόσιο κίνδυνο, γιατί γεμίζει τους ανθρώπους με απέραντο φόβο γενικά για τη σεξουαλικότητα, τους υποχρεώνει σε εγκράτεια, και δημιουργεί αναρίθμητες περιπτώσεις υποχονδρίας και άγχους.

Η αυτορρύθμιση της σεξουαλικής ζωής μείσα από την ικανοποίηση

Οι περισσότεροι πάντοτε σήμερα σπάζουν το κεφάλι τους για να βρουν τρόπους να εξαλείψουν το σεξουαλικό βόρβορο, τη σεξουαλική αθλιότητα, τα εγκλήματα και τις αυτοκτονίες, την οδύνη και τη δυστυχία που ξεπηδούν σε τεράστια έκταση από τα σεξουαλικά προβλήματα. Καινούριοι ηθικοί κανόνες καθορίζονται ακατάπαυστα, προπαγανδίζεται η υπευθυνότητα, νέοι άνθρωποι καταδικάζονται και στέλνονται στη φυλακή για σεξουαλικά εγκλήματα, κι όμως το πιο απλό γεγονός δεν γίνεται κατανοητό: ότι, δηλαδή, όσο η σεξουαλική ζωή των ανθρώπων θα καταπιέζεται, το σεξουαλικό έγκλημα, η οδύνη και η αθλιότητα θα είναι αναγκαία. Αργότερα θα εξετάσουμε τους λόγους γι' αυτή τη σεξουαλική καταπίεση που προκαλεί τόσο μεγάλη δυστυχία. Μπορούμε, ωστόσο, από τώρα να αναφέρουμε μερικά πράγματα που είναι ολοφάνερα. Όποιος μπορεί και ικανοποιεί τις ανάγκες του δεν κλέβει· η πείνα κάνει τον κλέφτη. Στους πρωτόγονους λαούς δεν υπάρχει λέξη για την κλοπή· αυτή η έννοια τούς είναι άγνωστη. Η κλοπή και ο φόνος που διαπράττεται στη διάρκεια της κλοπής παρουσιάζονται στην ιστορία της ανθρώπινης κοινωνίας μόνο με την εμφάνιση της πείνας και της καταπίεσης. Το ίδιο ισχύει και για τα σεξουαλικά εγκλήματα. Στους πρωτόγονους αυτούς λαούς που ζουν μια ικανοποιητική και ανεμπόδιστη σεξουαλική ζωή, δεν υπάρχει ούτε σεξουαλικό έγκλημα, ούτε σεξουαλική διαστροφή, ούτε σεξουαλική βιαιότητα μεταξύ άντρα και γυναίκας. Ο βιασμός τούς είναι αδιανόητος, γιατί δεν είναι αναγκαίος για την κοινωνία τους. Η σεξουαλική τους δραστηριότητα κυλά ομαλά και με τάξη, και θα γέμιζε με αγανάκτηση και φόβο τους κληρικούς μας, γιατί ο ωχρός, ασκητικός νέος και η κακόγλωσση γυναίκα που ξυλοφορτώνει

τα παιδιά της δεν υπάρχουν σ' αυτές τις πρωτόγονες κοινωνίες. Αγαπούν το ανθρώπινο σώμα και παίρνουν ηδονή από τη σεξουαλικότητά τους. Δεν καταλαβαίνουν γιατί οι νέοι και οι νέες δεν πρέπει να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους. Όταν όμως η ζωή τους δέχεται την εισβολή του ασκητικού, υποκριτικού βόρβορου και της εκκλησίας, που τους φέρνει τον «πολιτισμό» μαζί με την εκμετάλλευση, τα οιοπνευματώδη και τη σύφιλη, αρχίζουν κι αυτοί να υποφέρουν από μίαν αθλιότητα ίδια με τη δική μας. Αρχίζουν να ζουν «ηθικά», δηλαδή να καταπιέζουν τη σεξουαλικότητά τους και από εκεί και πέρα ξεπέφτουν όλο και πιο πολύ σε μια κατάσταση σεξουαλικής δυστυχίας, που είναι αποτέλεσμα της σεξουαλικής καταπίεσης. Ταυτόχρονα, γίνονται σεξουαλικά επικίνδυνοι. Τότε αρχίζουν να εμφανίζονται οι συζυγοκτονίες, τα σεξουαλικά νοσήματα και τα εγκλήματα. Ενώ πρώτα δεν έκαναν σεξουαλικά εγκλήματα, επειδή δεν ήταν αναγκαία, τώρα αρχίζουν να κάνουν, σπρωγμένοι από τη σεξουαλική πείνα που γεννιέται μέσα τους.

Είναι γεγονός ότι μόνο το άτομο που είναι ανίκανο να ικανοποιηθεί, που η σεξουαλική του ζωή εμποδίζεται και διαταράσσεται, και που είναι μολυσμένο από ηθικές αναστολές, γίνεται σεξουαλικά επικίνδυνο, ενώ το σεξουαλικά ικανοποιημένο και υγιές άτομο, όσες σχέσεις κι αν κάνει κι ό,τι κι αν είναι αυτές, δεν δημιουργεί κανένα κίνδυνο για την κοινωνική συνύπαρξη. Αυτό μπορούμε να το κρίνουμε και από τη δική μας πείρα. Ποιος από μας γνωρίζει υγιείς και σεξουαλικά ικανοποιημένους ώριμους ανθρώπους, που να αποπλανούν ή ακόμη και να δολοφονούν παιδιά για να κορέσουν τον πόθο τους στα πτώματά τους; Ποιος από μας γνωρίζει σεξουαλικά υγιείς άντρες ή νέους που να βιάζουν γυναίκες ή να καταφεύγουν σε πόρνες, αν εξαιρέσουμε εκείνους που πάνε σε περιόδους ιδιαίτερης σεξουαλικής απόγνωσης; Ποιος από μας γνωρίζει κοπέλες ή γυναίκες που η σεξουαλικότητά τους είναι απόλυτα ανεπτυγμένη και ξέρουν τι σημαίνει, από άποψη υγείας και ζωντανίας, η σεξουαλική ικανοποίηση, που να δίνονται στον πρώτο τυχόντα; Κανένας, γιατί τέτοια πράγματα δε γίνονται. Η σεξουαλική ικανοποίηση, η τακτική αποφόρτιση της σεξουαλικής έντασης μαζί με μια εργασία που δεν είναι υπερβολικά εξαντλητική, μπορούν να ρυθμίσουν αυτόματα τη σεξουαλική ζωή του ατόμου με ένα υγιή τρόπο. Οι

βασικοί όροι για μια φυσική, ηδονική σεξουαλική ζωή μπορούν να εκπληρωθούν:

1. Αν οργανώσουμε και συγκροτήσουμε την εργασία μας στη βάση της φυσικής ευχαρίστησης που μας δίνει.

2. Αν δημιουργήσουμε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για μια φυσική και υγιή ζωή, αν διώξουμε την υποκρισία μας, αν δημιουργήσουμε ικανοποιητικές συνθήκες στέγασης, αν κάνουμε τα πιο ηλικιωμένα μέλη της κοινωνίας μας να καταλάβουν τι χρειάζονται οι νέοι άνθρωποι στη ζωή τους, υπενθυμίζοντάς τους τη δική τους νεότητα. Επίσης, αν δημιουργήσουμε μια φυσική σχέση ανάμεσα στην εργασία και τον ελεύθερο χρόνο που θα διατίθεται χαρούμενα και λογικά. Με λίγα λόγια, αν θέσουμε πραγματικά σε εφαρμογή όλα εκείνα τα πράγματα για τα οποία μιλάμε και σκεφτόμαστε τόσο πολύ.

3. Αν ελευθερωθούμε από τα εσωτερικά δεσμά μας. Αυτό σημαίνει να μη νιώθουμε πια τη σεξουαλική πράξη σαν ένα ευτελές γεγονός, όπως η κένωση των εντέρων, και να αντικαταστήσουμε τη σεξουαλική πείνα με τη φυσική ερωτική επιθυμία. Τότε θα πάψουν τα εγκλήματα, οι βίαιες απαγωγές και οι σεξουαλικές δολοφονίες παιδιών.

Εγκράτεια και αποδοτικότητα στην εργασία

Μια από τις πιο σημαντικές αντιρρήσεις που προβάλλουν οι σεξολόγοι και οι ερευνητές των προβλημάτων των νέων κατά της σεξουαλικής επαφής των νέων, και που τους κάνει να ζητούν από αυτούς εγκράτεια, είναι ότι η σεξουαλική επαφή, για να χρησιμοποιήσω τους δικούς τους όρους, θα εμπόδιζε τα «πολιτιστικά» και άλλα επιτεύγματα των νέων. Η θέση αυτών των αντιπάλων των σεξουαλικών σχέσεων των νέων μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: Ένας άνθρωπος διαθέτει εκατό εκατοστά σεξουαλικής ενέργειας. Η σεξουαλική ενέργεια μπορεί να παροχετευτεί και να χρησιμοποιηθεί για διάφορους μη-σεξουαλικούς σκοπούς. Αν διοχετεύσεις δέκα εκατοστά στην εργασία σου, δεν είναι αρκετά. Αν διοχετεύσεις τριάντα, είναι καλύτερα, και εξήντα, ακόμα καλύτερα. Μα πιο καλά θα ήταν, αν χρησιμοποιούσες και τα εκατό εκατοστά στην εργασία σου, γιατί τότε όχι μόνο θα πετύχαινες τη μέγιστη αποδοτικότητα, αφού δε θα «αναλωνόσουν» από τις παρορμήσεις σου, αλλά και θα απόφει-

γες πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι, όταν εμπλέκονται στη σεξουαλική ζωή. Αυτή η «άποψη των εκατό εκατοστών», που υποστηρίζει τη διχοτέυση ολόκληρης της σεξουαλικής ενέργειας σε κάποιο άλλο σκοπό, είναι, πρώτο, αντικειμενικά λαθεμένη, και δεύτερο, ηθικολογική, αφού οι άνθρωποι που την υποστηρίζουν αποφεύγουν έτσι τη σωστή απάντηση σ' αυτό το πρόβλημα. Η αλήθεια είναι ότι τα μεγαλύτερα προβλήματα των νέων οφείλονται ακριβώς στην κατάπνιξη της σεξουαλικής επαφής από τη διαπαιδαγώγηση και από ολόκληρο το σύστημα σεξουαλικών κανόνων της κοινωνίας μας· επίσης, η διακήρυξη στάσεων συμπεριφοράς που δεν μπορούν να εφαρμοστούν, δεν καταλήγει πουθενά. Ας μη γελιόμαστε! Αυτή η συγκεκριμένη άποψη ποτέ δεν έγινε απόλυτα αποδεκτή, ούτε και θα γίνει. Δεν υπάρχει λόγος να τη δεχτεί κανείς. Το επιχείρημα αυτό είναι στην ουσία του λαθεμένο· γιατί ακόμα κι αν είναι αλήθεια ότι τα σεξουαλικά ενδιαφέροντα μπορούν να αγνοηθούν προσωρινά (να αγνοηθούν εντελώς για ένα σύντομο διάστημα ή εν μέρει για ένα πιο μεγάλο διάστημα), η ολοκληρωτική μετουσίωσή τους για μεγάλες χρονικές περιόδους είναι βλαβερή. *Αν η μετουσίωση παραταθεί, η ενθάρρυνση των μη-σεξουαλικών, κοινωνικών, και επιστημονικών ενδιαφερόντων και ο ερεθισμός της ικανότητας των νέων για εργασία θα αποτύχουν, και οι καταπιεσμένες σεξουαλικές ενορμήσεις θα αρχίσουν να διαταράσσουν την εργασία.* Γι' αυτό, θα διατυπώσουμε μια άποψη που μπορεί να αποδειχτεί πιο σωστή. Η σεξουαλική ενέργεια και η σεξουαλική ένταση μπορούν μέχρι ένα σημείο να μετατραπούν σε εργασία ή σε κοινωνικό και επιστημονικό ενδιαφέρον, πέρα όμως από αυτό το σημείο η αναστολή της σεξουαλικής ικανοποίησης διαταράσσει την ικανότητα για εργασία. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι γι' αυτό:

Ύστερα από μια περίοδο εγκράτειας που στη διάρκειά της ο νέος έχει κατορθώσει να αφοσιωθεί σε κάποια σημαντική εργασία που καταπνίγει τις σεξουαλικές του ώσεις και απορροφά την σεξουαλική του ενέργεια, η διαδικασία της μετουσίωσης αρχίζει να χάνει έδαφος, και συνειδητά ή ασυνειδητά, βγαίνουν συνέχεια στην επιφάνεια σεξουαλικές φαντασιώσεις. Η πείρα έχει δείξει ότι όσο πιο συνειδητές είναι οι σεξουαλικές φαντασιώσεις, τόσο πιο πολύ διαταράσσεται η ικανότητα για εργασία, επειδή χρειάζονται μεγαλύτερες ποσότητες ψυχικής ενέργειας

για τον έλεγχό τους. Αυτή η μείωση της ικανότητας για εργασία εκδηλώνεται ως περίσπαση της προσοχής (ονειροπόληση), αδυναμία αυτοσυγκέντρωσης, «αφηρημάδα», όπως λένε οι νέοι, αδιαφορία, νευρικήτητα, ανησυχία. Τα σεξουαλικά ενδιαφέροντα που εναπομένουν και που δεν μπορούν να μετουσιωθούν, αλλά αντίθετα σπρώχνουν το άτομο στην αναζήτηση ικανοποίησης, διαταράσσουν την εργασία. Όσο περισσότερο προσπαθεί ο νέος να αφοσιωθεί στην εργασία του για να αντισταθμίσει αυτές τις διαταραχές, όσο περισσότερο προσπαθεί να συγκεντρωθεί, κι όσο περισσότερο ρίχνει το φταίξιμο στον εαυτό του, άλλο τόσο δυσκολεύεται. Οι ονειροπολήσεις και οι φαντασιώσεις του τον ενοχλούν υπερβολικά, αλλά είναι ανίκανος να τις ελέγξει, κι όσες προσπάθειες και αν καταβάλει, δεν κατορθώνει να τις καταστείλει παρά για ένα μικρό διάστημα. Η πείρα των κέντρων παροχής σεξουαλικών συμβουλών έχει δείξει αναμφισβήτητα πως όταν ένας νέος εγκαταλείπει την εγκράτεια έγκαιρα, είτε αρχίζοντας να αυνανίζεται, είτε αρχίζοντας τις σεξουαλικές σχέσεις, οι διαταραχές στην εργασία του εξαφανίζονται αμέσως. Αργότερα θα δούμε πόσο δύσκολο είναι αυτό, αν όχι αδύνατο, για τους περισσότερους νέους, κάτω από τις σημερινές συνθήκες της κοινωνίας μας.

Είναι αλήθεια ότι ορισμένοι νέοι κατορθώνουν πραγματικά να απαλλαγούν για αρκετά χρόνια από τα προβλήματα της σεξουαλικής ζωής, αφιερώνοντας τον εαυτό τους σε κάποια εργασία. Και οι υπερασπιστές της εγκράτειας δεν παύουν να υποδεικνύουν αυτούς τους λίγους που το πετυχαίνουν. Για το συμφέρον της καλής υγείας, όμως, πρέπει να καταδικάσουμε εδώ αυτή την άποψη γιατί αυτό που μας ενδιαφέρει είναι το σύνολο των νέων και όχι ορισμένοι από αυτούς: οι περισσότεροι νέοι δεν τα καταφέρνουν να είναι εγκρατείς για πολύ καιρό.

Πολλοί άνθρωποι προτείνουν τον αθλητισμό ως ένα μέσο παροχέτευσης των σεξουαλικών ενδιαφερόντων. Είναι, βέβαια, αλήθεια πως ο αθλητισμός βοηθά τους νέους να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα σε κάποιο βαθμό και για κάμποσο καιρό, επειδή η αυξημένη μυϊκή δραστηριότητα καταναλώνει σεξουαλική ενέργεια. Αν όμως βλέπατε και εσείς, όπως οι ιατρικοί σύμβουλοι στα κέντρα παροχής σεξουαλικών συμβουλών, όλους εκείνους τους δυνατούς αθλητές που πάνε και παραπονιούνται για σεξουαλικά προβλήματα ή για κάποια άλλα συμπτώματα νευρικών

διαταραχών, θα καταλαβαίνετε αμέσως πως όλοι όσοι εφαρμόζουν στην νεότητά τους την εγκράτεια, εκθέτουν αργότερα τον εαυτό τους σε πολύ μεγάλο κίνδυνο. Γι' αυτό, από κρθαρά ιατρική άποψη, πρέπει να είμαστε αντίθετοι σ' αυτήν την εγκράτεια. Οι ηθικολόγοι, ωστόσο, δεν βλέπουν παρά μόνο ό,τι κατά τη γνώμη τους επιβεβαιώνει τη θεωρία τους. Δε βλέπουν, ούτε και θέλουν να δουν ότι οι θεωρίες τους δεν ισχύουν για το σύνολο των νέων, και αποφεύγουν τις ευθύνες για ό,τι μπορεί να συμβεί μελλοντικά στους νέους που ακολουθούν τις διδασκαλίες τους. Γιατί τότε ο σεξουαλικός μηχανισμός ατροφεί, όπως ακριβώς και κάθε άλλο όργανο που για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα εμποδίζεται να εκτελέσει τη φυσική του δραστηριότητα.

Γι' αυτό λοιπόν πιστεύουμε ότι, κατ' αρχήν, οι σεξουαλικές ανάγκες των νέων δεν μπορούν να εκπληρωθούν, χωρίς την επιβεβαίωση και το ενδιαφέρον για τη σεξουαλική τους ζωή, χωρίς ικανοποιητική σεξουαλική επαφή. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η υποκρισία και η άγνοια που επικράτησαν εδώ και χιλιάδες χρόνια, έχουν βαθιές ρίζες και μέσα σ' εμάς τους ίδιους. Γι' αυτό λοιπόν πρέπει να ασχολούμαστε με τον εαυτό μας, όπως ακριβώς και με τα προβλήματα έξω από μας.

ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

Ακούμε συχνά να ρωτούν αν η ομοφυλοφιλία είναι φυσιολογική ή όχι, γιατί τιμωρείται, και αν είναι πραγματικά βλαβερή για το άτομο που έχει ομοφυλόφιλες σχέσεις. Σαν απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε εδώ ολόκληρη την πολεμική που διεξάγεται πάνω σ' αυτό το θέμα ανάμεσα σε σεξολόγους και νομικούς. Κάτι τέτοιο όμως θα ήταν πέρα από τους δικούς μας στόχους, και γι' αυτό θα περιοριστούμε σε μερικά βασικά σημεία, αναλύοντας κυρίως τη θέση που έχουμε ή που θα έπρεπε να έχουμε γι' αυτό το ζήτημα.

Όπως έχει δείξει η πιο πρόσφατη επιστημονική έρευνα, όλα τα ανθρώπινα όντα είναι από την αρχή ερμαφρόδιτα, όχι μόνο σωματικά, αλλά και λειτουργικά, συγκινησιακά. Μέχρι και τον τρίτο μήνα της κύησης, κάθε έμβρυο μπορεί να εξελιχθεί σε αρσενικό ή θηλυκό, γιατί τα θηλυκά και αρσενικά σεξουαλικά όργανα μαζί με τα σύστοιχα όργανα αναπτύσσονται ταυτόχρονα.

Τον τρίτο μήνα, όμως, αρχίζουν να αναπτύσσονται είτε τα αρσενικά, είτε τα θηλυκά χαρακτηριστικά, ενώ τα χαρακτηριστικά του άλλου φύλου υπολείπονται στην εξελικτική διαδικασία. Αυτά τα υποτυπώδη χαρακτηριστικά που δεν αναπτύσσονται ολοκληρωμένα, ποτέ δεν εξαφανίζονται εντελώς, παρ' όλο που δεν είναι σε θέση να επιτελέσουν καμιά λειτουργία. Για παράδειγμα, η κλειτορίδα της γυναίκας δεν είναι παρά ένα υποτυπώδες πέος και οι θηλές του άντρα δεν είναι παρά μη-ανεπτυγμένοι μαστοί.

Σε μερικούς ανθρώπους, όμως, αυτά τα συνήθως υποτυπώδη χαρακτηριστικά αναπτύσσονται κάπως παραπάνω, μαζί με τα κύρια χαρακτηριστικά του φύλου, έτσι που και τα δυο συστήματα σεξουαλικών οργάνων συνυπάρχουν ή κατά κάποιο τρόπο συνδυάζονται μεταξύ τους. Οι άνθρωποι αυτοί λέγονται «ερμαφρόδιτοι». Υπάρχουν άντρες με θηλυκή πυελική δομή και γυναικεία στήθη, και γυναίκες που έχουν απόλυτα ανεπτυγμένο πέος. Υπάρχουν επίσης άνθρωποι που οι αδένες τους περιέχουν ιστούς του άλλου φύλου. Συνήθως αυτοί οι ερμαφρόδιτοι έχουν πάνω-κάτω τις ίδιες συγκινήσεις με το αντίθετο φύλο, και νιώθουν σεξουαλική έλξη για το δικό τους φύλο. Μερικοί από αυτούς, όμως, έχουν τελείως διαφορετικά συναισθήματα. Το αίνιγμα αυτό είναι αρκετά περίπλοκο και δεν έχει λυθεί ακόμα.

Οι άνθρωποι που περιγράψαμε πιο πάνω, που η ομοφυλοφιλία τους είναι σωματικά καθορισμένη, είναι η μειονότητα, ενώ η πλειονότητα των υπόλοιπων ομοφυλόφιλων είναι εντελώς ομαλοί όσον αφορά τη σωματική τους διάπλαση και κατασκευή. Σύμφωνα τουλάχιστο με τις μέχρι τώρα έρευνες, η πλειονότητα των ατόμων που έχουν ομοφυλόφιλες κλίσεις δεν έχουν αναπτύξει κανένα σωματικό χαρακτηριστικό του άλλου φύλου. Μια ακριβής ανάλυση της συγκινησιακής ανάπτυξης των ατόμων που παρουσιάζουν τέτοια χαρακτηριστικά στις εξωτερικές εκδηλώσεις, το βάδισμα και τον τρόπο ομιλίας τους, δείχνει ότι η συμπεριφορά τους δεν ήταν πάντα αυτή, αλλά εξελίχθηκε έτσι σαν αποτέλεσμα ενός ειδικού προσανατολισμού των σεξουαλικών τους ενορμήσεων, και έτσι μοιάζουν εξωτερικά με το φύλο που δεν επιθυμούν σεξουαλικά. Υπάρχουν ακόμη πολλοί άνθρωποι που έχουν τα σωματικά και συγκινησιακά χαρακτηριστικά που αντιστοιχούν στα σεξουαλικά τους όργανα, και όμως νιώθουν επιθυμία για πιο νέους, θηλυπρεπείς άντρες, στους οποίους

συμπεριφέρονται όπως ο άντρας στη γυναίκα του. Και υπάρχουν γυναίκες που συμπεριφέρονται σε άλλες πιο αρρενωπές γυναίκες όπως η γυναίκα στον άντρα της. Οι ομοφυλόφιλοι όλων αυτών των ειδών δεν οφείλουν αυτές τις κλίσεις τους σε σωματικές εξελίξεις, αλλά σε μια ελαττωματική συγκινησιακή ανάπτυξη στα πρώτα παιδικά τους χρόνια, όταν ένωσαν κάποια σοβαρή απογοήτευση από κάποιο άτομο του αντίθετου φύλου. Για παράδειγμα, το αγόρι μπορεί εύκολα να γίνει ομοφυλόφιλο, αν απογοητεύεται συνέχεια και έντονα στην αγάπη που νιώθει για τη μητέρα του, επειδή εκείνη είναι αυστηρή και σκληρή. Επίσης, το κορίτσι μπορεί να προσανατολιστεί από πολύ μικρή ηλικία στην ομοφυλοφιλία, αν απογοητεύεται έντονα από τον πατέρα του. Αυτά τα παιδιά αποσύρουν εύκολα τις σεξουαλικές τους επιθυμίες από το αντίθετο φύλο και στρέφονται προς το δικό τους. Αυτές οι πρώτες απογοητεύσεις κατά κανόνα απωθούνται. Μεγαλώνοντας, το άτομο που έχει νιώσει τέτοιες απογοητεύσεις δεν έχει συνείδηση του γεγονότος, και δεν μπορεί να τις ανακαλέσει στη μνήμη του, παρά μόνο αν ξαναζήσει αυτή την πρώτη περίοδο της ανάπτυξής του στη διάρκεια ψυχιατρικής θεραπείας.

Και οι δυο αυτοί τύποι ομοφυλοφιλίας αποτελούν λοιπόν παρεκκλίσεις που πρέπει να τις χαρακτηρίζουμε ως ασθένειες όταν κάνουν τα άτομα να υποφέρουν, όπως συμβαίνει συνήθως. Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι αυτό το πρόβλημα έχει καθαρά κοινωνική φύση και ότι προκαλείται από τις κοινωνικές διώξεις των ομοφυλόφιλων. Πολλοί ομοφυλόφιλοι (δεν είμαστε σε θέση να καθορίσουμε ποσοστό) είναι επίσης συγκινησιακά και σεξουαλικά απροσάρμοστοι, δηλαδή, νευρωτικοί. Οι ομοφυλόφιλοι που έχουν προσαρμοστεί σ' αυτό τον τρόπο ζωής και νιώθουν άνετα έτσι, διαμαρτύρονται που η ομοφυλοφιλία χαρακτηρίζεται ως ασθένεια ή ως αποτέλεσμα παρέκκλισης στη σεξουαλική ανάπτυξη. Θεωρούν αυτό το χαρακτηρισμό ως υποβάθμιση των σεξουαλικών τους κλίσεων, και πολλοί από αυτούς πιστεύουν ότι αποτελούν ένα είδος «τρίτου φύλου», μια ειδική φυλετική κατηγορία. Πρέπει να διαφωνήσουμε με αυτή την άποψη για καθαρά επιστημονικούς λόγους. Πάνω από όλα, πρέπει να προφυλάξουμε τους νέους να μη στραφούν στην ομοφυλοφιλία, όχι για ηθικούς, αλλά για καθαρά σεξοοικονομικούς λόγους. Γιατί μπορούμε να αποδείξουμε ότι ακόμη και η

μέση σεξουαλική ικανοποίηση των ετεροφυλόφιλων, είναι πολύ πιο έντονη από την ικανοποίηση των ομοφυλόφιλων. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό για την ευρυθμία της ψυχικής οικονομίας του ατόμου. Το ισχυρότερο αντεπιχείρημα που μπορούμε να αντιτάξουμε στον ισχυρισμό πολλών ομοφυλόφιλων ότι αποτελούν ένα ιδιαίτερο είδος φυλετικότητας και ότι δεν είναι παρέκκλιση, είναι ότι στη διάρκεια μιας ειδικής ψυχιατρικής θεραπείας, κάθε ομοφυλόφιλος μπορεί να πάψει να νιώθει όπως νιώθει, ενώ ένας φυσιολογικά ανεπτυγμένος άνθρωπος δε γίνεται ποτέ ομοφυλόφιλος ακολουθώντας την ανάλογη θεραπεία. Αν η ομοφυλόφιλη συμπεριφορά δεν έχει διαρκέσει πάρα πολύ και δεν έχει καταστρέψει κάθε σχέση με το αντίθετο φύλο, αν ακόμη το άτομο δεν είναι ευτυχισμένο με την ομοφυλόφιλη κατάσταση του και θέλει να απαλλαγεί από αυτή, τότε η ομοφυλοφιλία μπορεί να θεραπευτεί ριζικά με την κατάλληλη αγωγή, που αναιρεί την κατά παρέκκλιση σεξουαλική ανάπτυξη που εμφανίστηκε στην παιδική ηλικία.

Όσα είπαμε μέχρι τώρα είναι βάσιμα επιστημονικά δεδομένα, και μπορούμε να τα υπογραμμίσουμε με το παράδειγμα των πρωτόγονων λαών που ζουν μια ικανοποιητική και αδιατάρακτη σεξουαλική ζωή, χωρίς να εμποδίζουν τη σεξουαλική ανάπτυξη των παιδιών τους, και που η ομοφυλοφιλία τους είναι άγνωστη, εκτός από την εξιδανικευμένη μορφή της φιλίας. Σύμφωνα με τις ανακαλύψεις του Άγγλου εθνολόγου Μαλινόφσκι, η ομοφυλοφιλία αρχίζει να εμφανίζεται στους πρωτόγονους λαούς από τότε που οι ιεραπόστολοι εισάγουν στη φυσική σεξουαλική τους ζωή τη χριστιανική ηθική και διαχωρίζουν τα δυο φύλα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός που παρατηρούμε επανειλημμένα, ότι όποτε οι φυσιολογικές σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ αντρών και γυναικών ή κοριτσιών και αγοριών απαγορεύονται ή εμποδίζονται (π.χ., στα οικοτροφεία, στο στρατό, στο ναυτικό, κ.λπ.), η ομοφυλοφιλία αναπτύσσεται ανάλογα με το βαθμό της σεξουαλικής καταπίεσης. Έτσι, εκτός από τις περιπτώσεις που υπάρχει σωματική βάση, μπορούμε να συμπεράνουμε για την ώρα ότι η ομοφυλοφιλία είναι ένα καθαρά κοινωνικό φαινόμενο, δηλαδή, ζήτημα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και ανάπτυξης. Το καλύτερο μέσο για την πρόληψή της είναι η κοινή ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των δυο φύλων και η συγκατάθεση για την έγκαιρη έναρξη της σεξουαλικής επαφής.

Θα ήταν εντελώς λαθεμένο, όμως, να καταλήξουμε από αυτά τα δεδομένα στο συμπέρασμα ότι πρέπει να περιφρονούμε ή να καταπολεμούμε τους ομοφυλόφιλους. Όσο ακόμα το σύστημα της σεξουαλικής μας διαπαιδαγώγησης θα δημιουργεί ομοφυλόφιλους, δεν μας πέφτει κανένας λόγος αν οι άνθρωποι αυτοί κάνουν τη ζωή που θέλουν, χωρίς να βλάπτουν κανένα, και νιώθουν καλά που είναι ομοφυλόφιλοι. Η επιβεβαίωση ότι η ομοφυλοφιλία είναι μια κατά παρέκκλιση ανάπτυξη και όχι ένα φυσιολογικό φαινόμενο, δε δίνει σε κανένα το δικαίωμα να καταδικάζει ή να τιμωρεί αυτούς τους ανθρώπους. Πρέπει να προσπαθήσουμε να θεραπεύσουμε τους ομοφυλόφιλους που θέλουν να απαλλαγούν από αυτές τις κλίσεις τους, είτε επειδή υποφέρουν από την κατάσταση τους, είτε επειδή δε νιώθουν αρκετή ικανοποίηση, δεν πρέπει όμως ποτέ να τους αναγκάζουμε να κάνουν θεραπεία. Όχι μόνο επειδή δεν έχουμε το δικαίωμα να το κάνουμε, αλλά και επειδή καμιά αναγκαστική θεραπεία δεν μπορεί να πετύχει. Σε μια ταξική κοινωνία η ομοφυλοφιλία μπορεί εύκολα να γίνει σοβαρή απειλή, γιατί υπάρχουν εκβιαστές που απειλούν τους ομοφυλόφιλους ότι θα τους αποκαλύψουν και έτσι τους αποσπούν χρήματα. Ο εκβιασμός ευνοείται ιδιαίτερα από την οικονομική εξαθλίωση. Υπάρχουν επίσης πολλοί νέοι που δεν έχουν χρήματα και γι' αυτό πουλιώνται σε ομοφυλόφιλους από πλούσια κοινωνικά στρώματα. Δεν πρέπει επίσης να υποτιμούμε το ρόλο που παίζει η ομοφυλοφιλία στους αντιδραστικούς πολιτικούς κύκλους, όπως στους εθνικιστές σπουδαστές και αξιωματικούς, όπου είναι στενά συνδεδεμένη με τις αυστηρά διακηρυγμένες ηθικές αναστολές που επηρεάζουν τη φυσική σεξουαλική ζωή αυτών των ανθρώπων.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Τώρα που συζητήσαμε τις σωματικές διαδικασίες στη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης, πρέπει να μιλήσουμε και για τη φιλία μεταξύ κοριτσιών και αγοριών. Ο όρος «φιλία», όπως θα δούμε σε λίγο, παίρνει εντελώς διαφορετικές σημασίες, ανάλογα με το αν χρησιμοποιείται από ηθικολόγους ή λογικούς νέους ανθρώπους.

Τι καταλαβαίνει ένας ηθικολόγος από φιλία; Αν αντιπροσωπεύει πραγματικά την υποκριτική σεξουαλική τάξη, δεν μπορεί

να παραδεχτεί πως υπάρχει τέτοιο πράγμα όπως η φιλία ανάμεσα στα δυο φύλα. Ας πάρουμε το παράδειγμα δυο νέων, ενός αγοριού και ενός κοριτσιού που πηγαίνουν στο γυμνάσιο. Η διπλή ηθική δυσκολεύει το αγόρι να έχει σεξουαλική επαφή με κορίτσια από τη δική του κοινωνική ομάδα, και έτσι η σεξουαλικότητά του διχάζεται σε τρυφερότητα και αισθησιακότητα. Υπάρχουν, επομένως, γι' αυτό το αγόρι δύο ειδών κορίτσια: άλλα για σωματική ηδονή και άλλα για μια πνευματική σχέση. «Σέβεται» το κορίτσι που ανήκει στη δική του κοινωνική ομάδα και διστάζει να το υποβάλει στην ταπεινώση της σεξουαλικής επαφής, ενώ ικανοποιείται σωματικά με πόρνες. Αν αγαπά το κορίτσι, δεν μπορεί να έχει μαζί του σεξουαλική επαφή, κι αν έχει μαζί του σεξουαλική επαφή δεν το αγαπά. Επίσης, θα έπαυε αμέσως να αγαπά τη «λατρευτή» του, αν η αγάπη της την έσπρωχνε να του δοθεί. Αυτός ο διχασμός της σεξουαλικότητας πολλές φορές φτάνει σε τέτοιο σημείο, που κάνει πολλούς νέους ανίκανους να έχουν σεξουαλική επαφή με ένα «καλό» κορίτσι. Αν η γυναίκα ικανοποιήσει τη σωματική ή αισθησιακή πλευρά της σεξουαλικότητας του άντρα πριν από το γάμο, γίνεται ένα αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ακόμη περισσότερο αφού αυτή η ικανοποίηση τις πιο πολλές φορές πληρώνεται. Μέσα στα δεσμά του γάμου, η γυναίκα γίνεται στην πραγματικότητα το σεξουαλικό σκεύος του άντρα. Από τη στιγμή που το «σεβαστό» κορίτσι θα παντρευτεί, χάνει το σεβασμό που συγκέντρωνε κάποτε, επειδή ο τυπικός άντρας, πέρα από την περίπτωση των συζυγικών συγκρούσεων, δεν μπορεί να απαλλαγεί από την ιδέα ότι η σεξουαλική πράξη είναι κάτι που ταπεινώνει τη γυναίκα. Και έτσι η σεξουαλικότητα παραμένει διχασμένη και στο γάμο: πολλοί σύζυγοι συνεχίζουν να ικανοποιούν τις σεξουαλικές τους ανάγκες με άλλες γυναίκες.

Η κοπέλα, από την άλλη μεριά, πρέπει να καταπιέζει τη γενετήσια αισθησιακότητά της, και αντί για φυσική σεξουαλικότητα, αποκτά τον τυπικό χαρακτήρα της αφελούς και συναισθηματικής γυναίκας. Γίνεται φιλάρεσκη, σεξουαλικά υπερφορτισμένη, υπάκουη, ακόμα και δουλικά στον άντρα που αγαπά, ή χρησιμοποιεί τη σεξουαλικότητά της για να επιβάλλεται στους άντρες. Η απουσία γενετήσιας ικανοποίησης καταλήγει στη λαγνεία, και αρχίζει αναγκαστικά να αναδίδει σεξουαλικότητα από κάθε πόρο του κορμιού της. Αν αυτή η κοπέλα καταφέρει να

απαλλαγεί από την υποκριτική ηθική και τον υποκριτικό τρόπο ζωής, εκείνο που προσέχει περισσότερο στη σεξουαλική της ζωή είναι να είναι σεξουαλικά ερεθιστική. Έτσι έχουμε το φαινόμενο της μισοπάρθενης, που κάνει τα πάντα, μα τα πάντα, εκτός από το να αφήσει το ανδρικό όργανο να μπει μέσα στον κόλπο της.

Σε καμιά από αυτές τις περιπτώσεις δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει φιλία ανάμεσα στο αγόρι και το κορίτσι, στο φοιτητή και την αγαπημένη του ή στον άντρα και τη γυναίκα του. Ο άντρας παραμένει πάντα ο εκμεταλλευτής της γυναικείας σεξουαλικότητας· η γυναίκα πάντα «δίνει» και ο άντρας «παίρνει». Η σεξουαλική ζωή, επομένως, πάντα ταλαντεύεται ανάμεσα σ' αυτές τις δυο αντιφάσεις: τη θεοποίηση της γυναίκας και του έρωτα από τη μια μεριά, και την υποβάθμιση και την κηλίδωση τους, από την άλλη.

Ο διχασμός της σεξουαλικότητας σε ταπεινωτική αισθησιαικότητα και εξιδανικευμένη αγάπη, που πάνω στο πρόβλημα της «σεξουαλικότητας» και του «ερωτισμού» δημιουργεί ολόκληρα φιλοσοφικά συστήματα, δεν είναι παρά μια έκφραση της κυρίαρχης θέσης του άντρα και, ακόμη, μια συνέπεια των προσπαθειών διακεκριμένων υποκριτών να ξεχωρίσουν από τις μάζες υιοθετώντας μια ειδική ηθική. Οι δικές τους γυναίκες δεν είναι προσιτές σεξουαλικά παρά μόνο με το γάμο, και μόνο σε άντρες του δικού τους κοινωνικού στρώματος. Η σεξουαλική επαφή έξω από το γάμο και με άντρες από κατώτερα κοινωνικά στρώματα είναι παράνομη. Η ανδροκρατία έχει εξαλείψει αυτούς τους περιορισμούς για το ανδρικό φύλο. Έτσι, η σεξουαλική πράξη έγινε πραγματικά μια ταπείνωση για τη γυναίκα, κάτι το βίαιο, και οι γυναίκες αντιδρούν συγκινησιακά στη ντροπή που τις υποβάλλει αυτή η πράξη.

Ακόμη και η μεσαία τάξη άρχισε βαθμιαία να τρομοκρατείται από τις συνέπειες των ηθικών αρχών της. Ποτέ δε θέλησε, ούτε και θα θελήσει, να εγκαταλείψει τις αρχές της, θέλει όμως να καλύπτει τη χυδαιότητα που δημιουργεί. Αυτό έγινε από τους φιλελεύθερους και από τα φιλελεύθερα γυναικεία κινήματα, που επινόησαν την ιδέα της «φιλίας» ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα. Η γυναίκα δεν πρέπει πια να είναι σκλάβο αλλά «φίλη του άντρα», δεν πρέπει να είναι σεξουαλικό αντικείμενο αλλά «σύντροφος στη ζωή». Πάνω σ' αυτή τη βάση έμελλε να

ανασυγκροτηθεί ο σάπιος θεσμός του γάμου. Η αντίθεση «πνευματός» και «σώματος», «τρυφερού» και αισθησιακού», «ερωτικού» και «σεξουαλικού», και η πραγματική υποτίμηση της αισθησιακότητας, οδήγησαν στην απόρριψη των «απλώς αισθησιακών» σχέσεων. Με τον ηθικό εκμηδενισμό των τρυφερών σχέσεων ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα, και με την οικονομική καταστροφή των φιλικών σχέσεων μεταξύ τους, η αισθησιακή σεξουαλικότητα έγινε κάτι ανάλογο με την πράξη της αφόδευσης, παρ' όλο που αυτό είναι αντίθετο με κάθε ανθρώπινη συγκίνηση.

Πολλοί άνθρωποι ζουν ακόμα μ' αυτή τη διχασμένη σεξουαλικότητα, που υποβαθμίζεται για τον άντρα στο επίπεδο μιας απλής κένωσης. Μερικοί άνθρωποι, κυρίως ομάδες από διανοούμενους, κατάφεραν να απελευθερωθούν με τα χρόνια από τα δεσμά της υποκριτικής ηθικής. Πρόκειται για ατομικές περιπτώσεις που δεν παρουσιάζουν για μας κανένα ενδιαφέρον. Παρά το γεγονός ότι κατόρθωσαν κατά διαστήματα να έχουν φιλικές σεξουαλικές σχέσεις, δεν έχουν καμιά επίδραση στη σεξουαλική ζωή των μαζών. Όσο η διαπαιδαγώγηση στο σχολείο και στο σπίτι θα παραμένει αυτή που είναι, δεν μπορεί να υπάρξει αληθινή φιλία ανάμεσα στα δυο φύλα.

Τι εννοούμε όταν λέμε φιλία; Απορρίπτουμε βέβαια την έννοια της βρώμικης σεξουαλικότητας, που απέχει από κάθε τρυφερή και φιλική σχέση και εξυπηρετεί μόνο την αποφόρτιση της σεξουαλικής έντασης, ανεξάρτητα με ποιον ή πού γίνεται η σεξουαλική πράξη. Απορρίπτουμε αυτή την άποψη όχι μόνο γιατί ταπεινώνει τη γυναίκα και είναι μια νοσηρή μορφή σεξουαλικότητας, αφού μεταξύ άλλων είναι μια σεξουαλικότητα για ανθρώπакους, αλλά και επειδή δεν παύουμε να επιζητούμε μια ολοκληρωμένη και υγιή σεξουαλικότητα. Όταν αναφερόμαστε στη σωματική σεξουαλικότητα, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι σήμερα πια δεν έχουμε να κάνουμε με φυσικές σωματικές σεξουαλικές πράξεις, αλλά αντίθετα με τεχνητές μορφές σεξουαλικής δραστηριότητας που δημιουργήθηκαν, στρεβλώθηκαν και υποβαθμίστηκαν από τη διαπαιδαγώγηση. Επειδή η τρυφερότητα απουσιάζει ή έχει αποκοπεί, αυτές οι μορφές σεξουαλικής δραστηριότητας χαρακτηρίζονται από πόθο και λαγνεία πριν, και από αποστροφή, αηδία και απέχθεια μετά τη σεξουαλική πράξη. Αυτού του είδους η σεξουαλική ζωή είναι άχρηστη από την

άποψη της ικανοποίησης. Είναι, επομένως, λαθεμένο να θεωρούμε αυτού του είδους την «αισθησιακή σεξουαλικότητα» ως φυσικά δοσμένη. Η υγιής αισθησιακότητα συμβαδίζει πάντα με τρυφερά και φιλικά συναισθήματα. Οποιοσδήποτε άνθρωπος με αστρέβλωτη σεξουαλική ανάπτυξη είναι ανίκανος να έχει γενετήσια επαφή χωρίς μια προσωπική, τρυφερή ή φιλική σχέση. Δεν είναι αλήθεια ότι η φυσική σεξουαλικότητα, ο ομοιογενής, αισθησιακός και τρυφερός έρωτας, οδηγεί ή μπορεί ποτέ να οδηγήσει στο χάος. Το αν η αισθησιακή έλξη οδηγεί στη φιλία ή η φιλία στη σωματική ικανοποίηση, είναι κάτι που δεν μας ενδιαφέρει.

Έχουμε πειστεί ότι η γυναίκα δεν είναι από τη φύση της κατώτερη από τον άντρα, αλλά ότι βρέθηκε σε υποδεέστερη θέση ύστερα από χιλιάδες χρόνια σεξουαλικής και οικονομικής καταπίεσης. Αυτό που θέλουμε, δεν είναι μόνο να εξαφανίσουμε την κοινωνική και σεξουαλική υποδούλωση της γυναίκας, αλλά και να εδραιώσουμε την ολοκληρωμένη συγκινησιακή φιλία ανάμεσα στα δυο φύλα. Η φιλία δεν μπορεί να νοηθεί παρά είτε σαν σχέση βασισμένη σε κοινά πνευματικά ενδιαφέροντα, είτε σαν σχέση χωρίς τέτοια κοινά ενδιαφέροντα, βασισμένη αποκλειστικά στη σεξουαλική αρμονία. Ένα αγόρι και ένα κορίτσι μπορούν να είναι καλοί φίλοι χωρίς να υπάρχει καμιά σεξουαλική σχέση ανάμεσά τους. Θα ήταν όμως λάθος αν απαγορεύαμε μια σεξουαλική σχέση, επειδή δε θα υπήρχε φιλία βασισμένη σε κοινά πνευματικά ενδιαφέροντα. Συχνά στους νέους προηγείται η σεξουαλική φιλία και στη συνέχεια καταλήγει στη συγκινησιακή αρμονία.

Η κατάσταση είναι πολύ δύσκολη και από άλλη άποψη. Τα κορίτσια, εξ αιτίας της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησής τους, είναι πολύ πιο εξαρτημένα από τα αγόρια. Για το κορίτσι, μια ερωτική σχέση δε σημαίνει μόνο σωματική μα και συγκινησιακή σχέση, πολύ περισσότερο από ό,τι για το αγόρι. Το αγόρι, επομένως, αναλαμβάνει κάποια ευθύνη όταν αρχίζει μια σχέση με ένα κορίτσι. Η υλική και συγκινησιακή εξάρτηση του κοριτσιού, ο κίνδυνος της εγκυμοσύνης και της αυτοκτονίας ύστερα από ένα άτυχο έρωτα, και άλλοι σπουδαιοί λόγοι, κάνουν απαραίτητη κάτω από τις σημερινές συνθήκες σεξουαλικής ζωής την ανάληψη αυτής της ευθύνης, που δεν έχει καμιά σχέση με τα συναισθηματικά κηρύγματα των ηθικολόγων για τον πολιτισμό. Όσο οι νέες και οι νέοι θα έχουν τις σεξουαλικές

διαταραχές που έχουν σήμερα, δεν πρέπει να αφήνουμε τα αγόρια να υποχρεώνουν τα κορίτσια να έχουν σεξουαλικές επαφές μαζί τους. Και όταν αρχίσουν μια σχέση πρέπει να ξέρουν ακριβώς, και να έχουν συζητήσει με λεπτομέρειες, αν το κορίτσι είναι σε θέση να δεχτεί ένα χωρισμό χωρίς να πέσει σε κατάθλιψη. Απορρίπτουμε, φυσικά, την ιδέα ότι ένα αγόρι πρέπει να παντρεύεται το κορίτσι μόλις δημιουργήσει σχέσεις μαζί του, αλλά από την άλλη μεριά πιστεύουμε ότι δεν πρέπει να κάνει κανένα κορίτσι δυστυχισμένο. Κατά κανόνα, μια σεξουαλική σχέση που δημιουργήθηκε αναγκαστικά ή δόλια, δε δίνει τη σεξουαλική ικανοποίηση που αναζητούν οι δυο σύντροφοι. Επομένως, το ζήτημα δεν πρέπει να κρίνεται από την άποψη της αφηρημένης ηθικής, αλλά από την άποψη της σεξουαλικής υγείας.

Το πιο σημαντικό μας καθήκον είναι να αναπτύξουμε όσο περισσότερο γίνεται και να διατηρήσουμε στους νέους ένα πνεύμα αποφασιστικότητας και θέλησης για αγώνα. Από τη στιγμή της άποψη, είναι αναγκαίο να καταπολεμήσουμε την πόρωση και την ωμότητα, επειδή κάνουν κακό στους στόχους μας, μπαίνοντας ανάμεσα στο αγόρι και το κορίτσι και κάνοντάς τα συχνά εχθρούς. Όσο οι νέοι θα αποκτούν σιγά-σιγά φυσικές και γνήσιες απόψεις για τη σεξουαλική ζωή, αυτού του είδους οι ηθικές προειδοποιήσεις θα γίνονται περιττές.

Επαναλαμβάνουμε ότι όσο πιο εύκολο και πιο επιβλητικό είναι για τους ανθρώπους να ζουν μια ικανοποιητική και φυσιολογική ερωτική ζωή, τόσο θα εξαφανίζονται ο σεξουαλικός πόθος και η ωμότητα, και τόσο λιγότερο απαραίτητο θα είναι να υπενθυμίζουμε συνέχεια στους ανθρώπους την ανάληψη των ευθυνών τους. Η σεξουαλική υπευθυνότητα υπάρχει αυτόματα στην υγιή και ικανοποιητική σεξουαλική ζωή. Αυτό που πρέπει να πούμε ακόμα, είναι τι πρέπει να γίνει για να δημιουργηθούν οι ευκαιρίες για μια τέτοια ζωή. Ας μην ξεχνάμε ότι η καταπίεση, η ηθικολογία και η μυστικότητα δημιουργούν προβλήματα, χωρίς στην πραγματικότητα να εμποδίζουν τις σεξουαλικές σχέσεις.

Υπάρχουν άπειρα προβλήματα που επηρεάζουν τη φιλία ανάμεσα στους νέους. Οφείλονται κατά ένα μέρος στις καταστροφικές συνέπειες των εξωτερικών συνθηκών της ζωής τους, και κατά ένα άλλο μέρος στην εσωτερική σεξουαλική αδυναμία τους. Τα *εσωτερικά* προβλήματα, που σε τελική ανάλυση δημι-

ουργούνται από τη σύγχρονη σεξουαλική αγωγή, επηρεάζουν όλους τους νέους, ανεξάρτητα σε ποιο κοινωνικό στρώμα ανήκουν.

Όποιος εργάζεται με νέους ανθρώπους, γνωρίζει ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα στις σεξουαλικές σχέσεις αγοριών και κοριτσιών. Τα αγόρια παραπονιούνται ότι δεν έχουν ποτέ την ευκαιρία να βρεθούν ανενόχλητα μαζί με τα κορίτσια, και ότι τα κορίτσια δεν είναι σε θέση ή δε θέλουν να αναλάβουν την ευθύνη της χρήσης αντισυλληπτικών. Τα αγόρια παραπονιούνται επίσης ότι τα κορίτσια «κάνουν τα δύσκολα» και πρέπει να τα πολιορκούν πολύ καιρό, ενώ τα αγόρια δεν έχουν ούτε την υπομονή, ούτε τη διάθεση να το κάνουν, και γι' αυτό υποφέρουν. Πολλά κορίτσια λένε πως θα ήταν πρόθυμα να αρχίσουν αυτά τη σεξουαλική δραστηριότητα, αν δεν φοβόνταν τα αγόρια, που σινήθως συμπεριφέρονται σαν αγρίμια και τους ρίχνονται χωρίς κατόπιν να νοιάζονται για τίποτα ή μιλάνε μεταξύ τους άσχημα για τα κορίτσια.

Αυτά τα λίγα παραδείγματα δείχνουν ξεκάθαρα την κατάσταση που επικρατεί στους νέους. Δε φταίει γι' αυτό ούτε τα αγόρια, ούτε τα κορίτσια. Είναι απλώς ένα αποτέλεσμα της αντίφασης ανάμεσα στις σεξουαλικές ενορμήσεις των νέων και τη διαπαιδαγώγηση που καταστέλλει και αποκρύπτει ό,τι έχει σχέση με το σεξ. Αν δεν υπήρχε αντιφατική ηθική, και αν τα αγόρια και τα κορίτσια δεν καταπιέζονταν τόσο πολύ σεξουαλικά, οι νέοι θα είχαν ανακαλύψει από καιρό την αλήθεια: ότι δηλαδή η σεξουαλική ικανοποίηση δεν είναι απλώς η ικανοποίηση μιας σωματικής ανάγκης, όπως η πείνα ή η αφόδευση, αλλά ότι η συγκινησιακή τους ανάπτυξη, η ζωτικότητα τους, η ικανότητά τους να εργασθούν, και ο ενθουσιασμός τους στον αγώνα για μια καλύτερη ζωή καθορίζονται από το είδος της σεξουαλικής ζωής που κάνουν, το ίδιο όπως και από την ποιότητα της υλικής τους ύπαρξης. Θα είχαν μάθει ότι η σεξουαλικότητα του ανθρώπινου όντος και η ικανοποίησή της σ' αυτή την ηλικία δεν είναι αστειό πράγμα. Και τότε πια δε θα παρουσιάζονταν σεξουαλικά προβλήματα.

Από πού ξεκινούν αυτά τα προβλήματα; Η αρχή του διαχωρισμού των δυο φύλων υποδηλώνει ότι τα αγόρια συνεννοούνται καλύτερα μεταξύ τους παρά με τα κορίτσια. Αυτά τα αγόρια περιφρονούν φανερά ή κρυφά τα κορίτσια, παρ' όλο που

νιώθουν έλξη γι' αυτά. Τα κορίτσια, από την άλλη μεριά, νιώθουν ταπεινωμένα· νιώθουν πολύ περισσότερο σεξουαλικό άγχος και ντροπή από ό,τι τα αγόρια, πράγμα που δε μειώνει τις σεξουαλικές επιθυμίες, αλλά απλώς εντείνει τη σύγκρουσή τους μ' αυτές. Αν τα αγόρια περιφρονούν, φανερά ή κρυφά, τα κορίτσια, αν πολλά κορίτσια φοβούνται τη σεξουαλική επαφή, αν τα αγόρια περηφανεύονται κατόπι μεταξύ τους για τις εμπειρίες τους και μιλάνε άσχημα για τα κορίτσια, και αν, τέλος, προστεθεί σε όλα αυτά η ισχυρή αισθησιακή έλξη των δυο φύλων και η επιθυμία για σεξουαλική ικανοποίηση, τότε, κάτω από αυτές τις αντιφατικές συνθήκες δεν είναι εκπληκτικό που τα αγόρια ρίχνονται στα κορίτσια σαν αγρίμια και που τα κορίτσια «κάνουν τα δύσκολα».

Θα ήταν μεγάλο λάθος να πιστέψουμε πως όλα αυτά είναι προσωπικά ζητήματα χωρίς κανένα ενδιαφέρον· είναι πράγματα που έχουν τις ρίζες τους στη σεξουαλική μας ζωή και διαπαιδαγώγηση, και καταστρέφουν τους νέους. Αυτά τα προβλήματα, επομένως, μας ενδιαφέρουν πάρα πολύ. Πρέπει να δημιουργήσουμε μια πιο ελεύθερη ατμόσφαιρα. Τα αγόρια και τα κορίτσια πρέπει να μπορούν να συζητούν ελεύθερα αυτά που σκέφτονται και αυτά που θέλουν ο ένας από τον άλλο. Αυτό θα αποτελούσε την καλύτερη βάση για μια γνήσια και όχι απλώς επιφανειακή φιλία ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια.

Υπάρχουν πολλά αγόρια και κορίτσια που δεν έχουν καθόλου νοσηρές αναστολές και που έχουν εύρυθμη σεξουαλική ζωή, αλλά οι περισσότεροι νέοι υποφέρουν από διαταραχές στις σχέσεις τους που προέρχονται από τέτοιες αναστολές. Μερικές φορές δυο νέοι που συμπαθιούνται, νιώθουν τόσο ισχυρές συγκινησιακές αναστολές, που δεν τολμούν να έρθουν σε σεξουαλική επαφή. Σ' αυτές τις περιπτώσεις έχει αποδειχτεί ότι το αγόρι υπέφερε από άγχος ή δεν είχε αυτοπεποίθηση, και το κορίτσι φανταζόταν ότι έπρεπε αναγκαστικά να παντρευτεί ή φοβόταν την ίδια τη σεξουαλική πράξη. Τα αγόρια και τα κορίτσια που δεν έχουν μόνιμο σύντροφο πλαγιάζουν από εδώ κι από εκεί, χωρίς διακρίσεις, με τον ένα και με τον άλλο. Μερικά κορίτσια, βλέποντας πως τα αγόρια τα τριγυρίζουν, το εκμεταλλεύονται και πηγαίνουν πότε με τον ένα και πότε με τον άλλο. Τα αγόρια που δεν πάνε με κορίτσια αναπτύσσουν συναισθήματα κατωτερότητας και τα κορίτσια που δεν πάνε με αγόρια παρουσιάζουν

υστερική συμπεριφορά. Τα αγόρια αρχίζουν να συγκρίνουν τον εαυτό τους με άλλα που έχουν συντρόφους, και φαντάζονται πως υποφέρουν από κάποιο μειονέκτημα. Όσοι βρίσκουν κορίτσια από εδώ κι από εκεί δε νιώθουν καμιά ικανοποίηση· ικανοποιούν μόνο τη σωματική τους ανάγκη. Έτσι, απομονωμένοι συγκινησιακά, αρχίζουν να παινεύονται για τις σεξουαλικές τους εμπειρίες. Πολλές φορές προσπαθούν σκληρά για να βρουν κορίτσι. Τριγυρνούν στους δρόμους, πηγαίνουν σε μπαρ ή σε χορευτικά κέντρα, επισκέπτονται άθλιους χώρους διασκέδασης, κι αυτό καταστρέφει τη ζωή τους. Άλλοι αντιδρούν στα σεξουαλικά τους προβλήματα με απαισιοδοξία ή προσπαθούν να τα ξεπεράσουν με τη διαπαιδαγώγηση. Τι χρησιμότητα, όμως, μπορεί να έχει η καλύτερη διαφώτιση, αν δεν έχουν σύντροφο ή αν έχουν σύντροφο, αλλά δεν έχουν ποτέ την ευκαιρία να βρεθούν μαζί;

Ας συνοψίσουμε:

1. Για να έχουν οι νέοι μια ισορροπημένη κι εύρυθμη σεξουαλική ζωή πρέπει να μπορούν να βρουν σύντροφο. Ας υπογραμμίσουμε εδώ γι' άλλη μια φορά, πως όταν λέμε «εύρυθμη», δεν εννοούμε την αιώνια αφοσίωση, αλλά την ικανοποίηση.

2. Τα αγόρια που δεν έχουν κορίτσια βρίσκονται σε υπερένταση. Αυτοί οι νέοι διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο, γιατί αν δεν βρουν γρήγορα σύντροφο, η έλλειψη ικανοποίησης τους δημιουργεί συναισθήματα κατωτερότητας και την επιθυμία να περι αυτολογούν. Επίσης, όταν υπάρχει και η παραμικρή προδιάθεση για συγκινησιακή ασθένεια, οδηγεί σε υπερβολικές σεξουαλικές φαντασιώσεις που, μαζί με τα συναισθήματα ενοχής που αφορούν τον αυνανισμό, μπορούν να εξελιχθούν σε σοβαρά σεξουαλικά προβλήματα. Γι' αυτό, είναι σημαντικό γι' αυτούς τους νέους να κάνουν έγκαιρα ό,τι χρειάζεται για να λύσουν το πρόβλημα της εξεύρεσης συντρόφου. Όσο περισσότερο παρατείνεται η μόνωση, που τελικά εκδηλώνεται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η ανάγκη μιας περίπλοκης θεραπευτικής αγωγής, αν και μια τέτοια θεραπεία δεν είναι πραγματοποιήσιμη για τους περισσότερους νέους.

3. Όσο για τα αγόρια που προσπαθούν να βρουν μια διέξοδο τρέχοντας πίσω από κορίτσια σε μπαρ ή σε χορευτικά κέντρα, δεν πρέπει να νομίσουμε πως υποκειμενικά είναι μια λύση για το πρόβλημά τους. Είναι λάθος να πιστεύουμε πως, από σεξουαλική άποψη, ό,τι λάμπει σ' αυτά τα μέρη είναι χρυσός. Η

μακρόχρονη πείρα έχει δείξει ότι όσο πιο πολλά σεξουαλικά φαινόμενα παρουσιάζονται σε μια κοινωνική ομάδα, τόσο πιο διαταραγμένη, κατακερματισμένη και ανικανοποίητη είναι η σεξουαλική ζωή καθενός ατόμου, και εσωτερικά και κοινωνικά.

4. Οι νέοι υποφέρουν από έντονα σεξουαλικά προβλήματα, γιατί καθώς ωριμάζει η σεξουαλικότητά τους έρχεται σε σύγκρουση με τις κυρίαρχες συνθήκες, όχι μόνο σε ό,τι αφορά τη διαπαιδαγώγησή τους, αλλά και σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές καταστάσεις στις οποίες ζουν.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Ποιά είναι η σχέση ανάμεσα στη σύγχρονη σεξουαλική ζωή και ο τρόπος που αντιμετωπίζει τη σεξουαλικότητα των νέων; Τι νόημα έχει η σεξουαλική καταπίεση των νέων;

Οι περισσότεροι νέοι αποδέχονται την καταπίεση της σεξουαλικής τους ζωής από την κοινωνία μας, σαν κάτι εντελώς φυσιολογικό και ανεπίληπτο. Ας συγκρίνουμε τους λιγοστούς εκείνους νέους που έχουν ικανοποιητική σεξουαλική ζωή με τους άλλους που δεν μπορούν να απαλλαγούν από τις νοσηρές επιρροές της ηθικής, και ζουν με εγκράτεια ή αυνανίζονται ή έχουν περιστασιακά πλατωνικές ερωτικές σχέσεις και βυθίζονται σε ονειροπολήσεις. Θα παρατηρήσουμε αμέσως πως εκείνοι που αντιμετωπίζουν πιο ξεκαθαρισμένα τα σεξουαλικά ζητήματα επαναστατούν ανοιχτά ενάντια στο σχολείο και την εκκλησία, ενώ οι νέοι που έχουν σεξουαλικές αναστολές είναι συνήθως «φρόνιμοι» και υποταχτικοί. Κι αυτό δεν είναι τυχαίο· υπάρχει κάποιος λόγος γι' αυτό. Η καταπίεση των σεξουαλικών εντάσεων και επιθυμιών απαιτεί από το άτομο ένα μεγάλο μέρος ενέργειας. Αυτό αναστέλλει και κλονίζει την ανάπτυξη της δραστηριότητας, της διάνοησης και της πρωτοβουλίας. Από την άλλη μεριά, όταν η σεξουαλικότητα αναπτύσσεται με υγιή και ζωντανό τρόπο, οι άνθρωποι γίνονται πιο ήρεμοι, πιο δραστήριοι και πιο κριτικοί στη συμπεριφορά τους.

Η οικογένεια και το σχολείο δεν είναι τίποτε άλλο από εργαστήρια παραγωγής ανθρώπων και αδύναμων πλασμάτων, σκλάβων χωρίς καμιά αυτοπεποίθηση. Την ίδια συμπεριφορά που απαιτεί ο πατέρας από τα παιδιά του όταν είναι μικρά, την απαιτούν και οι άπληστοι επιχειρηματίες και γραφειοκράτες

από τους μεγάλους, χωρίς να καταλαβαίνουν τίποτα από τη ζωή μας. Θέλουν να μην είμαστε κριτικοί, να μην είμαστε «ταραξίες», να μην έχουμε δική μας γνώμη· αυτά είναι τα χαρακτηριστικά που σημαδεύουν τη σχέση με τα ζωντανά απομεινάρια μιας ξεπερασμένης εποχής. Ωστόσο, όσο αναπτύσσεται η συνείδηση της ελευθερίας μέσα στην οικογένεια, τόσο η στάση των γονέων απέναντι στα παιδιά τους βαθμιαία αλλάζει· ζουν μαζί σαν σύντροφοι και φίλοι.

Η διαφορά ανάμεσα στην οικογενειακή σκλαβιά και την οικογενειακή αγάπη, που βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και το φυσικό δεσμό, δεν έχει κατανοηθεί. Η σκλαβιά μάς καταστρέφει και γι' αυτό προσπαθούμε να την εξαλείψουμε. Όμως, η αγάπη του πατέρα και της μητέρας για τα παιδιά τους και η αγάπη των παιδιών για τους γονείς τους είναι κάτι που πρέπει να το προστατεύουμε και να το διατηρούμε σε κάθε περίπτωση. Και θα μπορούμε να το κάνουμε αυτό, μόνο αν ξεριζώσουμε από αυτές τις σχέσεις κάθε είδους σκλαβιά.

Η ηθική της εγκράτειας στη διάρκεια της εφηβείας ενθαρρύνεται με ιδιαίτερη αυστηρότητα από την εκκλησία και την οικογένεια, επειδή ακριβώς σ' αυτή την ηλικία οι νέοι αρχίζουν να επαναστατούν ενάντια στη σκλαβιά τους. Τα σεξουαλικά ενδιαφέροντα και η δύναμη κάθε ατόμου επαναστατούν εναντίον τους. Στις περισσότερες οικογένειες, οι μεγαλύτερες συγκρούσεις ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς γίνονται στην περίοδο της εφηβείας. Αν η αγωνιστική διάθεση του νέου δεν έχει συντριβεί ολοκληρωτικά, αρχίζει να επαναστατεί όλο και περισσότερο ενάντια στην υποχρέωση να περνά τα όμορφα Σαββατοκύριακα παρέα με τους γέρους. Όλοι οι νέοι, αγόρια και κορίτσια, αρχίζουν αργά ή γρήγορα να καταλαβαίνουν όλο και πιο ξεκάθαρα ότι ανήκουν κάπου αλλού, ανάμεσα σε ανθρώπους της δικής τους ηλικίας. Πλήττουν με τους μεγάλους, και λαχταρούν καθαρό αέρα, ήλιο, σωματική δραστηριότητα και σεξουαλικές σχέσεις. Αν οι νέοι δεν σκεφτούν έγκαιρα αυτά τα προβλήματα, ύστερα από μια σύντομη και άκαρπη περίοδο πάλης ενάντια στους γονείς τους, βυθίζονται στη μόνωση και αποκόπτονται από τη ζωή.

Παρ' όλο που η δομή της οικογένειας είναι σχεδιασμένη έτσι που να κάνει τους νέους ανίκανους και δούλους, η σεξουαλική ζωή και η οικονομική αυθυπαρξία δίχως την προστασία της

οικογένειας εγκυμονούν πολλές φορές μεγάλους κινδύνους για τις γυναίκες και τα παιδιά, και το οικογενειακό και το πατρικό σπίτι παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο ως προστατευτικοί θεσμοί. Γι' αυτό, οι γυναίκες έχουν δικίο να υπερασπίζονται τόσο συχνά και τόσο παθιασμένα το γάμο και την οικογένεια. Συγκρίζουν την κατάσταση της πραγματικής τους ζωής με τις δυνατότητες μιας πλούσιας ζωής που θα έκανε αυτή την προστασία περιττή. Η υλική ανεξαρτησία είναι η πεμπουσία της συγκινησιακής ανεξαρτησίας και της ψυχικής υγείας. Όποιος είναι οικονομικά εξαρτημένος, είναι απόλυτα εκτεθειμένος σε κάθε είδους σκλαβιά.

Όμως αυτός ο αγώνας των νέων ενάντια στις οπισθοδρομικές απόψεις της οικογένειας δεν πρέπει να μας εμποδίζει να δούμε και την άλλη όψη του νομίσματος: ότι, δηλαδή, αυτοί οι νέοι έχουν ταυτόχρονα στενούς δεσμούς με τους γονείς τους και είναι συγκινησιακά, όπως και οικονομικά, εξαρτημένοι από αυτούς. Αυτή ακριβώς την εξάρτηση από την γονεϊκή φροντίδα και εξουσία η εκκλησία σπεύδει να την ενισχύσει, με ένα μηχανισμό αποβλάκωσης και κοινοτοπιών για ένα εκδικητή Θεό, για την αιώνια θέλησή του και τη σοφή του πρόνοια, σε μια προσπάθεια να μεταθέσει το γάμο και την οικογένεια σε επουράνιους χώρους, πολύ απομακρυσμένους από τον πραγματικό κόσμο.

Ας εξετάσουμε από πιο κοντά το χώρο όπου η γονεϊκή εξουσία εφαρμόζεται πιο λαθεμένα, δηλαδή, τη σεξουαλική ζωή των παιδιών. Τα μέσα που χρησιμοποιούν αυτοί οι γονείς για να καθυποτάξουν τα παιδιά τους είναι ουσιαστικά ο σεξουαλικός εκφοβισμός και η αναπηρία, ο φόβος που τους εμπνέουν για τις σεξουαλικές επιθυμίες, σκέψεις και πράξεις τους.

Λίγη σημασία έχει αν το αποτέλεσμα αυτής της καθυπόταξης και καταπίεσης έχει επιτευχθεί με την αυστηρότητα ή με την υπερβολική τρυφερότητα. Και οι δυο μέθοδοι δένουν το άτομο το ίδιο σφιχτά, και συνήθως συνδυάζονται: ή αλλιώς, ο ένας γονέας είναι βίαιος και ο άλλος υπερβολικά τρυφερός. Το αποτέλεσμα είναι πάντα ότι οι νέοι χάνουν την ανεξαρτησία τους. Όταν οι παιδαγωγοί μάς λένε ότι η σεξουαλική ελευθερία κάνει τους νέους ανίκανους να διαπαιδαγωγηθούν, τους απαντάμε: ασφαλώς, αν υπάρχει η πρόθεση να τους καταπιέσουν.

Αυτή η σεξουαλική καταπίεση των παιδιών από τους γονείς τους, στην οποία προστίθεται η διανοητική καταπίεση του

σχολείου, η πνευματική αποβλάκωση της εκκλησίας, και τέλος η υλική καταπίεση και εκμετάλλευση του εργαζόμενου από τον εργοδότη, είναι η πρωταρχική πηγή της συγκινησιακής και σεξουαλικής αθλιότητας των νέων.

Επειδή, ωστόσο, η μέθοδος που χρησιμοποιείται για να δημιουργήσει αδυναμίες στο χαρακτήρα των νέων είναι η ενστάλαξη του φόβου για τα σεξουαλικά ζητήματα, οι νέοι δεν μπορούν να αναλάβουν τις δυνάμεις τους, αν δεν πειστούν ότι η σεξουαλικότητά τους είναι κάτι εντελώς φυσιολογικό και φυσικό, ότι είναι σωστό να την υπερασπίζονται, αν χρειαστεί, ενάντια σε όποιον προσπαθεί να καταπιέσει αυτό το μέρος της ζωής τους.

Πριν έρθουμε στο ζήτημα αν υπάρχουν σήμερα ο τρόπος και τα μέσα για να εξαλειφθεί ή απλώς να απαλυνθεί η σεξουαλική δυστυχία των νέων, πρέπει να συζητήσουμε ένα άλλο σημείο που μέχρι τώρα είχε παραμεληθεί ιδιαίτερα. Ενώ το σχολείο αναλαμβάνει πολλές φορές από την οικογένεια το καθήκον της συγκινησιακής καταπίεσης των νέων, η εκκλησία είναι ο κύριος θεσμός που συνεχίζει τη σεξουαλική καταπίεση. Αυτή η καταπίεση είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που συντελεί στη συσκότιση των συγκινήσεων του ατόμου και στην καταστροφή της εσωτερικής του ζωής. Δεν είναι τυχαίο, και υπάρχει ένας πολύ συγκεκριμένος λόγος, που το μυστήριο του χρίσματος των νέων στην Καθολική εκκλησία συμπίπτει περίπου με την αρχή της εφηβικής ηλικίας. Τα παιδιά βρίσκονται κάτω από την επιρροή της εκκλησίας μέχρι την εφηβεία, αλλά μόλις έρθει η ώρα, τώρα που είναι πια έφηβοι, μπαίνουν ολοκληρωτικά κάτω από την κυριαρχία της εκκλησίας με το πανίσχυρο μέσο της εξομολόγησης που εφαρμόζει η Καθολική εκκλησία. Είναι κοινό μυστικό ότι το κεντρικό πρόβλημα που συζητιέται στη διάρκεια της εξομολόγησης δεν είναι αν κάποιος έκλεψε κάτι, αλλά αν διέπραξε κάποια σαρκική αμαρτία, δηλαδή, αν ο εξομολογούμενος αυνανίστηκε ή είχε εξωσυζυγικές σχέσεις. Η εξομολόγηση χρησιμεύει για να κρατάει ζωντανό στη συνείδηση των ανθρώπων το συναίσθημα σεξουαλικής ενοχής, που εμφυτεύθηκε σ' αυτούς όταν ήταν παιδιά από τους γονείς τους, για να καταστείλουν τη σεξουαλική τους περιέργεια και τις σεξουαλικές τους δραστηριότητες. Στη διάρκεια της εξομολόγησης ο εξομολόγος λέει συνέχεια στους νέους ότι το σεξ είναι

ένα φοβερό αμάρτημα και ότι η υπέρτατη αρχή, ο Θεός, βλέπει τα πάντα και τιμωρεί όλα αυτά τα «κρίματα» που διαπράττουν τα αγόρια και τα κορίτσια. Δε θα συζητήσουμε εδώ την τεράστια αθλιότητα που δημιουργούν αυτά τα κηρύγματα σε εκατομμύρια νέους σε όλο τον κόσμο που πλησιάζουν στη σεξουαλική ωριμότητα. Αυτή είναι η αιτία των φόβων τους για τον αυνανισμό, που συντρίβει τη ζωντάνια τους και τους κάνει πραγματικά άρρωστους. Αυτή είναι η πηγή του άγχους τους και των έντονων υποχονδριακών φόβων τους. Σ' αυτό το έδαφος, τέλος, προπαρασκευάζονται οι κατοπινές σεξουαλικές διαταραχές.

Αν οι μελέτες που ασχολούνται με τους νέους δεν ήταν στην υπηρεσία της υποκρισίας, αν η ανθρώπινη κοινωνία ήταν σε θέση να χρησιμοποιήσει σωστά και με συνέπεια την πείρα της για να δει κριτικά ορισμένες καταστάσεις, τότε οι άνθρωποι θα κατέληγαν αναπόφευκτα στο ίδιο συμπέρασμα με εμάς: ότι, δηλαδή, η εκκλησία, με την επιρροή της στη σεξουαλικότητα των νέων, είναι ένας θεσμός που ασκεί μια ιδιαίτερα καταστροφική επίδραση στην υγεία. Γι' αυτό, καμιά τιμωρία δεν θα ήταν αρκετή γι' αυτούς τους ανθρώπους που, πολλές φορές, έχοντας πλήρη επίγνωση του κακού που προξενούν, όχι μόνο δεν έχουν καμιά συνέπεια γι' αυτές τις απερίγραπτες εγκληματικές τους πράξεις, που παραμένουν ατιμώρητες, αλλά ακόμα και αμείβονται γι' αυτές.

Οι συνέπειες αυτών των σχέσεων ανάμεσα στην αντιδραστική εκκλησία και τη σεξουαλική καταπίεση δεν είναι καθόλου ασήμαντες. Πρέπει όμως να αποδείξω με στους νέους αυτό τον ισχυρισμό μας, ότι η εκκλησία είναι αντιδραστική. Όταν ο Πάπας, με την εγκύκλιό του «Για το Χριστιανικό Γάμο»*, έκανε έκκληση για την περιφρούρηση της χριστιανικής «ηθικής» και του γάμου, έγραφε: «Ο κώδικας της αγάπης συνεπάγεται την υπεροχή του άντρα πάνω στη γυναίκα και τα παιδιά και την πειθήνια υποταγή και πρόθυμη υπακοή της γυναίκας (και των παιδιών), όπως ορίζουν τα ακόλουθα αποστολικά λόγια: "Οι γυναίκες (και τα παιδιά) πρέπει να υποτάσσονται στους συζύγους τους (και στους πατεράδες τους), όπως στον Κύριο. Γιατί ο σύζυγος εξουσιάζει τη γυναίκα του (και τα παιδιά του), όπως

(*) Πάπας Πίος ΧΙ. Δεκέμβριος 1930. (Μ.Χ.-Τ.Ρ.)

ακριβώς ο Χριστός εξουσιάζει την Εκκλησία"». Ύστερα, σαν αντίδοτο για την δυστυχία των νέων, σύστηνε «θρησκευτικούς κανόνες» και προειδοποιούσε τους πλούσιους: «Εκείνοι που ζουν στην πολυτέλεια δεν πρέπει να χρησιμοποιούν το χρήμα και την περιουσία τους κάνοντας άχρηστα έξοδα ή σπατάλες, αλλά να τα χρησιμοποιούν για τη συνδρομή και την αρωγή εκείνων που δεν έχουν ούτε τα ουσιώδη».

Αν λέγαμε στους νέους πως βρίσκονται σε αντίθεση με την εκκλησία, επειδή έχουν σεξουαλική δραστηριότητα, θα μας απαντούσαν ότι με τη βοήθεια της εκκλησίας, και του Αγίου Πνεύματος προσπαθούν να βρουν τη δύναμη να σταματήσουν να αυνανίζονται και να ελέγξουν τη σεξουαλικότητά τους. Τότε θα έπρεπε να τους πληροφορήσουμε για τους κινδύνους που εγκυμονεί για την υγεία και τη ζωή αυτή η κατάπιξη της σεξουαλικότητας. Πρέπει να τους κάνουμε να καταλάβουν ότι η ψυχική δύναμη και υγεία, όπως και η joie de vivre, είναι πολύ πιο σημαντικά από τα φαντάσματα για κάποια άλλη ζωή. Θα κοκκίνιζαν από ντροπή, αν καταλάβαιναν πως τους θέλουν να φέρονται και να ζουν σαν αποστεωμένοι γέροι και γριες που από καιρό έχουν αφήσει πίσω τους κάθε μέλλον. Η αναγνώριση ότι η εκκλησία είναι κυρίως ένας θεσμός που υποστηρίζεται και αντιπροσωπεύεται από γέρους, σημαίνει ότι το άτομο έχει επίγνωση της νεανικότητάς του και των δικαιωμάτων του σαν νέου. Δεν έχουμε καμιά βιασύνη να γεράσουμε νέοι.

Το θεμελιώδες ερώτημα είναι: Μπορούν οι υποκριτές, οι ηθικολόγοι και τα ανθρωπάκια να λύσουν τα προβλήματα της ζωής των νέων; Η απάντησή μας είναι, όχι. Γιατί όσο οι νόμοι της ζωής θα γράφονται και θα επιβάλλονται από ανθρωπάκια, υποκριτές και ανίκανους, οι μάζες των νέων ανθρώπων δεν μπορούν να ελπίζουν ότι θα βρουν μια λύση στο σεξουαλικό τους πρόβλημα, που είναι το πιο καυτό από όλα όσα τους απασχολούν. Στους φιλελεύθερους κύκλους πολλά λέγονται για τις στερήσεις της νεολαίας, εμείς όμως πρέπει να κοιτάζουμε από πιο κοντά για να δούμε πώς σκέφτονται ή λένε πως σκέφτονται, και πώς συμπεριφέρονται στην πραγματικότητα. Είναι πρόθυμοι να δώσουν στους νέους πλήρη σεξουαλική αυτοδιάθεση και μια σεξουαλική ζωή ανάλογη με την ηλικία τους; Είναι προετοιμασμένοι να αναγνωρίσουν την ανάγκη σεξουαλικής επαφής των νέων, όπου χρειάζεται και όπου η

καταστολή της προκαλεί προβλήματα υγείας; Είναι πρόθυμοι να πάψουν να γεμίζουν τα μυαλά των νέων με το φόβητρο των αφροδισίων νοσημάτων δείχνοντάς τους επικίνδυνες παιδαγωγικές ταινίες, που στην προβολή τους πάντα λιποθυμούν πολλοί νέοι; (Στις ενενήντα οχτώ από τις εκατό ταινίες ή έμφαση δίνεται στον εκφοβισμό του θεατή και στην ενστάλαξη της ιδεολογίας της εγκράτειας, και μόνο στις υπόλοιπες δύο τονίζεται η πρόληψη των αφροδισίων νοσημάτων). Είναι πρόθυμοι και μπορούν επίσημα να καταργήσουν τη διπλή σεξουαλική ηθική, έτσι που οι νέοι να έχουν σεξουαλικές σχέσεις με κορίτσια της δικής τους κοινωνικής τάξης και όχι με πόρνες; Είναι πρόθυμοι, και τους το επιτρέπει ο γενικότερος τρόπος σκέψης τους, να διαθέτουν στους νέους χωρίς περιορισμούς και δωρεάν αντισυλληπτικά, μέσα από συμβουλευτικά κέντρα για τους νέους, που πρέπει οπωσδήποτε να συσταθούν; Θα διακόπτουν τις εγκυμοσύνες των νέων δωρεάν, σε δημόσιες κλινικές, όταν τα αντισυλληπτικά μέσα θα αποτιχαίνουν; Μπορούν να λύσουν το πρόβλημα της στέγασης που αντιμετωπίζουν τόσοι νέοι, έτσι που να μην είναι πια αναγκασμένοι να καταφεύγουν στα δρομάκια και τα αυτοκίνητα, και να έχουν όλοι τη δυνατότητα να μένουν μόνοι με το σύντροφό τους; Είναι, τέλος, πρόθυμοι να διαπαιδαγωγήσουν σεξουαλικά τα παιδιά τους, έτσι που να μπορούν αργότερα να έχουν μια σωστή σεξουαλική ζωή;

Όχι, γιατί ο ανίσχυρος φιλελευθερισμός, εξ αιτίας ολόκληρου του συστήματος σκέψης του, δεν μπορεί να λύσει τα σεξουαλικά προβλήματα των νέων. Οι φιλελεύθεροι είναι εντελώς ανίκανοι να αντιμετωπίσουν οποιοδήποτε από τα καυτά ζητήματα της εποχής μας.

Δε θέλουμε να αρχίσουμε εδώ στίλβιωτες θεωρητικές συζητήσεις για τους λόγους που οι ηθικοί όγγοι δε θα μπορέσουν ποτέ να αλλάξουν το σεξουαλικό τους σίστημα· αυτό έχει κιόλας εξηγηθεί αλλού. Αν η σεξουαλικότητα απελευθερώνεται από τα παλιά δεσμά της, αυτό δε γίνεται επειδή βοήθησαν ή επειδή το θέλησαν οι ηθικολόγοι· γίνεται παρά τη θέλησή τους. Δεν είναι ένδειξη της παρακμής μόνο αυτής της ηθικής, αλλά και όλων των παλιών συστημάτων. Η οπισθοδρομική οικογένεια και η εκκλησία έχουν χάσει ένα μεγάλο μέρος της επιρροής τους σε ορισμένα τμήματα της νεολαίας. Επικρατεί σήμερα μια μεγάλη

σεξουαλική αναταραχή, που αν και μοιάζει με σεξουαλική απελευθέρωση, δεν έχει καμιά σχέση μ' αυτή.

Ποια είναι η κατάσταση στην πραγματικότητα; Ποια είναι η ψυχική και σωματική κατάσταση αυτών των νέων, καθώς ενδίδουν σ' αυτή τη λεγόμενη πιο απελευθερωμένη σεξουαλική ζωή; Ασφαλώς τα προβλήματα των νέων γίνονται ακόμα *μεγαλύτερα*, καθώς η σεξουαλική τους ζωή διαταράσσεται σε τέτοιο βαθμό στην οικογένεια, στη διάρκεια της πρώτης παιδικής ηλικίας, και αργότερα στο σχολείο, που συνήθως είναι ανίκανοι να αρχίσουν ή να ζήσουν μια ικανοποιητική σεξουαλική ζωή. Η κοινωνική πρόνοια με τη μορφή της διαφώτισης, η κοινωνική περιθαλψη, κλπ., αναπτύχθηκε σε βαθμό ανάλογο με την κατάρρευση της ηθικής; Μήπως δεν είναι αλήθεια ότι οι σεξουαλικές διαταραχές και οι αυτοκτονίες για σεξουαλικούς λόγους αυξήθηκαν τρομερά τα τελευταία χρόνια;

Οι κάθε λογής κληρικοί θα πουν: «Ναι, η σεξουαλική δυστυχία των νέων πηγάζει από το γεγονός ότι χαλάρωσαν τα ήθη τους». Θα τους απαντήσουμε, και μπορούμε να αποδείξουμε αυτό τον ισχυρισμό μέχρι και στην παραμικρή λεπτομέρεια, ότι εκείνο που υπονόμωσε αυτή την ηθική, ήταν η σεξουαλική και οικονομική καταπίεση των νέων. Η εξέλιξη του κόσμου και οι περίπλοκες ανθρώπινες σχέσεις αποτελούν εγγύηση ότι αυτή η ηθική θα εξακολουθήσει να καταρρέει αμετάκλητα. Δεν υπονομεύσαμε εμείς αυτή την ηθική· δε δημιουργήσαμε εμείς την ηθική κρίση, ούτε και ευθυνόμαστε εμείς για την καταστροφή της οικογένειας. Αυτό έγινε αποκλειστικά και μόνο από το σύστημα του ψεύδους, της ατιμίας και του πνευματικού εκφυλισμού. Αν επιταχύνουμε αυτή την οδυνηρή διαδικασία που μας κάνει δυστυχισμένους, αν αποτελειώσουμε αυτή την τάξη πραγμάτων που πεθαίνει από κάθε άποψη και όποτε τη βρίσκουμε μπροστά μας, δεν κάνουμε άλλο από το να εκπληρώνουμε το καθήκον μας, για να δημιουργήσουμε μια νέα τάξη ανθρώπινων σχέσεων και τελικά να απαλλαγούμε από κάθε είδους δουλεία, οικονομική, συγκινησιακή ή σεξουαλική. Ζούμε σε μια ανθρώπινη κοινότητα, όχι για να καταπιέζουμε, να εξουσιάζουμε και να δημιουργούμε δυστυχισμένους, αλλά για να ικανοποιούμε όσο μπορούμε καλύτερα και θετικότερα όλες τις υγιείς ανάγκες της ζωής.

ISBN 960-282-011-X